

2013

**Roczne Skonsolidowane
Sprawozdanie Finansowe
Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.
za 2013 rok**

Spis treści

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat.....	1
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów.....	2
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej.....	3
Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym.....	4
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych.....	5
Polityka rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające.....	6
I. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej.....	6
II. Istotne zdarzenia w 2013 roku.....	8
III. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.....	11
IV. Znaczące zasady rachunkowości.....	16
V. Porównywalność danych finansowych	55
VI. Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	57
1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności.....	57
2. Wynik z tytułu odsetek.....	61
3. Wynik z tytułu prowizji.....	63
4. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.....	64
5. Wynik na inwestycjach.....	65
6. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń.....	65
7. Wynik na pozostałej działalności podstawowej.....	65
8. Koszty działania.....	66
9. Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe.....	69
10. Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności.	70
11. Podatek dochodowy.....	71
12. Zysk przypadający na jedną akcję.....	72
13. Dywidendy wypłacone / zaproponowane do wypłaty.....	72
14. Kasa, środki w Banku Centralnym.....	73
15. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom.....	73
16. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	74
17. Wycena instrumentów pochodnych.....	76
18. Inwestycje.....	78
19. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.....	82
20. Pochodne instrumenty zabezpieczające.....	83
21. Kredyty i inne należności udzielone klientom.....	84
22. Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu.....	92
23. Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	93
24. Aktywa majątkowe.....	95
25. Podatek odroczony.....	101
26. Inne aktywa.....	103

27. Zobowiązania wobec innych banków.....	104
28. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	104
29. Zobowiązania wobec klientów.....	105
30. Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu.....	107
31. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych.....	107
32. Rezerwy.....	108
33. Inne zobowiązania.....	110
34. Kapitał zakładowy.....	110
35. Kapitał z aktualizacji wyceny.....	110
36. Zyski zatrzymane.....	112
37. Struktura walutowa skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej oraz pozycji pozabilansowych.....	113
38. Zobowiązania warunkowe.....	118
39. Rachunkowość zabezpieczeń.....	119
40. Wartość godziwa.....	123
41. Kompensowanie instrumentów finansowych.....	134
42. Działalność powiernicza.....	135
43. Leasing operacyjny.....	135
44. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych.....	136
45. Podmioty powiązane.....	138
46. Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami.....	140
47. Zatrudnienie.....	142
48. Istotne zdarzenia po dacie bilansowej.....	142
49. Zatwierdzenie sprawozdania.....	142
Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.	143
I. Zarządzanie ryzykiem kredytowym.....	143
II. Zarządzanie ryzykiem rynkowym.....	179
III. Zarządzanie ryzykiem płynności.....	188
IV. Zarządzanie Kapitałem Regulacyjnym i Ekonomicznym.....	195

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Numer noty	okres od 01.01.2013 do 31.12.2013	okres od 01.01.2012 do 31.12.2012
- Przychody z tytułu odsetek	2	3 614,7	3 831,5
- Koszty odsetek	2	1 572,1	1 782,6
Wynik z tytułu odsetek	2	2 042,6	2 048,9
- Przychody z tytułu prowizji	3	1 114,2	1 142,5
- Koszty prowizji	3	137,6	138,2
Wynik z tytułu prowizji	3	976,6	1 004,3
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	4	97,9	85,5
Wynik na inwestycjach	5	108,8	24,6
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	6	-1,5	-13,3
Wynik na pozostałej działalności podstawowej	7	20,7	15,4
Wynik na działalności podstawowej		3 245,1	3 165,4
Koszty działania	8	1 823,1	1 822,2
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	9	267,2	362,8
Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	10	38,1	35,7
Zysk (strata) brutto		1 192,9	1 016,1
Podatek dochodowy	11	231,4	183,8
Zysk (strata) netto		961,5	832,3
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		961,5	832,3

Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	961,5	832,3
Średnia ważona liczba akcji zwykłych	130 100 000	130 100 000
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł)	7,39	6,40

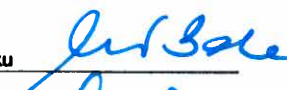
Wartość rozwodnionego zysku na jedną akcję pokrywa się z wartością zysku na jedną akcję zwykłą.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

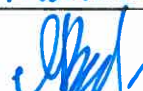
Małgorzata Kołakowska
Prezes Zarządu Banku

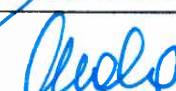
Mirosław Boda
Wiceprezes Zarządu Banku

Michał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu Banku

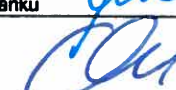
Joanna Erdman
Wiceprezes Zarządu Banku

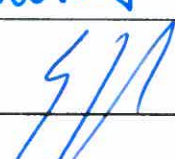
Justyna Kesler
Wiceprezes Zarządu Banku

Oscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu Banku

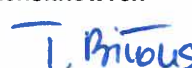

Ignacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Tomasz Bitous
Dyrektor Banku, Główny Księgowy Banku

Katowice, 2014-03-04

Skonsolidowany rachunek zysków i strat należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE
Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW**

	Numer noty	okres od 01.01.2013 do 31.12.2013	okres od 01.01.2012 do 31.12.2012
Zysk netto za okres sprawozdawczy		961,5	832,3
Inne całkowite dochody, w tym:			
Zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	35	-229,3	590,5
w tym podatek odroczone		53,8	-142,4
Przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	35	-87,7	-20,4
w tym podatek odroczone		20,6	4,8
Rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	35	0,0	-0,2
w tym podatek odroczone		0,0	0,1
Efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	35	-161,5	308,8
w tym podatek odroczone		37,9	-72,4
Aktualizacja wyceny środków trwałych	35, 36	2,5	3,4
w tym podatek odroczone		-0,4	-0,8
Zbycie środków trwałych	35, 36	0,3	1,0
w tym podatek odroczone		0,2	0,0
Zyski / straty aktuarialne	35	1,9	0,0
w tym podatek odroczone		-0,5	0,1
Inne całkowite dochody netto		-473,8	883,1
Całkowity dochód netto za okres sprawozdawczy, w tym:		487,7	1 715,4
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		487,7	1 715,4

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A. Małgorzata Kolałowska
Prezes Zarządu BankuMiroslaw Boda
Wiceprezes Zarządu BankuMichał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu BankuJoanna Erdman
Wiceprezes Zarządu BankuJustyna Kesler
Wiceprezes Zarządu BankuOscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu BankuIgnacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku**PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH**Tomasz Biłous
Dyrektor Banku, Główny Księgowy Banku

Katowice, 2014-03-04

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE
Z SYTUACJI FINANSOWEJ**

	Numer noty	stan na 31.12.2013	stan na 31.12.2012	stan na 31.12.2011
AKTYWA				
- Kasa, środki w Banku Centralnym	14	6 970,1	4 071,6	1 493,1
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	15	1 399,8	1 377,1	1 018,1
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godzwej przez rachunek zysków i strat	16	1 951,4	1 554,6	639,6
- Wycena instrumentów pochodnych	17, 40	1 471,4	1 822,1	1 858,4
- Inwestycje	18, 40	19 493,6	17 881,1	20 450,7
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	20, 40	1 051,9	1 112,6	433,4
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	21	52 237,9	48 985,3	42 329,7
- Należności od klientów z tytułu transakcji z przyzyczeniem odkupu	22	638,8	0,0	0,0
- Inwestycje w jednostki stowarzyszone	23	136,5	114,4	105,0
- Aktywa majątkowe	24	1 099,2	1 115,5	1 089,6
- Aktywa z tytułu podatku dochodowego	25	119,9	38,6	164,0
- Inne aktywa	26	180,1	193,9	141,8
Aktywa razem		86 750,6	78 266,8	69 723,4
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY				
ZOBOWIĄZANIA				
- Zobowiązania wobec innych banków	27	4 827,3	4 554,6	4 981,9
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godzwej przez rachunek zysków i strat	28	1 234,2	3 003,4	1 814,7
- Wycena instrumentów pochodnych	17, 40	1 493,0	1 778,1	1 694,1
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	20, 40	1 114,4	1 384,0	900,6
- Zobowiązania wobec klientów	29	67 330,4	57 857,5	52 932,1
- Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyzyczeniem odkupu	30	433,5	0,0	0,0
- Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	31	566,4	567,1	0,0
- Rezerwy	32	67,8	72,8	58,1
- Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	25	111,7	103,0	0,0
- Inne zobowiązania	33	943,3	830,2	945,9
Zobowiązania ogółem		78 122,0	70 130,7	63 307,4
KAPITAŁY				
- Kapitał zakładowy	34	130,1	130,1	130,1
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		956,3	956,3	956,3
- Kapitał z aktualizacji wyceny	35	524,3	999,7	118,3
- Wycena motywacyjnych programów pracowniczych		48,1	41,3	30,8
- Zyski zatrzymane	36	6 969,5	6 006,4	5 178,2
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		8 628,3	8 133,8	6 413,7
- Udziały niekontrolujące		2,3	2,3	2,3
Kapitały własne ogółem		8 628,6	8 136,1	6 416,0
Zobowiązania i kapitał własny razem		86 750,6	78 266,8	69 723,4
Współczynnik wypłacalności		17,28%	14,86%	11,92%
Wartość księgowa		8 628,3	8 133,8	6 413,7
Liczba akcji		130 100 000	130 100 000	130 100 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)		66,31	62,52	49,30

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

Malgorzata Kolatkowska
Prezes Zarządu Banku

M. Kolatkowska

Mirosław Boda
Wiceprezes Zarządu Banku

M. Boda

Michał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu Banku

M. Bolesławski

Joanna Erdman
Wiceprezes Zarządu Banku

Justyna Kessler
Wiceprezes Zarządu Banku

J. Kessler

Oscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu Banku

Ignacio Juliá Viler
Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Tomasz Biliou
Dyrektor Banku, Główny Księgowy Banku

T. Biliou

Katowice, 2014-03-04

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM

okres od 01.01.2013 do 31.12.2013

	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Kapitał z aktualizacji wyceny	Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	Zysk zatrzymane	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	999,7	41,3	6 006,4	2,3	8 136,1
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	961,5	-	961,5
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	-475,4	0,0	1,6	0,0	-473,8
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	-229,3	-	-	-	-229,3
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-87,7	-	-	-	-87,7
- efektywna część powiększenia zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-161,5	-	-	-	-161,5
- aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	1,8	-	0,7	-	2,5
- zbycie środków trwałych	-	-	-0,6	-	0,9	-	0,3
- zyski / straty aktuarialne	-	-	1,9	-	-	-	1,9
Transakcje z akcjonariuszami, w tym:	0,0	0,0	0,0	4,8	0,0	0,0	4,8
- wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	4,8	-	-	4,8
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	524,3	46,1	6 969,5	2,3	8 628,6

Numer noty: 34, 35, 36

okres od 01.01.2012 do 31.12.2012

	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Kapitał z aktualizacji wyceny	Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	Zysk zatrzymane	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	118,3	30,8	5 178,2	2,3	6 416,0
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	832,3	-	832,3
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	881,4	0,0	1,7	0,0	883,1
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	590,5	-	-	-	590,5
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-20,4	-	-	-	-20,4
- rozliczenie wyceny papierów reklamowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	-0,2	-	-	-	-0,2
- efektywna część powiększenia zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	308,8	-	-	-	308,8
- aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	3,4	-	-	-	3,4
- zbycie środków trwałych	-	-	-0,7	-	1,7	-	1,0
Transakcje z akcjonariuszami, w tym:	0,0	0,0	0,0	10,5	-5,8	0,0	4,7
- wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	10,5	-	-	10,5
- rozliczenie zakupu spółki zależnej	-	-	-	-	-5,8	-	-5,8
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	999,7	41,3	6 006,4	2,3	8 136,1

Numer noty: 34, 35, 36

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

Małgorzata Kołakowska
Prezes Zarządu BankuMiroslaw Boda
Wiceprezes Zarządu BankuMichał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu BankuJoanna Erdman
Wiceprezes Zarządu BankuJustyna Kesler
Wiceprezes Zarządu BankuOscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu BankuIgnacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Tomasz Biłous
Dyrektor Banku, Główny Księgowy Banku

Katowice, 2014-03-04

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH			
	Numer noty	okres od 01.01.2013 do 31.12.2013	okres od 01.01.2012 do 31.12.2012
DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA			
Zysk netto		961,5	832,3
Korekty		2 102,0	-2 373,2
- Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych	10	-38,1	-35,7
- Amortyzacja	8, 24	164,0	148,1
- Odsetki naliczone (z rachunku zysków i strat)	2	2 042,6	2 048,9
- Odsetki zapłacone		1 496,0	1 748,0
- Odsetki otrzymane		-3 812,5	-4 107,8
- Dywidendy otrzymane	5	-3,4	-4,1
- Zyski (straty) z działalności inwestycyjnej		-0,7	-8,2
- Podatek dochodowy (z rachunku zysków i strat)	11	231,4	183,8
- Podatek dochodowy zapłacony		-304,0	44,6
- Zmiana stanu rezerw	32	-5,0	14,7
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	15, 44	-132,2	-233,7
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	18, 44	-395,0	-915,5
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	18, 44	-1 963,8	-1 808,4
- Zmiana wyceny instrumentów pochodnych	17	65,6	120,3
- Zmiana stanu pochodnych instrumentów zabezpieczających	20	-350,4	93,0
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	21, 44	-3 660,7	-6 561,4
- Zmiana stanu pozostałych aktywów		38,5	164,9
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	27, 44	398,4	689,9
- Zmiana stanu zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	28	-1 769,2	1 188,7
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	29, 44	9 980,7	4 961,9
- Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		119,8	-105,2
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		3 063,5	-1 540,9
DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA			
- Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	24	-77,5	-121,4
- Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		0,1	2,8
- Nabycie wartości niematerialnych	24	-77,3	-58,8
- Nabycie udziałów w jednostkach podporządkowanych	23	0,0	-206,1
- Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		1,8	9,4
- Wykup / sprzedaż aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	18	0,0	4 998,5
- Odsetki otrzymane od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	18	0,0	148,3
- Otrzymane dywidendy	5	3,4	4,1
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		-149,5	4 776,8
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA			
- Zaciągnięcie kredytów długoterminowych		726,0	458,1
- Spłata kredytów długoterminowych		-810,5	-1 501,8
- Spłata odsetek od kredytów długoterminowych		-39,4	-53,3
- Emisja dłużnych papierów wartościowych	31	0,0	565,0
- Odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		-0,7	0,0
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-124,6	-532,0
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		37,4	-100,7
Zwiększenie / zmniejszenie środków pieniężnych netto		2 789,4	2 703,9
Środki pieniężne na początek okresu		5 060,6	2 356,7
Środki pieniężne na koniec okresu	44	7 850,0	5 060,6

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

Małgorzata Kołakowska
Prezes Zarządu Banku

Mirosław Boda
Wiceprezes Zarządu Banku

Michał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu Banku

Joanna Erdman
Wiceprezes Zarządu Banku

Justyna Kesler
Wiceprezes Zarządu Banku

Oscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu Banku

Ignacio Juliá Villar
Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Tomasz Biłous
Dyrektor Banku, Główny Księgowy Banku

T. Biłous

Katowice, 2014-03-04

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Polityka rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające

I. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej

1. Podstawowe informacje o Banku

ING Bank Śląski S.A. („Spółka dominująca”, „Jednostka dominująca”, „Bank”) z siedzibą Centrali w Katowicach, przy ul. Sokolskiej 34, został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Katowicach, Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 5459. Spółce dominującej nadano numer statystyczny REGON 271514909 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 634-013-54-75.

2. Zakres działania, czas trwania

ING Bank Śląski S.A. oferuje szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług określonym w statucie Banku. Bank prowadzi operacje zarówno w złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych. Zakres oferowanych przez Bank usług został rozszerzony o działalność leasingową i faktoringową, w związku z nabyciem w roku 2012 nowych spółek. Ponadto poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi także działalność maklerską, pośrednictwa i obrotu nieruchomościami, wynajmu nieruchomości, doradztwa i pośrednictwa finansowego oraz świadczy inne usługi finansowe. Czas trwania Spółki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

3. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy ING Banku Śląskiego S.A. wynosi 130.100.000 zł i dzieli się na 130.100.000 sztuk akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 1,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych (sektor banki).

4. Akcjonariat ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank NV, który według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. ING Bank NV wchodzi w skład Grupy Kapitałowej, określanej na potrzeby niniejszego sprawozdania finansowego jako Grupa ING.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku akcjonariuszami posiadającymi 5 i więcej procent głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. były następujące podmioty:

Lp.	Podmiot	Liczba akcji i głosów	% ogólnej liczby akcji i głosów na WZ
1.	ING Bank NV	97.575.000	75,00
2.	Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK	6.548.964	5,03

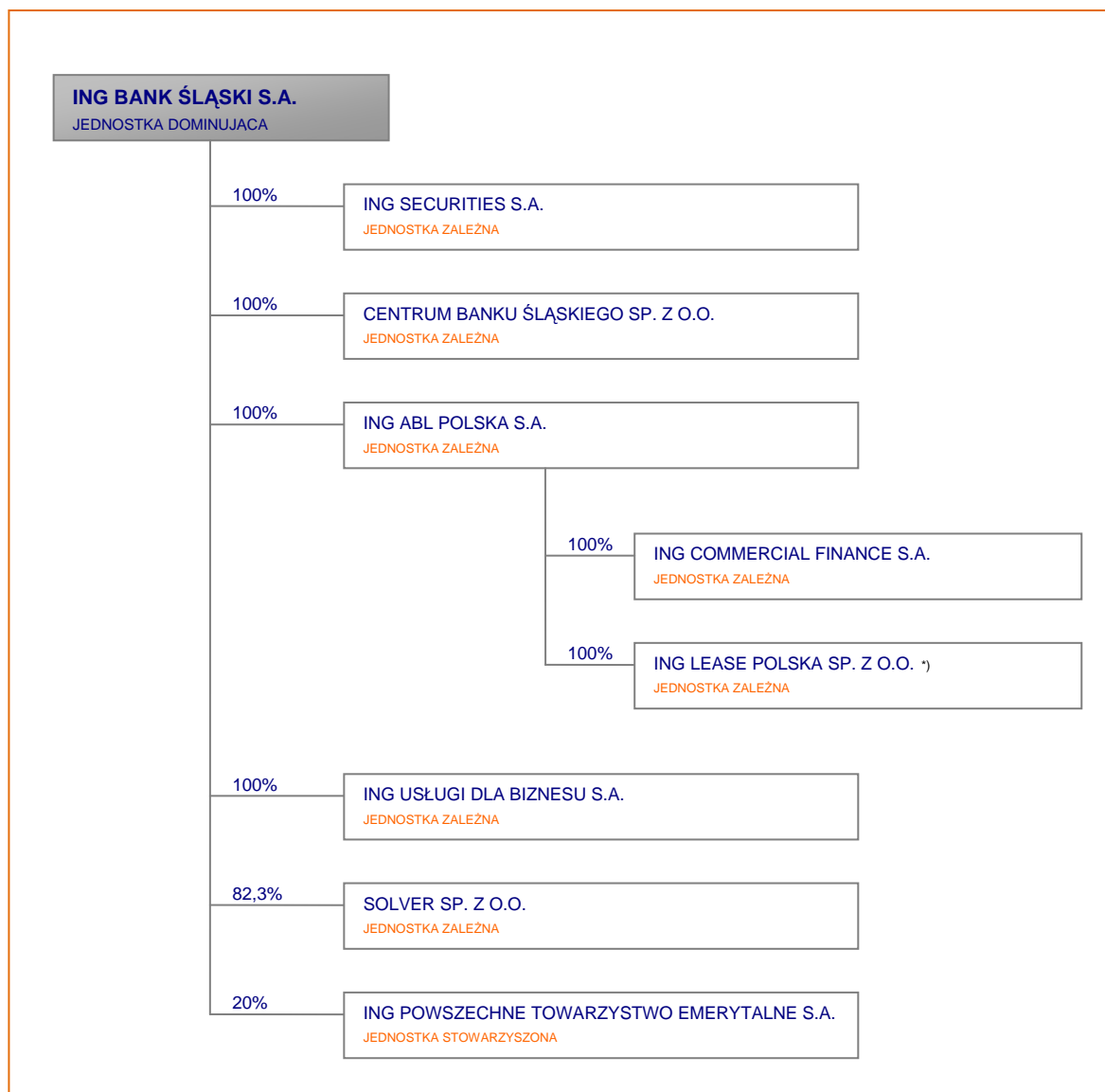

5. Podmiot uprawniony do badania sprawozdania finansowego

Podmiotem uprawnionym do badania jest KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. z siedzibą w Warszawie.

6. Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. („Grupa Kapitałowa”, „Grupa”). Skład Grupy na dzień 31 grudnia 2013 roku przedstawiał się następująco:

*) W skład grupy kapitałowej ING Lease Polska Sp. z o.o. wchodzi 10 spółek celowych, w których ING Lease Polska Sp. z o.o. posiada 100% udziałów.

7. Zatwierdzenie sprawozdania za rok ubiegły

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A. w dniu 19 kwietnia 2013 roku.

II. Istotne zdarzenia w 2013 roku

1. Zmiany w organach kierowniczych ING Banku Śląskiego S.A.

W dniu 7 marca 2013 roku Rada Nadzorcza ING Banku Śląskiego S.A. powołała z dniem 1 kwietnia 2013 roku Panią Joannę Erdman na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

2. Wybór biegłego rewidenta

W dniu 18 stycznia 2013 roku Rada Nadzorcza ING Banku Śląskiego S.A. dokonała wyboru firmy KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. z siedzibą w Warszawie jako podmiotu uprawnionego do przeprowadzenia badania sprawozdań finansowych ING Banku Śląskiego S.A. oraz Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za lata 2013-2015.

KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. została wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów.

3. Umowa z BGK S.A.

W marcu 2013 roku ING Bank Śląski S.A. podpisał z Bankiem Gospodarstwa Krajowego S.A. umowę inaugurującą rządowy program wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw.

Tym samym znalazł się w gronie banków udzielających kredytów obrotowych z gwarancjami w ramach tzw. Portfelowej Linii Gwarancyjnej (PLD) de minimis i Portfelowej Linii Poręczeń (PLP). Program wsparcia przynosi wiele korzyści dla kredytobiorców poszukujących dodatkowego kapitału na finansowanie swojej działalności dzięki wykorzystaniu atrakcyjnych zabezpieczeń kredytów.

4. Zmiany w składzie Rady Nadzorczej

W dniu 10 kwietnia 2013 roku na ręce Przewodniczącej Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. została złożona rezygnacja Pana Ralpha Hamersa z funkcji Członka Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. z dniem 19 kwietnia 2013 roku, po zakończeniu obrad Walnego Zgromadzenia ING Banku Śląskiego S.A. Powodem złożenia rezygnacji było powołanie Pana Ralpha Hamersa na stanowisko Prezesa Grupy ING.

W dniu 19 kwietnia 2013 roku uchwałą Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia ING Banku Śląskiego S.A. Pan Adrianus Johannes Antonius Kas został powołany do składu Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.

5. Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A.

W dniu 19 kwietnia 2013 roku odbyło się Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A., na którym podjęto uchwały w sprawie:

- zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego za 2012 rok (sprawozdanie jednostkowe i skonsolidowane),
- zatwierdzenie Sprawozdania Zarządu z działalności w 2012 roku (sprawozdanie jednostkowe i skonsolidowane),
- udzielenie absolutorium z wykonania obowiązków w 2012 roku Członkom Zarządu i Członkom Rady Nadzorczej,
- podziału zysku za 2012 rok,
- zmiany Statutu ING Banku Śląskiego S.A.,
- zmiany w składzie Rady Nadzorczej (zmiany zostały opisane w punkcie 4. *Zmiany w składzie Rady Nadzorczej*).

Zmiany Statutu Banku uchwalone na Walnym Zgromadzeniu zostały zarejestrowane Postanowieniem Sądu Rejonowego w Katowicach, Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 30.04.2013 roku.

6. Akcjonariusze posiadający 5 lub więcej procent głosów na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A.

Zgodnie z listą akcjonariuszy uprawnionych do udziału w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. zwołanym na dzień 19 kwietnia 2013 roku podmiotami uprawnionymi do 5 lub więcej procent głosów były:

Lp.	Podmiot	Liczba akcji i głosów na ZWZ	% w liczbie głosów na ZWZ	% ogólnej liczby akcji i głosów
1.	ING Bank NV	97.575.000	86,97	75,00
2.	Otwarty Fundusz Emerytalny PZU "Złota Jesień"	8.250.000	7,35	6,34
3.	Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK	5.713.382	5,09	4,39

7. Zwiększenie udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego S.A.

W dniu 3 lipca 2013 roku Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK S.A. („Aviva OFE”) zawiadomił ING Bank Śląski S.A., iż na skutek transakcji kupna akcji Banku zawartych w dniu 26 czerwca 2013 roku, liczba akcji Spółki posiadanych przez Aviva OFE, przekroczyła 5% udziałów w ogólnej liczbie akcji i głosów Banku. Przed rozliczeniem wyżej wymienionej transakcji, na dzień 28 czerwca 2013 roku Aviva OFE posiadał 6.483.382 sztuk akcji ING Banku Śląskiego S.A., stanowiących 4,98% kapitału zakładowego Banku. W wyniku zawarcia i rozliczenia transakcji zakupu, na dzień 1 lipca 2013 roku Aviva OFE posiadał 6.548.964 sztuk akcji ING Banku Śląskiego S.A., stanowiących 5,03% kapitału zakładowego Banku.

8. Sprzedaż portfela

W dniu 19 lipca 2013 roku ING Bank Śląski S.A. zawarł z Kredyt Inkaso I Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w Warszawie umowę, dotyczącą sprzedaży portfela wierzytelności detalicznych klasyfikowanych jako kredyty z przesłanką utraty wartości lub też w całości spisanych z bilansu. Łączna kwota wierzytelności sprzedanych w ramach umowy wynosiła 295,4 mln zł (kwoty główne i odsetki), objętych w całości odpisami z tytułu utraty wartości, bądź w całości spisanych z bilansu Banku. Cena umowna sprzedaży portfela została ustalona na 34,9 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na przychody Grupy wyniósł 10,9 mln zł, natomiast na zmianę odpisów na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe (koszty ryzyka) 24,0 mln zł. W efekcie opisywanej umowy Bank zmniejszył portfel kredytów nieregularnych o kwotę 155,1 mln zł.

9. Aneksy do umów kredytowych

- ING Commercial Finance Polska S.A.

W dniu 26 lipca 2013 roku został podpisany z firmą ING Commercial Finance Polska S.A. aneks do umowy kredytowej z dnia 2 stycznia 2012 roku, podwyższający kwotę rocznego kredytu obrotowego o 500,0 mln zł do wysokości 2 225,0 mln zł. Łączne zaangażowanie Banku w odniesieniu do spółki ING Commercial Finance Polska S.A. wynosi 2 225,3 mln zł. Kryterium uznania umowy za znaczącą jest stosunek łącznych kwot kredytu do kapitałów własnych Banku. Kredytobiorca jest powiązany z ING Bankiem Śląskim S.A.

- ING Lease Polska Sp. z o.o.

W dniu 24 września 2013 roku został podpisany z firmą ING Lease Polska Sp. z o.o. aneks do umowy kredytowej z dnia 19 stycznia 2012 roku, podwyższający kwotę udzielonego tej spółce kredytu o 640,0 mln zł. Łączne zaangażowanie Banku w odniesieniu do spółki ING Lease Polska Sp. z o.o. wynosi 2 680,3 mln zł. Kryterium uznania umowy za znaczącą jest stosunek łącznych kwot kredytu do kapitałów własnych Banku. Kredytobiorca jest powiązany z ING Bankiem Śląskim S.A.

10. Zmniejszenie udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego S.A.

W dniu 8 sierpnia 2013 roku Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU S.A., występujące w imieniu Otwartego Funduszu Emerytalnego PZU „Złota Jesień”, zawiadomiło ING Bank Śląski S.A., iż na skutek transakcji zbycia akcji ING Banku Śląskiego S.A., zawartych w dniu 26 lipca 2013 roku, Otwarty Fundusz Emerytalny PZU „Złota Jesień” zmniejszył udział w ogólnej liczbie akcji i głosów w Spółce ING Bank Śląski S.A. poniżej 5%.

Przed rozliczeniem wyżej wymienionych transakcji Otwarty Fundusz Emerytalny PZU „Złota Jesień” posiadał 6.543.407 sztuk akcji ING Banku Śląskiego S.A., stanowiących 5,03% kapitału zakładowego Banku. Po rozliczeniu transakcji zbycia Otwarty Fundusz Emerytalny PZU „Złota Jesień” posiadał 6.263.405 sztuk akcji Spółki, stanowiących 4,81% kapitału zakładowego Banku.

11. Oddalenie powództwa

W dniu 24 września 2013 roku Zarząd ING Banku Śląskiego S.A. powziął wiadomość, iż Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 22 lipca 2013 roku oddalił w całości powództwo Związku Zawodowego Górników w Polsce oraz Związku Zawodowego „Kadra” Pracowników

Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. o uchylenie uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia ING Banku Śląskiego S.A. z dnia 8 kwietnia 2010 roku

12. Zmiana oprocentowania obligacji ING Banku Śląskiego S.A.

W dniu 6 grudnia 2013 roku, w związku z rozpoczęciem nowego, trzeciego okresu odsetkowego i ustaleniem nowej stawki WIBOR dla depozytów sześciomiesięcznych dla tego okresu odsetkowego, nastąpiła zmiana oprocentowania obligacji serii INGBS061217 o łącznej wartości nominalnej 565.000.000,00 PLN, wyemitowanych przez Bank w dniu 6 grudnia 2012 roku, w ramach Programu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych ING Banku Śląskiego S.A. Oprocentowanie obligacji w kolejnym okresie odsetkowym wynosi 3,59% w stosunku rocznym. Kolejna data płatności odsetek przypada w dniu 6 czerwca 2014 roku. Pozostałe prawa z przedmiotowych obligacji nie ulegają zmianie.

III. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez UE. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Grupę działalność, w zakresie stosowanych przez Grupę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez UE. MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

Skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym i skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres od 01.01.2013 roku do 31.12.2013 roku oraz skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31.12.2013 roku wraz z danymi porównywalnymi zostały sporządzone przy zastosowaniu takich samych zasad rachunkowości dla każdego z okresów.

1. Kontynuacja działalności

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki wchodzące w skład Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości, tzn. przez okres co najmniej 1 roku od dnia bilansowego. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania przez Zarząd Banku nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Grupę Kapitałową.

2. Działalność zaniechana

W 2013 i 2012 roku w Grupie nie wystąpiła działalność zaniechana.

3. Zakres podmiotowy i waluta sprawozdania

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za 2013 rok zawiera dane Banku, jego jednostek zależnych (razem zwanych "Grupą") oraz udziały w jednostce stowarzyszonej.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzane w złotych polskich („PLN”). Wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są po zaokrągleniu do miliona złotych. W związku z tym mogą wystąpić przypadki matematycznej niespójności w sumowaniach lub pomiędzy poszczególnymi notami.

4. Okres sprawozdania i dane porównawcze

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. obejmuje okres od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku i zawiera dane porównawcze:

- dla pozycji ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2012 roku,
- dla pozycji ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku.

5. Zmiany w standardach rachunkowości

W niniejszym rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa uwzględniła następujące zmiany do standardów i nowe interpretacje zatwierdzone przez Unię Europejską i obowiązujące dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2013 roku lub po tej dacie:

Zmiana	Zakres/data zastosowania	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSR 1 <i>Prezentacja sprawozdań finansowych</i>	Wprowadzone zmiany są rezultatem wspólnych prac IASB i FASB (analogiczne zmiany zostały wprowadzone w US GAAP) i dotyczą wytycznych w zakresie prezentacji pozycji w innych całkowitych dochodach. Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 lipca 2012 roku lub później.	Implementacja zmiany nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy (zmiana struktury prezentacji).
MSR 12 <i>Podatek dochodowy - Odroczony podatek dochodowy: Realizacja wartości aktywów</i>	Zmiany dotyczą kwestii ujęcia przychodu w zależności od oczekiwania jednostki, czy odzyska wartość bilansową określonego aktywów w trakcie jego użytkowania lub sprzedaży. Data zastosowania: z rozpoczęciem pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu wejścia w życie Rozporządzenia UE lub później – tj. 1 stycznia 2013 roku.	Implementacja zmiany nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 19 <i>Świadczenia pracownicze</i>	Wprowadzone zmiany dotyczą usunięcia możliwości odraczania rozpoznania przychodów i kosztów (tj.: wyeliminowanie tzw. „metody korytarzowej”), prezentacji w innych całkowitych dochodach oraz wymagań w zakresie ujawnień. Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 roku lub później.	Implementacja zmiany wpłynęła na strukturę sprawozdania finansowego Grupy, niemniej jednak jej wpływ jest nieistotny.

MSR 32 <i>Instrumenty finansowe: prezentacja - Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych</i>	<p>Zmiana precyzuje znaczenie pojęcia „posiadać bieżącą możliwość do wyegzekwowania prawa do przeprowadzania kompensaty” oraz że pewne systemowe rozliczenia brutto mogą być traktowane jako ekwiwalent rozliczenia netto.</p> <p>Data zastosowania: zgodnie ze zmianami MSSF 7, tj. w zakresie paragrafu 43 - rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 roku lub później, natomiast w pozostałym zakresie - rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.</p>	Implementacja zmiany nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 1 <i>Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy: silna hiperinflacja i usunięcie ustalonych terminów dla jednostek stosujących MSSF po raz pierwszy. Pożyczki rządowe</i>	<p>Zmiana precyzuje wytyczne w zakresie wznowienia prezentacji sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF, po okresie w którym waluta funkcjonalna była narażona na znaczącą hiperinflację, umożliwiając tym samym danej jednostce spełnienie wymagań MSSF oraz usunięcie stałych dat zastosowania MSSF po raz pierwszy.</p> <p>Data zastosowania: z rozpoczęciem pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu wejścia w życie Rozporządzenia UE lub później – tj. 1 stycznia 2013 roku.</p> <p>Zmiana dotycząca pożyczek otrzymywanych od rządu poniżej stawek rynkowych.</p> <p>Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 roku lub później.</p>	Brak wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 7 <i>Instrumenty finansowe: ujawnienie informacji – Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych</i>	<p>Zmiana wymagań w zakresie ujawnień dotyczących kompensowania aktywów finansowych i zobowiązań finansowych.</p> <p>Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 roku lub później.</p>	Zmiana ma wpływ na poszerzenie zakresu ujawnień, niemniej jednak nie ma istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 13 <i>Ustalenie wartości godziwej</i>	<p>Nowy standard zawiera kompleksowe wytyczne dotyczące wyceny aktywów i zobowiązań finansowych i niefinansowych według wartości godziwej.</p> <p>Wprowadzenie standardu ma na celu poprawę spójności i przejrzystości wymagań w przedmiotowym zakresie poprzez skupienie ich w jednym standardzie, doprecyzowanie wytycznych i używanych pojęć oraz zwiększenie zakresu ujawnień.</p> <p>Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 roku lub później.</p>	Implementacja nowego standardu wpłynęła na wycenę instrumentów pochodnych jednak jej wpływ na sprawozdanie jest nieistotny. Implementacja MSSF 13 ma istotny wpływ na zakres ujawnień w odniesieniu do wartości godziwej.
KIMSF 20 <i>Koszty usuwania nadkładu na etapie produkcji w kopalniach odkrywkowych</i>	<p>Interpretacja wyjaśnia, kiedy produkcyjne zdjęcie izolacji powinno prowadzić do ujęcia składnika aktywów oraz sposobu, w jaki to aktywo powinno być wycenione w momencie początkowego ujęcia jak i w okresach późniejszych.</p> <p>Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 roku lub później.</p>	Nie dotyczy.
Zmiany wynikające z przeglądu MSSF (opublikowane w maju 2012 roku), mające zastosowanie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku	<p>Zmiany obejmują kwestie poruszane w trakcie cyklu przeglądów MSSF, które rozpoczęły się od 2009 roku i które były uwzględniane w przedstawionych do konsultacji projektach zmian jednak nie były uwzględnione w finalnych wersjach zmian opublikowanych w poprzednich okresach. Opublikowane 17 maja 2012 roku zmiany dotyczą IFRS 1, IAS 1, IAS 16, IAS 32 i IAS 34 i mają charakter doprecyzowujący.</p> <p>Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2013 roku lub później.</p>	Implementacja zmian do standardów nie wywiera istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują ponieważ nie zostały zatwierdzone przez Unię Europejską lub zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę:

Zmiana	Zakres/data zastosowania	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSR 19 Świadczenia pracownicze	Zmiana dotyczy uproszczenia rozliczania składek, które są niezależne od liczby lat pracy pracownika (na przykład składek, które są obliczane według określonej części wynagrodzenia). Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 lipca 2014 roku lub później.	Implementacja standardu nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 27 Jednostkowe sprawozdania finansowe	Zmiana wprowadza konieczność ujmowania w jednostkowym sprawozdaniu finansowym inwestycji w jednostkach zależnych, jednostkach współkontrolowanych oraz jednostkach stowarzyszonych wg kosztu albo zgodnie z zasadami określonymi w MSSF 9 Instrumenty finansowe. Zmianie uległa także nazwa standardu. Zmiana opublikowana 31 października 2012 roku doprecyzowująca wytyczne dotyczące jednostek inwestycyjnych. Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.	Z analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 28 Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	Zmiany dotyczą zasad rachunkowości inwestycji w jednostki stowarzyszone oraz określają wymagania, które muszą być spełnione w celu stosowania rachunkowości wg metody praw własności dla inwestycji w jednostki stowarzyszone oraz jednostki współkontrolowane. Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.	Z analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 36 Utrata wartości aktywów Ujawnienia dotyczące wartości odzyskiwalnej aktywów niefinansowych	Zmiana precyzuje wytyczne w zakresie ujawnień dotyczących wartości odzyskiwalnej aktywów niefinansowych. Zakres wymaganych ujawnień został ograniczony do wartości odzyskiwalnej aktywów niefinansowych, dla których identyfikuje się utratę wartości w oparciu o wartość godziwą pomniejszoną o koszty zbycia. Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena Nowacja instrumentów pochodnych i kontynuacja rachunkowości zabezpieczeń	Zmiana ma na celu uwzględnienie możliwości przeprowadzenia nowacji rozliczeniowej na centralnego kontrahenta (CCP), w zakresie instrumentów pochodnych desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w ramach istniejących powiązań zabezpieczających. Wprowadzona zmiana daje możliwość kontynuacji powiązania zabezpieczającego w takiej sytuacji. Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.	Z wstępnych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy. Powyższe wynika zarówno z przyjętych zasad funkcjonowania poszczególnych strategii, jaki i obowiązku prawnego przekazywania transakcji do rozliczenia za pośrednictwem centralnego kontrahenta.

MSSF 9 <i>Instrumenty finansowe</i>	<p>Standard jest rezultatem prac pierwszej fazy projektu IASB nad zastąpieniem MSR 39 i obejmuje klasyfikację i wycenę aktywów i zobowiązań finansowych. W 2012 roku zainicjowana została przez IASB procedura aktualizacji wytycznych w przyjętym i opublikowanym zakresie, która zakłada rozszerzenie katalogu kategorii aktywów finansowych o dodatkową, trzecią kategorię tj. aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.</p> <p>19 listopada 2013 roku opublikowana została aktualizacja standardu, która dotyczyła</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nowego modelu funkcjonowania rachunkowości zabezpieczeń, 2. ujęcia zmian wartości godziwej wynikających z własnego ryzyka kredytowego w zakresie zobowiązań finansowych wycenianych w wartość godziwej oraz 3. usunięcia daty obowiązkowego zastosowania standardu, tj. 1 stycznia 2015 roku. <p>Nowa data zostanie określona w momencie, gdy projekt nowego standardu będzie w fazie finalizacji.</p>	<p>Implementacja standardu może potencjalnie wpłynąć na strukturę sprawozdania finansowego niemniej jednak Grupa dokona pełnej oceny wpływu nowego standardu kompleksowo razem z wytycznymi dotyczącymi rachunkowości zabezpieczeń na bazie portfelowej oraz utraty wartości, które nie zostały jeszcze opublikowane.</p>
MSSF 10 <i>Skonsolidowane sprawozdanie finansowe</i>	<p>Nowy standard prezentujący wytyczne w zakresie konsolidacji sprawozdań finansowych w tym w szczególności precyzujący przesłanki potwierdzające konieczność uwzględnienia jednostek w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.</p> <p>Zmiana opublikowana 28 czerwca 2012 roku ma na celu doprecyzowanie wymagań implementacyjnych.</p> <p>Zmiana opublikowana 31 października 2012 roku doprecyzowuje wytyczne stosowania dotyczące jednostek inwestycyjnych, które z uwagi na cel prowadzonej działalności zostały wyłączone z konieczności konsolidacji jednostek zależnych oraz zobligowane do ich wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy.</p> <p>Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.</p>	<p>Nowy standard nie będzie miał wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy, ponieważ ocena kontroli nad podmiotami, w które zainwestowano dokonana zgodnie z nowym standardem nie zmieniła wniosków, co do stopnia kontroli Grupy nad tymi podmiotami oraz Jednostka dominująca Grupy nie spełnia kryteriów uznania za jednostkę inwestycyjną.</p>
MSSF 11 <i>Wspólne ustalenia umowne</i>	<p>Nowy standard określa wymagania dotyczące ujmowania i wyceny w zakresie wspólnych przedsięwzięć.</p> <p>Zmiana opublikowana 28 czerwca 2012 roku ma na celu doprecyzowanie wymagań implementacyjnych.</p> <p>Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.</p>	<p>Implementacja nowego standardu nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy, ponieważ Grupa nie jest stroną żadnych wspólnych porozumień.</p>
MSSF 12 <i>Ujawnienie informacji na temat udziałów w innych jednostkach</i>	<p>Nowy standard dotyczy ujawnień w zakresie udziałów w innych jednostkach.</p> <p>Zmiana opublikowana 28 czerwca 2012 roku ma na celu doprecyzowanie wymagań implementacyjnych.</p> <p>Zmiana opublikowana 31 października 2012 roku doprecyzowująca wytyczne w zakresie ujawnień jednostek inwestycyjnych w konsekwencji równolegle wprowadzonych zmian do MSSF 10.</p> <p>Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.</p>	<p>Z przeprowadzonych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy (wzrosnie ilość wymaganych ujawnień).</p>

KIMSF 21 <i>Opłaty – interpretacja dotycząca ewidencji opłat nakładanych przez rządy.</i>	KIMSF 21 jest interpretacją wytycznych wskazanych w MSR 37 <i>Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe</i> i dotyczy ewidencji zobowiązania wynikającego z opłat nakładanych przez rządy tj.: innych niż podatek dochodowy. Interpretacja precyzuje, że zdarzeniem obligującym, które stanowi przesłankę rozpoznania zobowiązania do płatności opłaty jest aktywność opisana w odpowiednich regulacjach prawnych powodujących konieczność wniesienia opłaty. Data zastosowania: rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2014 roku lub później.	Z przeprowadzonych analiz wynika, że zastosowanie nowej interpretacji nie będzie wywierało wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany wynikające z przeglądów MSSF realizowanych w ramach cyklu 2010-2012 (opublikowane w grudniu 2013 roku)	Zmiany obejmują kwestie poruszane w trakcie cyklu przeglądów MSSF, które rozpoczęły się w 2010 roku i które były uwzględniane w przedstawionych do konsultacji projektach zmian, jednak nie były uwzględnione w finalnych wersjach zmian opublikowanych w poprzednich okresach. Opublikowane zmiany dotyczą MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSSF 13, MSR 16, MSR 24, MSR 38 i mają charakter doprecyzowujący. Daty obowiązkowego zastosowania zmian zostały wskazane w poszczególnych standardach.	Implementacja nie wywiera istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany wynikające z przeglądów MSSF realizowanych w ramach cyklu 2011-2013 (opublikowane w grudniu 2013 roku)	Zmiany obejmują kwestie poruszane w trakcie cyklu przeglądów MSSF, które rozpoczęły się w 2011 roku i które były uwzględniane w przedstawionych do konsultacji projektach zmian, jednak nie były uwzględnione w finalnych wersjach zmian opublikowanych w poprzednich okresach. Opublikowane zmiany dotyczą MSSF 1, MSSF 3, MSSF 13, MSR 40 i mają charakter doprecyzowujący. Daty obowiązkowego zastosowania zmian zostały wskazane w poszczególnych standardach.	Implementacja nie wywiera istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 14 <i>Aktywa i Zobowiązania Regulacyjne</i>	Standard zezwala jednostkom stosującym MSSF po raz pierwszy na kontynuowanie dotychczasowych zasad ujmowania aktywów i zobowiązań regulacyjnych zarówno przy pierwszym zastosowaniu MSSF jak i w sprawozdaniach finansowych za późniejsze okresy.	Nie dotyczy (nowy standard obejmuje jedynie jednostki stosujące MSSF po raz pierwszy)

IV. Znaczące zasady rachunkowości

1. Podstawy sporządzania sprawozdania finansowego

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano koncepcję wartości godziwej dla nieruchomości własnych i nieruchomości inwestycyjnych oraz aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej, w tym instrumentów pochodnych, oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości amortyzowanego kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży wykazywane są w kwocie niższej z ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

2. Zastosowanie szacunków

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Grupę pewnych szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ

na kwoty prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz w notach objaśniających.

Szacunki i założenia, przyjęte do prezentowania wartości aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów, dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które są uważane za właściwe w danych warunkach. Przyjęte założenia dotyczące przyszłości i dostępne źródła danych tworzą podstawę do dokonywania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i pasywów, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki uwzględniają przewidywane na dzień bilansowy przyczyny/źródła niepewności. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany o okresach przyszłych, jeśli korekta wpływa zarówno na bieżący jak i przyszłe okresy.

Poniżej opisane zostały najistotniejsze szacunki księgowe dokonane przez Grupę.

2.1. Utrata wartości

Grupa ocenia czy na datę bilansową istnieją obiektywne dowody utraty wartości składników aktywów finansowych (pojedynczych lub grupy aktywów finansowych) i składników aktywów trwałych.

2.1.1. Utrata wartości aktywów finansowych

Istnienie obiektywnego dowodu utraty wartości aktywów finansowych jest następstwem jednego lub większej ilości zdarzeń, których wystąpienie wpływa bezpośrednio na szacowanie przyszłych przepływów finansowych związanych z tymi aktywami.

Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji płatniczej kredytobiorców należących do określonej grupy lub sytuacji gospodarczej w danym kraju lub jego części, co ma związek z problemami występującymi w tej grupie aktywów. Dla portfeli IBNR (Incurred But Not Reported) i INSFA (Individually Non- Significant Financial Assets) wyliczenia prowadzone są w oparciu o parametry PD, EAD, LGD i okres ujawnienia, zgodnie z poniższą formułą:

Odpis aktualizacyjny = $(1 - (1 - PD)^{(M/12)}) \times (EAD + EI) \times LGD$

Gdzie:

- PD – prawdopodobieństwo wystąpienia przesłanki utraty wartości w horyzoncie 12 miesięcy zgodnie z podejściem Point in Time,
- EAD (exposure at default) – kwota bieżącego zaangażowania bilansowego powiększona o prognozowany ekwiwalent bilansowy niewykorzystanych linii kredytowych i zobowiązań pozabilansowych z uwzględnieniem współczynnika konwersji (tzw. CCF lub k-faktora) według odpowiednich modeli EAD,
- EI (effective interests) - odsetki umowne naliczone i niezapłacone z uwzględnieniem nierozliczonych prowizji wraz z korektą z tytułu efektywnej stopy procentowej dla tych zaangażowań dla których jest wyznaczana efektywna stopa procentowa oraz odsetki umowne naliczone i niezapłacone dla tych zaangażowań dla których nie jest wyznaczana efektywna stopa procentowa,
- LGD – wskaźnik oczekiwanej straty, odpowiadający dopełnieniu do jedności stosunku

wartości możliwej do odzyskania i podstawy tworzenia odpisów aktualizacyjnych uwzględniający wszelkie koszty bezpośrednie poniesione od momentu wystąpienia utraty wartości do momentu zakończenia procesu windykacji,

- M – okres ujawnienia straty wyrażony w miesiącach, który wynosi:
  - 6 miesięcy dla segmentu klientów korporacyjnych i strategicznych lub
  - 9 miesięcy dla segmentu klientów detalicznych.

Historyczne parametry strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie. Szczegółowe ujawnienia dotyczące stosowanych w Grupie modeli do szacowania ryzyka kredytowego przedstawione są w dalszej części sprawozdania, w rozdziale *Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.* w punkcie poświęconym zarządzaniu ryzykiem kredytowym.

Do określenia utraty wartości (lub jej odwrócenia) niezbędne jest wyliczenie bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu zarówno wysokości jak i momentów przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby.

Opis przykładowych przesłanek identyfikacji trwałej utraty wartości aktywów finansowych oraz stosowane zasady ewidencyjne opisane zostały w punkcie 5.10. *Utrata wartości*.

2.1.2. Utrata wartości innych aktywów trwałych

Ocena w przedmiotowym zakresie bazuje na oszacowaniu wartości odzyskiwalnej aktywa trwałego, którą stanowi wartość użytkowa lub wartość sprzedaży netto w zależności od tego, która z wyżej wymienionych wartości na moment przeprowadzania przeglądu jest wyższa. Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w sytuacji gdy nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków, co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) oraz innych czynników. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa.

Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Grupa opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców, które co do zasady również opierają się na szacunkach.

Zasady ewidencyjne w tym zakresie zostały wskazane w punkcie 7.4. *Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów*.

2.2. Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi

Podejście zastosowane przez Grupę do szacowania ryzyka kredytowego związanego z instrumentami pochodnymi mającymi datę rozliczenia w przyszłości (transakcje aktywne, nierozliczone na dzień bilansowy) jest zgodne z podejściem stosowanym przez Grupę dla celów oceny ryzyka kredytowego wynikającego z należności kredytowych. Korekty wycen są szacowane na poziomie pojedynczego kontrahenta z uwzględnieniem

oczekiwanej ekspozycji z tytułu przedrozliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. presettlement) oraz analogicznego ryzyka generowanego przez Grupę. Podejście to zakłada możliwość występowania ryzyka nierozliczenia przyszłych płatności po obu stronach transakcji (ang. bilateral value adjustment). Korekta wyliczana jest w oparciu o szacowaną na podstawie wielu symulacji oczekiwaną dodatnią ekspozycję (eliminowane są wyniki ze scenariuszy dające wynik negatywny) oraz bieżącą rynkową wartość (bądź jej szacunek na podstawie referencji do danych porównywalnych) instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem kredytowym (ang. CDS). W analogiczny sposób kalkulowany jest element ryzyka własnego na poziomie Grupy oraz element wystąpienia scenariusza równoczesnej niewypłacalności po stronie klienta i Grupy.

Dodatkowo, dla transakcji zapadłych lub zerwanych i nierozliczonych na dzień bilansowy Grupa dokonuje odpisów wykorzystując metodologię stosowaną dla oceny ryzyka należności kredytowych, dla których stwierdzono utratę wartości.

Powyższe dwa typy korekt wartości godziwej zostały w różny sposób odzwierciedlone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla transakcji niezapadłych zostały zaprezentowane w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*, natomiast odpisy dla transakcji zapadłych w pozycji *Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe*. Jeżeli transakcja, dla której w poprzednim okresie sprawozdawczym została dokonana korekta wartości godziwej w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany* staje się zapadła lub podlega restrukturyzacji, to kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej zostaje przeniesiona do pozycji bilansowej *Odpisy z tytułu utraty wartości* a dotworzona część odpisu dla takiej już zapadłej transakcji jest prezentowana w rachunku zysków i strat w pozycji *Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe*. Tak więc na wynik finansowy wpływa tylko kwota nadwyżki aktualnego odpisu (lub dokonanego umorzenia) dla transakcji zapadłej nad kwotą korekty wartości godziwej utworzoną w sytuacji gdy transakcja ta była jeszcze niezapadła.

2.3. Wycena instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach

Wartość godziwą instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach ustala się poprzez zastosowanie technik wyceny. Dla instrumentów pochodnych o charakterze nieopcynym stosowane są modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcynym stosuje się modele wyceny odpowiednie do rodzaju transakcji.

Modele wyceny stosowane przez Grupę, podlegają weryfikacji przed ich zastosowaniem. W miarę możliwości do modeli wprowadzane są wyłącznie dane możliwe do obserwacji pochodzące z aktywnego rynku, jednakże w pewnych okolicznościach dobranie właściwego parametru wyceny wymaga oszacowania opartego na porównaniu instrumentu do innego o podobnej charakterystyce lub analogicznego, występującego na innym rynku. Zasadą przewodnią przy ustalaniu wyceny tym sposobem jest zastosowanie się do zasady ostrożnej wyceny nakazującej wybór niższej wyceny aktywów i wyższej wyceny pasywów jako bardziej prawdopodobnej, zwłaszcza w warunkach obniżonej płynności lub/i zmienności na rynkach finansowych. Zmiana założeń dotyczących tych czynników może wpłynąć na wyceny niektórych instrumentów finansowych.

2.4. Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe

Grupa tworzy rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe zgodnie z MSR 19.

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarium jako wartość obecna przyszłych, długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji.

Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeń, zarówno co do warunków makroekonomicznych jak i założeń dotyczących rotacji pracowników, ryzyka śmierci i innych. Podstawą do obliczenia rezerwy dla pracowników jest przewidywana kwota odprawy emerytalnej lub odprawy rentowej, jaką Grupa zobowiązuje się wypłacić na podstawie Regulaminu Wynagradzania obowiązującego w każdej jednostce Grupy. Przewidywana kwota odprawy obliczana jest, jako iloczyn następujących czynników:

- przewidywanej kwoty podstawy wymiaru odprawy emerytalnej lub rentowej, zgodnie z zapisami Regulaminu Wynagradzania dla każdego Podmiotu, przewidywanego wzrostu podstawy wymiaru do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego,
- współczynnika procentowego uzależnionego do stażu pracy (zgodnie z zapisami Regulaminu Wynagradzania).

Obliczona w powyższy sposób kwota jest dyskontowana aktuarialnie na dzień zakończenia roku. Zgodnie z wymogami MSR 19 stopa dyskonta finansowego dla obliczenia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych, ustalana jest na podstawie rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych, których waluta i termin wykupu są zbieżne z walutą i szacunkowym terminem realizacji zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych.

Zdyskontowaną kwotę pomniejsza się o zdyskontowane aktuarialnie na ten sam dzień kwoty rocznych odpisów na rezerwę, dokonanych na powiększenie rezerwy na pracownika. Dyskonto aktuarialne oznacza iloczyn dyskonta finansowego i prawdopodobieństwa dotrwania danej osoby do wieku emerytalnego, jako pracownika Grupy.

Kwota rocznych odpisów oraz prawdopodobieństwo obliczane są na bazie modeli, w których wzięte są pod uwagę trzy następujące ryzyka:

- możliwości zwolnienia się z pracy,
- ryzyko całkowitej niezdolności do pracy,
- ryzyko śmierci.

Możliwość zwolnienia się z pracy przez pracownika szacowana jest z zastosowaniem rozkładu prawdopodobieństwa, przy uwzględnieniu danych statystycznych Grupy. Prawdopodobieństwo zwolnienia się pracownika jest uzależnione do wieku pracownika i jest stałe w ciągu każdego roku pracy.

Ryzyko śmierci wyrażone zostało w postaci najnowszych danych statystycznych z polskich tabel trwania życia dla mężczyzn i dla kobiet, publikowanych przez GUS, na dzień dokonania wyceny.

Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej aktualizowana jest w okresach rocznych na podstawie wyceny niezależnego aktuarium, a w okresach kwartalnych, na podstawie prognoz kwartalnych wskazanych w tej wycenie.

Zgodnie z przyjętym dnia 5 czerwca 2012 roku Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 475/2012, które zmieniło rozporządzenie nr 1126/2008 i wprowadziło zmiany do kilku MSR/MSSF, m.in. do MSR 19, Grupa od 1 stycznia 2013 roku ujmuje zyski

i straty aktuarialne w pozostałych całkowitych dochodach w momencie ich powstania, tak, aby kwota netto aktywów lub zobowiązań emerytalnych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej odzwierciedlała pełną wartość kwoty deficytu lub nadwyżki finansowej programu. Zmiana została wprowadzona prospektywnie ze względu na nieistotność kwot.

2.5. Wycena programów motywacyjnych

2.5.1. Wycena opcji przyznanych w ramach programu motywacyjnego Grupy ING

Wartości godziwe opcji przyznanych w ramach programu motywacyjnego Grupy ING zostały określone za pomocą symulacji Monte Carlo. Model ten uwzględnia oprocentowanie wolne od ryzyka (od 2,02% do 4,62%) jak również spodziewany termin realizacji udzielonych opcji (od 5 do 9 lat), cenę wykonania opcji, bieżącą cenę akcji (2,9 euro – 26,05 euro), spodziewaną zmienność świadectw udziałowych Grupy ING (25% - 84%) i spodziewany dochód z dywidendy (od 0,94% do 8,99%).

Źródłem zmienności przyjętej dla wyceny opcji udziałowych jest system inwestycyjny ING. Zmienność w tym systemie określana jest w oparciu o zmienność danych rynkowych, a nie o zmienność historyczną.

2.5.2. Wycena wartości świadczeń wynikających z programu zmiennych składników wynagrodzeń

Na dzień bilansowy Grupa wykazuje w księgach szacunki dotyczące wartości bieżącej świadczeń, które będą realizowane w ramach programu zmiennych składników wynagrodzeń. Świadczenia te zostaną przyznane pracownikom objętym programem w oparciu o ocenę ich wyników pracy za dany rok. Program został zainicjowany w 2012 roku, w związku z tym ten rok będzie pierwszym okresem oceny na zasadach programu.

Podstawą oszacowania wartości świadczeń przyznawanych w formie akcji fantomowych jest mediana cen zamknięcia akcji Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w odpowiednim okresie.

Wartość godziwa odroczonej części świadczenia korygowana jest o współczynnik redukcji, który uwzględnia prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia powodującego konieczność skorygowania wartości przyznanego świadczenia, do którego pracownik na dzień bilansowy nie nabył jeszcze pełnych uprawnień. Katalog zdarzeń ściśle określają założenia programu.

Wartość bieżąca przedmiotowych świadczeń ustalana jest w oparciu o rynkową stopę dyskontową.

2.6. Wartość końcowa przedmiotu leasingu

Szacowana wartość końcowa stanowi zazwyczaj uzgodnioną przyszłą cenę wykupu środka trwałego przez klienta po zakończeniu okresu leasingu. Wartość ta jest wyliczana w momencie rozpoczęcia leasingu na podstawie wartości początkowej środka trwałego. Wartości końcowe są zazwyczaj ustalane na podstawie kwoty określonej w umowie i ujmowane są w pozycji inwestycji leasingowej netto. Odzyskanie wartości końcowej środka trwałego w leasingu jest uzależnione od wypełnienia warunków umowy leasingowej i jej zakończenia.

2.7. Metoda rozchodu w zakresie dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

Dla celów szacowania wartości godziwej oraz wyniku zrealizowanego na sprzedaży papierów wartościowych, konieczne jest zastosowanie określonej metody rozchodu. Zastosowanie metody rozchodu w przedmiotowym zakresie bazuje na interpretacji, której skutkiem jest analogiczne zastosowanie wytycznych wskazanych w MSR 2 *Zapasy*, jednak w zakresie możliwym do wykorzystania z uwzględnieniem określonej specyfiki tego typu instrumentów finansowych.

Grupa stosuje „średnią ważoną cenę nabycia” jako obowiązującą metodę rozchodu do szacowania wartości godziwej oraz wyniku zrealizowanego w zakresie papierów wartościowych z prawem do kapitału.

Grupa zmieniła metodę rozchodu stosowaną w zakresie dłużnych papierów wartościowych ze „średniej ważonej ceny nabycia” na metodę „pierwsze weszło, pierwsze wyszło” FIFO. Zastosowanie zmiany podejścia do szacunków w tym zakresie zostało przeprowadzone ze skutkiem prospektywnym od początku niniejszego roku obrotowego.

3. Podstawy konsolidacji

3.1. Jednostki zależne

Jednostkami zależnymi są te podmioty, które są kontrolowane przez Bank. Kontrola ta istnieje wówczas, gdy Bank ma bezpośredni lub pośredni wpływ na politykę finansową i operacyjną podmiotu, który pozwala mu na osiąganie korzyści ekonomicznych z działalności tego podmiotu. O sprawowaniu kontroli można mówić również wtedy, gdy jednostka dominująca posiada połowę lub mniej praw głosu w danej jednostce gospodarczej i jeżeli:

- dysponuje więcej niż połową praw głosu na mocy umowy z innymi inwestorami,
- posiada zdolność kierowania polityką finansową i operacyjną jednostki gospodarczej na mocy statutu lub umowy,
- posiada zdolność mianowania lub odwoływania większości członków zarządu lub odpowiadającego mu organu, gdzie taki zarząd lub organ sprawuje kontrolę nad jednostką lub
- dysponuje większością głosów na posiedzeniach zarządu lub odpowiadającego mu organu gdzie taki zarząd lub organ sprawuje kontrolę nad jednostką.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych są zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym od momentu przejęcia kontroli do chwili jej ustania.

3.2. Połączenia jednostek

3.2.1. Prawne połączenia z jednostką zależną

W przypadku rozliczania transakcji łączenia Banku z jednostką zależną od Banku (pozostającą pod wspólną kontrolą) Grupa stosuje metodę odpowiadającą warunkom metody łączenia udziałów w rozumieniu Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości, jako rezultat zastosowania wytycznych wskazanych w MSR 8.

Metoda ta polega na włączeniu do jednostkowego sprawozdania finansowego Banku poszczególnych pozycji odpowiednich aktywów i pasywów łączonej spółki zależnej, według wartości wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym podmiotu

dominującego na dzień połączenia. Połączenie nie wpływa na dane porównywalne i w związku z tym nie wymaga ich przekształcenia.

3.2.2. Objęcie kontroli nad jednostką pozostającą pod wspólną kontrolą w rozumieniu MSSF 3

Opisaną powyżej w punkcie 3.2.1. metodę Grupa stosuje również do ujęcia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym objęcia kontroli nad jednostką pozostającą pod wspólną kontrolą w rozumieniu MSSF 3.

Grupa przyjęła podejście polegające na tym, że w przypadku objęcia kontroli nad jednostką pozostającą pod wspólną kontrolą w rozumieniu MSSF 3, dane porównywalne nie są korygowane.

3.2.3. Objęcie kontroli nad jednostką spoza Grupy ING

Metoda przejęcia stosowana jest przy rozliczaniu nabycia jednostek od stron niepowiązanych. W dniu przejęcia Grupa ujmuje, osobno od wartości firmy, możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania z uwzględnieniem warunków ujmowania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej.

3.3. Jednostki stowarzyszone

Jednostkami stowarzyszonymi są te jednostki, na które Grupa wywiera znaczący wpływ, ale nie sprawuje kontroli nad polityką finansową i operacyjną, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera udział Grupy w zyskach i stratach jednostki stowarzyszonej według wielkości posiadanych udziałów w kapitale własnym, począwszy od dnia rozpoczęcia wywierania znaczącego wpływu do dnia, w którym znaczący wpływ wygasa.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych ujmuje się początkowo według ceny nabycia, a następnie rozlicza się metodą praw własności. Inwestycja Grupy w jednostkach stowarzyszonych obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości), określoną na dzień nabycia. Udział Grupy w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych kapitałach. Wartość bilansową inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia.

W przypadku, gdy udział Grupy w stratach przewyższa wartość udziałów w jednostce stowarzyszonej, Grupa zaprzestaje ujmowania swojego udziału w dalszych stratach lub tworzy na wszelkie dodatkowe straty rezerwy tylko w takiej wysokości, w jakiej inwestor podjął prawny lub zwyczajowy obowiązek lub dokonał płatności w imieniu spółki stowarzyszonej.

3.4. Transakcje podlegające wyłączeniu przy konsolidacji

Salda wewnątrzgrupowe oraz zyski i straty lub przychody i koszty powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych podlegają wyłączeniu w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

4. Waluty obce

4.1. Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych poszczególnych jednostek Grupy wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Grupy.

4.2. Transakcje w walutach obcych

Transakcje w walutach obcych są przeliczane po kursie obowiązującym w dniu transakcji. Wynikające z tych transakcji aktywa i zobowiązania pieniężne denominowane w walutach obcych, przeliczane są po kursie obowiązującym w danym dniu. Różnice kursowe powstające z rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych rozpoznawane są w rachunku zysków i strat w pozycji szczegółowej *Wynik z pozycji wymiany*, będącej elementem linii *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

Różnice kursowe z tytułu takich pozycji, jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ujmują się w kapitale z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

5. Aktywa i zobowiązania finansowe

5.1. Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii: składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, pożyczki i należności, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

5.1.1. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Są to składniki aktywów lub zobowiązań finansowych spełniające jeden z poniższych warunków:

- są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w nieodległym terminie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie w celu generowania zysków osiągniętych w krótkich terminach. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu, chyba że instrument pochodny jest wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym,
- przy początkowym ujęciu został wyznaczony przez Grupę jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wyznaczenie takie Grupa może zastosować tylko wówczas gdy:
  - wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany

instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione;

- zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat);
- grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Grupy.

5.1.2. Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności

Są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których Grupa ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż spełniające definicję pożyczek i należności. W przypadku sprzedaży lub przekwalifikowania inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności o wartości większej niż nieznaczną w stosunku do całkowitej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności przed terminem wymagalności, cała kategoria inwestycji podlega przeklasyfikowaniu do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży. W takim przypadku przez okres 2 lat Grupa nie może kwalifikować do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności żadnych aktywów finansowych.

5.1.3. Pożyczki i należności

Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie i które klasyfikowane są jako przeznaczone do obrotu bądź te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży,
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które klasyfikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do kategorii pożyczek i należności należą kredyty i pożyczki udzielone innym bankom i klientom włączając skupione wierzytelności, dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, spełniające definicję pożyczek i należności.

5.1.4. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące

pożyczkami i należnościami, inwestycjami utrzymywanymi do terminu wymagalności, ani aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy.

5.1.5. Pozostałe zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe będące wynikającym z umowy obowiązkiem wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce niezakwalifikowane do grupy wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy mające charakter depozytu lub pożyczki otrzymanej.

5.1.6. Gwarancje finansowe

Gwarancja finansowa jest kontraktem, na mocy którego wystawca zobowiązuje się do wykonania na rzecz beneficjenta określonych płatności w celu zrekompensowania poniesionych przez beneficjenta strat, spowodowanych zaniechaniem przez określonego dłużnika spłat wynikających z oryginalnych bądź zmodyfikowanych warunków umowy instrumentu dłużnego.

5.2. Ujmowanie

Grupa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu. Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, utrzymywanym do terminu zapadalności i dostępnym do sprzedaży ujmuje się stosownie z przyjętą dla wszystkich tego typu operacji metodą księgowania w dniu rozliczenia transakcji – dniu, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub dostarczony przez jednostkę. Pożyczki i należności są rozpoznawane w momencie wypłaty środków do kredytobiorcy.

5.3. Usunięcie z bilansu

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany z bilansu Grupy w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych.

Przenosząc składnik aktywów finansowych Grupa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu,
- jeżeli Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w bilansie,
- jeżeli Grupa nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Grupa ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest nadal ujmowany w bilansie Grupy, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest z bilansu wyłączany do wysokości wynikającej z utrzymania zaangażowania (continuing involvement).

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypelniony, umorzony lub wygaś.

Grupa usuwa pożyczki i należności lub ich części z bilansu, jeżeli prawa dotyczące umowy kredytowej wygasają, Grupa zrzeknie się tych praw lub dokona sprzedaży kredytu.

Najczęściej Grupa spisuje należności w ciężar odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości w przypadku stwierdzenia nieściągalności aktywów finansowych, a także w przypadkach gdy koszty dochodzenia zwrotu przewyższają kwotę należności.

Kwoty należności spisanych odzyskane w późniejszych okresach pomniejszają wartość odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat.

5.4. Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nie klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu, Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, za wyjątkiem:

- pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej,
- inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej,
- inwestycji w instrumenty kapitałowe nie posiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona, a także powiązane z nimi instrumenty pochodne, które muszą zostać rozliczone przez dostawę nie kwotowanych instrumentów kapitałowych, które wycenia się według kosztu.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, za wyjątkiem:

- zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Takie zobowiązania, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej z wyjątkiem zobowiązania będącego instrumentem pochodnym powiązanym z instrumentem kapitałowym nie kwotowanym na aktywnym rynku, które musi być rozliczone przez dostawę tego instrumentu, wycenianego według kosztu, gdyż jego wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona,
- zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, które nie kwalifikuje się do wyłączenia z bilansu lub ujmowanych z zastosowaniem podejścia wynikającego z utrzymania zaangażowania (continuing involvement).

Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu lub w kwocie wymaganej zapłaty.

Udzielone gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z:

- kwoty będącej najbardziej właściwym szacunkiem nakładów niezbędnych do wypelnienia obecnego obowiązku wynikającego z gwarancji finansowej, przy uwzględnieniu prawdopodobieństwa jej realizacji,

- kwoty rozpoznanej w momencie początkowego ujęcia, skorygowanej o rozliczoną kwotę prowizji otrzymanej za udzielenie gwarancji.

5.5. Przekwalifikowanie

Określony składnik aktywów finansowych zaklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, może zostać przeklasyfikowany z tej kategorii w przypadku, gdy spełnia definicję pożyczek i należności oraz gdy Grupa ma zamiar i możliwość utrzymać ten składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu przekwalifikowania uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

W przypadku składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, zyski lub straty ujęte w kapitałach własnych do dnia przekwalifikowania, amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem a kwotą umorzeniową amortyzuje się przez okres do terminu wymagalności instrumentu, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta. Amortyzacja prowadzona jest przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Szczegółowe ujawnienia wynikające z reklasyfikacji dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności, która została przeprowadzona w 2008 roku znajdują się w nocie 18.1. *Reklasyfikacja dłużnych papierów wartościowych*.

5.6. Zyski i straty wynikające z wyceny w terminie późniejszym

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, nie stanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmuje się w następujący sposób:

- zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, zakwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- zyski lub straty wynikające z wyceny do wartości godziwej składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym.

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Z chwilą wystąpienia utraty wartości składników aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych Grupa obciąża rachunek zysków i strat kwotą odsetek umownych niezapłaconych na dzień wystąpienia utraty wartości. Od tej chwili Grupa nalicza odsetki od wartości składników aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych pomniejszonej o wartość dokonanego odpisu z tytułu utraty wartości. Odsetki są naliczane przy użyciu stopy procentowej stosowanej dla celów kalkulacji odpisów z tytułu utraty wartości składników aktywów finansowych. W dalszej kolejności wartość ta jest korygowana o spłacone w danym okresie odsetki umowne.

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Różnice kursowe wynikające ze zmian wartości składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży wyrażonego w walucie obcej ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym tylko w odniesieniu do aktywów niepieniężnych, natomiast różnice

kursowe generowane przez aktywa pieniężne (np. papiery dłużne) zaliczane są do rachunku zysków i strat.

W momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, iż nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, to Grupa rozpoznaje odpis aktualizujący w sposób opisany w punkcie dotyczącym utraty wartości składników aktywów finansowych. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych kwotowanych na aktywnym rynku (w tym papierów wartościowych) ustalana jest w oparciu o cenę kupna (bid price) dla pozycji długiej i sprzedaży (offer price) dla pozycji krótkiej. W przypadku braku aktywnego rynku dla danego instrumentu lub w przypadku papierów wartościowych, które nie są notowane na aktywnym rynku Grupa ustala wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny, do których zalicza się wykorzystanie ostatnich transakcji rynkowych, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, modele wyceny opcji oraz inne techniki wyceny powszechnie używane przez uczestników rynku.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom I: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku,
- poziom II: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,
- poziom III: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

W cyklach miesięcznych Grupa weryfikuje czy wystąpiły zmiany w jakości danych wejściowych stosowanych do poszczególnych technik wyceny i ustala, jakie były powody tych zmian oraz ich wpływ na kalkulację wartości godziwej składnika aktywów/zobowiązań finansowych. Każdy zidentyfikowany przypadek rozpatrywany jest indywidualnie i w oparciu o szczegółowe analizy Grupa podejmuje decyzję, czy jego identyfikacja wiąże się z koniecznością aktualizacji podejścia do ustalania wartości godziwej czy też nie.

W uzasadnionych przypadkach Grupa podejmuje decyzję o wprowadzeniu zmian w metodologii ustalania wartości godziwej oraz dacie ich wprowadzenia rozumianej, jako dacie zmiany okoliczności. Następnie uwzględnia wpływ wprowadzenia zmian na klasyfikację do poszczególnych kategorii hierarchii wyceny w wartości godziwej. Wszelkie zmiany w metodologii wyceny wraz z uzasadnieniem podlegają szczegółowym ujawnieniom w odrębnej nocie do sprawozdania finansowego.

5.7. Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń

Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są w wartości godziwej bez uwzględniania kosztów transakcji, które będą poniesione przy ich sprzedaży. Podstawą do wyznaczenia wartości godziwej pochodnego instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna, tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty.

Grupa oddziela i ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej instrumenty pochodne będące składnikiem instrumentów hybrydowych. Instrument hybrydowy zawiera umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym oraz instrument pochodny powodujący, że część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej jest modyfikowana

w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs waluty, indeks cen lub stóp lub inną zmienną.

Grupa oddziela wbudowane instrumenty pochodne od umowy zasadniczej i ujmuje je analogicznie jak pozostałe instrumenty pochodne, jeżeli cechy ekonomiczne i ryzyka związane z wbudowanymi instrumentami pochodnymi nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykami właściwymi dla umowy zasadniczej oraz umowa zasadnicza nie jest wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wbudowane instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej, a jej zmiany są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Grupa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności Grupy. Instrumenty pochodne, które nie zostały desygnowane jako instrumenty zabezpieczające zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej.

5.7.1. Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej.

Grupa wyznacza pewne instrumenty pochodne jako zabezpieczenie wartości godziwej lub zabezpieczenie przepływów pieniężnych. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń, jeśli spełnione są następujące warunki:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia sporządzono sformalizowaną dokumentację powiązania zabezpieczającego, w której określono przyjęty przez Grupę cel zarządzania ryzykiem oraz strategię zabezpieczania. W dokumentacji Grupa wyznacza instrument zabezpieczający, który zabezpiecza daną pozycję lub transakcję oraz określa rodzaj ryzyka, przed którym się zabezpiecza. Grupa określa sposób, w jaki będzie oceniana skuteczność instrumentu zabezpieczającego w równoważeniu zmian przepływów środków pieniężnych z tytułu zabezpieczanej transakcji, w zakresie ograniczenia ryzyka, przed którym Grupa się zabezpiecza,
- zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub pasywa charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wrażliwością na zmiany stopy procentowej lub na zmiany kursu waluty,
- Grupa przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką skutecznością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych dotyczy wysoce prawdopodobnej prognozowanej transakcji, która jest narażona na ryzyko zmian przepływów środków pieniężnych wpływających na poziom wyniku finansowego,
- skuteczność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą zabezpieczanej pozycji lub przepływy środków pieniężnych z niej pochodzące oraz wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego,
- zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką skuteczność w całym okresie jego wykorzystania.

a) Zabezpieczenie wartości godziwej

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (tj. pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat; zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat. Z uwagi na powyższe ewentualna nieefektywność strategii (tj. brak pełnego kompensowania zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego) ujawniana jest od razu w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się w rachunku zysków i strat, natomiast zyski lub straty wynikające z niezabezpieczonego ryzyka ujmuje się w kapitale własnym.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zakwalifikowanych do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży oraz instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela pożyczek i należności przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

b) Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które:

- można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi, jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją,
- może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, które stanowią efektywną część powiązania zabezpieczającego, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym poprzez sprawozdanie z całkowitych dochodów, natomiast nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Zyski i straty ujęte w kapitale własnym (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczany składnik aktywów lub zobowiązań ma wpływ na rachunek zysków i strat.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w celu zabezpieczenia wielkości przyszłych przepływów pieniężnych określonego portfela aktywów/pasywów Grupy lub portfela wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych oraz wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany kursu walut obcych.

W 2012 roku Grupa rozpoczęła nową strategię zabezpieczającą w celu zabezpieczenia

ryzyka walutowego i ryzyka bazy wynikającego z finansowania portfela kredytów hipotecznych indeksowanych do waluty CHF lub EUR zobowiązaniami w złotych przy wykorzystaniu walutowych transakcji wymiany stóp procentowych tj. Currency Interest Rate Swap (CIRS).

W ramach jednego powiązania ekonomicznego pomiędzy zawartymi transakcjami CIRS a udzielonymi kredytami w CHF lub EUR oraz finansującymi je depozytami złotowymi, Grupa dla celów rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych równocześnie ustanawia dwa powiązania zabezpieczające. Powyższe jest przeprowadzane poprzez wyodrębnienie części rzeczywistej transakcji CIRS zabezpieczającej portfel kredytów indeksowanych do waluty CHF lub EUR przed ryzykiem walutowym i ryzykiem stopy procentowej oraz części rzeczywistej transakcji CIRS zabezpieczającej zobowiązania w złotych przed ryzykiem stopy procentowej.

5.7.2. Instrumenty pochodne nie spełniające kryteriów rachunkowości zabezpieczeń

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych nie spełniających kryteriów rachunkowości zabezpieczeń wykazywane są w rachunku zysków i strat bieżącego okresu. Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych stopy procentowej wynikające z bieżącego naliczania kuponu odsetkowego prezentowane są w pozycji *Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych* natomiast pozostała część zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych stopy procentowej prezentowana jest w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

Zmiany wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych dekomponowane są na trzy elementy, które prezentowane są w następujący sposób:

- zmiany wartości godziwej wynikające z bieżącego naliczenia punktów swapowych/forwardowych prezentowane są w pozycji *Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych*,
- zmiany wartości godziwej z tytułu zmian kursów walutowych prezentowane są w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*,
- pozostała część zmiany wartości godziwej (tj. z tytułu zmiany stóp procentowych) prezentowana jest w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

5.8. Kompensowanie instrumentów finansowych

Składnik aktywów finansowych i zobowiązanie finansowe Grupa kompensuje i wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz, gdy rozliczenie ma zostać dokonane w kwocie netto albo realizacja składnika aktywów i wykonanie zobowiązania następują jednocześnie.

W celu ograniczenia ryzyka strat kredytowych Grupa zawiera umowy ramowe z kontrahentami, z którymi przeprowadza transakcje, uwzględniające możliwość kompensowania wzajemnych należności i zobowiązań w sytuacjach wystąpienia przypadków naruszenia takiej umowy ramowej.

5.9. Transakcje kupna/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży/odkupu

Grupa prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywa finansowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu (transakcje typu repo, sell-buy-back) jednocześnie ujmując po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. Warunkiem stosowania takiego rozwiązania jest zachowanie przez Grupę ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa pomimo jego transferu.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży (reverse repo, buy-sell-back) posiadane aktywa finansowe prezentowane są jako należność wynikająca z klauzuli odkupu zabezpieczona papierami wartościowymi.

Od drugiego kwartału 2013 roku Grupa zaprzestała desygnacji nowo zawieranych transakcji typu sell-buy-back/buy-sell-back do wyceny na zasadach opcji wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy przy początkowym ujęciu.

Transakcje wyceniane są zgodnie z intencją ich zawarcia. W związku z tym transakcje, które realizowane są w ramach kategorii instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu wyceniane są w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, natomiast pozostałe według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

5.10. Utrata wartości

5.10.1. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wyłącznie, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

W procesie identyfikacji utraty wartości, w pierwszej kolejności Grupa ocenia, czy występują przesłanki utraty wartości dla składników aktywów finansowych.

Grupa określiła zdarzenia będące przesłankami utraty wartości składnika aktywów finansowych z uwzględnieniem specyfiki portfeli poszczególnych zaangażowań kredytowych:

a) Przesłanki utraty wartości w zakresie detalicznych zaangażowań kredytowych

- dłużnik zalega ze spłatą istotnego zadłużenia (w rozumieniu Uchwały nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego) o więcej niż 90 dni;
- wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec dłużnika;
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub upadłość dłużnika;
- wypowiedzenie umowy kredytowej;
- zła sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużnika/przedsiębiorcy wyrażona poprzez nadanie odpowiedniej klasy ryzyka, zgodnie z modelem obowiązującym w Grupie;
- restrukturyzacja należności kredytowej, w zakresie której wartość bieżąca kwoty zadłużenia została istotnie zmniejszona;

- umorzenie/spisanie części należności kredytowej, dla której rozpoznana została trwała utrata wartości;
- uzasadnione podejrzenie wyłudzenia kredytu;
- utrata wartości na innych rachunkach tego samego dłużnika w ramach segmentu produktowego;
- brak uwiarygodnienia powrotu do regularnej obsługi w sytuacji, gdy okres terminowej obsługi jest mniejszy lub równy 90 dni (trzy miesiące).

b) Przesłanki utraty wartości w zakresie portfeli kredytowych klientów strategicznych i korporacyjnych

- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej dłużnika;
- zaprzestanie przez dłużnika spłat kapitału, odsetek lub prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się powyżej 90 dni;
- dłużnik boryka się z istotnymi trudnościami finansowymi, które mogą mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych;
- istotne naruszenie warunków umownych przez dłużnika, które wskazują na możliwy do zmierzenia spadek szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych:
  - dokonano sprzedaży lub likwidacji zabezpieczenia o znaczącej wartości,
  - ustanowiono zabezpieczenie o znaczącej wartości na rzecz innego wierzyciela,
  - zaciągnięto znaczące zadłużenia w innej instytucji finansowej,
  - przedterminowo spłacono znaczące zadłużenia w innej instytucji finansowej,
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe dłużnika, mający negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych;
- restrukturyzacja należności kredytowej ze względów niekomercyjnych, tzn.: Grupa przyznała dłużnikowi, ze względów ekonomicznych lub prawnych związanych z jego trudnościami finansowymi, udogodnienia, których efektem jest zmniejszenie wartości oczekiwanych przez Grupę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu ekspozycji kredytowej poniżej wartości bilansowej tej ekspozycji;
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez dłużnika na drodze postępowania sądowego;
- nieznane miejsce pobytu i nieujawniony majątek dłużnika.

c) Warunki prowadzenia oceny utraty wartości ekspozycji kredytowych

Kontrolą pod kątem utraty wartości ekspozycji objęty jest cały portfel kredytowy klientów detalicznych, strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych. Ocena ekspozycji kredytowej pod kątem utraty wartości wykonywana jest w stosunku do dłużnika w obowiązujących terminach monitoringu portfela regularnego i nieregularnego. Wystąpienie przesłanki utraty wartości ekspozycji kredytowej wymaga przeklasyfikowania dłużnika do portfela klientów nieregularnych i przeprowadzenia analizy (testu) pod kątem utraty wartości w oparciu o oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne.

Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych nie istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnik ten włączany jest do grup aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. Odpis aktualizujący w tak wyznaczonych grupach wyliczany jest metodą kolektywną. Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności

lub inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika instrumentu finansowego.

W praktyce oznacza, to że dla istotnych aktywów kalkulacja odpisu dokonywana jest bezpośrednio przy zastosowaniu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych dla danego aktywa, a dla nieistotnych aktywów - określana jest przy użyciu metody kolektywnej kalkulacji odpisów. Podczas szacowania przyszłych przepływów pieniężnych brane są pod uwagę dostępne informacje na temat dłużnika, w szczególności ocenie podlega możliwość spłaty ekspozycji, a w przypadku, gdy ekspozycja kredytowa posiada zabezpieczenie, przy szacowaniu uwzględnia się również oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne z realizacji zabezpieczenia z uwzględnieniem m.in. czasu, kosztów oraz trudności związanych z odzyskaniem płatności w wyniku sprzedaży zabezpieczenia.

Jeżeli istniejące obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów lub grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wskazują, że oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z wyżej wymienionych aktywów finansowych nie wystąpią, wtedy kwota odpisu aktualizującego wartość aktywów równa jest ich wartości bilansowej.

Kwota odpisu aktualizującego wyliczana kolektywnie oparta jest na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie), jak też korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie. Grupa regularnie weryfikuje metodologię i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

W celu wyliczenia kwoty odpisu na ekspozycje bilansowe i pozabilansowe, wyrażone jako EAD wykorzystuje się, między innymi, prawdopodobieństwo wystąpienia straty (zmodyfikowany parametr PD). Sposób kalkulacji parametru PD pozwala na uwzględnienie specyfiki poszczególnych produktów, okresów ujawniania się strat na tych produktach oraz korekt historycznych strat na podstawie danych dostępnych z bieżącego okresu. Grupa prowadzi także proces weryfikacji wysokości współczynnika konwersji (tzw. CCF lub k-faktor) wykorzystania wolnej części limitu kredytowego w okresie od daty sprawozdawczej do wystąpienia niewykonania zobowiązania, celem zapewnienia zgodności z MSR 37 dotyczącym tworzenia rezerw na warunkowe zobowiązania pozabilansowe.

Podejście to w szczególności pozwala na wykrycie:

- już zaistniałych strat,
- strat, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (tzw. rezerwa na straty kredytowe, dla których nastąpiła utrata wartości, ale nie zostały zaraportowane – IBNR).

Utrata wartości wykazywana jest jako zmniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów poprzez dokonanie odpisów aktualizujących, zaś kwota straty (utworzonego w okresie odpisu aktualizującego) obciąża rachunek zysków i strat okresu.

Jeżeli w kolejnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany przez rachunek zysków i strat poprzez dokonanie odpowiedniej korekty odpisów aktualizujących.

5.10.2. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy wystąpiły obiektywne dowody trwałej utraty wartości aktywów finansowych klasyfikowanych do kategorii dostępne do sprzedaży.

Dowody wskazujące, że aktywo finansowe lub grupa aktywów finansowych trwale utraciła wartość mogą wynikać z jednej lub kilku przesłanek, które zaprezentowane zostały poniżej:

- znaczące trudności finansowe emitenta (np.: znaczące ujemne kapitały własne, wysokie ponoszone straty w bieżącym roku przekraczające kapitał własny, wypowiedzenie umowy kredytowej o znaczącej wartości w innym banku),
- niedotrzymanie warunków umowy, w tym w szczególności niespłacenie lub zaleganie ze spłatą wymagalnych zobowiązań (np.: odsetek lub nominału), interpretowane jako materializacja ryzyka kredytowego emitenta,
- przyznanie emitentowi przez jego wierzycieli udogodnień w spłacie zobowiązań, których by nie otrzymał w innych okolicznościach,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej emitenta,
- identyfikacja trwałej utraty wartości aktywa finansowego w poprzednim okresie,
- zanik aktywnego rynku na aktywo finansowe, który może wynikać z trudności finansowych emitenta,
- opublikowane analizy oraz przewidywania agencji ratingowych lub innych jednostek, które potwierdzają określony (wysoki) profil ryzyka aktywa finansowego,
- inne możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na możliwy do ustalenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z grupy aktywów finansowych, które pojawiły się po dacie ich początkowego ujęcia w księgach Grupy. Dane o których mowa powyżej mogą dotyczyć niekorzystnych zmian w sytuacji płatniczej grupy emitentów, kraju lub lokalnych warunków ekonomicznych, które są skorelowane z brakiem spłat z grupy aktywów finansowych.

Dodatkowe przesłanki wskazujące na możliwość występowania trwałej utraty wartości, które z uwagi na ich charakter odnosi się do kapitałowych papierów wartościowych:

- znaczący lub długotrwale utrzymujący się spadek wartości godziwej papierów kapitałowych poniżej ceny/kosztu nabycia,
- spadek wartości godziwej papierów kapitałowych nieproporcjonalnie duży w stosunku do papierów kapitałowych wyemitowanych przez inne podmioty z tej samej branży,
- znaczące nieoczekiwane pogorszenie się zysków emitenta, przepływów lub aktywów netto od daty nabycia,
- redukcja lub zaprzestanie płatności dywidendy,
- znacząca redukcja ratingu kredytowego emitenta, która wystąpiła po dacie ich nabycia/początkowego ujęcia w księgach Grupy.

Znaczący lub długotrwale utrzymujący się spadek wartości godziwej oceniany jest w oparciu o następujące kryteria ilościowe wskazujące na możliwość wystąpienia trwałej utraty wartości:

- aktualna cena rynkowa utrzymuje się na poziomie 25% poniżej ceny zakupu dłużej niż 6 miesięcy,
- aktualna cena rynkowa utrzymuje się na poziomie 40% poniżej ceny zakupu,
- aktualna cena rynkowa utrzymuje się na poziomie w przedziale od 10% do 25% poniżej ceny zakupu dłużej niż 12 miesięcy.

Wskazane kryteria ilościowe stosowane są w sposób obiektywny (tj. ich wystąpienie stanowi podstawę identyfikacji trwałej utraty wartości) niemniej jednak w sytuacji potwierdzenia niepodważalnych dowodów dopuszcza się możliwość:

- braku identyfikacji trwałej utraty wartości oraz
- identyfikacji trwałej utraty wartości w sytuacji gdy kryteria ilościowe tego nie wykazują, ale z innych dostępnych, zidentyfikowanych i potwierdzonych przesłanek wynika, że taka trwała utrata wartości występuje.

W sytuacji, gdy występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięguje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, nawet jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony z bilansu.

Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat, stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Straty z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat. Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

5.10.3. Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

6. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomość inwestycyjna to nieruchomość (grunt, budynek, lub część budynku lub też oba te elementy), którą Grupa (działając jako właściciel lub leasingobiorca w leasingu finansowym) traktuje jako źródło przychodów z czynszów lub utrzymuje w posiadaniu ze względu na przyrost jej wartości, względnie obie te korzyści. Jednocześnie nieruchomość taka:

- jest zajmowana przez Grupę tylko w nieznacznym stopniu,
- nie jest przeznaczona na sprzedaż w ramach zwykłej działalności Grupy.

W związku z tym przepływy środków pieniężnych uzyskiwane dzięki nieruchomości inwestycyjnej są w dużej mierze niezależne od pozostałych aktywów będących w posiadaniu Grupy.

Nieruchomość inwestycyjna początkowo ujmowana jest wg ceny nabycia lub kosztu

wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartość nieruchomości inwestycyjnej wyceniana jest w oparciu o model wartości godziwej. Zysk lub strata wynikająca ze zmiany wartości odnoszona jest do zysku lub straty netto okresu, w którym wystąpiła zmiana. Szacunek wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnej odzwierciedla warunki rynkowe na dzień bilansowy.

7. Aktywa niefinansowe

7.1. Rzeczowe aktywa trwałe

7.1.1. Własne składniki rzeczowych aktywów trwałych

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Rzeczowe aktywa trwałe, za wyjątkiem budynków i gruntów wykazuje się według modelu opartego na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne / umorzeniowe oraz z tytułu trwałej utraty wartości. Na koszt historyczny składają się cena nabycia / koszt wytworzenia i koszty bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno. Grupa alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Budynki i grunty wykazuje się według modelu opartego na wartości przeszacowanej tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się w wartości przeszacowanej, stanowiącej jej wartość godziwą na dzień przeszacowania, pomniejszonej o kwotę późniejszej zakumulowanej amortyzacji i późniejszych zakumulowanych odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości. Przeszacowania przeprowadza się na tyle regularnie, aby wartość bilansowa nie różniła się w sposób istotny od wartości, która zostałaby ustalona przy zastosowaniu wartości godziwej na dzień bilansowy.

Efekt przeszacowania jest odzwierciedlony w rezerwie rewaluacyjnej/kapitale z aktualizacji w przypadku wzrostu wartości lub w rachunku zysków i strat w przypadku spadku wartości bilansowej składnika. Jednakże zwiększenie wartości ujmowane jest jako przychód w rachunku zysków i strat w takim zakresie, w jakim odwraca ono zmniejszenie wartości z tytułu przeszacowania tego samego składnika aktywów, które poprzednio ujęto jako koszt danego okresu w rachunku zysków i strat. Analogicznie zmniejszenie wartości aktywa wynikające z przeszacowania rozlicza się z odnośną nadwyżką powstałą w wyniku poprzednio dokonanego przeszacowania tego aktywa. Całość nadwyżki z przeszacowania realizuje się w momencie wycofania z użycia lub zbycia składnika aktywów.

7.1.2. Nakłady ponoszone w terminie późniejszym

Grupa ujmuje w wartości bilansowej pozycji rzeczowych aktywów trwałych koszty wymiany części tych pozycji w momencie ich poniesienia, jeśli istnieje prawdopodobieństwo, że Grupa uzyska przyszłe korzyści ekonomiczne związane ze składnikiem aktywów, a cenę nabycia lub koszt wytworzenia można wycenić w wiarygodny sposób. Pozostałe koszty są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

7.2. Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, który nie posiada postaci fizycznej.

Do wartości niematerialnych klasyfikowane są aktywa spełniające następujące wymagania:

- można je wyodrębnić lub wydzielić z jednostki gospodarczej i sprzedać, przekazać, licencjonować lub oddać do odpłatnego użytkowania osobom trzecim, zarówno indywidualnie, jak też łącznie z powiązanymi z nimi umowami, składnikami aktywów lub zobowiązań,
- wynikają z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych, bez względu na to, czy podlegają one przeniesieniu lub wyodrębnieniu z jednostki gospodarczej lub innych praw i obowiązków.

7.2.1. Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej kwotę nadwyżki sumy:

- przekazanej zapłaty,
- kwoty wszelkich niekontrolujących (mniejszości) udziałów w jednostce przejmowanej oraz
- w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej,

nad kwotą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

Wartość firmy prezentowana w sprawozdaniu finansowym Grupy ujęta została w oparciu o wymagania obowiązujące na dzień zastosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy tj.: według ceny nabycia stanowiącej nadwyżkę kosztów połączenia jednostek gospodarczych nad udziałem jednostki przejmującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

7.2.2. Oprogramowanie komputerowe

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i jego zaimplementowania.

Nakłady związane z utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

7.2.3. Pozostałe wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Grupę, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

7.2.4. Późniejsze nakłady

Nakłady poniesione po początkowym ujęciu nabytego składnika wartości niematerialnych

są aktywowane tylko w przypadku, gdy te nakłady zwiększają przyszłe korzyści ekonomiczne danego składnika. W pozostałych przypadkach nakłady te są ujmowane w rachunku zysków i strat jako koszty w momencie ich poniesienia.

7.3. Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne od wartości podlegającej amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych dokonywane są metodą liniową zgodnie z ustalonymi stawkami amortyzacji przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Przez wartość podlegającą amortyzacji rozumie się cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika aktywów po pomniejszeniu o wartość końcową (rezydualną) tego składnika. Okres ekonomicznej użyteczności, stawki amortyzacji a także wartość końcowa rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji stanowią podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji rozpoznawanej prospektywnie od daty dostosowania (efekt takiej zmiany jest zgodnie z MSR 8 odnoszony do rachunku zysków i strat).

W przypadku budynków podlegających wycenie do wartości godziwej saldo zakumulowanego umorzenia w dniu przeszacowania jest eliminowane z wartości bilansowej brutto, a wartość bilansowa netto korygowana do wartości przeszacowanej.

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Wartość firmy oraz inne wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania są systematycznie testowane pod kątem trwałej utraty wartości na każdy dzień bilansowy. Szacowane okresy użytkowania są następujące:

➤ budynki i budowle	50 lat
➤ inwestycje w obce środki trwałe	okres najmu, dzierżawy, leasingu, nie dłuższy niż 10 lat
➤ maszyny i urządzenia	3 - 7 lat
➤ wyposażenie	5 lat
➤ koszty wytworzenia oprogramowania	3 lata
➤ oprogramowanie komputerowe	3 lata

7.4. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje oceny aktywów pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwaną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwalnej.

W zakresie wartości firmy test na utratę wartości przeprowadza się na dzień bilansowy bez względu na to czy istnieją przesłanki wskazujące, że taka utrata wartości wystąpiła.

7.4.1. Ujęcie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego

składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Grupa ustala wartość odzyskiwalną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną.

Utrata wartości firmy ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

7.4.2. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwracaniu.

W przypadku innych aktywów, odpis ten podlega odwracaniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, została by wyznaczona, jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

8. Leasing i usługi faktoringowe

8.1. Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na mocy których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Umowa leasingu zaliczana jest do leasingu finansowego po spełnieniu osobno lub łącznie następujących warunków:

- umowa przenosi własność składnika aktywów na leasingobiorcę przed końcem okresu leasingu,
- umowa zawiera prawo leasingobiorcy do nabycia składnika aktywów po cenie, która zgodnie z przewidywaniami będzie na tyle niższa od wartości godziwej ustalonej na dzień, w którym realizacja prawa zakupu staje się możliwa, iż na dzień rozpoczęcia leasingu można być wystarczająco pewnym, że leasingobiorca z tego prawa skorzysta,
- okres leasingu odpowiada w przeważającej części ekonomicznemu okresowi użytkowania składnika aktywów, nawet jeśli tytuł prawny nie ulega przeniesieniu,
- wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych na dzień rozpoczęcia leasingu wynosi zasadniczo prawie tyle, ile wartość godziwa przedmiotu leasingu,
- aktywa będące przedmiotem leasingu mają na tyle specjalistyczny charakter, że tylko leasingobiorca może z nich korzystać bez dokonywania większych modyfikacji,

- leasingobiorca ma możliwość przedłużenia umowy (lub zawarcia nowej umowy) na dodatkowy okres za opłatą znacząco niższą od opłat obowiązujących na rynku,
- leasingobiorca może wypowiedzieć umowę, a wszelkie związane z tym straty leasingodawcy pokrywa leasingobiorca,
- zyski lub straty związane z wahaniami wartości końcowej składnika aktywów przypadają leasingobiorcy.

Umowy leasingowe, zgodnie, z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego.

Umowa leasingu trwa przeciętnie od pięciu do dziesięciu lat, z przeniesieniem prawa własności przedmiotu na korzystającego (leasingobiorcę) po zakończeniu umowy leasingu. Własność przedmiotu leasingu stanowi zabezpieczenie należności z tytułu umów leasingu.

W Grupie nie występują warunkowe opłaty leasingowe. W Grupie nie występują niegwarantowane wartości końcowe przypadające leasingodawcy.

W przypadku umów leasingu na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy (leasing finansowy), przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie Grupy. Ujmowana jest natomiast należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych. Rozliczenie opłat leasingowych (podział między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności) następuje w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako przychody w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

8.2. Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest również stroną umów leasingowych, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania korzyści obce środki trwałe przez uzgodniony okres.

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Środki trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas środki trwałe używane na podstawie umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu. Obecnie Grupa nie występuje w roli leasingobiorcy w ramach leasingu finansowego.

8.3. Usługi faktoringowe

Grupa świadczy usługi faktoringowe w obrocie krajowym i zagranicznym, których istotę stanowi obsługa i finansowanie wierzytelności oraz zarządzanie ryzykiem. Ponadto w ramach działalności faktoringowej Grupa świadczy usługi dodatkowe w zakresie limitów finansowych dla dłużników, windykacji oraz przejmowania ryzyka handlowego. Faktoring krajowy bez przejęcia ryzyka (bez regresu) jest dominującą formą działalności faktoringowej Grupy.

Należności faktoringowe kwalifikowane są na dzień nabycia (moment początkowego ujęcia) do kategorii pożyczki i należności i tym samym wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem przychodów prowizyjnych.

Wierzytelności faktoringowe są nabywane przez Grupę w ramach indywidualnie negocjowanych umów z faktorantami. Wierzytelności te ujmowane są w bilansie jako powiększenie aktywów finansowych oraz pomniejszenie środków pieniężnych lub powiększenie zobowiązań finansowych. Wierzytelności mogą być utrzymywane do terminu ich płatności lub terminy płatności mogą być przedłużane.

Wierzytelności faktoringowe z regresem i bez regresu są odmiennie prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Wierzytelności faktoringowe z regresem prezentowane są w bilansie w należnościach w kwocie netto tj.: wierzytelności tylko finansowane pomniejszone o kwotę depozytu zabezpieczającego, natomiast wierzytelności dotyczące faktoringu bez prawa regresu prezentowane są rozłącznie tj. w należnościach prezentowane są wszystkie wierzytelności finansowe i niefinansowe, w zobowiązaniach wierzytelności wyłączone z finansowania i kwota depozytu zabezpieczającego.

Podstawowe przychody z działalności faktoringowej to prowizje i odsetki od wypłaconych zaliczek z tytułu skupionych wierzytelności. Przychody z tytułu prowizji są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania czynności wynikającej z zawartej umowy faktoringowej.

Przychody z tytułu świadczenia usług faktoringowych składają się z prowizji faktoringowych, opłat za limity, prowizji przygotowawczych, prowizji za ubezpieczenie, opłat administracyjnych oraz pozostałych opłat cennikowych.

Na przychody odsetkowe składają się odsetki procentowe i dyskonto. Odsetki procentowe są naliczane miesięcznie od rzeczywistego zaangażowania faktoringowego. Odsetki dyskontowe pobierane są z góry od wartości skupionych wierzytelności faktoringowych i z uwzględnieniem terminu zapadalności wierzytelności.

Przychody odsetkowe wykazywane są w rachunku zysków i strat w pozycji *Wynik z tytułu odsetek* natomiast przychody prowizyjne w pozycji *Wynik z tytułu prowizji*.

9. Pozostałe składniki bilansu

9.1. Pozostałe należności handlowe i inne należności

Pozostałe należności handlowe i inne należności są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu na wątpliwe należności. Odpis na należności oszacowywany jest wtedy, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako

przychody finansowe.

Pozostałe należności handlowe i inne należności obejmują w szczególności rozrachunki z odbiorcami.

Należności budżetowe prezentowane są w ramach pozostałych aktywów finansowych, z wyjątkiem należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, które stanowią w bilansie odrębną pozycję.

9.2. Zobowiązania

Pozostałe zobowiązania finansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, rozrachunki z dostawcami oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania finansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

9.3. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie. Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku, gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełniane, Grupa zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży oraz dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów. W takim przypadku Grupa wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy przeznaczonej do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży;
- jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o braku jego sprzedaży.

Działalność zaniechana to element przedsięwzięcia Grupy, który został zbyty lub jest zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży, jak również stanowi odrębną, ważną dziedzinę działalności lub jej geograficzny obszar działalności, albo jest jednostką zależną nabytą wyłącznie z zamiarem jej odsprzedaży. Klasyfikacja do działalności zaniechanej następuje w momencie zbycia lub w momencie, gdy działalność spełnia kryteria działalności przeznaczonej do sprzedaży, jeśli ten moment nastąpił wcześniej. Grupa do zbycia,

która ma zostać wycofana z użytkowania, również może się kwalifikować jako działalność zaniechana.

9.4. Środki pieniężne i ekwiwalent środków pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalent środków pieniężnych – z punktu widzenia rachunku przepływów pieniężnych na stan środków pieniężnych składa się wartość gotówki (gotówka w kasach i Banku Centralnym) oraz jej ekwiwalentów, na które składają się salda na rachunkach bieżących i rachunkach lokat jednodniowych w innych bankach.

10. Kapitały

Na kapitały własne składają się: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej, kapitał z aktualizacji wyceny oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są w wartości nominalnej.

10.1. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego jednostki dominującej.

10.1.1. Nabyte akcje własne

Jeśli Grupa nabywa własne instrumenty kapitałowe, to kwotę zapłaconą, łącznie z kosztami bezpośrednio się do tego odnoszącymi, ujmuje się jako zmianę w kapitale własnym. Nabyte akcje własne ujmuje się jako akcje własne i ujawnia się je jako zmniejszenie kapitału własnego.

10.1.2. Dywidendy

Dywidendy za dany rok, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, ujawnia się w pozycji zobowiązania z tytułu dywidendy w ramach *Pozostałych zobowiązań*.

10.2. Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej

Tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji, pomniejszonej o poniesione bezpośrednie koszty z nią związane.

10.3. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny tworzony jest w wyniku:

- wyceny instrumentów finansowych zakwalifikowanych do kategorii „dostępne do sprzedaży”,
- wyceny pochodnych instrumentów finansowych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych,
- wyceny aktywów trwałych wycenianych według wartości godziwej.

Na kapitał z aktualizacji wyceny odnosi się odpisy z tytułu podatku odroczonego z tytułu ujęcia powyższych wycen. Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji.

10.4. Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawach. Zyski zatrzymane obejmują:

- pozostały kapitał zapasowy,
- pozostałe kapitały rezerwowe,
- fundusz ryzyka ogólnego,
- niepodzielony wynik z lat ubiegłych,
- wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą.

Pozostały kapitał zapasowy, pozostały kapitał rezerwowy i fundusz ryzyka ogólnego tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego tworzony jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. z późniejszymi zmianami, z zysku po opodatkowaniu.

Wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą stanowi wynik brutto z rachunku zysków i strat roku bieżącego skorygowany obciążeniem z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych oraz o wynik przypadający na udziały mniejszości.

11. Rozliczenia międzyokresowe

11.1. Koszty rozliczane w czasie

Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są przede wszystkim rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy przez kontrahentów, oraz opłacone z góry koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Koszty rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Pozostałe aktywa*.

11.2. Przychody przyszłych okresów

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Przychody rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Inne zobowiązania*.

12. Świadczenia pracownicze

12.1. Świadczenia wynikające z Ustawy o pracowniczych programach emerytalnych

Wydatki ponoszone w związku z programem określonych składek są ujmowane jako koszty w rachunku zysków i strat.

12.2. Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania umowy o pracę) zawierają wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki

na ubezpieczenie społeczne.

Grupa ujmuje przewidywaną niezdyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jako koszty w okresie, w którym pracownicy świadczyli związaną z nimi pracę (bez względu na termin zapłaty) w korespondencji z pozostałymi zobowiązaniami bilansu.

Kwota krótkoterminowych świadczeń pracowniczych z tytułu niewykorzystanych dni urlopowych przysługujących pracownikom Grupy jest wyliczana jako suma niewykorzystanych urlopów przysługujących poszczególnym pracownikom Grupy.

12.3. Długoterminowe świadczenia pracownicze

12.3.1. Świadczenia z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy

Rezerwy na odprawy emerytalne przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana i aktualizowana jest w okresach rocznych.

Rezerwy z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych ujmuje się w pozycji *Rezerwy sprawozdania z sytuacji finansowej* w korespondencji z kosztami wynagrodzeń w rachunku zysków i strat.

Grupa przyjmuje podejście korytarzowe dla ujmowania ustalonej części skumulowanej wartości netto zysków i strat aktuarialnych. Szczegółowy opis stosowanej metody zawarty jest w punkcie dotyczącym zastosowanych szacunków w zakresie rezerw na odprawy emerytalne i rentowe.

12.3.2. Świadczenia z tytułu długoterminowego systemu motywacyjnego Grupy ING

Do 2012 roku Grupa była uczestnikiem długoterminowego systemu motywacyjnego LSPP (Longterm Sustainable Performance Plan), dawniej LEO (tj. Long-term Equity Ownership), wprowadzonego przez Grupę ING. System ten motywuje pracowników jednostek Grupy ING poprzez powiązanie dodatkowych świadczeń im przyznawanych z wynikami finansowymi Grupy ING. Program kierowany był do członków Zarządu Banku, kadry kierowniczej oraz specjalistów wysokiego szczebla. System ten funkcjonował w dwóch wariantach:

- Standard – pracownik może stać się posiadaczem akcji ING lub uzyskać świadczenie pieniężne; w ramach systemu Standard oferowane są dwa instrumenty:
  - opcje na akcje (z ang. share options),
  - świadczenie oparte o wyniki akcji (z ang. performance shares),
- Phantom – pracownik może uzyskać świadczenie pieniężne; w ramach systemu oferowane są dwa instrumenty:
  - pozorne opcje/o charakterze opcji (z ang. phantom option),
  - świadczenie oparte o wyniki jednostek (z ang. performance units).

Oba wskazane powyżej warianty systemu posiadają dziesięcioletni okres zapadalności i mogą być zrealizowane po trzech latach od ich emisji pod warunkiem, że posiadacz opcji jest pracownikiem Banku (lub innej jednostki Grupy ING) lub przeszedł na emeryturę. Cena realizacji opcji jest różnicą pomiędzy ceną realizacji opcji, ustaloną przez Euronext Amsterdam w dniu realizacji w okresie tzw. „otwartym” (z ang. „open period”) po Walnym Zgromadzeniu Grupy ING a ceną początkową, zagwarantowaną w opcji cenie wykonania (z ang. strike price).

Świadczenia oparte o wyniki akcji/jednostek (z ang. Performance shares / Performance units)

są przyznawane warunkowo. Liczba otrzymanych instrumentów zależy od wyników, jakie uzyskała Grupa ING na koniec trzyletniego okresu. W tym celu wyznaczany jest wskaźnik stopy zwrotu dla akcjonariuszy (tzw. Total Shareholder Return - TSR) dla każdego trzyletniego okresu w porównaniu do wskaźnika wyliczonego dla grupy podobnych do Grupy ING instytucji finansowych. W zależności od miejsca Grupy ING w rankingu liczba możliwych do zrealizowania instrumentów (z ang. Performance shares / Performance units) może wynieść od 200% dla rankingu 1-3 do 0% dla rankingu 18-20. Cena realizacji wyznaczana jest jak dla instrumentów opcyjnych (z ang. Share options / Phantom Option).

Na dzień bilansowy Grupa wykazuje w księgach wycenę instrumentów będących w posiadaniu pracowników Grupy.

Wartość godziwa udzielonych opcji jest wykazywana jako koszty pracownicze (drugostronnie w kapitałach) i jest alokowana w okresie nabywania uprawnień.

12.3.3. Świadczenia wynikające z programu zmiennych składników wynagrodzeń

Grupa wdrożyła program zmiennych składników wynagrodzeń, który kierowany jest do:

- osób zajmujących stanowiska kierownicze mających istotny wpływ na profil ryzyka Grupy (w celu wypełnienia wytycznych wynikających z Uchwały nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego), oraz
- pracowników odznaczających się szczególnym potencjałem i kompetencjami (do których kierowana jest część programu związana z przyznawanym instrumentem finansowym).

Program zmiennych składników wynagrodzeń zastąpił program motywacyjny Grupy ING. Celem nowego programu jest powiązanie wyników pracy kluczowych pracowników z wynikami Grupy między innymi poprzez uzależnienie wysokości części przyznanego wynagrodzenia zmiennego od wartości akcji ING Banku Śląskiego. Podstawą ustalenia wynagrodzenia zmiennego jest ocena wyników pracy osób objętych programem.

Świadczenia przyznawane w ramach programu są realizowane w dwóch wariantach:

- w wariancie pierwszym świadczenie składa się z dwóch równych części:
  - części płatnej w gotówce oraz
  - części przyznanej w formie akcji fantomowych, uprawniających do otrzymania środków pieniężnych, których ostateczna wysokość uzależniona jest od ceny akcji ING Banku Śląskiego (mediany cen zamknięcia akcji Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w odpowiednim okresie).
- w wariancie drugim świadczenie jest w całości przyznawane w formie akcji fantomowych.

Część gotówkowa świadczeń wypłacana jest:

- w części nieodroczonej - bezpośrednio po roku pracy, za który następuje ocena wyników pracy pracowników,
- w części odroczonej – płatności są realizowane po okresach odroczenia (rocznych, dwuletnich, trzyletnich).

W zakresie świadczeń realizowanych w ramach wariantu pierwszego, w okresie odroczenia prowadzona jest weryfikacja wysokości wynagrodzenia zmiennego zgodnie z przyjętymi założeniami programu.

Cześć programu płatna w gotówce wykazywana jest zgodnie z metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych i jest rozliczana w czasie w okresie nabywania przez pracowników uprawnień do tych świadczeń (zarówno w okresie oceny rozumianym jako rok pracy, za który pracownicy otrzymują świadczenie, jak i w okresie odroczenia odpowiednich części tego świadczenia). Wartość świadczenia ujmowana jest jako zobowiązanie wobec pracowników w korespondencji z rachunkiem wyników.

W przypadku świadczeń przyznawanych w formie akcji fantomowych zastosowanie ma roczny termin przetrzymania akcji, który dotyczy zarówno części przyznanej po roku oceny jak i części odroczonej świadczenia na zasadach analogicznych jak w zakresie części gotówkowej (na okresy roczne, dwuletnie, trzyletnie). Podczas okresu przetrzymania pracownik któremu przyznano świadczenie nie może wykonać praw związanych z przyznanymi akcjami fantomowymi.

Wartość godziwa akcji fantomowych ustalana zgodnie z przyjętymi zasadami (w oparciu o dokonane szacunki z uwzględnieniem współczynnika redukcji) jest alokowana w okresie nabywania uprawnień. Wartość świadczenia ujmowana jest jako zobowiązanie wobec pracowników w korespondencji z rachunkiem wyników.

13. Zasady rozliczania programów unijnych

Grupa jest uczestnikiem programu szkoleń Kapitał Ludzki korzystającym ze środków unijnych. Otrzymane środki ujmuje się w momencie, w którym istnieje uzasadnione przekonanie, że spełnione zostały warunki związane z ich przyznaniem oraz, że środki zostaną otrzymane. Pozyskane środki są ujmowane w sprawozdaniu finansowym Grupy w sposób zapewniający współmierność z odpowiadającymi im kosztami, które w zamierzeniu mają być kompensowane przez otrzymane dofinansowanie.

Jeżeli dofinansowanie dotyczy składnika aktywów, wówczas jego wartość godziwa jest ujmowana na koncie przychodów przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, jest odnoszona do rachunku zysków i strat przez szacowany okres użytkowania związanego z nim składnika aktywów.

14. Rezerwy

Rezerwy, w tym na zobowiązania pozabilansowe, są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów (prawo zwyczajowe) mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków. Jeżeli skutek jest istotny, kwotę rezerwy wyznacza się za pomocą zdyskontowanych oczekiwanych przepływów pieniężnych według stopy przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz, tam gdzie to dotyczy, ryzyka związane z danym składnikiem zobowiązań. W oparciu o powyższą zasadę rozpoznawane są rezerwy na zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem takie jak: gwarancje, akredytywy dokumentowe, nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe.

Rezerwy na nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe dla zaangażowań korporacyjnych tworzone i wykazywane są łącznie z odpisami z tytułu utraty wartości należności kredytowych.

Grupa tworzy rezerwy na koszty restrukturyzacji tylko wtedy, gdy zostaną spełnione ogólne kryteria dotyczące ujmowania rezerw wynikające z MSR 37, w szczególności gdy Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji określający co najmniej działalność lub część działalności, której dotyczy, podstawowe lokalizacje, miejsce zatrudnienia, funkcje

i przybliżoną liczbę pracowników objętych odszkodowaniem, kwotę nakładów do poniesienia oraz termin przeprowadzenia. Warunkiem niezbędnym do utworzenia rezerwy jest również rozpoczęcie restrukturyzacji albo jej publiczne ogłoszenie. Utworzone rezerwy obejmują tylko bezpośrednie i nieodzowne nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji nie związane z bieżącą działalnością i nie obejmują przyszłych kosztów operacyjnych.

Grupa prowadzi szczegółową ewidencję spraw sądowych oraz innych należności o charakterze roszczeń prawnych. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw.

Grupa rozpoznaje rezerwy na wszystkie szacowane straty. W niektórych, uzasadnionych przypadkach pomimo, że Grupa ma prawo do zwrotów środków z tytułu utworzonych rezerw, z uwagi na niepewność dotyczącą wpływu spodziewanych korzyści ekonomicznych, Grupa może odstąpić od rozpoznania aktywów z tego tytułu w sprawozdaniu finansowym.

W 2012 roku Grupa skorygowała wyceny instrumentów pochodnych. Zmiana ta ma odzwierciedlać zmieniający się na rynku standard wyceny derywatów, związany z praktyką zabezpieczania transakcji poprzez składanie depozytów zabezpieczających w kwotach zbliżonych do bieżącej wartości rynkowej tychże transakcji oraz uwzględniający koszt finansowania tych pozycji.

15. Rachunek zysków i strat

15.1. Wynik z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek dla wszystkich instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Przychody z tytułu odsetek od aktywów finansowych zaliczanych do kategorii dostępnych do sprzedaży, kredytów i pożyczek oraz utrzymywanych do terminu zapadalności ujmowane są w rachunku zysków i strat w wysokości zamortyzowanego kosztu przy użyciu efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego.

Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane (zewnętrzne) przez strony umowy prowizje i opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje (otrzymane lub należne) ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej z tytułu: kredytów z harmonogramami spłat, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności, dostępnych do sprzedaży, przeznaczonych do obrotu oraz spełniających definicję kredytów i pożyczek klasyfikowanych do kategorii pożyczki i należności.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są naliczane od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu bądź desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są ujmowane w przychodach z tytułu odsetek.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych stopy procentowej oraz przychody/koszty odsetkowe wynikające z bieżącego naliczania punktów swapowych/forwardowych walutowych instrumentów pochodnych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczone do obrotu wykazywane są w pozycji *Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych*.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych desygnowanych, jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń prezentowane są w pozycji *Wynik z tytułu odsetek*.

15.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę i obejmują m.in. opłaty za udzielenie kredytów, za zobowiązanie się Grupy do udzielenia kredytu, opłaty za wydanie kart, usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, usługi związane z produktami ubezpieczeniowymi oraz usługi zarządzania aktywami. Przychody z tytułu prowizji obejmują również marże transakcyjne na pochodnych instrumentach walutowych zawieranych z klientami korporacyjnymi.

Opłaty i prowizje (zarówno przychody, jak i koszty) bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych posiadających określone harmonogramy spłat są ujmowane w rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i stanowią część przychodów odsetkowych.

Inne prowizje integralnie związane z powstaniem aktywów bez określonych harmonogramów (np. prowizje od kredytów w rachunku bieżącym) rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu.

Opłaty za zobowiązanie się do udzielenia pożyczek, które najprawdopodobniej będą zaciągnięte, są odraczane i z chwilą powstania aktywów finansowych są rozliczane, jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo przy uwzględnieniu wyżej wymienionego kryterium.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Grupę, takie jak usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, oraz usługi zarządzania aktywami, są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

15.2.1. Przychody i koszty z tytułu prowizji bancassurance

Prowizje i opłaty związane z produktami ubezpieczeniowymi są ujmowane w rachunku zysków i strat z uwzględnieniem zasad opisanych w punkcie 15.2. Przed wdrożeniem produktu ubezpieczeniowego, w celu jego właściwego ujęcia w rachunku zysków i strat, Grupa analizuje charakterystyki produktu ubezpieczeniowego, a także powiązania produktu ubezpieczeniowego z produktem bankowym. Grupa uwzględnia w tej analizie zasadę przewagi treści ekonomicznej nad formą prawną. Czynniki, jakie Grupa analizuje to m.in.:

- sposób oferowania produktu ubezpieczeniowego, możliwość nabycia produktu bankowego bez produktu ubezpieczeniowego oraz możliwość nabycia wyłącznie produktu ubezpieczeniowego w Grupie;
- warunki cenowe obu produktów sprzedawanych łącznie i odrębnie;
- rentowność produktu ubezpieczeniowego i bankowego sprzedawanych łącznie i odrębnie;

- poziom sprzedaży produktów łączonych w porównaniu do poziomu sprzedaży tych samych produktów bankowych bez ubezpieczenia;
- możliwość zawarcia umowy ubezpieczeniowej poza Grupą;
- ilość rezygnacji i wysokość zwracanych składek ubezpieczeniowych;
- cykl rozliczeń z klientem;
- zakres czynności wykonywanych przez Grupę na rzecz ubezpieczyciela oraz okres ich wykonywania.

W zdecydowanej większości funkcjonujących w Grupie produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi, sposób pobierania przychodów z produktów ubezpieczeniowych opiera się na rozliczeniach miesięcznych zarówno z ubezpieczycielem jak i z klientem. Klient może w każdym momencie zrezygnować z ochrony ubezpieczeniowej na kolejny miesiąc, w związku z tym Grupa traktuje takie ubezpieczenia jak odnawiane co miesiąc i rozliczane za każdy miesiąc odrębnie. Jednocześnie ze względu na przyjęty sposób rozliczeń nie ma konieczności tworzenia rezerwy na zwroty, gdyż ryzyko zwrotów tu nie występuje. W związku z powyższym przychody z produktów ubezpieczeniowych rozliczanych miesięcznie są rozpoznawane w rachunku zysków i strat również w okresach miesięcznych. Grupa prezentuje przychody z tytułu takich ubezpieczeń w przychodach prowizyjnych dotyczących produktów ubezpieczeniowych.

Przychody z tytułu ubezpieczenia rozliczanego z góry powiązanego z produktem pożyczki gotówkowej są rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej i ujmowane w przychodach odsetkowych.

Produkty ubezpieczeniowe powiązane z produktami depozytowymi Grupy (rachunkami bieżącymi i oszczędnościowymi) są w zdecydowanej większości oparte na konstrukcji rozliczeń miesięcznych. W związku z powyższym, przychody z produktów ubezpieczeniowych rozliczanych miesięcznie są rozpoznawane w rachunku zysków i strat również w okresach miesięcznych. Grupa prezentuje przychody z tytułu takich ubezpieczeń w przychodach prowizyjnych dotyczących produktów ubezpieczeniowych.

Prowizje z tytułu produktów ubezpieczeniowych nie powiązanych z produktami bankowymi, rozpoznawane są w rachunku zysków i strat:

- liniowo, przez okres ważności polisy - w przypadku gdy Grupa, oprócz czynności sprzedaży, świadczy także dodatkowe usługi w trakcie trwania okresu ubezpieczenia,
- jednorazowo - jeżeli Grupa nie świadczy żadnych dodatkowych usług w trakcie trwania polisy oraz gdy nie występuje ryzyko całkowitego lub częściowego zwrotu wynagrodzenia Grupy.

15.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań przeznaczonych do obrotu oraz desygnowanych przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik

z pozycji wymiany obejmuje również korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla niezrealizowanych transakcji typu opcje walutowe.

Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu bądź klasyfikowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

15.4. Wynik na inwestycjach

Na wynik na inwestycjach składają się zrealizowane zyski i straty powstałe na skutek zbycia aktywów finansowych zaklasyfikowanych do dostępnych do sprzedaży oraz przychody z tytułu dywidend. Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

15.5. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W pozycji tej prezentowana jest wycena transakcji zabezpieczanych i zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej oraz wynik z wyceny instrumentów zabezpieczających w części nieefektywnej powiązania zabezpieczającego rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

15.6. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

Do wyniku na pozostałej działalności podstawowej zaliczane są koszty i przychody nie związane bezpośrednio z działalnością bankową i maklerską Grupy. Są to w szczególności wynik z tytułu posiadania nieruchomości inwestycyjnej, zbycia aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych), przychody z tytułu sprzedaży pozostałych usług, przychody z tytułu odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymane i zapłacone odszkodowania, kary i grzywny.

15.7. Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym

Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym stanowi tę część zysku lub straty oraz wyników netto uzyskanych z działalności oraz aktywów netto jednostki zależnej, którą można przyporządkować do udziałów nie należących (bezpośrednio lub pośrednio przez jednostki zależne) do jednostki dominującej.

16. Podatki

16.1. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w kapitale.

Bieżący podatek jest zobowiązaniem podatkowym odnoszącym się do przychodu do opodatkowania przy użyciu stopy podatkowej obowiązującej na dzień bilansowy, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat.

16.2. Odroczony podatek dochodowy

Grupa tworzy rezerwę na przejściową różnicę z tytułu podatku dochodowego spowodowaną

odmiennością momentu uznania przychodów za osiągnięte oraz kosztów za poniesione w myśl przepisów rachunkowych oraz przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Dodatnią różnicę netto wykazuje się w pasywach jako *Rezerwy z tytułu podatku odroczonego*. Ujemną różnicę netto wykazuje się w pozycji *Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego*.

Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest tworzona metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich dodatnich różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym, z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa z tytułu podatku odroczonego wynika z:

- początkowego ujęcia wartości firmy;
- wartości firmy, której amortyzacja nie stanowi kosztów uzyskania przychodu;
- początkowego ujęcia danego składnika aktywów lub zobowiązań pochodzącego z transakcji, która nie jest połączeniem jednostek gospodarczych oraz w czasie wystąpienia transakcji nie ma wpływu na wynik finansowy brutto, ani na dochód podlegający opodatkowaniu (stratę podatkową).

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym oraz niewykorzystanych strat podatkowych. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są do wysokości, do której jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, z wyjątkiem sytuacji, gdy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji, które nie jest połączeniem jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku podlega weryfikacji na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym.

Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego Grupa wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu na poziomie każdej ze spółek podlegającej konsolidacji. Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy, gdy posiada tytułu prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczą tego samego podatnika.

16.3. Inne podatki

Przychody, koszty i aktywa ujmowane są w kwocie pomniejszonej o wartość podatku od towarów i usług, podatku od czynności cywilno-prawnych i innych podatków

od sprzedaży, z wyjątkiem, gdy podatek od sprzedaży zapłacony przy zakupie towarów i usług nie jest możliwy do odzyskania od władz podatkowych; wtedy podatek od sprzedaży jest ujmowany odpowiednio jako część kosztów nabycia składnika aktywów lub jako element kosztów.

Kwota netto podatku od sprzedaży możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz władz podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako część należności lub zobowiązań.

V. Porównywalność danych finansowych

Zmiany w rachunku zysków i strat

W sporządzonym za okres od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w stosunku do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za okres od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku Grupa dokonała zmian w sposobie prezentacji niektórych pozycji rachunku zysków i strat. Zmiana polegała na zagregowaniu pozycji *Koszty działania* oraz *Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych* do jednej pozycji *Koszty działania*.

Poniżej zaprezentowano poszczególne pozycje skonsolidowanego sprawozdania z rachunku zysków i strat według wartości zaprezentowanych w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 2012 roku oraz według wartości zaprezentowanych w bieżącym sprawozdaniu.

	4 kwartały 2012 narastająco okres od 01.01.2012 do 31.12.2012	zmiana	4 kwartały 2012 narastająco okres od 01.01.2012 do 31.12.2012
Koszty działania	1 817,7	-4,5	1 822,2
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	-4,5	4,5	-

Zmiany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

W sporządzonym za okres od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w stosunku do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za okres od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku Grupa dokonała kilku zmian prezentacyjnych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zmiany były następujące:

- 1) Zagregowanie aktywów o charakterze majątkowym (nieruchomości inwestycyjne, rzeczowe aktywa trwałe, wartości niematerialne oraz aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży) w jedną pozycję o nazwie „Aktywa majątkowe”.
- 2) Zagregowanie aktywów z tytułu bieżącego oraz odroczonego podatku dochodowego w jedną pozycję o nazwie „Aktywa z tytułu podatku dochodowego”.
- 3) Zagregowanie zobowiązań z tytułu bieżącego podatku dochodowego oraz rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w jedną pozycję o nazwie „Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego”.
- 4) Wyodrębnienie z pozycji „Kredyty i inne należności udzielone klientom” wartości należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu zawartych z klientami Grupy i zaprezentowanie ich w oddzielnej pozycji „Należności od klientów z tytułu transakcji

z przyrzeczeniem odkupu”. Wartość pozycji na dzień 31.12.2012 roku wyniosła 0,0 mln zł.

- 5) Wyodrębnienie z pozycji „Zobowiązania wobec klientów” wartości zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu zawartych z klientami Grupy i zaprezentowanie ich w oddzielnej pozycji „Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu”. Wartość pozycji na dzień 31.12.2012 roku wyniosła 0,0 mln zł.

Zmiany opisane w punktach 1-3 miały na celu zaprezentowanie łącznej wartości pozycji o podobnym charakterze mających przy tym mniejsze znaczenie z punktu widzenia udziału w ogólnej sumie aktywów/ zobowiązań.

Zmiany opisane w punktach 4 i 5 miały na celu oddzielne ujęcie aktywów / zobowiązań wycenianych zamortyzowanym kosztem i mających charakter stabilny od tych, które cechują się wysoką zmiennością w poszczególnych okresach sprawozdawczych.

W opinii Grupy zmiany przyczyniły się do zwiększenia przejrzystości sprawozdania z sytuacji finansowej. Dokonane zmiany nie miały wpływu na poziom sumy bilansowej w prezentowanych okresach.

Poniżej zaprezentowano poszczególne pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według wartości zaprezentowanych w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za okres od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku oraz według wartości zaprezentowanych w bieżącym sprawozdaniu.

	stan na 31.12.2012	zmiana	Kwota zmiany	stan na 31.12.2012
A K T Y W A				
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	48 985,3	4	-	48 985,3
- Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	-	4	-	0,0
- Nieruchomości inwestycyjne	120,9	1	-120,9	-
- Rzeczowe aktywa trwałe	600,0	1	-600,0	-
- Wartości niematerialne	361,6	1	-361,6	-
- Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	33,0	1	-33,0	-
- Aktywa majątkowe	-	1	1 115,5	1 115,5
- Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,3	2	-0,3	-
- Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	38,3	2	-38,3	-
- Aktywa z tytułu podatku dochodowego	-	2	38,6	38,6
Z O B O W I Ą Z A N I A I K A P I T A Ł Y				
- Zobowiązania wobec klientów	57 857,5	5	-	57 857,5
- Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	-	5	-	0,0
- Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	74,0	3	-74,0	-
- Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	29,0	3	-29,0	-
- Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	-	3	103,0	103,0

VI. Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segmentacja działalności

Zarządzanie działalnością ING Banku Śląskiego S.A. dokonywane jest w wymiarach określonych przez model biznesowy Banku.

Model biznesowy Banku, głównie dla potrzeb sprawozdawczości zarządczej, zawiera podział klientów na dwa główne segmenty:

- segment bankowości detalicznej,
- segment bankowości korporacyjnej.

Podstawą wydzielenia poszczególnych segmentów są kryteria finansowe (w szczególności wysokość obrotów, poziom zgromadzonych aktywów) i podmiotowe. Szczegółowe zasady przypisywania klientów do poszczególnych segmentów regulują kryteria segmentacji klienta, które są określone wewnętrznymi regulacjami Banku.

Segment bankowości detalicznej

W ramach obszaru działalności detalicznej Bank obsługuje osoby prywatne (segment klientów masowych i klientów zamożnych) oraz przedsiębiorców indywidualnych.

Działalność ta jest analizowana w ujęciu głównych produktów, obejmujących między innymi: produkty kredytowe (kredyty w rachunku bieżącym, kredyty związane z kartami, kredyty ratalne, kredyty mieszkaniowe, kredyty hipoteczne, kredyty kontraktowe udzielane przez Kasę Mieszkaniową), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe, rachunki oszczędnościowe), produkty strukturyzowane, jednostki uczestnictwa funduszy ING, usługi maklerskie realizowane przez ING Securities S.A. oraz karty bankowe.

Segment bankowości korporacyjnej

Obszar działalności korporacyjnej obejmuje:

- obsługę klientów instytucjonalnych,
- produkty rynków finansowych.

Obsługa klientów instytucjonalnych obejmuje klientów strategicznych, duże firmy oraz średnie firmy. Dla działalności korporacyjnej prowadzona jest sprawozdawczość w podziale na główne produkty, obejmujące między innymi produkty kredytowe (kredyty obrotowe, inwestycyjne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki oszczędnościowe), produkty rynków finansowych, usługi w zakresie powiernictwa, operacje na rynku kapitałowym realizowane przez podmiot dominujący i ING Securities S.A. oraz produkty związane z usługami leasingowymi i faktoringowymi, oferowane przez ING Lease Polska Sp. z o.o. oraz Commercial Finance S.A.

Produkty rynków finansowych obejmują operacje dokonywane na rynkach pieniężnych i kapitałowych, prowadzone zarówno na rachunek własny jak i na rzecz klientów. W ramach tej działalności wyróżnia się produkty rynków walutowych, pieniężnych i instrumentów pochodnych, operacje papierami wartościowymi (papiery skarbowe, akcje i obligacje).

Wycena

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów i kosztów segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości stosowanych przez Bank, zawartych w notach opisujących stosowane zasady rachunkowości. W szczególności ustalenia dochodów i kosztów odsetkowych wewnętrznych i zewnętrznych dla poszczególnych segmentów dokonuje się przy wykorzystaniu systemu cen transferowych. Ceny transferowe wyznaczane są w oparciu o jedną krzywą rentowności dla danej waluty wspólną dla produktów aktywnych i pasywnych. Cena transferowa wyznaczona dla produktów aktywnych i pasywnych o tym samym położeniu na krzywej rentowności jest jednakowa. Możliwe są modyfikacje wyjściowej ceny transferowej otrzymane z wyceny produktu na krzywej rentowności, a czynnikami korygującymi cenę transferową mogą być: premia za pozyskanie długoterminowej płynności, dopasowanie pozycji Banku, koszt zabezpieczenia w przypadku produktów skomplikowanych oraz polityka cenowa. Wykorzystując równania matematyczne – na podstawie stawek kwotowań dostępnych w serwisach informacyjnych – budowane są następnie krzywe dochodowości.

Przychody i koszty, wyniki, aktywa i pasywa segmentu zawierają te elementy, które bezpośrednio można przyporządkować do danego segmentu, jak również te, które można przypisać do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki.

Bank prezentuje przychody segmentu z tytułu odsetek pomniejszone o koszty z tytułu odsetek. Wynika to z faktu, że Zarząd dokonując oceny wyników segmentu oraz decydując o alokacji zasobów do segmentu, opiera się w głównej mierze na przychodach netto z tytułu odsetek.

W 2013 roku Bank dokonał aktualizacji klucza alokacji w zakresie dochodów ALCO. Dane za 12 miesięcy 2012 roku prezentowane w niniejszym sprawozdaniu zostały doprowadzone do porównywalności.

Segmenty geograficzne

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

rok 2013

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Przychody ogółem*	1 615,8	1 667,4	3 283,2
wynik z tytułu odsetek	1 031,5	1 011,1	2 042,6
<i>zewnętrzne</i>	362,8	1 679,8	2 042,6
<i>wewnętrzne</i>	668,7	-668,7	0,0
wynik z tytułu prowizji	422,8	553,8	976,6
pozostałe przychody/koszty	123,4	102,5	225,9
udział w zyskach (stratach) netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności	38,1	0,0	38,1
Koszty ogółem	1 115,2	707,9	1 823,1
koszty osobowe	539,7	386,9	926,6
amortyzacja	115,9	48,1	164,0
pozostałe	459,6	272,9	732,5
Wynik segmentu	500,6	959,5	1 460,1
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych	128,4	138,8	267,2
Wynik segmentu z uwzględnieniem odpisów na utratę wartości aktywów finansowych (wynik finansowy brutto)	372,2	820,7	1 192,9
Podatek dochodowy	-	-	231,4
Wynik finansowy netto	-	-	961,5
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	961,5

rok 2012

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Przychody ogółem*	1 549,8	1 651,3	3 201,1
wynik z tytułu odsetek	1 003,5	1 045,4	2 048,9
<i>zewnętrzne</i>	244,7	1 804,2	2 048,9
<i>wewnętrzne</i>	758,8	-758,8	0,0
wynik z tytułu prowizji	457,7	546,6	1 004,3
pozostałe przychody/koszty	52,9	59,3	112,2
udział w zyskach (stratach) netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności	35,7	0,0	35,7
Koszty ogółem	1 101,0	721,2	1 822,2
koszty osobowe	511,5	389,3	900,8
amortyzacja	104,4	43,7	148,1
pozostałe	485,1	288,2	773,3
Wynik segmentu	448,8	930,1	1 378,9
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych	90,1	272,7	362,8
Wynik segmentu z uwzględnieniem odpisów na utratę wartości aktywów finansowych (wynik finansowy brutto)	358,7	657,4	1 016,1
Podatek dochodowy	-	-	183,8
Wynik finansowy netto	-	-	832,3
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	832,3

*/ włączając udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności

koniec roku 2013

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Aktywa segmentu	18 092,0	67 346,7	85 438,7
Inwestycje segmentu w jednostki stowarzyszone	136,5	0,0	136,5
Pozostałe aktywa (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	1 175,4
Aktywa ogółem	18 228,5	67 346,7	86 750,6
Zobowiązania segmentu	44 609,1	32 390,1	76 999,2
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	1 122,8
Kapitały własne	0,0	0,0	8 628,6
Zobowiązania ogółem	44 609,1	32 390,1	86 750,6

rok 2013

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Nakłady inwestycyjne	173,7	110,2	283,9
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	4 815,8	-1 323,6	3 492,2
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	-428,7
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej razem	4 815,8	-1 323,6	3 063,5
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-91,8	-57,7	-149,5
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	0,0	-124,6	-124,6

koniec roku 2012

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Aktywa segmentu	16 215,3	60 812,9	77 028,2
Inwestycje segmentu w jednostki stowarzyszone	114,4	0,0	114,4
Pozostałe aktywa (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	1 124,2
Aktywa ogółem	16 329,7	60 812,9	78 266,8
Zobowiązania segmentu	39 029,3	30 095,4	69 124,7
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	1 006,0
Kapitały własne	0,0	0,0	8 136,1
Zobowiązania ogółem	39 029,3	30 095,4	78 266,8

rok 2012

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Nakłady inwestycyjne	237,7	155,7	393,4
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	3 462,8	-4 799,5	-1 336,7
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	-204,2
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej razem	3 462,8	-4 799,5	-1 540,9
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-224,0	5 000,8	4 776,8
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	0,0	-532,0	-532,0

2. Wynik z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek

	rok 2013	rok 2012
Odsetki od kredytów i innych należności udzielonych innym bankom, w tym:	105,4	135,8
- odsetki od rachunków i lokat w innych bankach	87,7	117,3
- odsetki od kredytów i pożyczek	3,8	8,4
- odsetki od pozostałych należności	13,9	10,1
Odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom, w tym:	2 693,6	2 919,1
- odsetki od kredytów i pożyczek*	2 451,3	2 645,0
- odsetki od umów leasingowych	154,7	168,1
- odsetki od umów faktoringowych	85,8	103,0
- odsetki od pozostałych należności	1,8	3,0
Odsetki od transakcji z przyrzeczeniem odkupu zawartych z klientami	11,6	0,0
Odsetki od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	26,8	14,0
Odsetki od aktywów finansowych desygnowanych do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	0,0	6,3
Odsetki od aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży**	736,2	542,0
Odsetki od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	0,0	164,5
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych***	41,1	49,8
Razem przychody z tytułu odsetek	3 614,7	3 831,5

Koszty odsetek

	rok 2013	rok 2012
Odsetki od zobowiązań wobec innych banków, w tym:	85,0	127,7
- odsetki od rachunków i depozytów innych banków	33,2	60,4
- odsetki od kredytów otrzymanych	38,4	49,5
- odsetki od pozostałych zobowiązań	13,4	17,8
Odsetki od zobowiązań wobec klientów	1 449,6	1 652,9
- odsetki od depozytów*	1 443,3	1 645,6
- odsetki od pozostałych zobowiązań	6,3	7,3
Odsetki od transakcji z przyrzeczeniem odkupu zawartych z klientami	10,0	0,0
Odsetki od zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	24,4	2,0
Odsetki od zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	3,1	0,0
Razem koszty odsetek	1 572,1	1 782,6
Wynik z tytułu odsetek	2 042,6	2 048,9

*) Bank stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w stosunku do określonego portfela aktywów/zobowiązań finansowych. Stosowane strategie zabezpieczające mają na celu zabezpieczenie Banku przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych wynikającej z ryzyka stóp procentowych a w przypadku strategii stosowanej dla portfela kredytów hipotecznych indeksowanych do waluty CHF lub EUR - zabezpieczenie zmiany wynikającej z ryzyka stóp procentowych i ryzyka walutowego równocześnie. W wyniku odsetkowym w okresie sprawozdawczym ujęto wynik

rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w wysokości 220,5 mln zł w roku 2013 w porównaniu do 44,1 mln zł w roku 2012. Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Banku rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocie nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

**) Wynik odsetkowy na bonach pieniężnych klasyfikowanych do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży został pomniejszony o koszty finansowania pozyskiwanego dla tego portfela z wykorzystaniem transakcji sell-buy-back.

***) W wyniku odsetkowym na instrumentach pochodnych zaprezentowano wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych nie objętych rachunkowością zabezpieczeń, obejmujący wynik odsetkowy na instrumentach stopy procentowej (IRS, CIRS) oraz element odsetkowy na walutowych instrumentach pochodnych (FX Swap, FX Forward).

Przychody odsetkowe dla aktywów finansowych obliczane są w oparciu o kwoty zaangażowania netto, tzn. kwoty uwzględniające dokonane odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości.

Za rok 2013 kwotę 59,3 mln zł stanowią przychody od aktywów finansowych, dla których rozpoznano utratę wartości. Za rok 2012 kwota ta wynosiła 72,0 mln zł.

3. Wynik z tytułu prowizji

	rok 2013	rok 2012
Przychody z tytułu prowizji		
- marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut*	260,2	271,1
- prowadzenie rachunków klientów	257,7	249,5
- udzielanie kredytów	194,2	178,5
- karty płatnicze i kredytowe	190,2	207,0
- dystrybucja jednostek uczestnictwa	75,4	61,6
- działalność maklerska	46,3	56,7
- działalność powiernicza**	30,9	27,5
- usługi faktoringowe i leasingowe	26,3	22,3
- zagraniczne operacje handlowe	16,0	14,1
- oferowanie produktów ubezpieczeniowych	0,9	31,6
- subskrypcja depozytów strukturyzowanych	0,0	1,5
- pozostałe prowizje	16,1	21,1
Razem przychody z tytułu prowizji	1 114,2	1 142,5
Koszty prowizji		
- działalność maklerska	15,9	19,4
- pośrednictwo w sprzedaży produktów depozytowych	15,7	16,3
- usługi w zakresie obsługi gotówki	10,2	10,1
- obrót papierami wartościowymi	8,0	7,2
- udostępnienie informacji kredytowej	7,4	6,4
- usługi bankowości elektronicznej	6,2	6,0
- usługi leasingowe	0,3	1,2
- koszty BFG	45,3	44,0
- koszty KIR	6,5	5,0
- pozostałe prowizje	22,1	22,6
Razem koszty prowizji	137,6	138,2
Wynik z tytułu prowizji	976,6	1 004,3

*) Marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut obejmuje marżę na wszystkich transakcjach kupna / sprzedaży walut z dostawą natychmiastową, dostawą na datę waluty spot i z dostawą na datę waluty forward.

**) Prowizje z działalności powierniczej dotyczą prowizji pobranych z tytułu usług powiernictwa w ramach których Bank utrzymuje lub inwestuje aktywa na rzecz swoich klientów.

4. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

	rok 2013	rok 2012
Wynik na wycenie do wartości godziwej instrumentów przeznaczonych do obrotu, w tym:	110,5	-311,9
- Wynik na instrumentach dłużnych	27,1	14,9
- Wynik na instrumentach pochodnych, w tym:	83,4	-326,8
- transakcje pochodne walutowe*	53,1	-356,1
- transakcje pochodne na stopę procentową	27,5	27,0
- transakcje pochodne związane z papierami wartościowymi	2,8	2,3
Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	0,0	-0,6
- Wynik na instrumentach dłużnych	0,0	-0,6
Wynik z pozycji wymiany	-12,6	398,0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	97,9	85,5

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi i instrumentami rynku pieniężnego (bony skarbowe) oraz wynik na wycenie tych instrumentów do wartości godziwej. Wynik odsetkowy dla dłużnych papierów wartościowych zaprezentowany jest w wyniku z tytułu odsetek.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto na obrocie i wycenie do wartości godziwej instrumentów na stopę procentową (FRA, IRS/CIRS, opcje cap), instrumentów walutowych (swap, opcje) oraz opcji na indeks giełdowy.

*) W powyższej nocie w pozycji *Wynik na instrumentach pochodnych – transakcje pochodne walutowe* zaprezentowany został efekt uwzględnienia ryzyka kredytowego w wycenie do wartości godziwej dla transakcji na instrumentach typu opcje walutowe zawartych z klientami Grupy. W roku 2013 miało miejsce rozwiązanie odpisów w wysokości 4,5 mln zł (w roku 2012 miało miejsce rozwiązanie odpisów w wysokości 23,3 mln zł).

5. Wynik na inwestycjach

	rok 2013	rok 2012
Wynik na instrumentach dłużnych dostępnych do sprzedaży	104,9	18,5
Wynik na instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	0,5	6,8
Przychody z tytułu dywidend	3,4	4,1
Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości	0,0	-4,8
Wynik na inwestycjach	108,8	24,6

6. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

	rok 2013	rok 2012
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych:	-1,1	-9,5
- wycena transakcji zabezpieczanej	-204,3	203,9
- wycena transakcji zabezpieczającej	203,2	-213,4
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych:	-0,4	-3,8
- nieefektywność wynikająca z zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-0,4	-3,8
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-1,5	-13,3

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

7. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

	rok 2013	rok 2012
Sprzedaż pozostałych usług*	9,6	8,2
Wynik z tytułu nieruchomości inwestycyjnych, w tym:	8,8	10,1
- czynsze z tytułu najmu nieruchomości inwestycyjnej	14,4	14,8
- koszty bezpośredniego utrzymania nieruchomości inwestycyjnej	-5,6	-6,3
- wycena nieruchomości inwestycyjnej do wartości godziwej	0,0	1,6
Wynik z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	-0,6	-1,0
Odszkodowania i straty związane z działalnością bankową	-1,2	-1,5
Inne	4,1	-0,4
Razem	20,7	15,4

*) Pozycja *Sprzedaż pozostałych usług* dotyczy przede wszystkim sprzedaży usług innych niż finansowe przez jednostki zależne Grupy.

8. Koszty działania

	rok 2013	rok 2012
Koszty pracownicze, w tym:	926,6	900,8
- wynagrodzenia, w tym:	776,1	762,3
- program zmiennych składników wynagrodzeń	18,5	14,1
- program motywacyjny Grupy ING	4,9	10,9
- odprawy emerytalne	2,7	3,0
- świadczenia na rzecz pracowników	150,5	138,5
Koszty ogólnoadministracyjne, w tym:	732,5	773,3
- koszty utrzymania i wynajmu budynków	209,0	206,3
- koszty marketingu i promocji	98,0	90,1
- koszty doradztwa i konsultingu	75,4	119,6
- najem zasobów komputerowych	52,8	46,3
- usługi łączności	51,0	50,6
- usługi remontowe	41,5	41,3
- opłata na fundusz stabilizacyjny BFG	4,0	0,0
- pozostałe	200,8	219,1
Amortyzacja, w tym:	164,0	148,1
- amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	90,1	86,3
- amortyzacja wartości niematerialnych	73,9	61,8
Razem	1 823,1	1 822,2

8.1. Świadczenia pracownicze

8.1.1. Program zmiennych składników wynagrodzeń

W roku 2013 kontynuowano rozpoczęty w roku 2012 program zmiennych składników wynagrodzeń. Program kierowany jest do:

- osób zajmujących stanowiska kierownicze mających istotny wpływ na profil ryzyka Grupy (w celu wypełnienia wytycznych wynikających z Uchwały nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego), oraz
- pracowników odznaczających się szczególnym potencjałem i kompetencjami (część polegająca na przyznaniu instrumentu finansowego).

Świadczenia te przyznawane są pracownikom objętym programem w oparciu o ocenę ich wyników pracy za dany rok. Rok 2013 będzie drugim okresem oceny na zasadach programu. Opis i charakterystykę programu ujęto w rozdziale IV. *Znaczące zasady rachunkowości* w punkcie nr 12.3.3. *Świadczenia wynikające z programu zmiennych składników wynagrodzeń*.

Poniższa tabela przedstawia podstawowe informacje na temat programu kierowanego do osób zajmujących stanowiska kierownicze mających istotny wpływ na profil ryzyka Grupy.

Program 2012

Liczba akcji	Wartość akcji (w mln PLN)	Liczba akcji nieodroczonej - przetrzymane 1 rok (przysługujące 2013 - płatne 2014)	Liczba akcji odroczonej razem	Fantomy - 1 rok odroczenia (przysługujące 2014 - płatne 2015)	Fantomy - 2 rok odroczenia (przysługujące 2015 - płatne 2016)	Fantomy - 3 rok odroczenia (przysługujące 2016 - płatne 2017)	mediana cen akcji za okres 10.10.2013-20.11.2013
96 817	11,5	58 108	38 709	12 887	12 902	12 920	118,35

Program 2013

Liczba akcji	Wartość akcji (w mln PLN)	Liczba akcji nieodroczonej - przetrzymane 1 rok (przysługujące 2014 - płatne 2015)	Liczba akcji odroczonej razem	Fantomy - 1 rok odroczenia (przysługujące 2015 - płatne 2016)	Fantomy - 2 rok odroczenia (przysługujące 2016 - płatne 2017)	Fantomy - 3 rok odroczenia (przysługujące 2017 - płatne 2018)	mediana cen akcji za okres 10.10.2013-20.11.2013
75 988	9,0	45 657	30 331	10 094	10 109	10 128	118,35

8.1.2. Program motywacyjny Grupy ING

Do 2012 roku Grupa była uczestnikiem długoterminowego systemu motywacyjnego Grupy ING LSPP (Longterm Sustainable Performance Plan), dawniej LEO (Long-term Equity Ownership). Opis i charakterystykę funkcjonujących wariantów systemu ujęto w rozdziale IV. *Znaczące zasady rachunkowości* w punkcie nr 12.3.2. *Świadczenia z tytułu długoterminowego systemu motywacyjnego Grupy ING*. Tabela poniżej prezentuje parametry przyjęte do modelu wyceny opcji w latach 2013 i 2012:

	rok 2013		rok 2012	
	<i>min</i>	<i>max</i>	<i>min</i>	<i>max</i>
oprocentowanie wolne od ryzyka	2,02%	4,62%	2,02%	4,62%
spodziewany termin realizacji opcji	5 lat	9 lat	5 lat	9 lat
bieżąca cena akcji	2,9 EUR	26,05 EUR	2,9 EUR	26,05 EUR
spodziewana zmienność świadectw udziałowych	25%	84%	25 %	84%
spodziewany dochód z dywidendy	0,94%	8,99%	0,94%	8,99%

Zmiana stanu opcji w okresie sprawozdawczym

	Liczba opcji (w szt.)		średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	
	rok 2013	rok 2012	rok 2013	rok 2012
Opcje występujące na początek okresu	732 183	794 648	13,26	13,74
- opcje przeniesione w danym okresie	37 312	21 270	12,41	9,25
- opcje wykonane w danym okresie	63 266	20 827	6,15	2,90
- opcje umorzone w danym okresie	12 195	11 352	13,59	16,51
- opcje wygasłe w danym okresie	40 969	51 556	10,27	21,97
Opcje występujące na koniec okresu	653 065	732 183	14,08	13,26

Ilość opcji występujących na 31.12.2013 r. obejmowała 109.166 opcji rozliczanych poprzez emisję akcji oraz 543.899 opcji rozliczanych w środkach pieniężnych (według stanu na 31.12.2012 r. odpowiednio 166.052 i 566.131).

Przedział cen wykonania oraz średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania (życia) opcji występujących oraz możliwych do wykonania na koniec okresu sprawozdawczego przedstawia poniższa tabela:

rok 2013

przedział cen wykonania (w EUR)	Ilość opcji występujących na 31.12.2013	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	Ilość opcji możliwych do wykonania na 31.12.2013	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)
0,00 - 5,00	74 877	5,22	2,90	74 877	5,22	2,90
5,00 - 10,00	211 926	6,21	7,35	211 926	6,21	7,35
10,00 - 15,00	24 270	0,97	14,37	24 270	0,97	14,37
15,00 - 20,00	183 933	3,18	17,08	183 933	3,18	17,08
20,00 - 25,00	92 096	3,21	24,67	92 096	3,21	24,67
25,00 - 30,00	65 963	2,24	25,19	65 963	2,24	25,19
	653 065			653 065		

rok 2012

przedział cen wykonania (w EUR)	Ilość opcji występujących na 31.12.2012	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	Ilość opcji możliwych do wykonania na 31.12.2012	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)
0,00 - 5,00	86 658	6,22	2,90	86 658	6,22	2,90
5,00 - 10,00	286 863	6,33	7,65	36 072	0,17	9,71
10,00 - 15,00	24 167	1,97	14,34	24 167	1,97	14,34
15,00 - 20,00	180 132	4,18	17,08	180 132	4,18	17,08
20,00 - 25,00	89 494	4,21	24,68	89 494	4,21	24,68
25,00 - 30,00	64 869	3,24	25,19	64 869	3,24	25,19
	732 183			481 392		

Łączna wartość wewnętrzna opcji występujących oraz możliwych do wykonania na dzień 31.12.2013 r. wynosiła 1.121.911 EUR w porównaniu do 360.584 EUR według stanu na 31.12.2012 r.

9. Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

	rok 2013	rok 2012
Zawiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności	684,5	672,5
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności	-408,6	-321,7
Netto odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	275,9	350,8
- dotyczące kredytów i innych należności z utratą wartości (<i>impaired</i>)	262,3	393,8
- dotyczące kredytów i innych należności bez utraty wartości (<i>IBNR</i>)	13,6	-43,0
Zawiązanie odpisów na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	10,0	20,0
Rozwiązanie rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-18,7	-8,0
Netto odpisy na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe, w tym:	-8,7	12,0
- dotyczące portfela z utratą wartości (<i>impaired</i>)	-6,5	13,5
- dotyczące portfela bez utraty wartości (<i>IBNR</i>)	-2,2	-1,5
Razem zawiązanie odpisów	694,5	692,5
Razem rozwiązanie odpisów	-427,3	-329,7
Netto odpisy na utratę wartości i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	267,2	362,8

Wartości prezentowane w pozycji *Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności* obejmują m.in. kwoty spłat dotyczących należności uprzednio spisanych z bilansu, które w roku 2013 wynosiły 13,4 mln zł w porównaniu z 11,9 mln zł w roku 2012.

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności według sektora klientów

	rok 2013	rok 2012
Zawiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	684,5	672,5
- banki	0,8	0,5
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	0,4	1,1
- podmioty sektora niefinansowego	682,7	670,6
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	0,6	0,3
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	-408,6	-321,7
- banki	-0,5	-0,1
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	-0,7	-0,5
- podmioty sektora niefinansowego	-407,0	-320,3
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	-0,4	-0,8
Netto odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	275,9	350,8
- banki	0,3	0,4
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	-0,3	0,6
- podmioty sektora niefinansowego	275,7	350,3
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	0,2	-0,5

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności według segmentu klientów

	rok 2013	rok 2012
Zawiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	684,5	672,5
- klienci bankowości korporacyjnej	256,7	447,2
- klienci bankowości detalicznej	427,8	225,3
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	-408,6	-321,7
- klienci bankowości korporacyjnej	-91,0	-186,2
- klienci bankowości detalicznej	-317,6	-135,5
Netto odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	275,9	350,8
- klienci bankowości korporacyjnej	165,7	261,0
- klienci bankowości detalicznej	110,2	89,8

10. Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności

	rok 2013	rok 2012
ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	38,1	35,7
Razem	38,1	35,7

Szczegółowe informacje dotyczące podmiotu stowarzyszonego ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocie nr 23 *Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone*.

11. Podatek dochodowy**Podatek dochodowy ujęty w rachunku zysków i strat**

	rok 2013	rok 2012
Podatek bieżący, w tym:	226,5	373,7
- Bieżący rok	240,2	345,0
- Korekta rozliczenia podatkowego dotycząca roku ubiegłego	-13,7	28,7
Podatek odroczony, w tym:	4,9	-189,9
- Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	4,9	-189,9
Razem podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat	231,4	183,8

Wyliczenie efektywnej stopy podatkowej

	rok 2013	rok 2012
A. Zysk brutto	1 192,9	1 016,1
B. 19% zysku brutto	226,7	193,1
C. Zwiększenia - koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodu, w tym:	14,6	16,4
- koszty spisania należności kredytowych i pozakredytowych	1,9	1,2
- utworzenie rezerw na roszczenia sporne i inne aktywa	1,8	2,5
- PFRON	1,3	1,3
- odpis aktualizujący na należności w części nie pokrytej podatkiem odroczonym	1,1	2,1
- koszty reprezentacji	1,1	1,1
- cienka kapitalizacja	0,7	1,5
- strata podatkowa ze sprzedaży portfela należności	0,0	0,3
- inne	6,7	6,4
D. Zmniejszenia - przychody niepodlegające opodatkowaniu, w tym:	9,9	25,7
- udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności	7,3	6,8
- rozwiązanie rezerw na roszczenia sporne	2,0	0,0
- dochód zwolniony podmiotowo	0,2	0,5
- inne*	0,4	18,4
E. Podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat (B+C-D)	231,4	183,8
Efektywna stopa podatkowa (E : A)	19,40%	18,09%

*) W pozycji *Zmniejszenia – inne* w kwocie prezentowanej za rok 2012 ujęto wartość 16,5 mln zł, będącą efektem zmiany metody kalkulacji różnic kursowych dla celów podatkowych w jednej ze spółek zależnych. Do końca roku 2011 dla celów ustalania różnic kursowych zrealizowanych i niezrealizowanych i ich odpowiedniego ujmowania w kalkulacji podatkowej spółka stosowała tzw. metodę podatkową. Począwszy od roku 2012 spółka przeszła na tzw. metodę rachunkową, oznaczającą rozpoznawanie zrealizowanych i niezrealizowanych różnic kursowych identycznie z kosztami i przychodami z tego tytułu obliczonymi dla celów rachunkowych.

12. Zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Wyliczenie podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję jednostki dominującej za rok 2013 oparte było na zysku netto w kwocie 961,5 mln zł (rok 2012: 832,3 mln zł) oraz średniej ważonej ilości akcji zwykłych występujących na koniec roku 2013 i 2012 w liczbie 130.100.000 sztuk.

	rok 2013	rok 2012
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	961,5	832,3
Średnia ważona ilość akcji zwykłych	130 100 000	130 100 000
Zysk przypadający na jedną akcję (w zł)	7,39	6,40

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W ciągu roku 2013 jak również w ciągu roku 2012 nie wystąpiły czynniki rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W opisywanych okresach ING Bank Śląski S.A. nie emitował obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje. Kapitał zakładowy dzieli się w całości na akcje zwykłe (nie ma akcji uprzywilejowanych). Ze względu na powyższe wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

13. Dywidendy wypłacone / zaproponowane do wypłaty

Zarząd ING Banku Śląskiego S.A. zaproponuje Walnemu Zgromadzeniu podjęcie uchwały o przeznaczeniu z zysku za 2013 rok kwoty 572.440 tys. zł na wypłatę dywidendy. Zgodnie z propozycją Zarządu dywidenda przypadająca na 1 akcję wyniesie 4,40 zł brutto.

Walne Zgromadzenie w dniu 19 kwietnia 2013 r. odstąpiło od uchwalenia wypłaty dywidendy za rok 2012 i zatwierdziło przeznaczenie całości zysku netto Banku za rok 2012 na zasilenie funduszy własnych.

14. Kasa, środki w Banku Centralnym

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Gotówka i pozostałe środki pieniężne	823,3	772,7
Środki na rachunkach w Banku Centralnym	6 146,8	3 298,9
Razem	6 970,1	4 071,6

Podmiot dominujący Grupy utrzymuje na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową w wysokości 3,5% wartości depozytów otrzymanych przez jednostkę dominującą.

Średnia arytmetyczna stanu środków rezerwy obowiązkowej, którą podmiot dominujący Grupy zobligowany jest utrzymywać w danym okresie na rachunku bieżącym w NBP wynosiła:

- 2.339,5 mln zł dla okresu od 31.12.2013 do 30.01.2014 r.,
- 1.965,3 mln zł dla okresu od 31.12.2012 do 30.01.2013 r.

Grupa ma możliwość wykorzystania limitu zadłużenia w Narodowym Banku Polskim w wysokości 85% wartości nominalnej rządowych papierów wartościowych obciążonych zastawem, co stanowiło na dzień 31.12.2013 r. kwotę 11.530,1 mln zł w porównaniu z 8.489,3 mln zł według stanu na 31.12.2012 r.

15. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Rachunki bieżące	869,0	977,2
Lokaty międzybankowe	235,7	25,3
Kredyty i pożyczki	70,6	139,0
Należności faktoringowe	80,0	158,3
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	133,7	66,0
Pozostałe należności	10,9	11,8
Razem (brutto)	1 399,9	1 377,6
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-0,1	-0,5
- dotyczący kredytów i pożyczek	-0,1	0,0
- dotyczący należności faktoringowych	0,0	-0,5
Razem (netto)	1 399,8	1 377,1

Kredyty i inne należności udzielone innym bankom według terminów zapadalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
do 1 miesiąca	1 091,3	1 114,0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	215,5	113,1
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	53,1	98,2
powyżej 1 roku do 5 lat	40,0	52,3
Razem	1 399,9	1 377,6

16. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 951,4	507,6
Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	0,0	1 047,0
Razem	1 951,4	1 554,6

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Instrumenty dłużne, w tym:	1 276,3	507,6
- Obligacje skarbowe	476,5	506,6
- Bony pieniężne NBP	799,8	0,0
- Bony skarbowe	0,0	1,0
Instrumenty dłużne razem, w tym:	1 276,3	507,6
- notowane na giełdzie	476,50	506,60
- nienotowane na giełdzie	799,80	1,00
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	675,1	0,0
Razem aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 951,4	507,6

Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	0,0	1 047,0
Razem aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	0,0	1 047,0

Do końca roku 2012 Grupa wyznaczała do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu wszystkie transakcje typu buy-sell-back. Od roku 2013 Grupa zaprzestała desygnacji nowo zawieranych transakcji typu buy-sell-back do tej kategorii. Obecnie ww. transakcje wyceniane są zgodnie z intencją ich zawarcia. W związku z tym transakcje, które realizowane są w ramach kategorii instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu wyceniane są w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat i prezentowane w kategorii *aktywa finansowe przeznaczone do obrotu*, natomiast pozostałe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i prezentowane w kategorii *kredyty i inne należności*.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat według terminów zapadalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
do 1 miesiąca	1 485,1	1 047,9
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0,0	0,1
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1,1	108,3
powyżej 1 roku do 5 lat	247,8	271,4
powyżej 5 lat	217,4	126,9
Razem	1 951,4	1 554,6

Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	rok 2013	rok 2012
Stan na początek okresu	1 554,6	639,6
Zwiększenia, w tym:	290 478,6	569 935,0
- zakup dłużnych papierów wartościowych	290 422,8	569 896,4
- zwiększenie wartości papierów wartościowych	55,8	38,6
Zmniejszenia, w tym:	290 081,8	569 020,0
- sprzedaż dłużnych papierów wartościowych	261 704,4	567 874,9
- wykup dłużnych papierów wartościowych	28 300,5	965,6
- zmniejszenie wartości papierów wartościowych	76,9	179,5
Stan na koniec okresu	1 951,4	1 554,6

Przychody o charakterze odsetkowym od aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ujmowane są w wyniku odsetkowym. Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej tych aktywów ujmowane są w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

17. Wycena instrumentów pochodnych

W tabeli poniżej zostały zaprezentowane wartości nominalne instrumentów pochodnych, których wycena prezentowana jest w aktywach (wycena dodatnia) i zobowiązaniach (wycena ujemna) skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy.

koniec roku 2013

	Wycena do wartości godziwej		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			Razem
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku	
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	1 229,4	1 197,9	28 702,1	44 968,5	60 035,1	133 705,7
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	9,8	8,8	18 450,1	25 111,5	1 550,0	45 111,6
- Swapy na stopę procentową (IRS)	1 214,0	1 182,7	9 962,7	19 599,5	55 920,5	85 482,7
- Opcje CAP	5,6	6,4	289,3	257,5	2 564,6	3 111,4
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	235,9	289,4	16 946,5	8 166,5	432,9	25 545,9
- Kontrakty walutowe (swap, forward)	149,3	137,6	16 554,9	7 304,2	380,5	24 239,6
- CIRS*	52,3	98,6	0,0	0,0	0,0	0,0
- Opcje walutowe (nabyte)	34,3	0,0	119,5	329,0	26,4	474,9
- Opcje walutowe (sprzedane)	0,0	53,2	272,1	533,3	26,0	831,4
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	0,5	0,2	5 697,3	0,0	0,0	5 697,3
- Operacje wymiany walutowej	0,4	0,2	2 508,8	-	-	2 508,8
- Operacje papierami wartościowymi	0,1	0,0	3 188,5	-	-	3 188,5
Instrumenty pochodne na indeks giełdowy, w tym:	3,6	3,6	211,4	1 028,8	30,0	1 270,2
- Opcje na indeks giełdowy (nabyte)	3,6	0,0	105,7	514,4	15,0	635,1
- Opcje na indeks giełdowy (sprzedane)	0,0	3,6	105,7	514,4	15,0	635,1
Wycena pozostałych instrumentów finansowych	2,0	1,9	-	-	-	-
Razem	1 471,4	1 493,0	51 557,3	54 163,8	60 498,0	166 219,1

*) Walutowe instrumenty pochodne CIRS w przypadku gdy data waluty jest wcześniejsza od daty sprawozdania ujmowane są w wartości ustalonej jako suma wyceny do wartości godziwej i różnicy nominalów. Tak ustalona wartość prezentowana jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Wycena instrumentów pochodnych* w aktywach (wartość dodatnia) lub w zobowiązaniach (wartość ujemna).

W kwocie wyceny instrumentów pochodnych do wartości godziwej ujęto korektę wyceny z tytułu ryzyka kredytowego związanego z niewypłacalnością kontrahenta (CVA) oraz niewypłacalnością Grupy (DVA).

koniec roku 2012

	Wycena do wartości godziwej		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			Razem
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku	
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	1 582,1	1 513,1	11 354,0	20 156,4	37 467,6	68 978,0
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	1,2	2,3	0,0	2 848,0	0,0	2 848,0
- Swapy na stopę procentową (IRS)	1 577,5	1 507,6	11 354,0	16 741,7	35 275,8	63 371,5
- Opcje CAP	3,4	3,2	0,0	566,7	2 191,8	2 758,5
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	231,7	255,6	16 146,1	4 916,9	476,7	21 539,7
- Kontrakty walutowe (swap, forward)	128,5	99,9	15 594,7	4 723,0	475,2	20 792,9
- CIRS	91,6	132,8	0,0	0,0	0,0	0,0
- Opcje walutowe (nabyte)	11,6	0,0	298,5	84,1	0,0	382,6
- Opcje walutowe (sprzedane)	0,0	22,9	252,9	109,8	1,5	364,2
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	1,4	2,6	6 087,0	0,0	0,0	6 087,0
- Operacje wymiany walutowej	0,6	0,7	2 793,4	-	-	2 793,4
- Operacje papierami wartościowymi	0,8	1,9	3 293,6	-	-	3 293,6
Instrumenty pochodne na indeks giełdowy, w tym:	4,3	4,3	45,4	46,3	1 177,2	1 268,9
- Opcje na indeks giełdowy (nabyte)	4,3	0,0	22,9	23,4	597,7	644,0
- Opcje na indeks giełdowy (sprzedane)	0,0	4,3	22,5	22,9	579,5	624,9
Wycena pozostałych instrumentów finansowych	2,6	2,5	-	-	-	-
Razem	1 822,1	1 778,1	33 632,5	25 119,6	39 121,5	97 873,6

Wbudowane instrumenty pochodne

Na koniec roku 2013 i 2012 Bank posiadał depozyty w PLN, w które wbudowane są instrumenty pochodne. Instrumentami wbudowanymi są opcje walutowe oraz opcje na indeksy giełdowe, na indeksy rynku towarowego i na jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych. Wartość wyceny instrumentów wbudowanych na dzień 31.12.2013 r. wynosiła -2,8 mln zł w porównaniu z 1,7 mln zł według stanu na 31.12.2012 r.

18. Inwestycje

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	19 493,6	17 881,1
- pozycje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	1 971,6	1 042,3
Razem	19 493,6	17 881,1

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Instrumenty dłużne, w tym:	19 466,3	17 863,8
- Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	10 018,6	11 883,3
- Obligacje skarbowe	7 016,2	7 648,4
- Bony pieniężne NBP	1 099,8	2 498,8
- Obligacje BGK	1 902,6	1 736,1
- Instrumenty dłużne o zmiennym oprocentowaniu, w tym:	9 447,7	5 980,5
- Obligacje skarbowe	9 447,7	5 980,5
Instrumenty dłużne razem, w tym:	19 466,3	17 863,8
- notowane na giełdzie	18 366,5	15 365,0
- nienotowane na giełdzie	1 099,8	2 498,8
Instrumenty kapitałowe	27,3	17,3
- Instrumenty kapitałowe w cenie nabycia	40,7	44,7
- Wycena do wartości rynkowej	0,5	0,3
- Utrata wartości	-13,9	-27,7
Instrumenty kapitałowe - wartość bilansowa, w tym:	27,3	17,3
- notowane na giełdzie	24,6	0,4
- nienotowane na giełdzie	2,7	16,9
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	19 493,6	17 881,1

W pozycji *Instrumenty kapitałowe* prezentowane są akcje i udziały kilku podmiotów nienotowanych na giełdzie, których Grupa nie wycenia do wartości godziwej. Ustalenie wartości godziwej jest utrudnione lub niemożliwe ze względu na brak aktywnego rynku dla tych instrumentów. W ocenie Grupy najlepszym miernikiem ich wartości jest cena nabycia.

Ponadto Grupa posiada w jednej spółce akcje, które nabyła w drodze restrukturyzacji zadłużenia. Wycena oparta jest o kurs rynkowy akcji jednak uwzględnia dodatkowo odpis z tytułu trwałej utraty wartości.

Posiadanie części akcji i udziałów związane jest z funkcjonowaniem jednostek Grupy. Są to akcje i udziały m.in. w GPW, KIR, SWIFT, BIK. Pozostałe udziały Grupa kwalifikuje do zbycia w drodze sprzedaży lub likwidacji.

Inwestycje według terminów zapadalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
do 1 miesiąca	1 099,8	2 498,8
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	509,4	2 313,0
powyżej 1 roku do 5 lat	11 275,9	8 753,2
powyżej 5 lat	6 608,5	4 316,1
Razem	19 493,6	17 881,1

Zmiana stanu inwestycji

	rok 2013	rok 2012
Saldo na początek okresu	17 881,1	20 450,7
Zwiększenia, w tym:	141 703,6	99 660,4
- zakup dłużnych papierów wartościowych	140 828,7	94 549,3
- zwiększenie wartości papierów wartościowych	873,4	1 613,2
- rozwiązanie rezerwy na akcje	1,5	0,0
- reklasyfikacja dłużnych papierów wartościowych z portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	0,0	3 497,3
- zakup akcji i udziałów	0,0	0,6
Zmniejszenia, w tym:	140 091,1	102 230,0
- sprzedaż dłużnych papierów wartościowych	9 661,3	6 970,1
- wykup dłużnych papierów wartościowych	129 191,3	90 842,7
- zmniejszenie wartości papierów wartościowych	1 235,0	919,9
- sprzedaż akcji i udziałów	3,5	0,0
- reklasyfikacja dłużnych papierów wartościowych z portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	0,0	3 497,3
Saldo na koniec okresu	19 493,6	17 881,1

W roku 2013 Grupa dokonała sprzedaży akcji i udziałów 4 spółek z portfela inwestycji. Wynik na sprzedaży tych akcji i udziałów wyniósł +0,5 mln zł. Dla porównania w roku 2012 Grupa dokonała sprzedaży akcji 1 spółki i zrealizowała wynik na sprzedaży w kwocie +6,8 mln zł.

Pozycje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	1 971,6	1 042,3
- Obligacje skarbowe	1 745,9	1 042,3
- Obligacje BGK	225,7	0,0
Razem	1 971,6	1 042,3

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

18.1. Reklasyfikacja dłużnych papierów wartościowych

Grupa prezentuje ujawnienia na temat reklasyfikacji w związku z dokonaną w roku 2008 reklasyfikacją części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności.

Przesłanką reklasyfikacji był brak lub zanik aktywności rynku, co w opinii Grupy powoduje, że powyższe papiery wartościowe spełniają definicję pożyczek i należności zgodną z MSR tj. „są aktywami finansowymi nie będącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku” oraz nie zmieniła się intencja Grupy w ich zakresie tzn. zamiar i możliwości ich utrzymywania w dającej się przewidzieć przyszłości.

Poprzez reklasyfikację zmianie uległy zasady wyceny dłużnych papierów wartościowych, tj. z wycenianych do wartości godziwej na wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych na dzień reklasyfikacji stanowiła ich nowy zamortyzowany koszt.

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności

Rodzaj papieru wartościowego	Dzień reklasyfikacji	Wartość godziwa na dzień reklasyfikacji	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
			wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa
Obligacje skarbowe (euroobligacje)	01.10.2008	1 242,9	1 783,5	1 991,0	1 838,6	2 144,7
Obligacje korporacyjne	19.12.2008	294,2	10,7	9,9	13,0	12,9
Obligacje komunalne	19.12.2008	34,4	25,5	24,7	32,1	32,5
Razem		1 571,5	1 819,7	2 025,6	1 883,7	2 190,1

Po reklasyfikacji wyżej wymienione papiery wartościowe prezentowane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji *Kredyty i inne należności udzielone klientom*.

Obligacje Skarbu Państwa denominowane w EUR (euroobligacje) zaklasyfikowane na moment zakupu do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży były wyznaczone jako instrumenty zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej. Z chwilą reklasyfikacji pierwotna strategia zabezpieczenia papierów wartościowych z portfela dostępnych do sprzedaży została zakończona. Z uwagi na to, że intencją Grupy było utrzymanie powiązania zabezpieczającego, rozpoczęto z dniem reklasyfikacji nową strategię zabezpieczającą polegającą na zabezpieczeniu wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej papierów wartościowych klasyfikowanych do kategorii kredytów i innych należności.

Wartość godziwa zysku lub straty, jaka byłaby ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny, jeżeliby nie dokonano reklasyfikacji

Rodzaj papieru wartościowego	Wycena ujęta w kapitale własnym	
	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Obligacje skarbowe (euroobligacje)	207,5	306,1
Obligacje korporacyjne	-0,8	-0,1
Obligacje komunalne	-0,7	0,4
Razem	206,0	306,4

W przypadku nie dokonania reklasyfikacji wyżej wymienionych papierów wartościowych do kategorii kredytów i innych należności i pozostawienia ich w kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży kwoty wyceny do wartości godziwej zostałyby w całości ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny. Powyższe wartości zostały oszacowane bez uwzględnienia wpływu na rachunek zysków i strat oraz na inne całkowite dochody dalszego stosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, gdyż w opinii Grupy wyliczenie takie obarczone byłoby błędem i opierało się na trudnych do zweryfikowania założeniach.

Koszty i przychody ujęte w rachunku zysków i strat

rok 2013

Rodzaj papieru wartościowego	naliczone odsetki (kupon odsetkowy)	zamortyzowane dyskonto/premia	amortyzacja rezerwy rewaluacyjnej	korekta wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej w strategii FVH*
Obligacje skarbowe (euroobligacje)	77,7	-2,8	1,9	-83,8
Obligacje korporacyjne	0,6	-0,1	0,1	0,0
Obligacje komunalne	1,2	0,1	-0,1	0,0
Razem	79,5	-2,8	1,9	-83,8

rok 2012

Rodzaj papieru wartościowego	naliczone odsetki (kupon odsetkowy)	zamortyzowane dyskonto/premia	amortyzacja rezerwy rewaluacyjnej	korekta wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej w strategii FVH*
Obligacje skarbowe (euroobligacje)	77,6	-2,8	1,9	72,6
Obligacje korporacyjne	1,4	0,0	0,1	0,0
Obligacje komunalne	1,7	0,1	-0,1	0,0
Razem	80,7	-2,7	1,9	72,6

*) wycena z tytułu zabezpieczanego ryzyka stopy procentowej

19. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań**Wartość rynkowa aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań**

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Z portfela aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:		
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje sell-buy-back)	606,0	1 965,6
Z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży:		
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	429,2	358,2
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie kredytu otrzymanego przez spółkę zależną z Europejskiego Banku Inwestycyjnego	228,0	104,5
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje repo)	428,3	80,0
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie wierzytelności Banku wobec spółki zależnej	42,4	40,0
Z portfela kredytów i innych należności:		
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje repo)	28,1	77,7

Blokowanie papierów wartościowych odbywa się z uwzględnieniem warunków wynikających z:

- Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 711 z późniejszymi zmianami),
- Kodeksu Spółek Handlowych, art. 495 (Dz. U. z 2000 r. Nr 94, poz. 1037 z późniejszymi zmianami),
- z zawartych umów,
- z istoty transakcji.

Do aktywów o ograniczonej możliwości dysponowania poza instrumentami prezentowanymi w niniejszej nocie zalicza się także wartość rezerwy obowiązkowej, którą jednostka dominująca Grupy zobowiązana jest utrzymywać na rachunku bieżącym w NBP. Więcej informacji na temat rezerwy obowiązkowej zawarto w nocie nr 14 *Kasa, środki w Banku Centralnym*.

Wartość rynkowa papierów wartościowych będących przedmiotem transakcji typu buy-sell-back / reverse repo wynosiła 1.429,0 mln zł według stanu na 31.12.2013 r. w porównaniu do 1.088,6 mln zł według stanu na 31.12.2012 r.

20. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Wycena dodatnia

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych, w tym:	8,2	0,0
- transakcja Interest Rate Swap	8,2	0,0
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, w tym:	1 043,7	1 112,6
- transakcja Interest Rate Swap	995,0	1 060,1
- transakcja Cross Currency Swap	48,7	52,0
- transakcja Forward	0,0	0,5
Razem	1 051,9	1 112,6

Wycena ujemna

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych, w tym:	724,8	928,6
- transakcja Interest Rate Swap	724,8	928,6
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, w tym:	389,6	435,4
- transakcja Interest Rate Swap	388,4	435,4
- transakcja Cross Currency Swap	1,2	0,0
Razem	1 114,4	1 364,0

Wycena dodatnia prezentowana jest w pozycji *Pochodne instrumenty zabezpieczające* w aktywach natomiast wycena ujemna prezentowana jest w pozycji *Pochodne instrumenty zabezpieczające* w zobowiązaniach skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

W rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2012 roku została nieprawidłowo zaprezentowana struktura ujemnej wyceny bilansowej pochodnych instrumentów zabezpieczających w ten sposób że wartości dotyczące rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej zostały zaniżone a wartości dotyczące rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych zawyżone o kwotę 412,2 mln zł. Kwoty dotyczące roku 2012 zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu zostały skorygowane.

21. Kredyty i inne należności udzielone klientom**21.1. Portfel kredytów i innych należności**

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Portfel kredytowy, w tym:	49 982,2	46 509,7
- Kredyty i pożyczki	41 690,3	38 898,3
- Należności leasingowe	3 650,5	3 233,9
- Należności faktoringowe	2 465,7	2 212,1
- Obligacje korporacyjne i komunalne	2 175,7	2 165,4
Inne należności, w tym:	3 815,3	3 904,8
- Euroobligacje	3 685,8	3 779,7
- Pozostałe należności	129,5	125,1
Razem (brutto)	53 797,5	50 414,5
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1 559,6	-1 429,2
- dotyczący portfela kredytowego, w tym:	-1 554,4	-1 424,0
- dotyczący kredytów i pożyczek	-1 482,8	-1 287,4
- dotyczący należności leasingowych	-59,7	-69,4
- dotyczący należności faktoringowych	-11,9	-9,4
- dotyczący obligacji korporacyjnych i komunalnych	0,0	-57,8
- dotyczący pozostałych należności	-5,2	-5,2
Razem (netto), w tym:	52 237,9	48 985,3
- Kredyty i inne należności udzielone innym niż banki podmiotom sektora finansowego	1 568,1	1 645,4
- Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora niefinansowego	43 409,1	39 645,0
- Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora instytucji rządowych i samorządowych	7 260,7	7 694,9

Kredyty i inne należności udzielone innym niż banki podmiotom sektora finansowego

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Kredyty i pożyczki, w tym:	1 457,9	1 533,8
- w rachunku bieżącym	66,8	127,9
- terminowe	1 391,1	1 405,9
Należności leasingowe	0,4	0,6
Pozostałe należności	110,6	111,6
Razem (brutto)	1 568,9	1 646,0
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-0,8	-0,6
- dotyczący kredytów i pożyczek	-0,8	-0,6
Razem (netto)	1 568,1	1 645,4

Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora niefinansowego

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Podmioty gospodarcze, w tym:	25 951,0	24 052,9
- Kredyty i pożyczki, w tym:	18 761,5	17 364,0
- w rachunku bieżącym	5 223,0	4 978,3
- terminowe	13 538,5	12 385,7
- Należności leasingowe	3 509,9	3 132,8
- Należności faktoringowe	2 416,5	2 168,2
- Obligacje korporacyjne	1 244,8	1 376,0
- Pozostałe należności	18,3	11,9
Gospodarstwa domowe, w tym:	19 015,9	17 019,9
- Kredyty i pożyczki, w tym:	18 842,6	16 910,1
- w rachunku bieżącym	1 435,5	1 379,0
- terminowe	17 407,1	15 531,1
- Należności leasingowe	140,2	87,9
- Należności faktoringowe	32,6	20,6
- Pozostałe należności	0,5	1,3
Razem (brutto)	44 966,9	41 072,8
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1 557,8	-1 427,8
Podmioty gospodarcze, w tym:	-1 062,3	-960,6
- dotyczący kredytów i pożyczek	-986,4	-820,2
- dotyczący należności leasingowych	-59,5	-69,1
- dotyczący należności faktoringowych	-11,7	-8,8
- dotyczący obligacji korporacyjnych	0,0	-57,8
- dotyczący pozostałych należności	-4,7	-4,7
Gospodarstwa domowe, w tym:	-495,5	-467,2
- dotyczący kredytów i pożyczek	-494,6	-465,8
- dotyczący należności leasingowych	-0,2	-0,3
- dotyczący należności faktoringowych	-0,2	-0,6
- dotyczący pozostałych należności	-0,5	-0,5
Razem (netto)	43 409,1	39 645,0

Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora instytucji rządowych i samorządowych

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Kredyty i pożyczki, w tym:	2 628,3	3 090,4
- w rachunku bieżącym	32,6	9,5
- terminowe	2 595,7	3 080,9
Należności leasingowe	0,0	12,6
Należności faktoringowe	16,6	23,3
Obligacje komunalne	930,9	789,4
Euroobligacje	3 685,8	3 779,7
Pozostałe należności	0,1	0,3
Razem (brutto)	7 261,7	7 695,7
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1,0	-0,8
- dotyczący kredytów i pożyczek	-1,0	-0,8
Razem (netto)	7 260,7	7 694,9

W roku 2008 Grupa dokonała reklasyfikacji części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności. Wśród wspomnianych papierów wartościowych znalazły się m.in. obligacje skarbowe (euroobligacje) oraz obligacje korporacyjne i obligacje komunalne, które po reklasyfikacji prezentowane są w niniejszej notce. Obligacje skarbowe stanowią pozycje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej. Szczegółowe ujawnienia na temat dokonanej reklasyfikacji znajdują się w notce nr 18.1.

Portfel kredytowy według segmentu klientów

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Portfel kredytowy (brutto), w tym:	49 982,2	46 509,7
Bankowość korporacyjna, w tym:	31 476,7	29 877,7
- kredyty i pożyczki	23 357,6	22 354,6
- należności leasingowe	3 510,3	3 145,9
- należności faktoringowe	2 433,1	2 211,8
- obligacje korporacyjne i komunalne	2 175,7	2 165,4
Bankowość detaliczna, w tym:	18 505,5	16 632,0
- kredyty i pożyczki hipoteczne	14 018,2	12 602,3
- kredyty i pożyczki pozostałe	4 487,3	4 029,7
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1 554,4	-1 424,0
Bankowość korporacyjna, w tym:	-1 067,5	-953,5
- kredyty i pożyczki	-994,4	-817,7
- należności leasingowe	-60,9	-69,1
- należności faktoringowe	-12,2	-8,9
- obligacje korporacyjne i komunalne	0,0	-57,8
Bankowość detaliczna, w tym:	-486,9	-470,5
- kredyty i pożyczki hipoteczne	-137,1	-87,8
- kredyty i pożyczki pozostałe	-349,8	-382,7
Portfel kredytowy (netto), w tym:	48 427,8	45 085,7
Bankowość korporacyjna, w tym:	30 409,2	28 924,2
- kredyty i pożyczki	22 363,2	21 536,9
- należności leasingowe	3 449,4	3 076,8
- należności faktoringowe	2 420,9	2 202,9
- obligacje korporacyjne i komunalne	2 175,7	2 107,6
Bankowość detaliczna, w tym:	18 018,6	16 161,5
- kredyty i pożyczki hipoteczne	13 881,1	12 514,5
- kredyty i pożyczki pozostałe	4 137,5	3 647,0

Kredyty i inne należności udzielone klientom według terminów zapadalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
do 1 miesiąca	8 484,3	6 285,6
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	2 348,1	3 050,6
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	7 046,4	6 291,3
powyżej 1 roku do 5 lat	17 077,6	14 111,7
powyżej 5 lat	17 393,9	17 884,9
dla których termin zapadalności upłynął	1 447,2	2 790,4
Razem	53 797,5	50 414,5

Pozycje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

Poniższa tabela prezentuje wartość papierów wartościowych klasyfikowanych do kategorii pożyczek i innych należności, stanowiących pozycje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	3 685,8	3 779,7
- Obligacje skarbowe	3 685,8	3 779,7
Razem	3 685,8	3 779,7

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

Sprzedaż portfela kredytów

W dniu 19 lipca 2013 roku ING Bank Śląski S.A. zawarł z Kredyt Inkaso I Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w Warszawie umowę, dotyczącą sprzedaży portfela wierzytelności detalicznych klasyfikowanych jako kredyty z utratą wartości lub też w całości spisanych z bilansu. Łączna kwota wierzytelności sprzedanych w ramach umowy wynosiła 295,4 mln zł (kwoty główne i odsetki), objętych w całości odpisami z tytułu utraty wartości, bądź w całości spisanych z bilansu Banku. Cena umowna sprzedaży portfela została ustalona na 34,9 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na przychody Grupy wyniósł 10,9 mln zł, natomiast na zmianę odpisów na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe (koszty ryzyka) 24,0 mln zł. W efekcie opisywanej umowy Bank zmniejszył portfel kredytów nieregularnych o kwotę 155,1 mln zł.

W roku 2012 Grupa nie zawierała umów dotyczących sprzedaży portfela kredytów.

Zabezpieczenia

Zgodnie z polityką kredytową Grupa przyjmuje zabezpieczenia spłaty udzielonych kredytów, ustanowione na rachunkach kredytobiorców oraz zabezpieczenia na majątku kredytobiorców. Więcej informacji na temat zabezpieczeń zaprezentowano w części "Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A." w rozdziale nr I. *Zarządzanie ryzykiem kredytowym*, w punkcie nr 5.4. *Zabezpieczenia i inne formy ograniczania ryzyka kredytowego*.

21.2. Należności z tytułu leasingu finansowego

Przyszłe minimalne płatności leasingowe, które mają być otrzymane przez Grupę z tytułu umów leasingowych przedstawiają się następująco:

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
w okresie do 1 roku	958,7	775,2
w okresie od 1 roku do 5 lat	2 009,2	1 655,2
powyżej 5 lat	682,5	722,2
Razem	3 650,4	3 152,6

Należności brutto z tytułu leasingu finansowego, które mają być otrzymane przez Grupę z tytułu umów leasingowych przedstawiają się następująco:

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
w okresie do 1 roku	1 098,6	919,6
w okresie od 1 roku do 5 lat	2 272,8	1 942,7
powyżej 5 lat	768,6	829,0
Razem	4 140,0	3 691,3

Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych przedstawia się następująco:

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	4 140,0	3 691,3
Niezapadłe odsetki	489,6	538,7
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	3 650,4	3 152,6

21.3. Jakość portfela kredytowego**Podział portfela kredytowego według przesłanki utraty wartości i metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości**

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Bankowość korporacyjna		
Wartość brutto, w tym:	31 476,7	29 877,7
- portfel bez utraty wartości (IBNR*), w tym:	29 663,1	28 500,4
- ekspozycje, co do których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości	28 608,9	27 986,0
- ekspozycje, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono**	1 054,2	514,4
- portfel z utratą wartości (impaired), w tym:	1 813,6	1 377,3
- wyceniany indywidualnie (ISFA*)	1 621,4	1 028,6
- wyceniany portfelowo (INSFA*)	192,2	348,7
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1 067,5	-953,5
- odpis dotyczący portfela bez utraty wartości (IBNR*), w tym:	-47,9	-58,0
- odpis dotyczący ekspozycji, co do których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości	-41,0	-47,3
- odpis dotyczący ekspozycji, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono	-6,9	-10,7
- odpis dotyczący portfela z utratą wartości (impaired), w tym:	-1 019,6	-895,5
- odpis dotyczący portfela wycenianego indywidualnie (ISFA*)	-916,4	-758,9
- odpis dotyczący portfela wycenianego portfelowo (INSFA*)	-103,2	-136,6
Bankowość detaliczna		
Wartość brutto, w tym:	18 505,5	16 632,0
- portfel bez utraty wartości (IBNR*)	18 004,5	16 114,3
- portfel z utratą wartości (impaired)	501,0	517,7
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-486,9	-470,5
- odpis dotyczący portfela bez utraty wartości (IBNR*)	-103,5	-70,4
- odpis dotyczący portfela z utratą wartości (impaired)	-383,4	-400,1
Portfel kredytowy brutto, w tym:	49 982,2	46 509,7
- portfel bez utraty wartości (IBNR*)	47 667,6	44 614,7
- portfel z utratą wartości (impaired)	2 314,6	1 895,0
Razem odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1 554,4	-1 424,0
- dotyczący portfela bez utraty wartości (IBNR*)	-151,4	-128,4
- dotyczący portfela z utratą wartości (impaired)	-1 403,0	-1 295,6
Portfel kredytowy (netto)	48 427,8	45 085,7

*) IBNR – Incurred But Not Reported; ISFA – Individually Significant Financial Assets; INSFA – Individually Non-Significant Financial Assets

**) Wśród ekspozycji, co do których wg stanu na 31.12.2013 r. wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono 962,2 mln zł stanowiły ekspozycje, w przypadku których w zdyskontowanych oczekiwanych przyszłych przepływach pieniężnych uwzględniono wartość zabezpieczeń (hipoteki na nieruchomościach, poręczenia, zastawy lub cesje wierzytelności), natomiast 362,1 mln zł stanowiły ekspozycje opóźnione w spłacie kapitału lub odsetek.

21.4. Zmiana stanu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek

	rok 2013	rok 2012
Saldo na początek okresu	1 424,0	1 108,8
Zmiany w wartości odpisu, w tym:	130,4	315,2
- Utworzenie w okresie	684,8	672,2
- Rozwiązanie w okresie	-408,6	-321,7
- Spisanie należności w ciężar odpisów	-202,7	-135,0
- Kwoty odzyskane z kredytów uprzednio spisanych	13,4	12,0
- Korekta odsetek od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (unwinding interest)	-2,1	-2,1
- Kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej w przypadku, gdy restrukturyzowana obecnie należność FM* była transakcją niezapadłą	9,0	28,4
- Nabycie spółki zależnej	0,0	82,8
- Pozostałe	36,6	-21,4
Saldo na koniec okresu	1 554,4	1 424,0

*) należność FM – należność kredytowa powstała w wyniku restrukturyzacji transakcji na instrumentach pochodnych zawartych przez Grupę z jej klientami.

Zmiana stanu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek w podziale na segmenty klientów

rok 2013

	Bankowość korporacyjna			Bankowość detaliczna			OGÓŁEM
	kredyty i pożyczki	obligacje	RAZEM	kredyty i pożyczki hipoteczne	kredyty i pożyczki pozostałe	RAZEM	
Stan na początek okresu	896,0	57,5	953,5	87,8	382,7	470,5	1 424,0
Zmiany w okresie, w tym:	171,8	-57,8	114,0	49,2	-32,8	16,4	130,4
- Saldo utworzeń i rozwiązań w okresie	136,1	11,7	147,8	49,4	79,0	128,4	276,2
- Spisanie należności w ciężar odpisów	-53,0	0,0	-53,0	-2,0	-147,7	-149,7	-202,7
- Kwoty odzyskane z kredytów uprzednio spisanych	0,8	0,0	0,8	0,4	12,2	12,6	13,4
- Korekta odsetek od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (unwinding interest)	-5,4	-0,5	-5,9	-0,8	4,6	3,8	-2,1
- Kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej w przypadku, gdy restrukturyzowana obecnie należność FM była transakcją niezapadłą	9,0	0,0	9,0	0,0	0,0	0,0	9,0
- Pozostałe	84,3	-69,0	15,3	2,2	19,1	21,3	36,6
Stan na koniec okresu	1 067,8	-0,3	1 067,5	137,0	349,9	486,9	1 554,4

rok 2012

	Bankowość korporacyjna			Bankowość detaliczna			OGÓŁEM
	kredyty i pożyczki	obligacje	RAZEM	kredyty i pożyczki hipoteczne	kredyty i pożyczki pozostałe	RAZEM	
Stan na początek okresu	725,8	0,2	726,0	72,3	310,5	382,8	1 108,8
Zmiany w okresie, w tym:	170,2	57,3	227,5	15,5	72,2	87,7	315,2
- Saldo utworzeń i rozwiązań w okresie	202,8	57,3	260,1	15,9	74,5	90,4	350,5
- Spisanie należności w ciężar odpisów	-132,6	0,0	-132,6	-0,1	-2,3	-2,4	-135,0
- Kwoty odzyskane z kredytów uprzednio spisanych	2,7	0,0	2,7	0,0	9,3	9,3	12,0
- Korekta odsetek od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (unwinding interest)	-1,8	0,0	-1,8	-0,1	-0,2	-0,3	-2,1
- Kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej w przypadku, gdy restrukturyzowana obecnie należność FM była transakcją niezapadłą	28,4	0,0	28,4	0,0	0,0	0,0	28,4
- Nabycie spółki zależnej	82,8	0,0	82,8	0,0	0,0	0,0	82,8
- Pozostałe	-12,1	0,0	-12,1	-0,2	-9,1	-9,3	-21,4
Stan na koniec okresu	896,0	57,5	953,5	87,8	382,7	470,5	1 424,0

22. Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu

Począwszy od roku 2013 Grupa prezentuje należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu (transakcje reverse repo oraz buy-sell-back) w wydzielonej pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej. Taka prezentacja ma zapewnić odrębne ujęcie aktywów wycenianych zamortyzowanym kosztem cechujących się wysoką zmiennością od tych, które mają charakter stabilny.

Transakcje reverse repo/ buy-sell-back (zakup instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek) są używane jako narzędzie zarządzania płynnością i służą do krótkoterminowego lokowania nadwyżki środków.

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	638,8	0,0
Razem	638,8	0,0

23. Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone**23.1. Inwestycje w jednostki stowarzyszone**

Grupa posiada udziały w podmiocie stowarzyszonym ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A., które wycenia metodą praw własności.

Wartość bilansowa udziałów w jednostce stowarzyszonej

	rok 2013	rok 2012
Saldo na początek okresu	114,4	105,0
Udział w zyskach	38,1	35,7
Dywidenda wypłacona	-16,0	-26,3
Saldo na koniec okresu	136,5	114,4

Ogólne informacje dotyczące jednostki stowarzyszonej

Nazwa podmiotu	ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.
Kraj siedziby	Polska
Rodzaj działalności	tworzenie i zarządzanie OFE

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Udział w kapitałach jednostki	20%	20%
Aktywa, w tym:	715,1	604,3
- krótkoterminowe	171,8	240,6
- długoterminowe	543,3	363,7
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, w tym:	21,2	28,5
- krótkoterminowe	21,2	28,5
- długoterminowe	0,0	0,0
Aktywa netto	693,9	575,8
Przychody ze sprzedaży	306,2	292,4
Zysk (strata)	197,6	178,2

23.2. Inwestycje w jednostki zależne

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostka dominująca Grupy wykazuje udziały w następujących podmiotach zależnych:

Nazwa podmiotu	Charakter powiązania kapitałowego	Procentowy udział banku w kapitale zakładowym podmiotu	Wartość bilansowa (według ceny nabycia)	
			koniec roku 2013	koniec roku 2012
ING Securities S.A.	zależny	100,00%	30,2	30,2
Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o.	zależny	100,00%	160,2	160,2
ING ABL Polska S.A.	zależny	100,00%	206,1	206,1
ING Usługi dla Biznesu S.A.	zależny	100,00%	17,0	10,0
Solver Sp. z o.o.	zależny	82,30%	7,9	7,9
Razem			421,4	414,4

Zmiany w roku 2013ING UdB S.A. – emisja akcji

W grudniu 2013 r. ING Bank Śląski S.A. objął w drodze subskrypcji zamkniętej 7 000 sztuk akcji zwykłych imiennych serii B spółki ING Usługi dla Biznesu S.A. (ING UdB S.A.) o wartości nominalnej 1 tys. zł każda, za łączną kwotę 7 mln zł.

Przed podwyższeniem kapitału zakładowego ING UdB S.A. wynosił 10 mln zł, natomiast po rejestracji podwyższenia w dniu 19 grudnia 2013 r. kapitał zakładowy ING UdB S.A. wzrósł do 17 mln zł.

Zmiany w roku 2012 Nabycie spółki ING ABL Polska S.A.

W 2012 roku ING Bank Śląski S.A. nabył 100% akcji spółki ING ABL Polska S.A., która jest podmiotem dominującym wobec spółek ING Lease Polska Sp. z o.o. oraz ING Commercial Finance S.A., w których posiada 100% kapitału zakładowego. Celem zakupu spółek, których przedmiotem działalności jest leasing oraz faktoring, było poszerzenie oferty produktowej, przede wszystkim dla segmentu korporacyjnego, o produkty kredytowe zabezpieczone aktywami.

Założenie spółki ING UdB S.A.

W roku 2012 została założona spółka ING Usługi dla Biznesu S.A., w której ING Bank Śląski S.A. posiada 100% akcji. Przedmiotem działalności nowoutworzonej spółki jest świadczenie szerokiej gamy usług na rzecz klientów Banku w zakresie obsługi prowadzonej przez nich działalności biznesowej.

24. Aktywa majątkowe

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Nieruchomości inwestycyjne	121,4	120,9
Rzeczowe aktywa trwałe	576,6	600,0
Wartości niematerialne	365,9	361,6
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	35,3	33,0
Razem	1 099,2	1 115,5

24.1. Nieruchomości inwestycyjne

	rok 2013	rok 2012
Wartość na początek okresu	120,9	118,7
Zwiększenia, w tym:	0,5	0,6
- zakup dodatkowego wyposażenia	0,5	0,6
Wycena	0,0	1,6
Wartość na koniec okresu	121,4	120,9

Nie występują ograniczenia prawne dotyczące nieruchomości inwestycyjnej ani też zobowiązania umowne związane z nabyciem ww. nieruchomości.

Z tytułu posiadania nieruchomości inwestycyjnej Grupa osiągała przychody z najmu i ponosiła koszty bezpośredniego utrzymania nieruchomości które zostały ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji *Wynik na pozostałej działalności podstawowej*.

24.2. Rzeczowe aktywa trwałe

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	343,9	348,6
Sprzęt informatyczny	44,4	54,9
Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	155,4	161,9
Środki trwałe w budowie	32,9	34,6
Razem	576,6	600,0

rok 2013

	Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	Sprzęt informatyczny	Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	711,9	209,8	421,1	34,6	1 377,4
Zwiększenia, w tym:	37,3	15,9	36,4	73,8	163,4
- zakup	0,8	0,5	1,6	73,8	76,7
- przyjęcie z inwestycji	25,3	15,4	34,8	0,0	75,5
- przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	11,2	0,0	0,0	0,0	11,2
Zmniejszenia, w tym:	-74,9	-17,0	-27,1	-75,5	-194,5
- sprzedaż i likwidacja	-55,2	-17,0	-21,0	0,0	-93,2
- przyjęcie z inwestycji	0,0	0,0	0,0	-75,5	-75,5
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-18,9	0,0	-4,4	0,0	-23,3
- inne	-0,8	0,0	-1,7	0,0	-2,5
Wycena	0,9	-0,1	0,1	0,0	0,9
Transfery	0,0	0,5	-0,5	0,0	0,0
Wartość brutto na koniec okresu	675,2	209,1	430,0	32,9	1 347,2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-363,3	-154,9	-259,2	0,0	-777,4
Zmiany w okresie, w tym:	32,0	-9,4	-16,0	0,0	6,6
- odpisy amortyzacyjne	-24,8	-26,2	-39,1	0,0	-90,1
- sprzedaż i likwidacja	55,0	16,8	20,6	0,0	92,4
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	1,0	0,0	2,6	0,0	3,6
- inne	0,8	0,0	-0,1	0,0	0,7
Transfery	0,0	-0,4	0,6	0,0	0,2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-331,3	-164,7	-274,6	0,0	-770,6
Wartość netto na koniec okresu	343,9	44,4	155,4	32,9	576,6

rok 2012

	Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	Sprzęt informatyczny	Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	673,1	205,2	406,4	59,0	1 343,7
Zwiększenia, w tym:	57,8	31,8	66,6	119,7	275,9
- zakup	0,3	0,2	0,6	119,7	120,8
- przyjęcie z inwestycji	52,4	29,8	61,9	0,0	144,1
- nabycie spółki zależnej	5,1	1,8	4,1	0,0	11,0
Zmniejszenia, w tym:	-22,6	-24,3	-51,9	-144,1	-242,9
- sprzedaż i likwidacja	-14,8	-24,3	-50,5	0,0	-89,6
- przyjęcie z inwestycji	0,0	0,0	0,0	-144,1	-144,1
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-7,8	0,0	-1,4	0,0	-9,2
Wycena	3,6	-2,9	0,0	0,0	0,7
Wartość brutto na koniec okresu	711,9	209,8	421,1	34,6	1 377,4
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-347,0	-149,9	-271,5	0,0	-768,4
Zmiany w okresie, w tym:	-16,3	-5,0	12,3	0,0	-9,0
- odpisy amortyzacyjne	-25,8	-27,1	-33,4	0,0	-86,3
- nabycie spółki zależnej	-4,5	-1,2	-3,7	0,0	-9,4
- sprzedaż i likwidacja	13,0	23,3	48,8	0,0	85,1
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	1,0	0,0	0,6	0,0	1,6
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-363,3	-154,9	-259,2	0,0	-777,4
Wartość netto na koniec okresu	348,6	54,9	161,9	34,6	600,0

Pozycja *Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych* obejmuje m.in. grunty, których wartość z uwzględnieniem wyceny do wartości godziwej według stanu na 31.12.2013 r. wynosiła 5,4 mln zł (5,8 mln zł według stanu na 31.12.2012 r.).

Nie występują ograniczenia prawne dotyczące rzeczowych aktywów trwałych.

Zobowiązania umowne do nabycia rzeczowego majątku trwałego

W roku 2013 Grupa zawarła umowy z kontrahentami, skutkujące w przyszłości przyrostem wartości rzeczowych aktywów trwałych. Umowy dotyczą nieruchomości (budynków i budowli), inwestycji w obcych środkach trwałych, środków trwałych w budowie oraz pozostałych środków trwałych. Umowy te są umowami ramowymi, ich wartość będzie wynikała z kosztorysów skalkulowanych w trakcie realizacji.

W roku 2012 Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości aktywów trwałych na łączną kwotę 0,3 mln zł. Umowy te dotyczyły robót ogólnobudowlanych oraz nadzoru budowlanego. Grupa zawierała również umowy ramowe.

24.3. Wartości niematerialne

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Wartość firmy	223,8	223,8
Oprogramowanie	95,2	111,5
Nakłady na wartości niematerialne	46,0	25,7
Inne wartości niematerialne	0,9	0,6
Razem	365,9	361,6

rok 2013

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Inne wartości niematerialne	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	223,8	542,3	25,7	8,4	800,2
Zwiększenia, w tym:	0,0	57,6	74,8	0,7	133,1
- zakup	0,0	3,5	73,7	0,0	77,2
- przyjęcie z inwestycji	0,0	53,8	0,0	0,7	54,5
- inne	0,0	0,3	1,1	0,0	1,4
Zmniejszenia, w tym:	0,0	-0,7	-54,3	-2,3	-57,3
- sprzedaż i likwidacja	0,0	-0,4	0,0	-2,3	-2,7
- przyjęcie z inwestycji	0,0	0,0	-54,3	0,0	-54,3
- inne	0,0	-0,3	0,0	0,0	-0,3
Transfery	0,0	0,0	-0,2	0,0	-0,2
Wartość brutto na koniec okresu	223,8	599,2	46,0	6,8	875,8
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0,0	-430,8	0,0	-7,8	-438,6
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	-73,2	0,0	1,9	-71,3
- odpisy amortyzacyjne	0,0	-73,5	0,0	-0,4	-73,9
- sprzedaż i likwidacja	0,0	0,3	0,0	2,3	2,6
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0,0	-504,0	0,0	-5,9	-509,9
Wartość netto na koniec okresu	223,8	95,2	46,0	0,9	365,9

rok 2012

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Inne wartości niematerialne	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	223,8	457,2	36,4	7,7	725,1
Zwiększenia, w tym:	0,0	87,5	59,0	0,7	147,2
- zakup	0,0	1,4	57,4	0,0	58,8
- przyjęcie z inwestycji	0,0	69,0	0,0	0,7	69,7
- nabycie spółek zależnych	0,0	17,1	0,0	0,0	17,1
- inne	0,0	0,0	1,6	0,0	1,6
Zmniejszenia, w tym:	0,0	-2,4	-69,7	0,0	-72,1
- sprzedaż i likwidacja	0,0	-2,4	0,0	0,0	-2,4
- przyjęcie z inwestycji	0,0	0,0	-69,7	0,0	-69,7
Wartość brutto na koniec okresu	223,8	542,3	25,7	8,4	800,2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0,0	-355,4	0,0	-7,7	-363,1
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	-75,4	0,0	-0,1	-75,5
- odpisy amortyzacyjne	0,0	-61,7	0,0	-0,1	-61,8
- nabycie spółek zależnych	0,0	-16,1	0,0	0,0	-16,1
- sprzedaż i likwidacja	0,0	2,4	0,0	0,0	2,4
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0,0	-430,8	0,0	-7,8	-438,6
Wartość netto na koniec okresu	223,8	111,5	25,7	0,6	361,6

Zobowiązania umowne do nabycia wartości niematerialnych

W roku 2013 Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych na łączną kwotę 5,4 mln zł, przy czym z uwagi na ramowy charakter części umów kwota ta nie jest docelowa. Umowy te, podobnie jak w roku ubiegłym dotyczą zakupu licencji oraz wdrożenia oprogramowania komputerowego.

W roku 2012 Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych na łączną kwotę 23,9 mln zł.

Test na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które posiadają wartość firmy

W odniesieniu do wartości firmy test na utratę wartości jest przeprowadzany przynajmniej dwa razy w roku bez względu na stwierdzenie jakichkolwiek przesłanek wskazujących na to, że możliwość utraty wartości mogła nastąpić.

W jednostce dominującej Grupy testem na utratę wartości objęto wartość firmy uzyskaną w wyniku wniesionego aportem oddziału ING Bank NV. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w łącznej kwocie 223,3 mln zł. Nie stwierdzono żadnych innych dodatkowych składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które mogłyby zostać przyporządkowane do zidentyfikowanych ośrodków generujących środki pieniężne.

Dane wejściowe dla potrzeb testu obejmują wysokość kapitału ekonomicznego, aktywów ważonych ryzykiem oraz zysku przed opodatkowaniem w podziale na segmenty.

Test wykonywany jest na podstawie modelu kalkulującego i porównującego wartość bieżącą wolnych przepływów pieniężnych ośrodka z wielkością szacowanej wartości księgowej kapitałów ośrodka. Wolne przepływy pieniężne ośrodka zdefiniowane są jako zyski netto pomniejszone o kapitał wymagany do utrzymania współczynnika wypłacalności na wymaganym poziomie. Do dyskontowania przepływów używa się stopy dyskonta

w wysokości 11,5% reprezentującej średni ważony koszt kapitału. Do pozostałych założeń należą: prognozy stawki podatku dochodowego, nominalna stopa wzrostu po okresie prognozy (3%) oraz prognozowana stawka 3 M WIBOR.

Ustalenie wartości odzyskiwalnej przeprowadzono w oparciu o oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów przy uwzględnieniu szacunkowej prognozy oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych generowanych w trakcie kontynuowania użytkowania. Prognozy dotyczące przepływów pieniężnych opierają się na racjonalnych założeniach odzwierciedlających jak najwłaściwszą ocenę kierownictwa odnośnie całokształtu warunków, które wystąpią podczas pozostającego okresu użytkowania aktywów. Prognozy dotyczące przepływów oparte są na przyjętym w jednostce dominującej Grupy średnioterminowym planie finansowym oraz strategii działania obejmującym maksymalnie okres najbliższych 3 lat. Dane dotyczące kolejnych dwóch lat są wynikiem ekstrapolacji. Ekstrapolacja zakłada, że ośrodek wypracowujący przepływy pieniężne utrzyma wskaźnik *zysk brutto / aktywa ważne ryzykiem* na poziomie z ostatniego roku prognozy Banku podnosząc swoje zyski o uprzednio wskazaną stopę wzrostu. Zasadność przyjętych założeń jest okresowo weryfikowana - a rozbieżności pomiędzy szacowanymi w oparciu o przyszłe przepływy a rzeczywistymi przepływami analizowane.

Bieżąca wartość netto przepływów pieniężnych na dzień 31.12.2013 wynosiła 4.743,8 mln zł. Przeprowadzony test wykazał nadwyżkę bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne w wysokości 2.202,5 mln zł i w związku z tym nie stwierdzono dla tego ośrodka utraty wartości. Dla stopy dyskontowej niższej o 1 p.p. nadwyżka bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne wynosiłaby 2.593,2 mln zł, dla stopy wyższej o 1 p.p. nadwyżka bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne wynosiłaby zaś 1.889,6 mln zł.

24.4. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

	rok 2013	rok 2012
Wartość na początek okresu	33,0	33,6
Zwiększenia, w tym:	8,6	8,0
- przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	8,5	7,6
- inne	0,1	0,4
Zmniejszenia, w tym:	-1,3	-6,4
- sprzedaż	-1,3	-6,4
Wycena	-5,0	-2,2
Wartość na koniec okresu	35,3	33,0

Na kwotę *Aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży* według stanu na 31.12.2013 r. składa się wartość:

- 12 nieruchomości (budynki wraz z gruntami), które zostały przekwalifikowane z rzeczowych aktywów trwałych. Nieruchomości są dostępne do natychmiastowej sprzedaży w ich bieżącym stanie. Grupa zamierza zbyć ww. nieruchomości korzystając z usług wyspecjalizowanych firm, zajmujących się poszukiwaniem nabywców przy wykorzystaniu różnorodnych dostępnych środków (ogłoszenia, dedykowany mailing, kontakt z innymi biurami pośrednictwa, itp.). Zbycie nieruchomości ma nastąpić w ciągu 12 miesięcy od dnia przekwalifikowania.

- Aktywów przejętych z windykacji, obejmujących nieruchomości (budynki i grunty) oraz środki transportu. Grupa zamierza zbyć te aktywa korzystając z dostępnych sposobów zbycia w tym min. w drodze ogłoszenia przetargu.

25. Podatek odroczony

Zmiany różnic przejściowych w ciągu roku

rok 2013	Saldo na 01.01.2013	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31.12.2013
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				
Odsetki naliczone	24,8	9,5	0,0	34,3
Aktualizacja wyceny	-55,5	-0,2	16,5	-39,2
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości należności kredytowych	-120,1	-19,2	0,0	-139,3
Pozostałe rezerwy	-38,5	-10,8	0,0	-49,3
Świadczenia pracownicze	-26,3	-7,1	0,0	-33,4
Korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	-11,9	0,4	0,0	-11,5
Straty podatkowe	0,2	-0,5	0,0	-0,3
Leasing operacyjny wycena	-6,7	-16,8	0,0	-23,5
Leasing finansowy wycena	-5,8	1,0	0,0	-4,8
Nabycie spółki zależnej	-91,2	0,0	0,0	-91,2
Inne	-18,5	0,0	0,0	-18,5
Razem	-349,5	-43,7	16,5	-376,7
Rezerwy z tytułu podatku odroczonego				
Odsetki naliczone	32,8	41,9	0,0	74,7
Rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	12,4	0,6	0,0	13,0
Rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	7,8	-1,4	0,0	6,4
Aktualizacja wyceny	289,0	0,7	-128,1	161,6
Leasing operacyjny wycena	-15,2	-1,2	0,0	-16,4
Leasing finansowy wycena	-59,4	0,0	0,0	-59,4
Nabycie spółki zależnej	77,7	0,0	0,0	77,7
Inne	-4,9	7,7	0,0	2,8
Razem	340,2	48,3	-128,1	260,4
Podatek odroczony – stan bilansowy, w tym:	-9,3	4,6	-111,6	-116,3
- aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				-118,6
- rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				2,3

rok 2012	Saldo na 01.01.2012	Zmiana stanu początkowego	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31.12.2012
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego					
Odsetki naliczone	-22,4	0,0	47,2	0,0	24,8
Aktualizacja wyceny	-19,6	0,0	-1,0	-34,9	-55,5
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości należności kredytowych	-75,5	0,0	-44,6	0,0	-120,1
Pozostałe rezerwy	-12,4	0,0	-26,1	0,0	-38,5
Świadczenia pracownicze	-30,2	0,0	3,9	0,0	-26,3
Korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	-12,3	0,0	0,4	0,0	-11,9
Straty podatkowe	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2
Leasing operacyjny wycena	0,0	0,0	-6,7	0,0	-6,7
Leasing finansowy wycena	0,0	0,0	-5,8	0,0	-5,8
Nabycie spółki zależnej	0,0	-91,2	0,0	0,0	-91,2
Inne	-19,6	0,0	1,1	0,0	-18,5
Razem	-192,0	-91,2	-31,4	-34,9	-349,5
Rezerwy z tytułu podatku odroczonego					
Odsetki naliczone	97,5	0,0	-64,7	0,0	32,8
Rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	11,5	0,0	0,9	0,0	12,4
Rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	8,1	0,0	-0,3	0,0	7,8
Aktualizacja wyceny	43,5	0,0	0,0	245,5	289,0
Leasing operacyjny wycena	0,0	0,0	-15,2	0,0	-15,2
Leasing finansowy wycena	0,0	0,0	-59,4	0,0	-59,4
Nabycie spółki zależnej	0,0	77,7	0,0	0,0	77,7
Inne	14,9	0,0	-19,8	0,0	-4,9
Razem	175,5	77,7	-158,5	245,5	340,2
Podatek odroczony – stan bilansowy, w tym:	-16,5	-13,5	-189,9	210,6	-9,3
- aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego					-38,3
- rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego					29,0

Nierozpoznane aktywa z tytułu podatku odroczonego

Nierozpoznane aktywa z tytułu podatku odroczonego związane są z rezerwami celowymi, których nieściągalność nie zostanie uprawdopodobniona. Kwota nieznananych różnic przejściowych z tego tytułu na koniec roku 2013 wynosiła 1,8 mln zł (rok wygaśnięcia różnic: 2015) w porównaniu do 1,6 mln zł na koniec roku 2012 (rok wygaśnięcia różnic: 2014).

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Aktualizacja wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	64,2	138,6
Aktualizacja wyceny aktywów trwałych	10,1	9,9
Aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	48,1	86,0
Zyski/straty aktuarialne	0,5	0,0
Razem	122,9	234,5

26. Inne aktywa

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Rozliczenia międzyokresowe, w tym:	93,2	89,0
- przychody do otrzymania	49,6	37,6
- rozliczenia z tytułu prowizji	16,8	23,3
- koszty działania opłacone z góry	19,3	21,6
- koszty do rozliczenia	6,8	2,1
- pozostałe	0,7	4,4
Pozostałe aktywa, w tym:	146,2	154,0
- rozrachunki z tytułu zakupu materiałów	3,2	3,3
- rozliczenia międzybankowe	9,1	11,5
- rozrachunki z odbiorcami	5,9	8,1
- rozliczenia publiczno-prawne	49,0	17,3
- należności z tytułu nierozliczonych transakcji wymiany walut*	41,6	41,6
- rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	0,0	51,3
- pozostałe	37,4	20,9
Razem (brutto)	239,4	243,0
Odpis z tytułu utraty wartości	-59,3	-49,1
Razem (netto)	180,1	193,9

*) W pozycji *należności z tytułu nierozliczonych transakcji wymiany walut* prezentowane są należności od banku Lehman Brothers Inc. oraz podmiotów z nim powiązanych. Na należności te utworzono odpis w pełnej wysokości. Kwotę odpisu ujęto w niniejszej notce w pozycji *Odpis z tytułu utraty wartości*.

27. Zobowiązania wobec innych banków

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Rachunki bieżące	961,9	896,4
Depozyty międzybankowe	1 230,7	781,6
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	28,7	176,2
Kredyty otrzymane*	2 580,8	2 664,0
Pozostałe zobowiązania	25,2	36,4
Razem	4 827,3	4 554,6

*) Pozycja "Kredyty otrzymane" obejmuje finansowanie długoterminowych kontraktów leasingowych w EUR (tzw. "matched funding") otrzymane przez spółkę zależną ING Lease Sp. z o.o. od ING Banku NV oraz innych banków nie powiązanych z Grupą.

Zobowiązania wobec innych banków według terminów zapadalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
do 1 miesiąca	2 320,4	1 912,1
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	55,2	84,2
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	391,5	455,7
powyżej 1 roku do 5 lat	1 347,6	1 220,5
powyżej 5 lat	712,6	882,1
Razem	4 827,3	4 554,6

Odsetki naliczone i niezapłacone od zobowiązań prezentowanych w niniejszej notcie prezentowane są w tych samych terminach, co zobowiązanie główne.

28. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	613,1	0,0
- Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	613,1	0,0
Zobowiązania finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	0,0	2 067,5
- Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	0,0	2 067,5
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	621,1	935,9
Razem	1 234,2	3 003,4

Do końca roku 2012 Grupa wyznaczała do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu wszystkie transakcje typu sell-buy-back. Od roku 2013 Grupa zaprzestała desygnować nowo zawieranych transakcji typu sell-buy-back do tej kategorii. Obecnie ww. transakcje wyceniane są zgodnie z intencją ich zawarcia. W związku

z tym transakcje, które realizowane są w ramach kategorii instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu wyceniane są w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat i prezentowane w kategorii *zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu*, natomiast pozostałe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i prezentowane w kategorii *zobowiązania wobec banków/klientów*.

W kwocie wyceny na dzień bilansowy zobowiązań finansowych wyznaczonych do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat nie rozpoznano kwoty zmian wartości zobowiązania, którą można przypisać do zmian ryzyka kredytowego, którego źródłem jest Grupa jako pożyczkobiorca. W ocenie Grupy cała kwota zmiany wartości zobowiązania finansowego wynika ze zmian warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe.

Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat według terminów zapadalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
do 1 miesiąca	613,1	2 077,4
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	45,3	313,2
powyżej 1 roku do 5 lat	339,8	435,5
powyżej 5 lat	236,0	177,3
Razem	1 234,2	3 003,4

29. Zobowiązania wobec klientów

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Depozyty	66 326,6	56 793,8
Zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	306,3	241,5
Pozostałe zobowiązania	697,5	822,2
Razem, w tym:	67 330,4	57 857,5
- Zobowiązania wobec innych niż banki podmiotów sektora finansowego	2 998,7	3 503,8
- Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	62 231,3	52 251,1
- Zobowiązania wobec podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych	2 100,4	2 102,6

Zobowiązania wobec innych niż banki podmiotów sektora finansowego

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Depozyty, w tym:	2 925,7	3 327,2
- rachunki bieżące	1 994,1	2 292,6
- rachunki terminowe	931,6	1 034,6
Zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	15,3	10,6
Pozostałe zobowiązania	57,7	166,0
Razem	2 998,7	3 503,8

Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Podmioty gospodarcze, w tym:	18 602,4	14 567,4
- Depozyty, w tym:	17 746,3	13 739,9
- rachunki bieżące	15 184,9	11 395,0
- rachunki terminowe	2 561,4	2 344,9
- Zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	230,7	183,4
- Pozostałe zobowiązania	625,4	644,1
Gospodarstwa domowe, w tym:	43 628,9	37 683,7
- Depozyty, w tym:	43 563,8	37 627,7
- rachunki bieżące	6 456,3	7 520,3
- rachunki oszczędnościowe	32 105,0	22 986,7
- rachunki terminowe	5 002,5	7 120,7
- Zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	55,9	43,9
- Pozostałe zobowiązania	9,2	12,1
Razem	62 231,3	52 251,1

Zobowiązania wobec podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Depozyty, w tym:	2 090,8	2 099,0
- rachunki bieżące	2 029,0	1 982,1
- rachunki terminowe	61,8	116,9
Zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	4,4	3,6
Pozostałe zobowiązania	5,2	0,0
Razem	2 100,4	2 102,6

Zobowiązania wobec klientów według terminów zapadalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
do 1 miesiąca	61 800,0	50 480,8
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	2 054,3	2 175,0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	2 593,9	4 491,2
powyżej 1 roku do 5 lat	792,7	707,3
powyżej 5 lat	89,5	3,2
Razem	67 330,4	57 857,5

Odsetki naliczone i niezapłacone od zobowiązań prezentowanych w niniejszej notcie prezentowane są w tych samych terminach, co zobowiązanie główne.

30. Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu

Począwszy od roku 2013 Grupa prezentuje zobowiązania od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu (transakcje repo oraz sell-buy-back) w wydzielonej pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej. Taka prezentacja ma zapewnić odrębne ujęcie zobowiązań wycenianych amortyzowanym kosztem cechujących się wysoką zmiennością od tych, które mają charakter stabilny.

Transakcje repo/sell-buy-back (sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po ustalonej cenie) są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego zarządzania płynnością i służą do pozyskiwania finansowania.

Na koniec roku 2013 przedmiotem transakcji z przyrzeczeniem odkupu zawartych z klientami były następujące aktywa:

koniec roku 2013

	Data odkupu	Wartość rynkowa	Wartość bilansowa
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2014-01-02	424,8	429,9
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2014-01-03	0,7	0,8
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2014-01-07	2,8	2,8
Razem		428,3	433,5

Na koniec roku 2012 nie wystąpiły transakcje z przyrzeczeniem odkupu typu repo oraz sell-buy-back zawarte z klientami.

31. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Zobowiązania z tytułu emisji, w tym:	566,4	567,1
- Obligacje wyemitowane przez ING Bank Śląski S.A.	566,4	567,1
Razem	566,4	567,1

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych według terminów zapadalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
powyżej 1 roku do 5 lat	566,4	567,1
Razem	566,4	567,1

32. Rezerwy

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Rezerwa na sprawy sporne	21,6	20,6
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	13,5	22,3
Rezerwa na odpawy emerytalne	20,4	20,3
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	12,2	9,5
Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	0,1	0,1
Razem	67,8	72,8

rok 2013

	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwa na odpawy emerytalne	Rezerwa na niewykorzystan e urlopy	Rezerwa na restrukturyzacj ę zatrudnienia	RAZEM
Saldo na początek okresu	20,6	22,3	20,3	9,5	0,1	72,8
- utworzenie	1,6	10,0	2,7	3,1	0,0	17,4
- rozwiązanie	-0,3	-18,7	0,0	-0,2	0,0	-19,2
- wykorzystane	-0,3	0,0	-0,2	-0,2	0,0	-0,7
- zmiany z tytułu różnic kursowych	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1
- zyski / straty aktuarialne	0,0	0,0	-2,4	0,0	0,0	-2,4
Saldo na koniec okresu	21,6	13,5	20,4	12,2	0,1	67,8
Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:						
- do 1 roku	1,1	0,0	1,2	12,2	0,1	14,6
- powyżej 1 roku	20,5	13,5	19,2	0,0	0,0	53,2

rok 2012

	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwa na odpawy emerytalne	Rezerwa na niewykorzystan e urlopy	Rezerwa na restrukturyzacj ę zatrudnienia	RAZEM
Saldo na początek okresu	21,0	10,6	17,5	7,8	1,2	58,1
- utworzenie	1,9	20,0	3,0	1,1	0,0	26,0
- rozwiązanie	-4,1	-8,0	0,0	0,0	-0,2	-12,3
- wykorzystane	-0,4	0,0	-0,2	0,0	-1,1	-1,7
- zmiany z tytułu różnic kursowych	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	-0,3
- nabycie spółki zależnej	2,2	0,0	0,0	0,6	0,0	2,8
- przeniesienia księgowo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
Saldo na koniec okresu	20,6	22,3	20,3	9,5	0,1	72,8
Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:						
- do 1 roku	1,1	0,0	0,9	9,5	0,1	11,6
- powyżej 1 roku	19,5	22,3	19,4	0,0	0,0	61,2

Rezerwa na sprawy sporne

Na wykazaną na dzień 31.12.2013 r. kwotę rezerw składają się rezerwy na:

- sprawy sporne związane z nienależytym wykonaniem umów: 19,8 mln zł (18,6 mln zł wg stanu na 31.12.2012),
- sprawy o charakterze przestępczym: 1,6 mln zł (1,6 mln zł wg stanu na 31.12.2012),
- sprawy dotyczące roszczeń byłych pracowników: 0,2 zł (0,4 mln zł wg stanu na 31.12.2012).

Wartość postępowań dotyczących zobowiązań lub wierzytelności toczących się w 2013 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Grupy.

W ocenie Grupy żadne z pojedynczych postępowań toczących się w roku 2013 przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej, jak również wszystkie postępowania łącznie nie stwarzają zagrożeń dla płynności finansowej Grupy.

Rezerwa na odprawy emerytalne

Rezerwy na odprawy emerytalne szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej z zastosowaniem stopy dyskonta, którą na koniec roku 2013 podobnie jak na koniec roku 2012 przyjęto na poziomie 4,0%. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana jest i aktualizowana w okresach rocznych.

Rezerwa na odprawy emerytalne - zmiana zobowiązania ujętego w bilansie

	rok 2013	rok 2012
Saldo na początek okresu	20,3	17,5
Koszty ujęte w rachunku zysków i strat, z tego:	2,7	3,0
- koszt bieżącego zatrudnienia	1,4	1,8
- koszty odsetek	0,8	1,0
- koszt przeszłego zatrudnienia	0,5	0,0
- amortyzacja	0,0	0,2
Zyski i straty aktuarialne	-2,4	0,0
Wyplacone świadczenia	-0,2	-0,2
Saldo na koniec okresu, w tym:	20,4	20,3
- wartość bieżąca zobowiązania	20,4	19,7
- nieujęte zyski/straty aktuarialne	0,0	0,6

33. Inne zobowiązania

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Rozliczenia międzyokresowe, w tym:	345,6	292,2
- z tytułu świadczeń pracowniczych, w tym:	184,9	148,0
- program zmiennych składników wynagrodzeń	30,6	15,1
- z tytułu prowizji	113,2	109,4
- pozostałe	47,5	34,8
Pozostałe zobowiązania, w tym:	597,7	538,0
- rozrachunki międzybankowe	236,6	259,1
- rozrachunki z dostawcami	279,8	217,9
- rozrachunki publiczno-prawne	41,3	43,1
- pozostałe	40,0	17,9
Razem	943,3	830,2

34. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy jednostki dominującej wynosi 130.100.000,00 zł i dzieli się na:

- 92.600.000 akcji zwykłych na okaziciela serii A o wartości nominalnej 1,00 zł każda,
- 37.500.000 akcji zwykłych na okaziciela serii B o wartości nominalnej 1,00 zł każda.

Każda akcja zwykła daje swojemu posiadaczowi prawo do dywidendy i jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu.

35. Kapitał z aktualizacji wyceny

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	273,7	590,7
- w tym podatek odroczony	-64,2	-138,6
Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	43,2	42,0
- w tym podatek odroczony	-10,1	-9,9
Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	205,5	367,0
- w tym podatek odroczony	-48,1	-86,0
Zyski / straty aktuarialne	1,9	0,0
- w tym podatek odroczony	-0,5	0,0
Razem	524,3	999,7

rok 2013

	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	w tym podatek odroczone	Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	w tym podatek odroczone	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	w tym podatek odroczone	Zyski / straty aktuarialne	w tym podatek odroczone	RAZEM
Stan na początek okresu	590,7	-138,6	42,0	-9,9	367,0	-86,0	0,0	0,0	999,7
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-229,3	53,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-229,3
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-87,7	20,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-87,7
- efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	0,0	0,0	0,0	0,0	-161,5	37,9	0,0	0,0	-161,5
- aktualizacja wyceny środków trwałych	0,0	0,0	1,8	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8
- zbycie środków trwałych	0,0	0,0	-0,6	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,6
- zyski / straty aktuarialne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	-0,5	1,9
Stan na koniec okresu	273,7	-64,2	43,2	-10,1	205,5	-48,1	1,9	-0,5	524,3

rok 2012

	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	w tym podatek odroczone	Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	w tym podatek odroczone	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	w tym podatek odroczone	Zyski / straty aktuarialne	w tym podatek odroczone	RAZEM
Stan na początek okresu	20,8	-1,1	39,3	-9,2	58,2	-13,6	0,0	0,0	118,3
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	590,5	-142,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	590,5
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-20,4	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-20,4
- rozliczenie wyceny papierów reklamowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,2
- efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	0,0	0,0	0,0	0,0	308,8	-72,4	0,0	0,0	308,8
- aktualizacja wyceny środków trwałych	0,0	0,0	3,4	-0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	3,4
- zbycie środków trwałych	0,0	0,0	-0,7	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,7
Stan na koniec okresu	590,7	-138,6	42,0	-9,9	367,0	-86,0	0,0	0,0	999,7

36. Zyski zatrzymane

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Pozostały kapitał zapasowy	136,8	96,7
Kapitał rezerwowy	4 715,1	4 004,4
Fundusz ogólnego ryzyka	1 010,2	960,2
Niepodzielony wynik lat ubiegłych	145,9	112,8
Wynik roku bieżącego	961,5	832,3
Razem	6 969,5	6 006,4

rok 2013

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Niepodzie- lony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	RAZEM
Stan na początek okresu	96,7	4 004,4	960,2	945,1	0,0	6 006,4
- wynik netto bieżącego okresu	0,0	0,0	0,0	0,0	961,5	961,5
- podział zysku, w tym:	40,1	710,7	50,0	-800,8	0,0	0,0
- odpis z zysku na kapitał zapasowy	40,1	0,0	0,0	-40,1	0,0	0,0
- odpis z zysku na kapitał rezerwowy	0,0	710,7	0,0	-710,7	0,0	0,0
- odpis z zysku na fundusz ogólnego ryzyka	0,0	0,0	50,0	-50,0	0,0	0,0
- aktualizacja wyceny środków trwałych	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,7
- zbycie środków trwałych	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,9
Stan na koniec okresu	136,8	4 715,1	1 010,2	145,9	961,5	6 969,5

rok 2012

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Niepodzie- lony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	RAZEM
Stan na początek okresu	75,3	3 139,8	910,2	1 052,9	0,0	5 178,2
- wynik netto bieżącego okresu	0,0	0,0	0,0	0,0	832,3	832,3
- podział zysku, w tym:	21,0	864,6	50,0	-935,6	0,0	0,0
- odpis z zysku na kapitał zapasowy	21,0	0,0	0,0	-21,0	0,0	0,0
- odpis z zysku na kapitał rezerwowy	0,0	864,6	0,0	-864,6	0,0	0,0
- odpis z zysku na fundusz ogólnego ryzyka	0,0	0,0	50,0	-50,0	0,0	0,0
- rozliczenie zakupu spółki zależnej	0,1	0,0	0,0	-5,9	0,0	-5,8
- zbycie środków trwałych	0,3	0,0	0,0	1,4	0,0	1,7
Stan na koniec okresu	96,7	4 004,4	960,2	112,8	832,3	6 006,4

Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzy się z odpisów z zysku po opodatkowaniu, z nadwyżek osiągniętych przy wydawaniu akcji powyżej ich wartości nominalnej oraz z uiszczanych przez akcjonariuszy dopłat, z przeznaczeniem na pokrycie strat bilansowych. Decyzję o wykorzystaniu kapitału zapasowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzony jest niezależnie od kapitału zapasowego z odpisów z zysku po opodatkowaniu, w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie. Kapitał rezerwowy

przeznaczony jest na pokrycie szczególnych strat i wydatków. Decyzję o wykorzystaniu kapitału rezerwowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Fundusz Ogólnego Ryzyka

Fundusz Ogólnego Ryzyka tworzony jest na podstawie ustawy Prawo Bankowe z zysku po opodatkowaniu i jest przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej. Decyzje o użyciu funduszu podejmuje Zarząd.

Ograniczenia w wypłacie dywidendy

Dywidenda jest wypłacana w oparciu o wynik finansowy ustalony w jednostkowych rocznych sprawozdaniach finansowych jednostki dominującej oraz spółek Grupy.

Zgodnie z wymogami Kodeksu Spółek Handlowych, jednostka dominująca jest obowiązana utworzyć kapitał zapasowy na pokrycie straty. O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie, jednakże części kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego można użyć jedynie na pokrycie straty wykazanej w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej i nie podlega ona podziałowi na inne cele.

37. Struktura walutowa skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej oraz pozycji pozabilansowych

Poniżej zaprezentowano skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej oraz pozycje pozabilansowe Grupy Kapitałowej w podziale na podstawowe waluty. Do wyliczeń wartości w oryginalnej walucie zastosowano następujące kursy walut:

	31.12.2013	31.12.2012
EUR	4,1472	4,0882
USD	3,0120	3,0996
CHF	3,3816	3,3868

koniec roku 2013

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
A K T Y W A									
- Kasa, środki w Banku Centralnym	6 695,3	231,1	55,7	28,5	9,5	4,8	1,4	10,4	6 970,1
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	509,8	742,3	179,0	84,7	28,1	0,5	0,1	62,5	1 399,8
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 951,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 951,4
- Wycena instrumentów pochodnych	1 074,7	241,1	58,1	149,1	49,5	0,0	0,0	6,5	1 471,4
- Inwestycje	19 492,8	0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19 493,6
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 034,7	17,2	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 051,9
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	40 823,8	9 360,2	2 257,0	495,5	164,5	1 493,3	441,6	65,1	52 237,9
- Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	638,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	638,8
- Inwestycje w jednostki podporządkowane	136,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	136,5
- Aktywa majątkowe	1 099,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 099,2
- Aktywa z tytułu podatku dochodowego	119,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	119,9
- Inne aktywa	173,6	3,6	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	2,8	180,1
A k t y w a r a z e m	73 750,5	10 596,3	2 555,0	757,9	251,6	1 498,6	443,1	147,3	86 750,6

koniec roku 2013

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
P A S Y W A									
ZOBOWIĄZANIA									
- Zobowiązania wobec innych banków	1 546,5	3 109,7	749,8	47,5	15,8	103,8	30,7	19,8	4 827,3
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 234,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 234,2
- Wycena instrumentów pochodnych	1 137,8	165,1	39,8	150,7	50,0	38,2	11,3	1,2	1 493,0
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	401,4	713,0	171,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 114,4
- Zobowiązania wobec klientów	60 337,0	5 243,8	1 264,4	1 518,4	504,1	8,3	2,5	222,9	67 330,4
- Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	433,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	433,5
- Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	566,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	566,4
- Rezerwy	63,6	2,5	0,6	1,0	0,3	0,0	0,0	0,7	67,8
- Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	111,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	111,7
- Inne zobowiązania	921,0	19,2	4,6	3,1	1,0	0,0	0,0	0,0	943,3
Zobowiązania ogółem	66 753,1	9 253,3	2 231,1	1 720,7	571,2	150,3	44,5	244,6	78 122,0
KAPITAŁY									
- Kapitał zakładowy	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	130,1
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	956,3
- Kapitał z aktualizacji wyceny	522,4	1,9	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	524,3
- Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	46,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	46,1
- Zyski zatrzymane	6 969,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6 969,5
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	8 624,4	1,9	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8 626,3
- Udziały niekontrolujące	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3
Kapitały własne ogółem	8 626,7	1,9	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8 628,6
Pasywa razem	75 379,8	9 255,2	2 231,6	1 720,7	571,2	150,3	44,5	244,6	86 750,6
Zobowiązania warunkowe udzielone	16 323,6	2 035,0	490,7	660,6	219,3	0,0	0,0	27,6	19 046,8
Zobowiązania warunkowe otrzymane	31 507,1	4 923,3	1 187,1	139,5	46,3	57,7	17,1	4,3	36 631,9
Pozabilansowe instrumenty finansowe	181 759,4	22 036,6	5 313,6	10 573,9	3 510,6	543,8	160,8	590,6	215 504,3

koniec roku 2012

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
A K T Y W A									
- Kasa, środki w Banku Centralnym	3 871,5	157,0	38,4	29,7	9,6	3,3	1,0	10,1	4 071,6
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	209,4	949,9	232,4	148,6	47,9	1,3	0,4	67,9	1 377,1
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 554,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 554,6
- Wycena instrumentów pochodnych	1 123,1	317,9	77,8	325,2	104,9	0,5	0,1	55,4	1 822,1
- Inwestycje	17 880,0	1,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17 881,1
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 086,7	25,9	6,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 112,6
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	37 850,7	8 667,3	2 120,1	788,1	254,3	1 622,7	479,1	56,5	48 985,3
- Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Inwestycje w jednostki podporządkowane	114,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	114,4
- Aktywa majątkowe	1 115,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 115,5
- Aktywa z tytułu podatku dochodowego	38,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	38,6
- Inne aktywa	190,7	3,1	0,8	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	193,9
A k t y w a r a z e m	65 035,2	10 122,2	2 476,1	1 291,7	416,7	1 627,8	480,6	189,9	78 266,8

koniec roku 2012

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
P A S Y W A									
ZOBOWIĄZANIA									
- Zobowiązania wobec innych banków	1 116,1	3 150,4	770,6	119,6	38,6	152,4	45,0	16,1	4 554,6
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 003,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3 003,4
- Wycena instrumentów pochodnych	1 155,4	280,6	68,6	321,0	103,6	20,3	6,0	0,8	1 778,1
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	482,0	882,0	215,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 364,0
- Zobowiązania wobec klientów	51 453,4	4 629,8	1 132,5	1 567,7	505,8	11,4	3,4	195,2	57 857,5
- Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	567,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	567,1
- Rezerwy	67,6	3,8	0,9	0,8	0,3	0,0	0,0	0,6	72,8
- Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	103,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	103,0
- Inne zobowiązania	817,6	11,4	2,8	1,1	0,4	0,0	0,0	0,1	830,2
Zobowiązania ogółem	58 765,6	8 958,0	2 191,1	2 010,2	648,7	184,1	54,4	212,8	70 130,7
KAPITAŁY									
- Kapitał zakładowy	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	130,1
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	956,3
- Kapitał z aktualizacji wyceny	998,3	1,4	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	999,7
- Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	41,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	41,3
- Zyski zatrzymane	6 006,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6 006,4
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	8 132,4	1,4	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8 133,8
- Udziały niekontrolujące	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3
Kapitały własne ogółem	8 134,7	1,4	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8 136,1
Pasywa razem	66 900,3	8 959,4	2 191,4	2 010,2	648,7	184,1	54,4	212,8	78 266,8
Zobowiązania warunkowe udzielone	14 071,0	1 834,3	448,7	624,7	201,5	0,4	0,1	29,5	16 559,9
Zobowiązania warunkowe otrzymane	34 342,1	3 484,7	852,4	602,6	194,4	86,7	25,6	0,0	38 516,1
Pozabilansowe instrumenty finansowe	102 032,6	16 811,0	4 112,1	13 813,2	4 456,4	380,0	112,2	509,9	133 546,7

38. Zobowiązania warunkowe**38.1. Zobowiązania warunkowe udzielone**

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Niewykorzystane linie kredytowe	14 751,9	12 063,5
Gwarancje	2 663,5	2 459,3
Niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	485,6	1 046,9
Limity na kartach kredytowych	764,1	675,1
Akredytywy	381,8	315,1
Razem	19 046,8	16 559,9

Grupa posiada zobowiązania do udzielenia kredytów. Na zobowiązania te składają się zatwierdzone kredyty, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym.

Grupa wystawia gwarancje i akredytywy, które stanowią zabezpieczenie wywiązania się klientów Grupy ze swoich zobowiązań wobec podmiotów trzecich. Wartości gwarancji i akredytów pokazane w powyższej tabeli odzwierciedlają maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci w całości nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych Grupa pobiera prowizje, które są rozliczane zgodnie z charakterystyką danego instrumentu.

Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji finansowych według terminów wymagalności

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
do 1 miesiąca	233,7	268,0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	527,0	286,9
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 013,7	1 233,6
powyżej 1 roku do 5 lat	758,7	589,6
powyżej 5 lat	130,4	81,2
Razem	2 663,5	2 459,3

Informacja o gwarancjach emisji udzielonych innym emitentom

Według stanu na 31.12.2013 r. Grupa posiadała zobowiązania do nabycia obligacji emitowanych przez sześciu emitentów. Łączna kwota tego zobowiązania (rozumiana jako niewykorzystany limit łącznych nominalnych zobowiązań gwarancyjnych) wynosiła 545,5 mln zł. Na koniec roku 2012 Grupa posiadała zobowiązania do nabycia obligacji emitowanych przez czterech emitentów na łączną kwotę 313,8 mln zł.

38.2. Zobowiązania warunkowe otrzymane

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Zobowiązania warunkowe o charakterze gwarancyjnym	35 091,6	37 324,9
Zobowiązania warunkowe dotyczące finansowania	1 540,3	1 191,2
Razem	36 631,9	38 516,1

39. Rachunkowość zabezpieczeń**39.1. Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej**

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym za rok 2013 (podobnie jak za rok 2012) Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych.

Zabezpieczanym ryzykiem jest zmiana wartości godziwej składnika aktywów finansowych na skutek zmian stóp procentowych. Przedmiotem zabezpieczenia jest wartość godziwa instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej tj. pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaliczanym do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży, który na moment ustanowienia powiązania zabezpieczającego posiada określoną wartość godziwą odniesioną na fundusz z aktualizacji wyceny oraz pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaklasyfikowanym do portfela pożyczek i innych należności oraz przeklasyfikowanym do w/w kategorii w wyniku reklasyfikacji z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży.

Dla celów strategii, wyodrębnienie części zmiany wartości godziwej z tytułu zabezpieczanego ryzyka prowadzone jest w oparciu o modele wyceny bazujące na założeniach analogicznych jak modele wyceny instrumentów pochodnych stopy procentowej. Stosowane w modelu krzywe wyceny konstruowane są na bazie rynkowych stawek odpowiadającym tenorom przeszacowania zmiennych stóp procentowych instrumentów zabezpieczających.

Instrumentem zabezpieczającym jest Interest Rate Swap zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Powyższe sprawia, że wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego wykazuje tendencję odwrotną niż wartość godziwa pozycji zabezpieczanej. W związku z tym, dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczonego ryzyka. Element niedopasowania wynikający ze stosowania różnych krzywych wyceny (tj.: instrumenty pochodne stopy procentowej wyceniane w oparciu o krzywe wyceny konstruowane z uwzględnieniem dziennego zabezpieczenia ekspozycji z wyceny, tzw. OIS discounting), ma wpływ na efektywność strategii zabezpieczającej, który ujawnia się na poziomie rachunku wyników.

Ponieważ zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (ryzyko zmiany stóp procentowych), zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej zaliczanej do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży wynikające z pozostałych niezabezpieczonych ryzyk są odnoszone na fundusz z aktualizacji wyceny.

Wycena transakcji zabezpieczających oraz zabezpieczanych zaprezentowana jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat Grupy w pozycji *Wynik na rachunkowości zabezpieczeń*. Korekty wyceny instrumentów zabezpieczających z tytułu przedrozdliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. bilateral value adjustment) nie mają wpływu

na prezentowane wartości, w związku z tym, że jako instrument zabezpieczający zostały desygnowane tylko transakcje zawarte na rynku międzybankowym, dodatkowo zabezpieczone w zależności od ekspozycji ulokowanym lub otrzymanym depozytem zabezpieczającym.

Wartość godziwa instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych

	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczane, w tym:	5 139,9	5 657,4	4 147,3	4 822,0
- Dłużne papiery wartościowe z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	1 930,0	1 971,6	983,0	1 042,3
- Obligacje skarbowe	1 730,0	1 745,9	983,0	1 042,3
- Obligacje BGK	200,0	225,7	0,0	0,0
- Dłużne papiery wartościowe z portfela kredytów i innych należności, w tym:	3 209,9	3 685,8	3 164,3	3 779,7
- Obligacje skarbowe	3 209,9	3 685,8	3 164,3	3 779,7
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	5 125,4	-716,7	11 723,0	-1 340,8
- Interest Rate Swap - wycena dodatnia	200,0	8,2	0,0	0,0
- Interest Rate Swap - wycena ujemna	4 925,4	-724,9	11 723,0	-1 340,8

Dla instrumentu zabezpieczającego jako wartość godziwą podano wartość wyceny bilansowej.

W rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2012 roku została nieprawidłowo zaprezentowana struktura ujemnej wyceny bilansowej pochodnych instrumentów zabezpieczających w ten sposób że wartości dotyczące rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej zostały zaniżone a wartości dotyczące rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych zawyżone o kwotę 412,2 mln zł. Kwoty dotyczące roku 2012 zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu zostały skorygowane. Analogicznie skorygowano wartość nominalną instrumentów.

39.2. Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym za rok 2013 (podobnie jak za rok 2012) Grupa stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w stosunku do określonego portfela aktywów / pasywów / wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji finansowych Grupy (np. ekstrapolacje przepływów finansowych wynikające z depozytów odnawialnych/ kredytów w rachunku bieżącym). Stosowane strategie zabezpieczające mają na celu zabezpieczenie ekspozycji Grupy przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych wynikającej z ryzyka stóp procentowych. Od roku 2012 Grupa stosuje także strategię zabezpieczającą w stosunku do portfela kredytów hipotecznych indeksowanych do waluty CHF lub EUR w celu zabezpieczenia zmiany wynikającej z ryzyka stóp procentowych i ryzyka walutowego równocześnie.

Pozycją zabezpieczaną jest określony portfel aktywów i/lub zobowiązań finansowych lub portfel planowanych transakcji, w skład którego wchodzi instrumenty finansowe charakteryzujące się zmiennym oprocentowaniem (produkty finansowe oparte o rynkową stopę procentową WIBOR / EURIBOR/ LIBORCHF) a tym samym narażone na ryzyko zmian przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmiany rynkowej stopy procentowej

WIBOR / EURIBOR, EURIBOR / LIBORCHF oraz w części portfela denominowanej w walutach CHF / EUR narażone na ryzyko walutowe wynikające ze zmiany kursu walutowego. Dla celów strategii w zakresie kalkulacji zmian wartości godziwej przyszłych przepływów pieniężnych portfela będącego przedmiotem zabezpieczenia, Grupa stosuje metodę „derywatu hipotetycznego” (tj.: metodę która zakłada możliwość odzwierciedlenia pozycji zabezpieczanej i charakterystyki zabezpieczanego ryzyka w postaci instrumentu pochodnego. Zasady wyceny są analogiczne jak zasady wyceny instrumentów pochodnych stopy procentowej. Korekty wyceny instrumentów zabezpieczających z tytułu przedroczliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. bilateral value adjustment) nie mają wpływu na prezentowane wartości, w związku z tym, że jako instrument zabezpieczający zostały desygnowane tylko transakcje zawarte na rynku międzybankowym, dodatkowo zabezpieczone w zależności od ekspozycji ulokowanym lub otrzymanym depozytem zabezpieczającym.

Instrumentem zabezpieczającym pozycje aktywne w strategii zabezpieczającej ryzyko zmiany stóp procentowych są transakcje Interest Rate Swap typu „płać zmienne, otrzymuj stałe”, natomiast instrumentem zabezpieczającym pozycje pasywne są transakcje Interest Rate Swap typu „płać stałe, otrzymuj zmienne” oraz wyodrębnione części transakcji Currency Interest Rate Swap, które stanowią odzwierciedlenie transakcji Interest Rate Swap typu „płać stałe, otrzymuj zmienne”.

Instrumentem zabezpieczającym pozycje aktywne w strategii zabezpieczającej zarówno ryzyko zmiany stóp procentowych jak i ryzyko walutowe są wyodrębnione części transakcji Currency Interest Rate Swap, które stanowią odzwierciedlenie transakcji typu „płać zmienne w CHF/EUR, otrzymuj stałe w PLN”.

W roku 2013 i 2012 Grupa stosowała zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych także w stosunku do płatności wynikających z umów gospodarki własnej Grupy wyrażonych / indeksowanych walutą obcą przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych mających źródło w ryzyku stóp procentowych i ryzyku kursowym łącznie. Przedmiotem zabezpieczenia były przepływy walutowe / indeksowane walutą obcą realizowane w poszczególnych miesiącach do wysokości określonej zgodnie z metodologią wyznaczania pozycji zabezpieczanej. Instrumentem zabezpieczającym była seria terminowych transakcji wymiany walutowej (FX Forward) zapadających w poszczególnych miesiącach, w terminach zgodnych z przyjętą strategią zabezpieczenia ryzyka.

Na dzień 31.12.2013 w kapitale z aktualizacji wyceny zaewidencjonowana była kwota 205,5 mln zł (uwzględniająca podatek odroczone) dotycząca efektywnej części powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (367,0 mln zł według stanu na 31.12.2012). Część nieefektywna powiązania zabezpieczającego wynikająca z niedopasowania w kompensowaniu zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej ujęta w rachunku zysków i strat w roku 2013 wyniosła -0,4 mln zł w porównaniu do -3,8 mln zł w roku 2012.

Wartość godziwa instrumentów zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych

	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	44 159,8	654,2	23 950,1	1 089,4
- Interest Rate Swap - wycena dodatnia	32 603,9	995,0	23 374,2	1 060,1
- Interest Rate Swap - wycena ujemna	11 555,9	-388,3	382,2	-23,2
- Cross Currency Swap - wycena dodatnia	0,0	48,7	0,0	52,0
- Cross Currency Swap - wycena ujemna	0,0	-1,2	0,0	0,0
- Forward - wycena dodatnia	0,0	0,0	193,7	0,5

W rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2012 roku została nieprawidłowo zaprezentowana struktura ujemnej wyceny bilansowej pochodnych instrumentów zabezpieczających w ten sposób że wartości dotyczące rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej zostały zaniżone a wartości dotyczące rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych zawyżone o kwotę 412,2 mln zł. Kwoty dotyczące roku 2012 zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu zostały skorygowane. Analogicznie skorygowano wartość nominalną instrumentów.

Okresy, w których Grupa oczekuje wystąpienia przepływów pieniężnych będących przedmiotem zabezpieczenia w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych a tym samym wywarcia przez nie wpływu na wynik finansowy zaprezentowano poniżej.

Przepływy pieniężne w PLN (w mln zł)**koniec roku 2013**

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	589,0	914,1	1 267,3	152,2
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	-85,7	-191,6	-291,3	-41,0
Przepływy pieniężne netto	503,3	722,5	976,0	111,2

koniec roku 2012

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	689,4	674,4	690,1	71,2
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	-258,9	-297,4	-269,7	-38,2
Przepływy pieniężne netto	430,5	377,0	420,4	33,0

Przepływy pieniężne w EUR (w mln EUR)**koniec roku 2013**

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	1,1	4,8	16,8	3,0
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	0,0	0,0	0,0	0,0
Przepływy pieniężne netto	1,1	4,8	16,8	3,0

koniec roku 2012

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	0,2	0,7	2,8	0,1
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	0,0	0,0	0,0	0,0
Przepływy pieniężne netto	0,2	0,7	2,8	0,1

Przepływy pieniężne w CHF (w mln CHF)**koniec roku 2013**

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	0,2	1,7	3,5	0,2
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	0,0	0,0	0,0	0,0
Przepływy pieniężne netto	0,2	1,7	3,5	0,2

koniec roku 2012

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	0,2	0,6	2,8	0,6
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	0,0	0,0	0,0	0,0
Przepływy pieniężne netto	0,2	0,6	2,8	0,6

40. Wartość godziwa

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony, lub zobowiązanie wykonane, pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami w bezpośrednio zawartej transakcji, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwieczona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

40.1. Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- Poziom I (Level I): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku.
- Poziom II (Level II): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe.
- Poziom III (Level III): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

Poniżej zaprezentowano wartości bilansowe poszczególnych kategorii aktywów i zobowiązań finansowych w rozbiciu na poszczególne poziomy wyceny.

koniec roku 2013

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	18 867,6	5 098,0	2,7	23 968,3
- Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	476,5	1 474,9	0,0	1 951,4
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	0,0	675,1	0,0	675,1
- obligacje skarbowe	476,5	0,0	0,0	476,5
- bony pieniężne NBP	0,0	799,8	0,0	799,8
- Wycena instrumentów pochodnych	0,0	1 471,4	0,0	1 471,4
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	18 391,1	1 099,8	2,7	19 493,6
- obligacje skarbowe	16 463,9	0,0	0,0	16 463,9
- bony pieniężne NBP	0,0	1 099,8	0,0	1 099,8
- obligacje BGK	1 902,6	0,0	0,0	1 902,6
- instrumenty kapitałowe	24,6	0,0	2,7	27,3
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	1 051,9	0,0	1 051,9
Zobowiązania finansowe, w tym:	621,1	3 220,5	0,0	3 841,6
- Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	0,0	613,1	0,0	613,1
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	0,0	613,1	0,0	613,1
- Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	621,1	0,0	0,0	621,1
- Wycena instrumentów pochodnych	0,0	1 493,0	0,0	1 493,0
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	1 114,4	0,0	1 114,4

koniec roku 2012

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	16 914,0	5 440,3	16,1	22 370,4
- Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	506,6	1,0	0,0	507,6
- obligacje skarbowe	506,6	0,0	0,0	506,6
- bony skarbowe	0,0	1,0	0,0	1,0
- Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	1 042,0	5,0	0,0	1 047,0
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 042,0	5,0	0,0	1 047,0
- Wycena instrumentów pochodnych	0,0	1 822,1	0,0	1 822,1
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	15 365,4	2 499,6	16,1	17 881,1
- obligacje skarbowe	13 628,9	0,0	0,0	13 628,9
- bony pieniężne NBP	0,0	2 498,8	0,0	2 498,8
- obligacje BGK	1 736,1	0,0	0,0	1 736,1
- instrumenty kapitałowe	0,4	0,8	16,1	17,3
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	1 112,6	0,0	1 112,6
Zobowiązania finansowe, w tym:	3 003,4	3 142,1	0,0	6 145,5
- Zobowiązania finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	2 067,5	0,0	0,0	2 067,5
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	2 067,5	0,0	0,0	2 067,5
- Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	935,9	0,0	0,0	935,9
- Wycena instrumentów pochodnych	0,0	1 778,1	0,0	1 778,1
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	1 364,0	0,0	1 364,0

Przesunięcia pomiędzy poziomami wyceny

W roku 2013 miały miejsce następujące przesunięcia pomiędzy poziomami wyceny:

- Przesunięcie z I do II poziomu wyceny wszystkich transakcji z przyrzeczeniem odkupu z uwagi na zmianę w podejściu do wyceny do wartości godziwej. Poprzednio transakcje z przyrzeczeniem odkupu wyceniane były w oparciu o ceny rynkowe papierów wartościowych będących przedmiotem transakcji. Obecnie wycena bazuje na krzywej rentowności dla instrumentów z przepływem płatności (tzw. *instrumentów cashowych*).
- Przesunięcie z II do I poziomu wyceny akcji jednej ze spółek z uwagi na zamianę akcji imiennych uprzywilejowanych na akcje zwykłe na okaziciela. Akcje notowane są na aktywnym rynku i obecnie ich wycena dokonywana jest bezpośrednio na podstawie kwotowań. Wartość godziwa wspomnianych akcji wynosiła 0,6 mln zł wg stanu na 31.12.2013 r. oraz 0,8 mln zł wg stanu na 31.12.2012 r. (w IV kwartale 2013 roku Grupa sprzedała część akcji wymienionej spółki, wartość sprzedanych akcji na moment zbycia wynosiła 0,3 mln zł).
- Przesunięcie z III do I poziomu wyceny w odniesieniu do akcji dwóch spółek, które Grupa przejęła w drodze restrukturyzacji zadłużenia i w związku z początkowymi ograniczeniami w zakresie obrotu tymi akcjami wyceniała je z wykorzystaniem modelu wyceny. Akcje obu spółek notowane są na aktywnym rynku i od początku roku 2013 do wyceny wykorzystywane były bezpośrednio kwotowania rynkowe. W IV kwartale 2013 roku Grupa sprzedała akcje jednej z wymienionych spółek. Wartość godziwa akcji pozostałych w portfelu Grupy wg stanu na 31.12.2013 r. wynosiła 24,0 mln zł. Na 31.12.2012 r. wartość godziwa akcji wynosiła 13,4 mln zł

(z czego 11,7 mln zł dotyczyło akcji posiadanych nadal przez Grupę a 1,7 mln zł dotyczyło akcji sprzedanych).

Wycena instrumentów finansowych klasyfikowanych do poziomu II wyceny

Do poziomu II wyceny Grupa klasyfikuje instrumenty pochodne, bony pieniężne NBP, polskie bony skarbowe oraz transakcje z przyrzeczeniem odkupu.

Instrumenty pochodne

Dla transakcji o profilu nieliniowym (opcje walutowe), w zależności od typu produktu, stosuje się następujące modele:

- europejska opcja waniliowa – model Garmana-Kohlhagena,
- europejska opcja digital – model Garmana-Kohlhagena skorygowany o call spread,
- opcja touch – Murex Skew Model,
- opcja barierowa (amerykańska) – Murex Skew Model,
- opcja barierowa (europejska) – model Garmana-Kohlhagena
- Cap/Floor (transakcje back to back) – model Black’a.

Danymi wejściowymi do modeli są:

- kurs walutowy – pozyskiwany ze strony internetowej NBP,
- zmienności implikowane – pozyskiwane z Bloomberg BGN lub Bloomberg Synthetic dla par walutowych o słabszej płynności
- krzywe rentowności analogiczne jak dla instrumentów pochodnych o charakterze liniowym.

W kalkulacji wyceny bank uwzględnia uśmiech zmienności (*volatility smile*).

Dla instrumentów o charakterze liniowym (pozostałe instrumenty pochodne) wartość godziwa jest wyznaczana w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne na poziomie transakcji. Wartość godziwa wyznaczona w ten sposób jest wartością bieżącą tych przepływów.

Wszystkie dane wejściowe wykorzystane do konstrukcji krzywych rewaluacyjnych są informacjami obserwowanymi na rynku. Są to stopy rynku depozytowego, punkty forward, stopy FRA, stopy IRS, stopy OIS, punkty basis walutowe, punkty basis pomiędzy indeksami na zmienną stopę, kursy walutowe. Dane pochodzą z systemu Reuters i są to w większości informacje od brokerów. Jakość tych danych jak i danych z pozostałych źródeł wykorzystywanych w procesie rewaluacji jest weryfikowana na bazie rocznej lub korygowana ad hoc o ile zachodzi taka potrzeba.

Wszystkie instrumenty pochodne, poza instrumentami na stopę procentową w PLN, wyceniane są według koncepcji krzywych OIS z założeniem istnienia zabezpieczenia wyceny transakcji w postaci depozytu oprocentowanego stopą EONIA.

Ze względu na specyfikę rynku polskiego instrumenty jednowalutowe w PLN wyceniane są według jednej krzywej do identyfikacji przyszłych przepływów odsetkowych i do dyskonta. Analogicznie jak dla derywatów liniowych w innych walutach krzywe te uwzględniają rodzaj indeksu, na jakim oparty jest instrument pochodny.

Bony pieniężne NBP

W przypadku wyceny bonów pieniężnych NBP wykorzystywana jest płaska krzywa rentowności ustawiona na poziomie stopy referencyjnej NBP.

Bony skarbowe

Dla bonów skarbowych wykorzystywana jest krzywa rentowności dla tych instrumentów pozyskiwana na podstawie obserwacji z internetowych stron brokerskich.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu

Wartość godziwa dla transakcji z przyrzeczeniem odkupu wyznaczana jest w oparciu o przyszłe przepływy pieniężne zdyskontowane według krzywej rentowności dla instrumentów z przepływem płatności (tzw. instrumentów cashowych).

Wycena instrumentów finansowych klasyfikowanych do poziomu III wyceny

Do poziomu III wyceny Grupa klasyfikuje akcje i udziały kilku spółek, dla których ustalenie wartości godziwej jest utrudnione lub niemożliwe ze względu na brak aktywnego rynku dla tych instrumentów. W ocenie Grupy najlepszym miernikiem ich wartości jest cena nabycia pomniejszona o ewentualny odpis z tytułu trwałej utraty wartości.

Zmiana stanu aktywów / zobowiązań finansowych klasyfikowanych do poziomu III wyceny

	rok 2013	rok 2012
Stan na początek okresu	16,1	22,4
Zwiększenia, w tym:	0,0	1,2
- nabycie	0,0	0,5
- wycena odnoszona na kapitał z aktualizacji wyceny	0,0	0,7
Zmniejszenia, w tym:	-13,4	-7,5
- przesunięcie do I poziomu wyceny	-13,4	0,0
- trwała utrata wartości odnoszona do rachunku zysków i strat	0,0	-7,5
Stan na koniec okresu	2,7	16,1

Zmiany wyceny do wartości godziwej odnoszone do rachunku zysków i strat wykazywane są w pozycji rachunku zysków i strat *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

Potencjalne zmiany szacunków przyjętych do wyceny instrumentów finansowych klasyfikowanych do III poziomu wyceny nie mają istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

40.2. Aktywa niefinansowe wyceniane według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej**koniec roku 2013**

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	RAZEM
Nieruchomości inwestycyjne	-	-	121,4	121,4
Nieruchomości własne	-	-	343,9	343,9
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	-	-	35,3	35,3

koniec roku 2012

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	RAZEM
Nieruchomości inwestycyjne	-	-	120,9	120,9
Nieruchomości własne	-	-	348,6	348,6
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	-	-	33,0	33,0

Wycena do wartości godziwej Nieruchomości inwestycyjne

Grupa jest właścicielem jednej nieruchomości o charakterze inwestycyjnym zlokalizowanej w Katowicach. Z tytułu jej posiadania Grupa uzyskuje przychody w postaci rat czynszowych. Zgodnie z zasadami rachunkowości przyjętymi przez Grupę nieruchomość jest wyceniana do wartości godziwej. Wartość godziwa jest ustalana na podstawie wyceny niezależnego rzeczoznawcy. Do wyceny stosuje się metodę dochodową zdyskontowanych przepływów w okresie 10 lat wykorzystując ogólnie przyjęte parametry rynkowe dla podobnych inwestycji przy uwzględnieniu stopnia wykorzystania powierzchni budynku.

Nieruchomości własne

Grupa wycenia posiadane nieruchomości do wartości godziwej. Wycena jest przeprowadzana przez niezależnego rzeczoznawcę zgodnie z obowiązującymi zasadami wyceny nieruchomości zależnie od charakteru budynku (dla budynków administracyjnych - metodą odtworzeniową, dla budynków operacyjnych - metodą dochodową).

W roku 2013 zostały dokonane wyceny następujących nieruchomości:

- budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach – wartość budynku według stanu na 31.12.2013 r. wynosiła 121,5 mln zł, zmiana wartości tej nieruchomości za rok 2013 zwiększyła kapitał z aktualizacji wyceny o kwotę 1,7 mln zł (1,4 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz
- 11 innych nieruchomości zlokalizowanych na terenie całej Polski, zmiana wyceny za rok 2013 zwiększyła kapitał z aktualizacji wyceny o kwotę 0,6 mln zł (0,5 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz zmniejszyła wynik finansowy roku 2013 o kwotę 6,4 mln zł (5,2 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego).

W roku 2012 zostały dokonane wyceny następujących nieruchomości:

- budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach – wartość budynku według stanu na 31.12.2012 r. wynosiła 122,9 mln zł, zmiana wartości tej nieruchomości za

rok 2012 zwiększyła kapitał z aktualizacji wyceny o kwotę 5,1 mln zł (4,1 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz

- 15 innych nieruchomości zlokalizowanych na terenie całej Polski, zmiana wyceny za rok 2012 zmniejszyła kapitał z aktualizacji wyceny o kwotę 0,8 mln zł (0,7 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz wynik finansowy roku 2012 o kwotę 1,2 mln zł (1,0 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego).

Na dzień 31.12.2013 r. w kapitale z aktualizacji wyceny była zaewidencjonowana kwota 43,2 mln zł (uwzględniająca podatek odroczonego) dotycząca nieruchomości wycenionych do wartości godziwej. Według stanu na dzień 31.12.2012 r. kwota ta wynosiła 42,0 mln zł.

Wartość wycenianych nieruchomości oszacowana według kosztu historycznego z uwzględnieniem utraty wartości i odpisów amortyzacyjnych wyniosłaby na 31.12.2013 r. 290,6 mln zł w porównaniu z 296,7 mln zł na 31.12.2012 r.

Zmiana stanu aktywów niefinansowych klasyfikowanych do poziomu III wyceny

Nieruchomości inwestycyjne

	rok 2013	rok 2012
Wartość na początek okresu	120,9	118,7
Zwiększenia, w tym:	0,5	0,6
- zakupy	0,5	0,6
Zmiana wartości godziwej, w tym:	0,0	1,6
- uwzględniona w rachunku zysków i strat*	0,0	1,6
Wartość na koniec okresu	121,4	120,9

*) w linii wynik na pozostałej działalności podstawowej w pozycji szczegółowej wynik z tytułu nieruchomości inwestycyjnych

Nieruchomości własne

	rok 2013	rok 2012
Wartość na początek okresu	348,6	326,1
Zwiększenia, w tym:	37,3	53,3
- zakup	0,8	0,3
- przyjęcie z inwestycji	25,3	52,4
- przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	11,2	0,0
- inne	0,0	0,6
Zmniejszenia, w tym:	-42,9	-34,4
- odpisy amortyzacyjne	-24,8	-25,8
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-17,9	-6,8
- inne	-0,2	-1,8
Zmiana wartości godziwej, w tym:	0,9	3,6
- uwzględniona w innych całkowitych dochodach*	2,2	4,2
- uwzględniona w rachunku zysków i strat**	-1,3	-0,6
Wartość na koniec okresu	343,9	348,6

*) w pozycji szczegółowej *kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych***) w linii *koszty działania*, w pozycji szczegółowej *koszty utrzymania i wynajmu budynków*Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

	rok 2013	rok 2012
Wartość na początek okresu	33,0	33,6
Zwiększenia, w tym:	8,6	8,0
- przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych	8,5	7,6
- inne	0,1	0,4
Zmniejszenia, w tym:	-1,3	-6,4
- sprzedaż	-1,3	-6,4
Zmiana wartości godziwej, w tym:	-5,0	-2,2
- uwzględniona w rachunku zysków i strat*	-5,0	-2,2
Wartość na koniec okresu	35,3	33,0

*) w linii *koszty działania*, w pozycji szczegółowej *koszty utrzymania i wynajmu budynków*

40.3. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

koniec roku 2013

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa			RAZEM
		Poziom I	Poziom II	Poziom III	
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	6 970,1	-	6 970,1	-	6 970,1
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	1 399,8	-	1 399,8	-	1 399,8
Kredyty i inne należności udzielone klientom	52 237,9	3 912,5	-	46 826,1	50 738,6
Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	638,8	-	638,8	-	638,8
Pozostałe aktywa	86,9	-	-	86,9	86,9
Pasywa					
Zobowiązania wobec innych banków	4 827,3	-	4 827,3	-	4 827,3
Zobowiązania wobec klientów	67 330,4	-	-	67 329,9	67 329,9
Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	433,5	-	433,5	-	433,5
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	566,4	-	566,4	-	566,4

koniec roku 2012

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa			RAZEM
		Poziom I	Poziom II	Poziom III	
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	4 071,6	-	4 071,6	-	4 071,6
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	1 377,1	-	1 377,2	-	1 377,2
Kredyty i inne należności udzielone klientom	48 985,3	4 086,1	-	44 240,8	48 326,9
Pozostałe aktywa	104,9	-	-	104,9	104,9
Pasywa					
Zobowiązania wobec innych banków	4 554,6	-	4 554,6	-	4 554,6
Zobowiązania wobec klientów	57 857,5	-	-	57 852,8	57 852,8
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	567,1	-	567,1	-	567,1

Grupa ujawnia dane nt. wartości godziwej kredytów i depozytów zaliczanych do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej.

Dla potrzeb wyliczeń wykorzystywana jest krzywa rentowności zawierająca ceny transferowe, które są kalkulowane na podstawie:

- PLN: do 1 roku - jako średnia z notowań strony BID (WIBID i kwotowania BID brokerów) pobieranych z godzin 9:00, 11:00, 12:30 i 14:00; powyżej 1 roku są kalkulowane jako średnia notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną,
- USD i CHF: do 1 roku na podstawie adekwatnych notowań stawki LIBOR, od 1 roku kalkulowane na podstawie notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną,
- EUR: do 1 roku na podstawie adekwatnych notowań stawki EURIBOR; od 1 roku kalkulowane na podstawie notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną.

Szacunki w zakresie strat kredytowych są odzwierciedleniem funkcjonującego w Grupie modelu tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Przyjęty przez Grupę model w niektórych aspektach jest oparty na założeniach, których nie potwierdzają ceny weryfikowalnych bieżących transakcji rynkowych dotyczących tego samego instrumentu – model nie uwzględnia przedpłat, nie uwzględnia też zmian spowodowanych restrukturyzacją.

Kredyty i inne należności

Portfel kredytowy wraz z papierami wartościowymi zaliczonymi do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu jest klasyfikowany na subportfele uwzględniające system ewidencyjny, rodzaj produktu, segment klienta oraz walutę. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat oraz kredytów z grupy zagrożonych utratą wartości przyjmuje się, że dla tych kredytów wartość godziwa równa się ich wartości księgowej. Dla tak wyodrębnionych subportfeli stosowany jest czynnik dyskontujący dla każdego przepływu pieniężnego. W rezultacie powstaje wartość godziwa jako suma wartości bieżącej netto przepływów pieniężnych pojedynczego kredytu/papieru.

Suma wartości godziwej poszczególnych kredytów/papierów jest wartością godziwą portfela analizowanych kredytów/papierów.

Dla kredytów/papierów przyjmuje się czynnik dyskontowy jako sumę:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu kredytów udzielonych w ostatnich dwóch miesiącach.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji kredytów udzielonych w ostatnich dwóch miesiącach,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego kredytu.

Dla celów szacowania wartości godziwej portfela kredytów hipotecznych w CHF – z uwagi na zanik aktywnego rynku - wykorzystano średnią marżę jaka jest stosowana przy udzielaniu kredytów hipotecznych w EUR skorygowaną o kwotowanie instrumentów typu swap dla walut CHF/EUR.

Zobowiązania wobec banków i klientów

Portfel depozytowy jest dzielony według rodzaju produktu, segmentu klienta oraz waluty. Dla depozytów płatnych na żądanie przyjmuje się, że dla nich wartość godziwa równa się ich wartości księgowej.

Kolejnym etapem jest wyliczenie przyszłych przepływów pieniężnych jako sumy przepływów kapitałowych i odsetkowych. Następnie poprzez zastosowanie czynnika dyskontowego dla każdego przepływu pieniężnego w rezultacie otrzymuje się wartość godziwą poszczególnych depozytów. Suma wartości godziwej poszczególnych depozytów jest wartością godziwą portfela analizowanych depozytów.

Dla depozytów czynnik dyskontowy to suma:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu depozytów przyjętych w dwóch ostatnich miesiącach.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji depozytów przyjętych w dwóch ostatnich miesiącach,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego depozytu.

Kasa, środki w Banku Centralnym, Pozostałe aktywa

Z uwagi na krótkoterminowy charakter aktywów finansowych wykazywanych w powyższej pozycji przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą.

Poniżej zaprezentowano porównanie wartości bilansowej z wartością godziwą portfela kredytowego oraz depozytów w podziale na segmenty klientów.

	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa
Portfel kredytowy (netto), w tym:	48 427,8	46 701,8	45 085,7	44 121,3
Bankowość korporacyjna, w tym:	30 409,2	29 913,6	28 924,2	28 469,9
- kredyty i pożyczki	22 363,2	22 264,0	21 536,9	21 326,6
- należności leasingowe	3 449,4	3 185,4	3 076,8	2 832,7
- należności faktoringowe	2 420,9	2 429,7	2 202,9	2 202,7
- obligacje korporacyjne i komunalne	2 175,7	2 034,5	2 107,6	2 107,9
Bankowość detaliczna, w tym:	18 018,6	16 788,2	16 161,5	15 651,4
- kredyty i pożyczki hipoteczne	13 881,1	12 521,5	12 514,5	11 926,3
- kredyty i pożyczki pozostałe	4 137,5	4 266,7	3 647,0	3 725,1
Depozyty klientów, w tym:	66 326,6	66 326,1	56 793,8	56 789,1
- Depozyty klientów bankowości korporacyjnej	22 559,2	22 559,1	18 931,9	18 932,0
- Depozyty klientów bankowości detalicznej	43 767,4	43 767,0	37 861,9	37 857,1

41. Kompensowanie instrumentów finansowych**Aktywa finansowe**

koniec roku 2013	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	Środki pieniężne i instrumenty finansowe otrzymane jako zabezpieczenie	
- Transakcje pochodne, w tym:	2 523,6	2 523,6	-1 537,6	0,0	470,7
- wycena instrumentów pochodnych	1 471,7	1 471,7	-1 073,7	0,0	398,0
- pochodne instrumenty zabezpieczające	1 051,9	1 051,9	-463,9	0,0	588,0
- zabezpieczenie transakcji pochodnych	-	-	-	-515,3	-515,3
Pożyczki papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1 447,6	1 447,6	-4,2	-1 429,0	14,4
- transakcje klasyfikowane do kategorii aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	675,1	675,1	-4,2	-667,4	3,5
- transakcje klasyfikowane do kategorii kredytów i innych należności	772,5	772,5	0,0	-761,6	10,9
					485,1

Zobowiązania finansowe

koniec roku 2013	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	Środki pieniężne i instrumenty finansowe złożone jako zabezpieczenie	
- Transakcje pochodne, w tym:	2 607,8	2 607,8	-1 537,6	0,0	344,2
- wycena instrumentów pochodnych	1 493,4	1 493,4	-1 073,7	0,0	419,7
- pochodne instrumenty zabezpieczające	1 114,4	1 114,4	-463,9	0,0	650,5
- zabezpieczenie transakcji pochodnych	-	-	-	-726,0	-726,0
Pożyczki papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1 075,3	1 075,3	-4,2	-1 062,4	8,7
- transakcje klasyfikowane do kategorii zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	613,1	613,1	-4,2	-606,0	2,9
- transakcje klasyfikowane do kategorii zobowiązań wobec banków / klientów	462,2	462,2	0,0	-456,4	5,8
					352,9

42. Działalność powiernicza

Według stanu na dzień 31.12.2013 r. Grupa prowadziła 3.629 (3.501 na dzień 31.12.2012 r.) rachunków papierów wartościowych, na których były przechowywane papiery wartościowe na rzecz Klientów Grupy. Rachunki te nie spełniają definicji aktywów i nie są wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy.

Na koniec roku 2013 jednostka dominująca Grupy pełniła funkcję banku depozytariusza dla 141 funduszy inwestycyjnych i subfunduszy oraz 1 otwartego funduszu emerytalnego, 1 pracowniczego funduszu emerytalnego i 1 dobrowolnego funduszu emerytalnego (według stanu na 31.12.2012 r. odpowiednio 131 oraz 1, 1, 1).

Według stanu na dzień 31.12.2013 r. jednostka dominująca Grupy współpracowała z 30 domami maklerskimi (29 według stanu na 31.12.2012 r.).

43. Leasing operacyjny

43.1. Grupa jako leasingobiorca

Grupa współpracuje z firmą leasingową w zakresie leasingu samochodów oraz zarządzania flotą samochodową. Grupa ponosi także płatności z tytułu najmu lokali, który jest traktowany jako leasing operacyjny. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy, wykorzystania możliwości zakupu lub zmiany ceny.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności prezentuje poniższa tabela:

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
poniżej 1 roku	107,1	99,4
od 1 roku do 5 lat	236,0	171,0
powyżej 5 lat – kwota płatności rocznej	29,4	38,5

43.2. Grupa jako leasingodawca

Grupa uzyskuje przychody z tytułu najmu lokali użytkowych w nieruchomości inwestycyjnej oraz nieruchomościach własnych. Umowy te są traktowane jako umowy leasingu operacyjnego. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy lub zmiany ceny. Umowy nie zawierają natomiast możliwości zakupu.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności prezentuje poniższa tabela:

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
poniżej 1 roku	15,1	34,1
od 1 roku do 5 lat	29,3	29,9
powyżej 5 lat – kwota płatności rocznej	5,4	19,7

44. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych

44.1. Gotówka i jej ekwiwalenty

Dla celów skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, gotówka i jej ekwiwalenty obejmują bilansowy stan środków pieniężnych oraz salda rachunków bieżących i lokat jednodniowych w innych bankach.

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Gotówka i pozostałe środki pieniężne (prezentowane w nocie 13)	823,3	772,7
Środki na rachunkach w Banku Centralnym (prezentowane w nocie 13)	6 146,8	3 298,9
Rachunki bieżące w innych bankach (prezentowane w nocie 14)	869,0	977,2
Inne należności w bankach (prezentowane w nocie 14)	10,9	11,8
Razem	7 850,0	5 060,6

44.2. Objaśnienie podziału działalności Grupy na działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna dotyczy podstawowego obszaru działalności Grupy, nie zaliczanej do działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i zbywaniu udziałów lub akcji w jednostkach podporządkowanych, wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych. Wpływy z działalności inwestycyjnej obejmują ponadto dywidendy otrzymane z tytułu posiadania akcji i udziałów w innych podmiotach.

Działalność finansowa dotyczy długoterminowych (powyżej 1 roku) operacji finansowych, przeprowadzanych z podmiotami finansowymi. Wpływy z działalności finansowej wskazują na źródła finansowania Grupy, uzyskiwane np. poprzez zaciąganie długoterminowych kredytów i pożyczek od innych banków oraz od innych niż banki podmiotów finansowych lub emisję dłużnych papierów wartościowych. Wydatki z działalności finansowej dotyczą głównie spłat przez Grupę długoterminowych zobowiązań (m.in.: spłat otrzymanych kredytów wraz z odsetkami, odsetek od wyemitowanych papierów dłużnych) oraz płatności dywidend na rzecz właścicieli i innych wydatków z tytułu podziału zysku.

44.3. Przyczyny występowania różnic pomiędzy zmianami stanu niektórych pozycji wykazanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Przyczyny wystąpienia różnic pomiędzy zmianami stanu wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych są następujące:

- 1) Zmiany stanu poszczególnych składników aktywów i pasywów zostały skorygowane o odsetki, które prezentowane są w pozycji *Odsetki otrzymane/zapłacone*.
- 2) Ze *Zmiany stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom* wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych (rachunki bieżące i lokaty jednodniowe w innych bankach) i zaprezentowano ją w pozycji *Zwiększenie/zmniejszenie środków pieniężnych netto*.

- 3) *Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży* nie uwzględnia tej części wyceny aktywów finansowych, która została ujęta w kapitale własnym (kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży).
- 4) *Ze Zmiany stanu zobowiązań wobec banków* wyłączono zmianę stanu wynikającą ze spłaty kredytów na długoterminowe finansowanie spółek zależnych.

koniec roku 2013

	zmiana stanu		różnica w tym:	1)	2)	3)	4)
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych					
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	-22,7	-132,2	-109,5	-0,4	-109,1		
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-396,8	-395,0	1,8	1,8			
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-1 612,5	-1 963,8	-351,3	-34,3		-317,0	
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-3 891,4	-3 660,7	230,7	230,7			
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	272,7	398,4	125,7	1,8			123,9
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	9 906,4	9 980,7	74,3	74,3			

koniec roku 2012

	zmiana stanu		różnica w tym:	1)	2)	3)	4)
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych					
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	-359,0	-233,7	125,3	-0,1	125,4		
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-915,0	-915,5	-0,5	-0,5			
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-2 412,7	-1 808,4	604,3	34,4		569,9	
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-6 655,6	-6 561,4	94,2	94,2			
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	-407,3	689,9	1 097,2	0,2			1 097,0
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	4 925,4	4 961,9	36,5	36,5			

45. Podmioty powiązane

Podmioty zależne i stowarzyszone z ING Bankiem Śląskim S.A. (lista podmiotów została przedstawiona w rozdziale I. *Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej* w punkcie nr 6. *Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.*) w ramach wykonywanej działalności posiadają rachunki bieżące w ING Banku Śląskim S.A., na których dokonują standardowych operacji rozliczeniowych oraz deponują swoje środki pieniężne na lokatach terminowych. ING Bank Śląski S.A. prowadzi również rachunki bankowe innych podmiotów z Grupy ING. Transakcje z wszystkimi w/w podmiotami odbywają się na zasadach rynkowych.

ING Bank Śląski S.A. dokonuje na rynku międzybankowym operacji z ING Bank NV i podmiotami zależnymi od niego. Są to zarówno lokaty i kredyty krótkoterminowe jak i operacje instrumentami pochodnymi. Wyżej wymienione transakcje odbywają się na zasadach rynkowych. Pomiędzy podmiotami powiązanymi z ING Bankiem Śląskim S.A. przeprowadzane są również transakcje wynikające z zawartych umów o współpracy, podnajmu pomieszczeń, dzierżawy sprzętu, przetwarzania danych oraz składki na ubezpieczenie pracowników.

W okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku zostały zrealizowane następujące transakcje o łącznej wartości powyżej 500 tys. EUR:

- transakcje z ING Bank NV – w związku z realizacją umów (między innymi umowy o współpracy, umowy dotyczącej świadczenia usług przetwarzania danych i analizy informacji finansowej), wynagrodzenie za świadczone usługi w zakresie doradztwa finansowego, opłata za korzystanie przez ING Bank Śląski S.A. z usług przetwarzania danych i analizy informacji finansowej oraz opłata za doradztwo w zakresie operacji biznesowych i rozwoju produktów w obszarze płatności i zarządzania gotówką w okresie 12 miesięcy 2013 roku wyniosły 49,8 mln zł wobec 87,1 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (kwoty netto).
- transakcje z ING Services Polska – spółka świadczy usługi na rzecz ING Banku Śląskiego S.A. w zakresie najmu zasobów komputerowych. Koszt usług wyniósł 47,9 mln zł wobec 41,8 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (kwoty brutto).

Według stanu na 31.12.2013 roku ING Bank Śląski S.A. posiadał zaangażowanie wobec członków Rady Nadzorczej oraz podmiotów powiązanych z nimi kapitałowo i organizacyjnie na łączną kwotę 46,3 mln zł, z czego 27,0 mln zł dotyczyło zaangażowania bilansowego, a 19,3 mln zł dotyczyło zaangażowania pozabilansowego. Według stanu na 31.12.2012 roku zaangażowanie wobec członków Rady Nadzorczej oraz podmiotów powiązanych z nimi kapitałowo i organizacyjnie wynosiło 49,5 mln zł, z czego 33,3 mln zł dotyczyło zaangażowania bilansowego, a 16,2 mln zł dotyczyło zaangażowania pozabilansowego. Udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej lub poręczenia Członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Banku, osobom zajmującym kierownicze stanowiska w Banku jak również podmiotom powiązanym z nimi kapitałowo lub organizacyjnie, następuje na podstawie *Regulaminu korzystania z produktów bankowych przez członków organów Banku i osoby zajmujące stanowiska kierownicze oraz podmioty powiązane z nimi kapitałowo lub organizacyjnie, a także przez inne podmioty określone Regulaminem*.

Informacje o transakcjach pomiędzy podmiotami powiązаныmi (w mln zł)**rok 2013**

	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING	Spółki stowarzyszone*
Należności			
Rachunki nostro	24,5	15,6	-
Depozyty złożone	55,3	-	-
Kredyty	-	11,5	-
Wycena dodatnia instrumentów pochodnych	324,8	207,1	-
Repo	133,7	-	-
Inne należności	4,1	0,9	-
Zobowiązania			
Depozyty otrzymane	940,9	1 190,6	57,3
Kredyty otrzymane	2 306,0	-	-
Rachunki loro	46,7	8,5	-
Wycena ujemna instrumentów pochodnych	261,1	229,4	-
Repo	28,8	424,3	-
Inne zobowiązania	3,5	-	-
Operacje pozabilansowe			
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	1 467,0	57,3	0,1
Transakcje wymiany walutowej	4 512,5	37,6	-
Transakcje forward	10,2	-	-
IRS	10 295,0	3 552,9	-
FRA	829,4	-	-
Opcje	1 440,7	1 495,3	-
Przychody i koszty **			
Przychody	-26,6	-8,3	-2,2
Koszty***	52,2	40,0	-

rok 2012

	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING	Spółki stowarzyszone*
Należności			
Rachunki nostro	29,6	27,1	-
Kredyty	-	3,1	-
Wycena dodatnia instrumentów pochodnych	379,7	347,6	-
Repo	66,0	-	-
Inne należności	4,8	0,7	-
Zobowiązania			
Depozyty otrzymane	420,1	1 058,5	56,7
Kredyty otrzymane	2 489,5	-	-
Rachunki loro	20,4	14,8	-
Wycena ujemna instrumentów pochodnych	363,1	371,2	-
Repo	89,1	-	-
Inne zobowiązania	3,6	-	-
Operacje pozabilansowe			
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	1 218,3	41,0	-
Transakcje wymiany walutowej	1 017,5	57,0	-
Transakcje forward	57,9	2,5	-
IRS	7 863,4	5 723,6	-
Opcje	722,9	1 770,0	-
Przychody i koszty **			
Przychody	-66,6	-15,7	-2,8
Koszty***	81,0	39,8	-

*/ zawiera transakcje ING Banku Śląskiego S.A. ze spółkami zależnymi / stowarzyszonymi Grupy ING Banku Śląskiego S.A.

**/ Przychody i koszty prezentowane są w układzie jednolitym ze sprawozdaniem finansowym. Przychody zawierają między innymi wynik na wycenie instrumentów pochodnych.

***/ Koszty prezentowane są według wartości netto (bez podatku VAT).

46. Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami Kredyty dla pracowników i kierownictwa Banku

Pracownicy Grupy ING Banku Śląskiego S.A. korzystają z kredytów na takich samych warunkach jak pozostali klienci Banku (nie ma kredytów preferencyjnych dla pracowników). Kredyty dla pracowników ujęte są w kwocie kredytów dla klientów i według stanu na 31.12.2013 roku wynoszą 137,2 mln zł (bez pożyczek z ZFŚS). Na dzień 31.12.2012 roku ich wartość wyniosła 126,1 mln zł.

Udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej i poręczenia dla osób będących w kierownictwie Banku jest określone odrębną procedurą i monitorowaniem zgodnie z Zarządzeniem Prezesa ING Banku Śląskiego S.A.

W sprawozdaniu finansowym za 2013 rok ujęto udzielone kredyty, pożyczki pieniężne, gwarancje i poręczenia bankowe dla kierownictwa Banku (w rozumieniu Art. 79 Prawa Bankowego) w wysokości 33,9 mln zł. Na dzień 31.12.2012 roku ich wartość wyniosła 33,9 mln zł.

Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

Pracownicy mogą korzystać z różnorodnych form pomocy socjalnej w ramach utworzonych w podmiotach Grupy Zakładowych Funduszy Świadczeń Socjalnych. Stan pożyczek udzielonych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych według stanu na 31.12.2013 roku wynosi 9,3 mln zł, wobec 10,9 mln zł na dzień 31.12.2012 roku.

Stan Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na dzień 31.12.2013 roku wynosił 3,1 mln zł wobec 2,9 mln zł na dzień 31.12.2012 roku.

Wynagrodzenie Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. (w mln zł)

Na koniec 2013 roku skład Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. przedstawiał się następująco:

- p. Małgorzata Kołakowska - Prezes Zarządu Banku,
- p. Mirosław Boda - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Michał Bolesławski - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Joanna Erdman - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Justyna Kesler - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Oscar Swan - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Ignacio Juliá Vilar - Wiceprezes Zarządu Banku.

Świadczenia dla Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. (w mln zł)

	rok 2013	rok 2012
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze, w tym:	10,3	9,0
- wynagrodzenia	8,1	7,2
- korzyści	2,2	1,8
RAZEM	10,3	9,0

Na krótkoterminowe świadczenia pracownicze składają się wynagrodzenia zasadnicze, ubezpieczenia, wpłaty na fundusz inwestycyjny, opieka medyczna oraz inne świadczenia przyznane przez Radę Nadzorczą.

Długoterminowe świadczenia pracownicze obejmują świadczenia z tytułu programu motywacyjnego Grupy ING. Wartość tych świadczeń w roku 2013 wyniosła 1,1 mln zł wobec 0,2 mln zł w roku 2012.

Świadczenia dla Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń (w mln zł)

	2013		2012	
	Krótkoterminowe świadczenia	Długoterminowe świadczenia	Krótkoterminowe świadczenia	Długoterminowe świadczenia
Płatności w gotówce	2,1	1,4	1,9	1,2
Akcje fantomowe	2,1	1,4	2,5	1,7
RAZEM	4,2	2,8	4,4	2,9

Na krótkoterminowe świadczenia składają się świadczenia wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń – część nieodroczone.

Na długoterminowe świadczenia składają się świadczenia wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń – część odroczone.

Zgodnie z obowiązującym w Banku systemem wynagrodzeń, Członkom Zarządu Banku może przysługiwać bonus za rok 2013, którego wypłata będzie miała miejsce w 2014 roku. W związku z tym została utworzona rezerwa na wypłatę gotówkową bonusu za rok 2013 dla Członków Zarządu, która wynosiła 7,0 mln zł na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Ostateczną decyzję odnośnie wysokości tego bonusu podejmie Rada Nadzorcza Banku. Na dzień 31 grudnia 2012 roku rezerwa na wypłatę gotówkową bonusu dla Członków Zarządu wynosiła 7,3 mln zł. Zatwierdzona przez Radę w roku 2013 kwota bonusu, która dotyczyła roku 2012 wyniosła 6,2 mln zł.

W latach zakończonych dnia 31 grudnia 2012 roku oraz 31 grudnia 2013 roku Członkom Zarządu nie wypłacono świadczeń po okresie zatrudnienia.

Członkowie Zarządu mają zawarte umowy o zakazie konkurencji po zaprzestaniu pełnienia funkcji w Zarządzie Banku. W przypadku nie powołania na nową kadencję lub odwołania Członkom Zarządu przysługuje odprawa. Informacja o odprawach przysługujących Członkom Zarządu jest zawarta w ich umowach o pracę i należy się tylko w przypadku rozwiązania umowy o pracę przez Bank z przyczyn innych niż uprawniające do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. (dane w mln zł)

Na koniec 2013 roku Rada Nadzorcza ING Banku Śląskiego S.A. działała w następującym składzie:

- p. Anna Fornalczyk - Przewodnicząca, Członek Niezależny,
- p. Brunon Bartkiewicz - Wiceprzewodniczący,
- p. Wojciech Popiołek - Sekretarz Rady, Członek Niezależny,
- p. Roland Boekhout - Członek,
- p. Adrianus Johannes Antonius Kas - Członek,
- p. Nicolaas Cornelis Jue - Członek,
- p. Mirosław Kośmider - Członek, Członek Niezależny.

Świadczenia dla Członków Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. (w mln zł)

	rok 2013	rok 2012
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze, w tym:	0,5	0,5
- wynagrodzenia	0,5	0,5
RAZEM	0,5	0,5

Członkowie Zarządu oraz inne osoby będące pracownikami ING Banku Śląskiego S.A. nie otrzymują wynagrodzenia ani nagród z tytułu pełnienia funkcji we władzach jednostek zależnych i stowarzyszonych Grupy ING Banku Śląskiego S.A.

Stan posiadania akcji ING Banku Śląskiego przez członków Rady Nadzorczej Banku oraz członków Zarządu Banku

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku na dzień 31.12.2013 roku nie posiadali akcji ING Banku Śląskiego S.A., podobnie jak na dzień przekazania do publicznej wiadomości rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za 2012 rok.

47. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie Kapitałowej wynosiło odpowiednio:

Liczba zatrudnionych	koniec roku 2013	koniec roku 2012
W osobach	8 619	8 687
W etatach	8 502,7	8 519,2

48. Istotne zdarzenia po dacie bilansowej Zamiar podziału spółki Centrum Banku Śląskiego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

W dniu 17 lutego 2014 roku Zarząd ING Banku Śląskiego S.A. poinformował o zamiarze podziału poprzez przejęcie spółki Centrum Banku Śląskiego Spółka z o.o., w której Bank posiada 100% udziałów. Podział nastąpi poprzez przeniesienie całego majątku CBS Spółka z o.o. na ING Bank Śląski S.A. oraz Solver Spółka z o.o., w której Bank posiada 82,3% udziałów. Plan podziału CBS Spółka z o.o., został uzgodniony przez Zarządy ING Banku Śląskiego S.A., Solver Spółka z o.o. oraz CBS Spółka z o.o. w dniu 11 lutego 2014 roku. Celem działań ukierunkowanych na restrukturyzację CBS Spółka z o.o. jest optymalizacja kosztów zarządzania nieruchomościami w ramach Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

49. Zatwierdzenie sprawozdania

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku w dniu 4 marca 2014 roku.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

Wszystkie działania Grupy pociągają za sobą analizę, ocenę, akceptację oraz zarządzanie pewnymi rodzajami ryzyk lub ich kombinacją. Najważniejszymi rodzajami ryzyk, których źródło stanowią aktywa finansowe, są: ryzyko kredytowe, ryzyko płynności oraz ryzyko rynkowe obejmujące ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko cenowe. Poniżej przedstawiony jest opis zarządzania wszystkimi ryzykami, które są znaczące dla Grupy.

I. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

1. Definicja ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe to możliwość nie odzyskania należnych Grupie kwot z tytułu udzielonych produktów kredytowych i prowadząca w konsekwencji do nie uzyskania dochodu i/lub poniesienia straty finansowej.

Straty wynikające z działalności kredytowej są pochodną ryzyka oraz działań Grupy zmierzających do ograniczenia tych strat. Grupa oddziałuje na poziom strat poprzez poziom ryzyka jakie akceptuje, kwotę ekspozycji na ryzyko, zabezpieczenie ponoszonego ryzyka oraz poprzez bezpośrednie działania ograniczające straty w przypadku, gdy ryzyko się zmaterializuje.

Mając na celu utrzymanie równowagi pomiędzy tworzeniem wartości ekonomicznej i długookresowym rozwojem aktywności biznesowej, Bank dąży do stosowania zasad określania dochodowości i reguł polityki cenowej, które opierają się na koncepcji zwrotu na aktywach ważonych ryzykiem (RWA). Do tego celu wykorzystane jest narzędzie pozwalające określić premię za ryzyko (poziom dochódów do wygenerowania na transakcji/kliencie) w zależności od profilu ryzyka klienta i transakcji (m.in. ratingu, jakości zabezpieczeń). Bazą do wyznaczenia tej premii jest relacja dochodów (pomniejszonych o koszt pozyskania pieniądza) do aktywów ważonych ryzykiem (RWA).

W ramach planowania i określania strategii kredytowej Bank ustala portfelowe limity apetytu na ryzyko (RAS), w tym, w szczególności, maksymalne poziomy ryzyka powiązane z parametrami PD oraz LGD w portfelu kredytowym.

Obszar zarządzania ryzykiem kredytowym obejmuje następujące elementy:

- identyfikację i ocenę ryzyka,
- pomiar i monitorowanie ryzyka,
- ograniczanie ryzyka i działania zapobiegawcze,
- rozwój narzędzi wspierających identyfikację i pomiar ryzyka,
- sposób finansowego pokrycia potencjalnych i faktycznych strat z tytułu ponoszonego ryzyka kredytowego.

Obszar zarządzania ryzykiem kredytowym dotyczy: przygotowania i wprowadzenia produktu kredytowego, całego procesu kredytowego i wszystkich jednostek zaangażowanych w te procesy.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	1 399,8	1 377,1
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 951,4	1 554,6
Wycena instrumentów pochodnych	1 471,4	1 822,1
Inwestycje	19 493,6	17 881,1
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 051,9	1 112,6
Kredyty i inne należności udzielone klientom	52 237,9	48 985,3
Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	638,8	0,0
Należności w innych aktywach	86,9	104,9
Udzielone zobowiązania pozabilansowe, w tym:	19 046,8	16 559,9
- niewykorzystane linie kredytowe	14 751,9	12 063,5
- gwarancje	2 663,5	2 459,3
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	485,6	1 046,9
- limity na kartach kredytowych	764,1	675,1
- akredytywy	381,7	315,1
Razem	97 378,5	89 397,6

2. Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Struktura organizacyjna jednostki dominującej Grupy (Banku) obejmuje w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym następujące jednostki organizacyjne:

- Radę Nadzorczą Banku,
- Zarząd Banku wraz z Komitetem Polityki Kredytowej zatwierdzające w ramach swoich kompetencji określone wewnętrzne akty normatywne z obszaru ryzyka kredytowego,
- Departament Ryzyka Korporacyjnego Portfela Kredytowego,
- Departament Modelowania i Raportowania Korporacyjnego Ryzyka Kredytowego,
- Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Strategicznych,
- Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Korporacyjnych,
- Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym,
- Departament Monitoringu i Restrukturyzacji,
- Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka,
- Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego,

Misją tych jednostek jest zapewnienie właściwej równowagi pomiędzy celami komercyjnymi Grupy i akceptowalnym przez Grupę poziomem „apetytu na ryzyko” przy uwzględnieniu aktualnych realiów ekonomicznych.

Cel ten jest osiągany poprzez następujące działania:

- opracowanie zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur dla celów akceptacji dopuszczalnego poziomu ryzyka kredytowego wobec przedsiębiorców i kontrahentów, wsparcie rozwoju narzędzi służących identyfikacji i pomiarowi ryzyka, egzekwowanie wykonania decyzji kredytowych, tworzenie rezerw na ryzyko

kredytowe oraz inicjowanie koniecznych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,

- przeprowadzanie analizy kredytowej i podejmowanie decyzji kredytowych,
- zwiększanie wśród pracowników Banku świadomości ryzyka kredytowego i kontrahenta w celu jego ograniczania,
- zarządzanie trudnymi kredytami zorientowane na minimalizację ryzyka i strat Banku,
- niezależną i obiektywną ocenę skuteczności, adekwatności i efektywności działania jednostek kredytujących oraz oceniających ryzyko kredytowe dzięki regularnym inspekcjom w tych jednostkach.

Funkcje komercyjne są oddzielone od oceny ryzyka transakcji i ryzyka klienta (zasada „dwóch par oczu”).

W Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. ze względu na charakter działalności zarządzanie ryzykiem kredytowym dotyczy głównie spółek ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o. W dalszej części rozdziału, w punkcie 8 *Zarządzanie ryzykiem kredytowym w spółkach Grupy* przedstawiono strukturę organizacyjną oraz przebieg procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w podmiotach zależnych.

Poniżej przedstawiono bardziej szczegółowo zakresy zadań poszczególnych jednostek organizacyjnych w ramach procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w jednostce dominującej Grupy.

2.1. Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń oraz strategii zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku.

2.2. Zarząd

Zarząd ING Banku Śląskiego S.A.:

- zatwierdza Politykę Kredytową określającą strategiczne podejście do podejmowania ryzyka kredytowego oraz jego akceptowalny poziom,
- powołuje i zatwierdza skład Komitetu Polityki Kredytowej, za pośrednictwem którego sprawuje ciągły nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem kredytowym,
- okresowo, ale nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą Banku o poziomie i profilu ryzyka oraz zmianach w Polityce Kredytowej,
- aktywnie wspiera wdrażanie i realizację Polityki Kredytowej poprzez indywidualne działania Członków Zarządu sprawujących nadzór nad podległymi obszarami. W skład zarządu wchodzi Członek odpowiedzialny za Pion Zarządzania Ryzykiem, który ponosi odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem kredytowym i rynkowym,
- dokonuje przeglądu skuteczności metod identyfikacji ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość oraz ustalania wysokości odpisów z tego tytułu oraz ocenia adekwatność i wrażliwość wykorzystywanych metod na zmiany warunków zewnętrznych,
- dokonuje przeglądu procesów i sposobu monitorowania jakości ekspozycji kredytowych.

2.3. Komitety

W Banku funkcjonują następujące stałe Komitety, których kompetencje obejmują obszary związane z ryzykiem kredytowym:

- Komitet Polityki Kredytowej (KPK), którego podstawowym celem jest nadzorowanie realizacji i kontrola przestrzegania przez jednostki organizacyjne ING Banku Śląskiego S.A. „zasad polityki kredytowej” i limitów RAS,
- Komitety Kredytowe:
  - ING Banku Śląskiego S.A. (Komitet Kredytowy Banku),
  - Komitet ds. Restrukturyzacji.

W obszarze klientów strategicznych podejmowanie decyzji kredytowych następuje w trybie dwuosobowym przez osoby upoważnione przez KPK.

2.4. Pion Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Rynkowym

W strukturze organizacyjnej Banku jest wydzielony Pion Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Rynkowym.

Misją Pionu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Rynkowym jest utrzymanie odpowiedniego poziomu ryzyka kredytowego i rynkowego w Banku. Pion kierowany jest przez Dyrektora Banku, podległego i raportującego do Członka Zarządu odpowiedzialnego za ryzyko Banku.

Dyrektor Banku nadzoruje departamenty, których obszar kompetencyjny obejmuje systemowe zarządzanie kredytowym ryzykiem korporacyjnym Banku:

- Departament Ryzyka Korporacyjnego Portfela Kredytowego,
- Departament Modelowania i Raportowania Korporacyjnego Ryzyka Kredytowego,
- Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Strategicznych,
- Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Korporacyjnych,
- Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka.

W odniesieniu do departamentu odpowiedzialnego za zarządzanie kredytowym ryzykiem detalicznym (Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym) raportowanie następuje bezpośrednio do Członka Zarządu odpowiedzialnego za ryzyko Banku.

W ramach departamentów związanych z zarządzaniem ryzykiem kredytowym funkcjonują jednostki/zespoły odpowiedzialne za politykę i procedury, badanie i modelowanie ryzyka kredytowego oraz monitoring i raportowanie portfelowego ryzyka kredytowego.

Zadania poszczególnych Departamentów uczestniczących w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym są następujące:

2.5. Departament Ryzyka Korporacyjnego Portfela Kredytowego

- opracowywanie skutecznych systemów zarządzania ryzykiem kredytowym poprzez stałe utrzymywanie i rozbudowę zasad polityki kredytowej oraz opis procesów i procedur celem zapewnienia właściwej równowagi pomiędzy aktualnymi celami komercyjnymi ING Banku Śląskiego S.A. i odpowiednim poziomem świadomości / apetytu na ryzyko zważywszy na rzeczywistość rynkową w Polsce,
- zapewnienie skutecznego i odpowiadającego aktualnym warunkom funkcjonowania obszaru zarządzania ryzykiem i procesami poprzez zarządzanie, uczestnictwo

w projektach, projektowanie organizacji, przegląd procesów, reagowanie na potrzeby front office, operacji, realizację wniosków Zarządu i Centrali Grupy ING.

2.6. Departament Modelowania i Raportowania Korporacyjnego Ryzyka Kredytowego

- definiowanie i przegląd sprawozdawczości zarządczej w obszarze ryzyka,
- wspieranie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym i ryzykiem kontrahenta poprzez opracowywanie narzędzi służących identyfikacji i pomiarowi ryzyka, monitoringowi i sprawozdawczości w zakresie jakości portfela kredytowego, udzielanie rekomendacji odnośnie rezerw na ryzyko kredytowe; wspieranie jednostek zarządzania ryzykiem kredytowym i ryzykiem kontrahenta w zakresie przepisów prawa i administracyjnym.

2.7. Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Strategicznych / Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Korporacyjnych

- zarządzanie ryzykiem kredytowym związanym z finansowaniem klientów poprzez zapewnianie doradztwa z zakresu ryzyka w procesie podejmowania decyzji kredytowych, egzekwowania realizacji decyzji kredytowych, rekomendowania wymaganych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,
- zapewnienie istotnych danych dla zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur celem zatwierdzania akceptowalnego poziomu ryzyka klienta,
- zwiększenie świadomości ryzyka kredytowego i ryzyka kontrahenta wśród pracowników Banku celem ograniczenia tych rodzajów ryzyka,
- rekomendowanie poziomu rezerw i koniecznych zmian w zarządzaniu procesami kredytowymi definiowaniu produktów, polityce kredytowej celem redukcji ryzyka.

2.8. Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym

- zarządzanie ryzykiem poprzez: pomiar poziomu ryzyka, określanie kryteriów akceptacji ryzyka, monitorowanie jakości portfela kredytowego, wycenę potencjalnych strat, rekomendowanie rezerw finansowych i koniecznych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym, definicji produktów, polityce kredytowej w celu zmniejszenia ryzyka,
- szacowanie bieżącego i przewidywanego poziomu ryzyka na potrzeby ustalania apetytu na ryzyko,
- rozwój i aktualizacja modeli kalkulacji zdolności kredytowej,
- inicjowanie przygotowania i aktualizacji statystycznych modeli akceptacyjnych (kart skoringowych dla kredytów detalicznych) oraz ich wdrażanie,
- opracowywanie i wdrażanie zasad tworzenia odpisów na należności dotknięte utratą wartości,
- zwiększanie wśród pracowników Banku świadomości ryzyka kredytowego, możliwości i metod jego ograniczania.

2.9. Departament Monitoringu i Restrukturyzacji

- zarządzanie trudnymi kredytami detalicznymi w celu minimalizacji ryzyka kredytowego i strat Banku dla wszystkich segmentów detalicznych poprzez prowadzenie akcji windykacyjnych dla klientów z zaległościami,

- współpraca z Departamentem Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym w celu identyfikacji negatywnych trendów oraz segmentów w kredytowych portfelach detalicznych,
- nadzór nad zewnętrznymi podmiotami oraz kancelariami prawnymi prowadzącymi windykację dłużników.

2.10. Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka

- zarządzanie trudnymi kredytami (korporacyjnymi) zorientowane na minimalizację ryzyka i strat Banku wynikających z portfela zaangażowań nieregularnych tj.
  - kompleksowa restrukturyzacja i windykacja trudnych kredytów,
  - ustalanie ratingów oraz identyfikacja utraty wartości ekspozycji kredytowych klientów nieregularnych,
  - szacowanie odpisów na należności kredytowe związane z największymi zaangażowaniami o utraconej zdolności kredytowej,
- udział w przeglądach portfela „Watch List”,
- opracowanie zasad związanych z zarządzaniem trudnymi kredytami w celu zmniejszania ryzyka i strat,
- analiza i raportowanie w zakresie korporacyjnego portfela nieregularnego,
- współpraca z audytorem, organami nadzoru bankowego, organizacjami międzybankowymi i odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi Grupy ING w zakresie zarządzania trudnymi kredytami korporacyjnymi oraz tworzenia odpisów na należności kredytowe,
- uczestnictwo w projektach związanych z zarządzaniem ryzykiem kredytowym, szczególnie w zakresie zarządzania trudnymi kredytami oraz tworzenia odpisów na należności kredytowe, w tym opiniowanie oraz rekomendowanie zmian w tych obszarach.

2.11. Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego

- okresowa weryfikacja dokumentacji kredytowej i ocenianie funkcjonowania procesu kredytowego w ING Banku Śląskim S.A., na poziomie front-office i back-office (możliwość rekomendowania do Komitetu Polityki Kredytowej zmian w obecnie funkcjonujących politykach i procesach),
- analizowanie wybranych kredytów i adekwatności lokalnego zarządzania ryzykiem podczas regularnych inspekcji w jednostkach organizacyjnych Banku,
- identyfikacja obszarów mogących stanowić ewentualny problem oraz reagowanie na sygnały płynące z organizacji,
- kontrola przestrzegania kryteriów zatwierdzania transakcji, procesu uruchamiania kredytów, zachowań/statystyk w zakresie spłat, statystyk nieterminowych spłat, adekwatności monitorowania zaangażowań i kategorii ryzyka, prawidłowości wprowadzonych danych kredytowych w systemie informatycznym i odzyskiwania należności.

3. Ustalenie struktury autoryzacji decyzji w procesie kredytowym

Kompetencje decyzyjne w indywidualnych sprawach kredytowych oddzielone są od decyzji w sferze polityki kredytowej i zarządzania ryzykiem. Akceptacji ryzyka kredytowego dokonują upoważnione osoby.

W procesie kredytowym decyzje kredytowe dotyczące portfela regularnego podejmowane są w trybie dwuosobowym (SAP) z uwzględnieniem zasad podejmowania decyzji kredytowych, określonych w Instrukcji Kredytowej. Wyjątki dotyczą niektórych klientów korporacyjnych w przypadku których:

- decyzję podejmuje Komitet Kredytowy Banku – dotyczy to największych ekspozycji kredytowych, określonych w Instrukcji Kredytowej,
- decyzję podejmuje się jednoosobowo – dotyczy to tzw. „Szybkiej Ścieżki Kredytowej”.

Poziom kompetencyjny skorelowany jest z poziomem ryzyka kredytowego wynikającym z ryzyka klienta i transakcji. Wraz ze wzrostem ryzyka kredytowego decyzje podejmowane są przez osoby, które ze swej natury posiadają więcej doświadczenia, a zatem umiejętności szerokiego i wnikliwego identyfikowania ryzyka.

Rozwiązania w zakresie określania szczebla kompetencyjnego w odniesieniu do decyzji kredytowych dla ekspozycji kredytowych dla portfela regularnego oparte są na wyznaczonej klasie ryzyka klienta oraz:

- poziomie łącznego zaangażowania Grupy ING wobec dłużnika oraz podmiotów wchodzących w skład grupy kapitałowej (w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 44 Ustawy z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości), do której należy również dłużnik oraz podmioty z nim powiązane osobowo przez małżonków (dotyczy to wyłącznie sytuacji, gdy finansowany jest przedsiębiorca-osoba fizyczna),
- przedmiotu danej decyzji kredytowej.

W segmencie detalicznym tryb podejmowania decyzji jest jednoosobowy albo dwuosobowy. Dla określonych sytuacji decyzje podejmowane są automatycznie przez system informatyczny. W przypadku trybu dwuosobowego, dla decyzji pozytywnej, zawsze wymagana jest zgodna akceptacja obydwu decydentów. Zakres decyzji podejmowanych w trybie jednoosobowym albo dwuosobowym oraz zasady ustalania, nadawania i przeglądu kompetencji do akceptacji decyzji kredytowych określone zostały w Regulaminie kredytowania, rozdział Zasady Podejmowania Decyzji Kredytowych.

Odpowiedni szczebel upoważniony do akceptacji ryzyka (szczebel decyzyjny) ustala się biorąc pod uwagę łączne zaangażowanie Banku wobec klienta za spłatę którego jest on odpowiedzialny. Każde nowe zaangażowanie wobec osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w formie innej niż odrębnej osoby prawnej powinno być akceptowane na szczeblu, który wynika z łącznego zaangażowania Banku wobec tego klienta jako osoby fizycznej oraz z tytułu prowadzenia przez niego działalności gospodarczej.

4. Struktura portfela zaangażowań

Portfel zaangażowań*	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
Zaangażowania wobec klientów korporacyjnych, w tym:	31 476,7	16 482,7	29 877,7	14 563,4
- IBNR (objęte odpisem na poniesione lecz nie ujawnione straty)	29 663,1	16 450,4	28 490,4	14 427,4
- Impaired (w przypadku których wykazano utratę wartości), w tym:	1 813,6	32,3	1 387,3	136,0
- ISFA (w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości)	1 616,3	28,6	1 251,6	130,4
- INSFA (objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące)	197,3	3,7	135,7	5,6
Zaangażowania wobec klientów detalicznych, w tym:	18 505,5	2 278,0	16 632,0	2 138,6
- IBNR (objęte odpisem na poniesione lecz nie ujawnione straty)	18 004,5	2 275,8	16 092,1	2 133,9
- Impaired (w przypadku których wykazano utratę wartości), w tym:	501,0	2,2	539,9	4,7
- INSFA (objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące)	501,0	2,2	539,9	4,7
Zaangażowania ogółem	49 982,2	18 760,7	46 509,7	16 702,0

*) Zaangażowania bilansowe przyjęte do analizy uwzględniają kwoty kapitału pozostałego do spłaty, naliczone odsetki oraz korekty wartości z tytułu efektywnej stopy procentowej.

4.1. Zaangażowania wobec klientów korporacyjnych Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
3	0,0	0,3	0,0	0,3
4	0,0	0,0	0,4	0,0
5	0,0	0,2	72,8	45,4
6	183,4	584,6	37,0	50,3
7	4 562,2	1 630,6	5 207,3	1 102,4
8	1 279,0	492,4	984,8	461,4
9	1 587,4	2 044,5	1 258,9	1 647,6
10	2 409,9	2 600,1	3 063,9	3 060,3
11	4 916,1	3 114,8	3 597,6	2 439,7
12	3 738,8	1 613,8	3 379,6	1 380,8
13	5 374,4	2 386,8	5 546,9	2 362,0
14	1 753,2	664,3	2 007,9	601,3
15	2 444,4	824,1	1 892,7	675,7
16	702,8	313,1	693,1	201,6
17	242,6	67,7	233,1	290,1
18	285,3	36,2	312,9	66,5
19	183,6	76,9	201,5	42,0
20	1 158,8	29,7	866,8	120,7
21	1,1	0,0	0,0	0,0
22	653,7	2,6	520,5	15,3
Razem	31 476,7	16 482,7	29 877,7	14 563,4

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	29 708,2	16 450,3	28 093,2	14 550,6
1-30	758,5	31,3	716,0	12,6
31-60	82,3	0,0	66,8	0,2
61-90	8,8	0,0	68,6	0,0
91-180	24,1	0,0	157,2	0,0
181-365	72,9	1,1	270,3	0,0
>365	821,9	0,0	505,6	0,0
Razem	31 476,7	16 482,7	29 877,7	14 563,4

Zaangażowania wobec klientów korporacyjnych dla klas ryzyka 1-19 objęte są odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - *Incurred But Not Reported*). Zaangażowanie dla klas 20-22 objęte jest odpisem na utratę wartości (ISFA - *Individually Significant Financial Assets* lub INSFA - *Individually Non-Significant Financial Assets*).

4.1.1. Portfel IBNR

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - Incurred But Not Reported) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
3	0,0	0,3	0,0	0,3
4	0,0	0,0	0,4	0,0
5	0,0	0,2	72,8	45,4
6	183,4	584,6	37,0	50,3
7	4 562,2	1 630,6	5 207,3	1 102,4
8	1 279,0	492,4	984,8	461,4
9	1 587,4	2 044,5	1 258,9	1 647,6
10	2 409,9	2 600,1	3 063,9	3 060,3
11	4 916,1	3 114,8	3 597,6	2 439,7
12	3 738,8	1 613,8	3 379,6	1 380,8
13	5 374,4	2 386,8	5 546,9	2 362,0
14	1 753,2	664,3	2 007,9	601,3
15	2 444,4	824,1	1 892,7	675,7
16	702,8	313,1	693,1	201,6
17	242,6	67,7	233,1	290,1
18	285,3	36,2	312,9	66,5
19	183,6	76,9	201,5	42,0
Razem	29 663,1	16 450,4	28 490,4	14 427,4

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - Incurred But Not Reported) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	28 851,3	16 418,6	27 724,5	14 422,2
1-30	719,2	31,3	695,6	5,0
31-60	77,3	0,0	46,6	0,2
61-90	3,5	0,0	10,0	0,0
91-180	0,4	0,0	12,5	0,0
181-365	0,3	0,5	0,5	0,0
>365	11,1	0,0	0,7	0,0
Razem	29 663,1	16 450,4	28 490,4	14 427,4

Jakość portfela kredytowego klientów korporacyjnych, który nie jest przeterminowany ani zagrożony utratą wartości

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
3	0,0	0,3	0,0	0,3
4	0,0	0,0	0,4	0,0
5	0,0	0,2	72,8	45,4
6	183,6	584,6	36,7	50,3
7	4 561,2	1 630,6	5 194,9	1 101,8
8	1 276,8	492,4	978,3	461,4
9	1 564,9	2 043,7	1 240,0	1 647,1
10	2 389,3	2 599,2	2 983,2	3 058,4
11	4 807,1	3 106,2	3 515,0	2 438,8
12	3 501,6	1 613,4	3 289,6	1 380,7
13	5 251,1	2 374,1	5 264,5	2 361,8
14	1 685,7	663,5	1 938,8	600,7
15	2 380,3	818,1	1 834,6	675,3
16	677,5	311,5	674,4	201,6
17	238,4	67,7	228,9	290,1
18	172,4	36,2	297,7	66,5
19	161,4	76,9	174,7	42,0
Razem	28 851,3	16 418,6	27 724,5	14 422,2

Analiza wiekowa portfela kredytowego klientów korporacyjnych, który jest przeterminowany, lecz nie zagrożony utratą wartości

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
1-30	719,1	31,3	695,6	5,0
31-60	77,3	0,0	46,6	0,2
61-90	3,5	0,0	10,0	0,0
91-180	0,4	0,0	12,5	0,0
181-365	0,4	0,5	0,5	0,0
>365	11,1	0,0	0,7	0,0
Razem	811,8	31,8	765,9	5,2

4.1.2. Portfel ISFA

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości (ISFA - Individually Significant Financial Assets) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
20	1 115,9	27,2	831,4	117,5
21	0,3	0,0	0,0	0,0
22	500,1	1,4	420,2	12,9
Razem	1 616,3	28,6	1 251,6	130,4

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości (ISFA - Individually Significant Financial Assets) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	829,3	28,0	352,7	122,8
1-30	30,5	0,0	15,1	7,6
31-60	0,5	0,0	12,9	0,0
61-90	0,0	0,0	54,6	0,0
91-180	13,7	0,0	130,7	0,0
181-365	35,7	0,6	245,7	0,0
>365	706,6	0,0	439,9	0,0
Razem	1 616,3	28,6	1 251,6	130,4

4.1.3. Portfel INSFA

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczające (INSFA - Individually Non-Significant Financial Assets) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
20	42,9	2,5	35,4	3,2
21	0,8	0,0	0,0	0,0
22	153,6	1,2	100,3	2,4
Razem	197,3	3,7	135,7	5,6

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczające (INSFA-Individually Non-Significant Financial Assets) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	27,6	3,7	16,0	5,6
1-30	8,8	0,0	5,3	0,0
31-60	4,5	0,0	7,3	0,0
61-90	5,3	0,0	4,0	0,0
91-180	10,0	0,0	14,0	0,0
181-365	36,9	0,0	24,1	0,0
>365	104,2	0,0	65,0	0,0
Razem	197,3	3,7	135,7	5,6

4.2. Zaangażowania wobec klientów detalicznych Zaangażowanie wobec klientów detalicznych według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
2	961,0	37,2	825,7	44,6
4	3 402,9	288,4	3 046,2	280,7
5.1	1 576,8	55,3	1 437,5	64,8
5.2	4 337,7	141,1	3 906,5	140,1
6	68,5	172,4	66,4	161,7
7	285,4	6,3	229,9	5,2
8	2 321,6	210,3	2 083,0	199,4
9	214,6	192,9	181,3	190,9
10	203,3	118,6	187,6	115,8
11	1 052,7	129,0	972,3	126,9
12	476,7	73,6	432,9	63,6
13	1 334,9	158,6	1 040,5	70,2
14	1 164,3	650,8	1 107,2	591,9
15	281,8	19,0	254,2	62,9
16	118,1	8,8	110,8	9,5
17	73,2	10,2	77,0	1,8
18	55,7	3,2	57,3	3,6
19	68,4	0,1	70,8	0,3
19.1	4,7	0,0	3,6	0,0
19.2	2,2	0,0	1,4	0,0
20	294,8	2,1	280,4	4,6
22	206,2	0,1	259,5	0,1
Razem	18 505,5	2 278,0	16 632,0	2 138,6

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	17 534,3	2 259,8	15 626,1	2 120,7
1-30	421,9	15,4	396,6	15,3
31-60	96,2	1,6	107,1	1,9
61-90	39,3	0,4	45,9	0,3
91-120	17,3	0,1	17,2	0,0
121-150	14,7	0,1	11,8	0,1
151-180	11,5	0,0	12,8	0,0
>180	370,3	0,6	414,5	0,3
Razem	18 505,5	2 278,0	16 632,0	2 138,6

4.2.1. Portfel IBNR

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - Incurred But Not Reported) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
2	961,0	37,2	825,7	44,6
4	3 402,9	288,4	3 046,2	280,7
5.1	1 576,8	55,3	1 437,5	64,8
5.2	4 337,7	141,1	3 906,5	140,1
6	68,5	172,4	66,4	161,7
7	285,4	6,3	229,9	5,2
8	2 321,6	210,3	2 083,0	199,4
9	214,6	192,9	181,3	190,9
10	203,3	118,6	187,6	115,8
11	1 052,7	129,0	972,3	126,9
12	476,7	73,6	432,9	63,6
13	1 334,9	158,6	1 040,5	70,2
14	1 164,3	650,8	1 107,2	591,9
15	281,8	19,0	254,2	62,9
16	118,1	8,8	110,8	9,5
17	73,2	10,2	77,0	1,8
18	55,7	3,2	57,3	3,6
19	68,4	0,1	70,8	0,3
19.1	4,7	0,0	3,6	0,0
19.2	2,2	0,0	1,4	0,0
Razem	18 004,5	2 275,8	16 092,1	2 133,9

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - Incurred But Not Reported) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	17 491,3	2 258,3	15 587,7	2 116,8
1-30	404,1	15,3	380,4	15,1
31-60	81,4	1,6	89,0	1,8
61-90	24,2	0,4	35,0	0,2
91-120	1,1	0,1	0,0	0,0
121-150	0,5	0,1	0,0	0,0
151-180	0,4	0,0	0,0	0,0
>180	1,5	0,0	0,0	0,0
Razem	18 004,5	2 275,8	16 092,1	2 133,9

Jakość portfela kredytowego klientów detalicznych, który nie jest przeterminowany ani zagrożony utratą wartości

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
2	960,9	37,2	825,7	44,6
4	3 402,9	288,3	3 046,2	280,7
5.1	1 576,8	55,3	1 437,5	64,8
5.2	4 337,7	141,1	3 906,5	140,1
6	68,4	171,9	66,4	161,6
7	285,4	6,3	229,9	5,2
8	2 321,2	210,0	2 082,8	199,2
9	214,2	192,4	181,1	190,5
10	202,4	118,0	187,3	115,4
11	1 015,2	127,7	941,2	126,0
12	470,1	72,7	428,4	62,3
13	1 209,3	156,6	917,7	68,0
14	1 139,2	647,9	1 082,7	589,4
15	209,5	16,5	187,8	59,8
16	53,4	7,2	47,6	7,7
17	10,1	8,1	5,7	0,1
18	11,5	1,1	11,7	1,4
19	3,0	0,0	1,4	0,0
19.1	0,1	0,0	0,1	0,0
Razem	17 491,3	2 258,3	15 587,7	2 116,8

Analiza wiekowa portfela kredytowego klientów detalicznych, który jest przeterminowany, lecz nie zagrożony utratą wartości

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
1-30	404,1	15,3	380,4	15,1
31-60	81,4	1,6	89,0	1,8
61-90	24,2	0,4	35,0	0,2
91-120	1,1	0,1	0,0	0,0
121-150	0,5	0,1	0,0	0,0
151-180	0,4	0,0	0,0	0,0
>180	1,5	0,0	0,0	0,0
Razem	513,2	17,5	504,4	17,1

4.2.2. Portfel INSFA

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące (INSFA - Individually Non-Significant Financial Assets) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
20	294,8	2,1	280,4	4,6
22	206,2	0,1	259,5	0,1
Razem	501,0	2,2	539,9	4,7

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące (INSFA-Individually Non-Significant Financial Assets) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	43,0	1,5	38,4	3,9
1-30	17,8	0,1	16,2	0,2
31-60	14,8	0,0	18,1	0,1
61-90	15,1	0,0	10,9	0,1
91-120	16,2	0,0	17,2	0,0
121-150	14,2	0,0	11,8	0,1
151-180	11,1	0,0	12,8	0,0
>180	368,8	0,6	414,5	0,3
Razem	501,0	2,2	539,9	4,7

5. Zasady i proces zarządzania ryzykiem kredytowym klientów korporacyjnych**5.1. Przeglądy i ocena ryzyka kredytowego**

Funkcje komercyjne, realizujące działania skutkujące powstaniem ryzyka kredytowego, są oddzielone od procesu oceny ryzyka transakcji i ryzyka klienta (zasada „dwóch par oczu”). Ocena ryzyka kredytowego (realizowana przez Menedżera Ryzyka) przeprowadzana jest niezależnie od oceny funkcji komercyjnych (realizowanych przez Doradcę klienta).

W procesie określania klasy ryzyka i ustalania ratingu uczestniczą: Właściciel Ratingu (Doradca klienta) oraz Menedżer Ryzyka.

Właściciel Ratingu dokonuje wprowadzenia danych finansowych dotyczących klienta i ponosi odpowiedzialność za prawidłowość określenia klasy ryzyka (ratingu) oraz dokonywanie przeglądów ratingu.

W danym momencie może być tylko jeden Właściciel Ratingu danego kredytobiorcy.

W przypadku kredytobiorców posiadających klasę ryzyka od 18 do 22, których ekspozycja jest tzw. „kredytem trudnym”, Właścicielem Ratingu zostaje jednostka zajmująca się restrukturyzacją i windykacją kredytu (tj. Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka).

Właściciel Ratingu określa propozycję ratingu z wykorzystaniem modelu ratingowego dedykowanego dla danej grupy klientów.

Rating ostateczny jest określany przez Menedżera Ryzyka, a w przypadku zgłoszenia apelacji – przez Sędziego Apelacyjnego.

Menedżer Ryzyka jest odpowiedzialny za:

- zweryfikowanie poprawności wyboru odpowiedniego modelu ratingowego w przypadku danego kredytobiorcy,
- zweryfikowanie prawidłowości wprowadzonych danych finansowych i niefinansowych,
- dokonanie oceny jakości danych finansowych, które nie podlegały audytowi,
- określenie ratingu ostatecznego.

Wyniki zastosowania modeli ratingowych mogą podlegać arbitralnym korektom, poprzez ustalanie docelowych klas ryzyka w procesie tzw. apelacji ratingu.

Ustalanie ratingu w procesie apelacji może być rozpoczęte w przypadku występowania różnicy jednej klasy ryzyka (zarówno w górę jak i w dół) pomiędzy klasą ryzyka proponowaną przez model ratingowy, a propozycją osoby zgłaszającej wniosek o apelację ratingu.

Zgłoszenie apelacji ratingu następuje, gdy:

- model ratingu nie jest odpowiedni dla Kredytobiorcy,
- pojawiły się okoliczności, które być może nie zostały (jeszcze) ujęte w modelu ratingu, ale które mogą wywierać (zazwyczaj negatywny) wpływ na ocenę zdolności do spłaty kredytu przez Kredytobiorcę, w szczególności:
  - klient nie spłacił lub można przypuszczać, że nie spłaci zobowiązań finansowych którejkolwiek stronie,
  - wystąpiły poważne zakłócenia działalności klienta,
  - pojawiły się zmiany w ustawodawstwie, która mogą wywrzeć znaczący wpływ na wyniki finansowe klienta.

W ING Banku Śląskim S.A. funkcjonuje scentralizowany system informatyczny wspierający proces ratingowy, wykorzystywany w całej Grupie ING, zapewniający między innymi scentralizowane gromadzenie ratingów klientów.

5.2. Częstotliwość przeglądów oraz ewentualnych aktualizacji nadanych ratingów

Przegląd ratingu może być przeprowadzany wyłącznie przez Właściciela Ratingu. W przypadku dokonywania przeglądu ratingu obowiązują następujące zasady:

- rating musi być poddawany przeglądowi w cyklu przynajmniej rocznym. Rating jest uważany za przeterminowany po upływie 12 miesięcy od daty ostatniego zatwierdzenia ratingu,
- Właściciel Ratingu podejmuje odpowiednie działania w celu przeprowadzenia przeglądu albo dąży do unieważnienia ratingu, jeżeli Bank zakończył relacje z kredytobiorcą i nie występuje już żadne ryzyko kredytowe. Okresowy przegląd ratingu powinien zostać przeprowadzony przez Właściciela Ratingu w przypadku, gdy wartość jednego lub kilku czynników ryzyka uległa istotnej zmianie. Okoliczności wymagające dokonania ponownego przeglądu ratingu obejmują np. zmianę ratingu ryzyka podmiotu dominującego lub zmianę jednego z czynników jakościowych w modelu ryzyka,
- w przypadku braku przeprowadzonego przeglądu ratingu do końca 18 miesiąca od daty ostatniego zatwierdzenia ratingu, następuje jego automatyczne wygaśnięcie (z zastrzeżeniem, że rating klienta nieregularnego nie wygasa).

5.3. Ustalenie limitów koncentracji

Celem ograniczenia ryzyka koncentracji Bank w roku 2013 przestrzegał określonych w Art. 71 Ustawy Prawo Bankowe następujących limitów zaangażowań:

- limit 25% funduszy własnych Banku - w odniesieniu do innego banku krajowego, instytucji kredytowej, banku zagranicznego lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, składających się co najmniej z jednego banku krajowego, instytucji kredytowej lub banku zagranicznego,
- limit 25% funduszy własnych Banku - w stosunku do pozostałych podmiotów.

Ponadto, zgodnie z zaleceniami ustawowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego, Bank ustala wewnętrzne limity dotyczące koncentracji w odniesieniu do branż, przyjmowanych form zabezpieczeń oraz na bieżąco monitoruje zjawisko koncentracji w obszarach geograficznych swej działalności (Regionach).

Wyznaczanie ustawowych limitów koncentracji Bank realizuje w cyklach miesięcznych. Na podstawie zweryfikowanych danych przygotowana jest informacja obejmująca aktualne stany funduszy własnych Banku oraz wysokości poszczególnych limitów ustawowych. Informacja przekazywana jest zainteresowanym jednostkom Banku, wśród których znajdują się m.in.: Centra Bankowości Korporacyjnej, Oddziały Regionalne, Departamenty Pionu Kredytowego oraz Pionu Ryzyka. Oddziały regionalne prowadzą redystrybucję otrzymanej informacji do podległych im jednostek.

Bank monitoruje wykorzystanie limitów, sporządzając zestawienie klientów i grup klientów powiązanych oraz odnosząc ich aktualne zaangażowanie do wysokości obowiązujących limitów.

Na poziomie operacyjnym kontrola zachowania limitów koncentracji odbywa się na etapie opracowywania wniosków kredytowych, zatwierdzania konkretnych transakcji oraz w procesie okresowych przeglądów zaangażowań.

W ciągu roku 2013 jak i w roku 2012 nie wystąpiły przekroczenia ustawowych limitów koncentracji zaangażowań.

W celu uniknięcia nadmiernej koncentracji ryzyka kredytowego w branżach, Bank na bieżąco monitoruje zaangażowania w poszczególnych sektorach gospodarki. Na podstawie przeprowadzanych analiz określa on pożądane kierunki, w których zaangażowanie Banku powinno się zwiększać oraz sektory o niekorzystnych perspektywach rozwojowych, w których zaangażowanie powinno być zmniejszane.

Realizacja powyższych zadań opiera się m.in. na ustalaniu limitów dla grupy branż o istotnym udziale w portfelu Banku, tj. których łączny udział w stosunku do całego portfela kredytowego oscyluje w granicach 60%. Ustalanie limitów dla branż leży w kompetencjach Komitetu Polityki Kredytowej.

Koncentracja zaangażowań wobec klientów korporacyjnych w branży gospodarki narodowej

branża	zaangażowanie (bilansowe i pozabilansowe)			
	koniec roku 2013		koniec roku 2012	
	kwota zaangażowania w mln PLN	udział w zaangażowaniu ogółem	kwota zaangażowania w mln PLN	udział w zaangażowaniu ogółem
handel hurtowy	7 452,3	15,5%	7 406,6	16,7%
administracja publiczna i obrona narodowa	3 889,9	8,1%	4 101,9	9,2%
obsługa nieruchomości	3 693,3	7,7%	3 027,9	6,8%
przemysł energetyczny	3 415,1	7,1%	2 252,8	5,1%
produkcja artykułów spożywczych i napojów	3 074,4	6,4%	2 165,4	4,9%
handel detaliczny	2 574,0	5,4%	2 592,8	5,8%
budownictwo	2 536,7	5,3%	2 845,2	6,4%
wynajem sprzętu	1 514,7	3,1%	1 313,7	2,9%
produkcja metalowych wyrobów gotowych	1 428,8	3,0%	1 197,9	2,7%
przemysł gumowy	1 364,1	2,8%	1 102,6	2,5%
transport lądowy i rurociągami	1 324,2	2,8%	1 154,1	2,6%
pośrednictwo finansowe	1 191,9	2,5%	1 591,6	3,6%
pozostała działalność związana z prowadzeniem interesów	1 105,5	2,3%	1 398,9	3,1%
produkcja metali	1 039,2	2,2%	1 159,7	2,6%
przemysł paliw	996,1	2,1%	1 096,0	2,5%
produkcja chemikaliów, wyrobów chemicznych	995,7	2,1%	822,0	1,8%
sprzedaż, naprawa i obsługa pojazdów mechanicznych	987,8	2,1%	837,7	1,9%
przemysł maszynowy	954,7	2,0%	1 028,5	2,3%
rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	816,2	1,7%	559,9	1,3%
pozostałe	7 604,8	15,8%	6 785,9	15,3%
Razem	47 959,4	100,0%	44 441,1	100,0%

Monitorowanie ryzyka koncentracji zaangażowań z punktu widzenia obszarów geograficznych jest realizowane na podstawie istniejącego podziału regionalnego sieci oddziałów. Dla kontroli zjawiska koncentracji w Regionach, przyjmuje się wskaźnik graniczny na poziomie 20% portfela ogółem Banku. Przekroczenie tego wskaźnika może stanowić sygnał do ustalenia limitu geograficznego.

Ponieważ koncentracja geograficzna jest niewielka i nie powoduje wzrostu ryzyka kredytowego, w ING Banku Śląskim S.A. dotychczas nie zaistniała potrzeba wyznaczenia limitów geograficznych.

Największe zaangażowania Grupy

Poniższa tabela prezentuje zestawienie 15 największych zaangażowań Grupy wobec podmiotów / podmiotów powiązanych (w tym grup podmiotów, w których jednostką dominującą jest bank). W kwocie zaangażowań ujęto wartość aktywów bilansowych (udzielonych kredytów, złożonych lokat, dłużnych papierów wartościowych), udzielonych zobowiązań pozabilansowych oraz wartość ekwiwalentu bilansowego instrumentów pochodnych. Zaangażowania zostały pomniejszone o kwoty wyłączeń dopuszczone uchwałą nr 208/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22.08.2011 r.

klient	zaangażowanie w mln PLN	
	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Grupa 1	1 049,1	751,7
Grupa 2	811,6	682,0
Grupa 3	631,1	484,9
Grupa 4 (bankowa)	564,8	884,4
Grupa 5	543,2	687,7
Grupa 6	456,2	425,2
Grupa 7	453,1	537,7
Grupa 8	446,1	773,8
Grupa 9	402,6	2,6
Grupa 10	391,8	539,0
Grupa 11	383,2	394,5
Grupa 12	367,3	656,1
Grupa 13 (bankowa)	360,9	407,3
Grupa 14 (bankowa)	355,0	568,2
Grupa 15	349,9	368,3

Uwzględniając potencjalny poziom ryzyka Bank wprowadził limity w obszarze kredytów hipotecznych zgodnie z Rekomendacją S Komisji Nadzoru Finansowego dla:

- portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie,
- portfela kredytów udzielanych z niskim wkładem własnym (ubezpieczonych),
- portfela kredytów indeksowanych kursem waluty,
- udziału portfela kredytów z LTV >90%,
- udziału portfela kredytów konsolidowanych w stosunku do wszystkich kredytów hipotecznych,
- portfela kredytów hipotecznych z terminem zapadalności powyżej 25 lat w momencie otwarcia rachunku,
- portfela ekspozycji kredytowych udzielonych przez zewnętrzne kanały sprzedaży w segmencie produktów hipotecznych,
- udziału kredytów z opóźnieniami powyżej 30 dni w portfelu ekspozycji kredytowych udzielonych przez zewnętrzne kanały sprzedaży w segmencie produktów hipotecznych, bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR) mierzonego wartością kapitału.

Przestrzeganie ustawowych i wewnętrznych norm koncentracji jest przedmiotem miesięcznego raportu z obszaru ryzyka, przekazywanego Zarządowi Banku, KPK oraz Dyrektorom Oddziałów Regionalnych. Okresowo jest on również prezentowany Radzie Nadzorczej Banku.

5.4. Zabezpieczenia i inne formy ograniczania ryzyka kredytowego

Chociaż zabezpieczenia są istotnym czynnikiem ograniczania ryzyka kredytowego, polityką Grupy jest udzielanie kredytów w wysokości i na warunkach umożliwiających regularne spłaty bez konieczności odzyskiwania należności z zabezpieczeń.

Grupa przyjmuje wszystkie dopuszczalnie prawne formy zabezpieczeń, przy czym na wybór zabezpieczenia w konkretnych przypadkach wpływają różne czynniki, w tym w szczególności:

- możliwość klienta w zaoferowaniu określonych zabezpieczeń,
- rodzaj i okres ekspozycji,
- poziom ryzyka klienta,
- poziom ryzyka transakcji,
- płynność oferowanego zabezpieczenia (możliwość szybkiego spieniężenia),
- wartość zabezpieczenia.

Polityka Zabezpieczeń jednostki dominującej Grupy (Banku) zawiera m.in.:

- wskazanie kryteriów dotyczących uznawania zabezpieczeń w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe,
- określenie generalnych zasad, którymi Bank kieruje się przy wyborze zabezpieczeń, z uwzględnieniem poziomu akceptowalnego ryzyka kredytowego,
- dostosowanie do procedur dotyczących zabezpieczeń i wymagań modeli LGD zgodnych z zaawansowaną metodą wewnętrznych ratingów (tzw. AIRB).

Ponadto Polityka Zabezpieczeń Banku uwzględnia szczególnie te aspekty Uchwały KNF 76/2010 z późniejszymi zmianami, które dotyczą kwestii zastosowania modeli LGD, pewności prawnej zabezpieczeń i ich monitorowania.

Opracowane modele LGD dla aktywów korporacyjnych bazują na statystycznie oszacowanych wskaźnikach odzysku w poszczególnych grupach zabezpieczeń. Szacunki te opierają się na analizie obserwacji historycznych procesów odzysków zanotowanych w Banku. Stopy odzysku poszczególnych zabezpieczeń determinują ich wartość godziwą.

Stopa odzysku danego zabezpieczenia jest uzależniona zarówno od charakterystyki przedmiotu zabezpieczenia jak i od prawnej formy jego ustanowienia i aktualnej skutecznej realizacji tego zabezpieczenia przez Bank. Na ostateczny poziom odzysku mają wpływ także koszty windykacji i koszty utrzymywania należności nieregularnych w księgach Banku (do czasu odzyskania lub umorzenia należności).

Oprócz klasycznych form zabezpieczenia (rzeczowych i osobistych) Bank stosuje dodatkowe instrumenty ograniczania ryzyka utraty należności w formie dodatkowych warunków / klauzul w umowach kredytowych (covenants). W ramach podstawowych typów „covenants” Bank stosuje klauzule ochronne oraz finansowe. O zakresie stosowania konkretnych klauzul lub ich kombinacji decydują: długość okresu kredytowania, rodzaj oferowanego produktu kredytowego, specyfika formy organizacyjno – prawnej lub przedmiotu działalności kredytobiorcy, kategoria ryzyka klienta. Wprowadzenie pewnych klauzul do umów kredytowych umożliwia czasami rezygnację z części lub całości prawnych zabezpieczeń.

Struktura poszczególnych grup zabezpieczeń jest zdywersyfikowana. Największy udział posiadają następujące zabezpieczenia:

- poręczenia i gwarancje korporacyjne - w ramach tej grupy zabezpieczeń znajdują się poręczyciele różnych branż, o zróżnicowanej sytuacji ekonomiczno-finansowej. Nie stwarza to zatem znaczącego ryzyka w zakresie koncentracji. W sytuacji

przyjmowania określonego odzysku zabezpieczenia, większego od 0%, konieczne jest zbadanie sytuacji ekonomiczno-finansowej poręczyciela oraz ustalenie kategorii ryzyka na poziomie inwestycyjnym lub spekulacyjnym,

- hipoteki - udział ten wynika z faktu, że hipoteki zazwyczaj zabezpieczają kredyty inwestycyjne długoterminowe. Ponadto hipoteki są głównym zabezpieczeniem kredytów na finansowanie nieruchomości komercyjnych.

5.5. Ustalenie metodologii klasyfikowania ekspozycji

5.5.1. Przesłanki utraty wartości należności kredytowej

Zdarzenia stanowiące przesłanki utraty wartości to zdarzenia, które miały miejsce w stosunku do aktywa lub grupy aktywów finansowych i mogą negatywnie wpłynąć na wysokość oczekiwanych przepływów pieniężnych. Przyjęta przez jednostkę dominującą Grupy (Bank) lista przesłanek utraty wartości dla korporacyjnych należności kredytowych jest następująca:

- *Upadłość / zagrożenie upadłością* / Kredytobiorca został postawiony lub wkrótce zostanie postawiony, czy to przez Bank, czy stronę trzecią lub z własnej inicjatywy w stan upadłości, co będzie skutkowało brakiem spłaty lub jej opóźnieniem] lub *postawienie Kredytobiorcy w stan likwidacji, zaprzestanie prowadzenia działalności przez Kredytobiorcę*;
- *Zaprzestanie przez Kredytobiorcę spłat (kapitału lub odsetek/prowizji) i opóźnienie w spłacie* utrzymujące się przez:
  - Dla klientów korporacyjnych i indywidualnych (oprócz instytucji finansowych) – więcej niż 90 dni;
  - Dla instytucji finansowych i rządów – więcej niż 1 dzień; jednakże w tym przypadku stosuje się 14 dniowy okres wyjaśniający dla ustalenia czy brak spłaty był spowodowany czynnikami związanymi z pogorszeniem się standingu kredytowego instytucji finansowej, czy raczej przyczynami operacyjnymi; opóźnienie w spłacie z przyczyn operacyjnych nie jest przesłanką utraty wartości;
- *Bank ocenia, że kredytobiorca będzie miał trudności ze spłatą zadłużenia*: Kredytobiorca boryka się z istotnymi trudnościami finansowymi do tego stopnia, że trudności te będą miały negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danej należności kredytowej;
- *Istotne naruszenie warunków umownych przez Kredytobiorcę*, tj. jeśli bez akceptacji Banku nastąpiły zdarzenia, które mogą mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danej należności kredytowej;
- *Zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych*, znajdujących się w posiadaniu Banku (np. zawieszenie notowań na GPW) ze względu na trudności finansowe klienta, co może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych;
- *Restrukturyzacja należności kredytowej ze względów niekomercyjnych*: jeśli Bank przyznał Kredytobiorcy udogodnienia związane z jego trudnościami finansowymi (ze względów ekonomicznych lub prawnych), których efektem jest zmniejszenie wartości oczekiwanych przez Bank przyszłych przepływów pieniężnych z tej należności kredytowej poniżej wartości bilansowej tej ekspozycji.
- *Kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez klienta na drodze postępowania sądowego*.
- *Nieznane miejsce pobytu i nieujawniony majątek klienta*.

Kontrolą pod kątem identyfikacji utraty wartości ekspozycji objęty jest cały portfel klientów strategicznych i klientów korporacyjnych.. Wystąpienie przesłanki utraty wartości skutkuje przeprowadzeniem testu na utratę wartości w oparciu o analizę oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych dla danej ekspozycji kredytowej. W wyniku przeprowadzenia testu na utratę wartości stwierdza się utratę wartości aktywa lub brak utraty wartości aktywa finansowego.

5.5.2. Wyznaczanie klasy ryzyka klienta w przypadku portfela regularnego

Każdy podmiot, wobec którego Bank posiada ekspozycję kredytową musi posiadać rating i jest on stosowany jednolicie w całym Banku. Integralną częścią procesu związanego z oceną ryzyka kredytowego Banku związanego z ekspozycjami kredytowymi wobec klientów korporacyjnych jest wyznaczenie klasy ryzyka klienta.

W odniesieniu do ekspozycji wobec przedsiębiorców stosowana jest 22 stopniowa skala ratingowa, używana w całej Grupie ING, której klasy stanowią prezentację ryzyka związanego z dłużnikiem. Przypisanie klienta do każdej z klas ryzyka oparte jest na:

- modelu finansowym, wykorzystującym dane ze sprawozdań finansowych dłużnika,
- ocenie czynników jakościowych,
- standingu finansowym spółki-matki.

Klasy inwestycyjne (Investment grade) 1-10

Grupa klas inwestycyjnych obejmuje podmioty, które oceniamy jako podmioty obciążone relatywnie niskim ryzykiem, przy czym dokonując klasyfikacji ryzyka uwzględniamy zagrożenia wynikające z uwarunkowań otoczenia ekonomiczno-gospodarczego.

Klasy spekulacyjne (Speculative grade) 11-17

Jest to grupa o stosunkowo dużej rozpiętości poziomów ryzyka, stąd charakterystyka skrajnych klas w ramach tej grupy jest bardzo zróżnicowana. Generalnie jednak możemy stwierdzić, że:

- podmioty z najlepszych klas w ramach tej grupy aktualnie wywiązują się ze swoich zobowiązań finansowych, jednak pokrycie obsługi długu (kapitału oraz odsetek) jest w dłuższym okresie czasu niepewne i w związku z tym margines bezpieczeństwa jest ograniczony, istnieje realne niebezpieczeństwo wzrostu ryzyka kredytowego z uwagi na niesprzyjające otoczenie gospodarcze lub niekorzystne warunki ekonomiczne;
- kredytobiorców klasyfikowanych do klas o największym ryzyku (najgorsze klasy z tej grupy) mogą charakteryzować niepewne perspektywy w zakresie dochodów, gorsza jakość aktywów oraz, w dłuższej perspektywie, ryzyko niedopasowania poziomu kapitałów oraz możliwość wystąpienia strat.

Klasy trudnych kredytów (Problem loan grade) 18-22

Ta grupa klas ryzyka obejmuje Kredytobiorców, u których wystąpiły jednoznaczne oznaki istniejących problemów z obsługą zadłużenia lub u których wystąpiła już sytuacja określana jako tzw. „utrata wartości aktywa finansowego”.

Kredytobiorcy w tej grupie klas ryzyka są klasyfikowani wyłącznie przez jednostki ryzyka zarządzające zaangażowaniem danego klienta.

5.5.3. Narzędzia do zarządzania kredytowym ryzykiem korporacyjnym

W roku 2013 Bank podejmował szereg działań w obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym w związku z wdrażaniem Uchwały KNF 258/2011 w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

W ślad za decyzją Grupy ING o zaimplementowaniu zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów (AIRB) opracowano, wdrożono, monitorowano i walidowano modele (lokalne i globalne) podstawowych parametrów ryzyka:

- PD (prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania),
- LGD (straty dla Banku wynikające z niewykonania zobowiązania przez klientów),
- EAD (zaangażowania klienta wobec Banku w momencie niewykonania zobowiązania)

dla różnych klas aktywów według wymagań metody AIRB.

Finalną zgodę na stosowanie metody AIRB dla portfela korporacyjnego Bank uzyskał od Narodowego Banku Holandii (DNB) i Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) 6 października 2011.

Między innymi dla zaangażowań wobec przedsiębiorstw funkcjonują w Banku następujące modele:

- Dla segmentu klientów strategicznych, obejmującego firmy o rocznych przychodach powyżej 100 mln EUR:
  - Globalny model ratingowy PD (ekspercko-statystyczny) Grupy ING, opracowany na poziomie Grupy ING z uwzględnieniem danych lokalnych i regularnie monitorowany na danych lokalnych,
  - Globalne modele LGD i EAD (modele hybrydowe statystyczno-eksperskie) zbudowane także na poziomie Grupy ING z uwzględnieniem danych lokalnych i regularnie monitorowane na danych lokalnych.
- Dla lokalnych segmentów firm średnich i dużych (klasa aktywów SME), obejmujących klientów o rocznych przychodach od 1,2 do 100 mln EUR:
  - Lokalny model ratingowy PD (statystyczno-eksperski) - model opracowany pod nadzorem Grupy ING w oparciu o dane wewnętrzne Banku, wykorzystywany w ING również jako model regionalny dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej,
  - Lokalne modele LGD i EAD (modele hybrydowe statystyczno-eksperskie) zbudowane pod nadzorem ING na podstawie danych wewnętrznych Banku i wykorzystywane w ING jako modele regionalne dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Oprócz powyższych Bank stosuje także modele globalne dla ekspozycji wobec banków i innych instytucji finansowych oraz ekspozycji wobec rządów i jednostek samorządu terytorialnego.

Modele są wykorzystane do kalkulacji kapitału ekonomicznego, pozwalając na jego optymalizację. Przyczyniają się także do lepszej kwantyfikacji ryzyka kredytowego w portfelu Banku. Na ich podstawie szacowane są m.in. rezerwy według MSSF, efektywność działania Banku (RAROC, zysk ekonomiczny, zarządzanie wartością firmy) oraz ceny kredytów.

Bank wykorzystuje zaawansowane systemy informatyczne wspierające proces nadawania ocen ryzyka klientom i transakcji przy wykorzystaniu modeli ryzyka. Podstawowym narzędziem informatycznym do zarządzania ryzykiem kredytowym jest zintegrowane środowisko Grupy ING, które łączy w sobie wszystkie aplikacje potrzebne do pełnej realizacji wymogów NUK. Przy jego pomocy można efektywnie zarządzać ryzykiem na poziomie oddziału Banku a nawet portfela pojedynczego opiekuna klienta.

5.6. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości ekspozycji i rezerwy na pozabilansowe ekspozycje kredytowe

Podstawa tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe oparta jest na wartościach:

- EAD (z uwzględnieniem współczynników konwersji według odpowiednich modeli EAD) oraz odsetkach umownych naliczonych i niezapłaconych pomniejszonych o korektę z tytułu efektywnej stopy procentowej na ostatni dzień kwartału,
- parametrach ryzyka (PD, LGD, CCF) odpowiednio korygowanych w celu uwzględnienia bieżących zmian na rynku (tzw. podejście PIT z ang. point in time).

Odpis aktualizujący i rezerwa wyznaczane są zgodnie z poniższą formułą:

- dla IBNR i INSFA jako iloczyn $PD \cdot LGD \cdot EAD$, gdzie:
  - PD to prawdopodobieństwo zajścia zdarzenia niewykonania zobowiązania przez klienta powodującego utratę wartości w określonym horyzoncie czasowym (3 lub 6 miesięcy w zależności od segmentu klienta), korygowane dla uwzględnienia bieżących zmian na rynku.
  - LGD to strata poniesiona na ekspozycji kredytowej w wyniku niepełnego odzyskania należności po zajściu zdarzenia niewykonania zobowiązania przez klienta, korygowana dla uwzględnienia bieżących zmian na rynku.
  - EAD to ekspozycja na moment niewykonania zobowiązania – w uproszczeniu jest to kwota bieżącego zaangażowania bilansowego (bieżącego wykorzystania limitu kredytowego) powiększona o prognozowane wykorzystanie pozostałej części limitu na moment stwierdzenia utraty wartości oraz o odsetki umowne naliczone i niezapłacone pomniejszone o korektę z tytułu efektywnej stopy procentowej.
- Dla segmentu średnich i dużych korporacyjnych klientów, po upływie 2 lat pozostawania klienta w sytuacji default i braku możliwości przeklasyfikowania klienta do portfela bez utraty wartości, ekspozycja pozostaje w 100% pokryta odpisem lub umorzona.
- dla ISFA jako różnica pomiędzy bieżącą wartością ekspozycji kredytowej a oczekiwanymi zdyskontowanymi przyszłymi przepływami pieniężnymi związanymi z daną ekspozycją.

5.7. Restrukturyzacja zaangażowań kredytowych

W niektórych przypadkach jednostka dominująca Grupy (Bank) współpracuje z kredytobiorcą oraz jego innymi wierzycielami (jeśli tacy istnieją), aby zrestrukturyzować działalność kredytobiorcy oraz jego zobowiązania finansowe w celu minimalizacji strat finansowych dla wszystkich wierzycieli, a w szczególności dla Banku. Ten cel może zostać osiągnięty przy zastosowaniu wielu ścieżek dostępnych dla wierzycieli, najczęstsze z nich to:

- wydłużenie okresu spłat,
- sprzedaż aktywów,

- sprzedaż części działalności gospodarczej kredytobiorcy,
- umorzenie części zobowiązań finansowych,
- kombinacja powyższych.

Decyzja w zakresie rozpoczęcia procesu restrukturyzacji jest podejmowana po dokonaniu szczegółowej oceny wewnętrznej oraz po akceptacji przez odpowiedni (wewnętrzny) organ decyzyjny. Po pomyślnie zakończonym procesie restrukturyzacji, kredytobiorca z powrotem podlega standardowym procedurom monitoringu ryzyka kredytowego.

6. Zasady i proces zarządzania ryzykiem kredytowym klientów detalicznych

Bank traktuje wszystkie należności detaliczne (wobec klientów indywidualnych oraz przedsiębiorców) jako indywidualnie nieznaczące i wylicza oraz tworzy odpisy i rezerwy na nie według podejścia kolektywnego.

Utrata wartości opiera się na koncepcji straty poniesionej (ang. incurred loss), co oznacza że odpisy tworzy się na aktywa finansowe, co do których zaszły już zdarzenia powodujące utratę wartości, bez uwzględnienia straty oczekiwanej odnoszącej się do przyszłych zdarzeń.

Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika instrumentu finansowego.

Bank grupuje bilansowe ekspozycje kredytowe w tzw. grupy ekspozycji na podstawie podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które odzwierciedlają zdolność kontrahenta do spłaty zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. Bank wyróżnia trzy podstawowe grupy ekspozycji (segmenty produktowe):

- Kredyty i pożyczki konsumpcyjne - kredyty, pożyczki oraz linie kredytowe udzielane osobom fizycznym na cel niezwiązany z prowadzeniem działalności gospodarczej z wyłączeniem kredytów i pożyczek hipotecznych
- Kredyty i pożyczki hipoteczne - kredyt na cel mieszkaniowy lub zabezpieczony w formie hipoteki na nieruchomości mieszkalnej udzielony osobie fizycznej, spłacany w ratach, wyjątek stanowi pożyczka hipoteczna i linia hipoteczna (spłacana w ratach od określonego momentu, wcześniej płatność odsetek);
- Kredyty i pożyczki w segmencie Przedsiębiorców – kredyty i pożyczki udzielone osobom fizycznym, prawnym lub jednostkom organizacyjnym, dla których ustawa przyznaje zdolność prawną w zakresie wykonywania działalności gospodarczej we własnym imieniu, na cel związany z prowadzoną działalnością gospodarczą. Do grupy Przedsiębiorców zalicza się firmy których roczne przychody netto ze sprzedaży nie przekraczają równowartości w walucie polskiej 1,2 mln EUR wg średniego kursu NBP (zgodnie z zapisami ustawy o rachunkowości) oraz łączne zaangażowanie na wszystkich posiadanych produktach kredytowych w ING Banku nie przekraczające kwoty 1,2 mln PLN.

6.1. Przesłanki utraty wartości należności kredytowej

Za przesłankę utraty wartości należności, Bank, uznaje następujące sytuacje:

- dłużnik zalega ze spłatą istotnego zadłużenia (tj.: w rozumieniu Uchwały nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego) o więcej niż 90 dni;
- wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec dłużnika;
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub upadłość dłużnika;
- wypowiedzenie umowy kredytowej;

- zła sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużnika/przedsiębiorcy wyrażona poprzez nadanie odpowiedniej klasy ryzyka, zgodnie z modelem obowiązującym w Banku;
- restrukturyzacja należności kredytowej, w zakresie której wartość bieżąca kwoty zadłużenia została istotnie zmniejszona;
- umorzenie/spisanie części należności kredytowej, dla której rozpoznana została trwała utrata wartości;
- uzasadnione podejrzenie wyłudzenia kredytu;
- utrata wartości na innych rachunkach tego samego dłużnika w ramach segmentu produktowego;
- brak uwiarygodnienia powrotu do regularnej obsługi w sytuacji, gdy okres terminowej obsługi jest mniejszy lub równy 90 dni (trzy miesiące).

Bank monitoruje przesłanki utraty wartości na poziomie pojedynczej ekspozycji, w trybie dziennym.

Ustanie wszystkich przesłanek utraty wartości powoduje przeklasyfikowanie ekspozycji do portfela IBNR.

6.2 Podstawa tworzenia odpisów aktualizacyjnych

Podstawą tworzenia odpisów aktualizacyjnych (rezerw) jest suma kwot:

- EAD – kapitał należności oraz część zaangażowania pozabilansowego, które w momencie zajścia zdarzenia niewypłacalności stanie się zaangażowaniem bilansowym (tzw. ekwiwalent bilansowy),
- EI – odsetki umowne naliczone i niezapłacone wraz z korektą wynikającą z nierozliczonych prowizji według efektywnej stopy procentowej.

Odsetki i opłaty karne są rozpoznawane metodą kasową i nie są częścią podstawy tworzenia odpisów aktualizacyjnych.

Wartość EAD wyliczana jest zgodnie z obowiązującymi w Grupie ING formułami, bazującymi na relacji wartości ekspozycji w stosunku do limitu kredytowego pozostającego w dyspozycji klienta w momencie obserwacji.

6.3 Formuła kalkulacji odpisów aktualizacyjnych

Odpis aktualizacyjny wyznaczany jest zgodnie z poniższą formułą:

$$\text{Odpis aktualizacyjny} = (1 - (1 - \text{PD})^{(M/12)}) \times (\text{EAD} + \text{EI}) \times \text{LGD}$$

gdzie:

- PD – prawdopodobieństwo wystąpienia przesłanki utraty wartości w horyzoncie 12 miesięcy zgodnie z podejściem Point in Time
- EAD (exposure at default) – kwota bieżącego zaangażowania bilansowego powiększona o ekwiwalent bilansowy niewykorzystanych linii kredytowych i zobowiązań pozabilansowych.
- EI (effective interests) – odsetki umowne naliczone i niezapłacone wraz z korektą wynikającą z nierozliczonych prowizji według efektywnej stopy procentowej
- LGD – wskaźnik oczekiwanej straty, odpowiadający dopełnieniu do jedności stosunku wartości możliwej do odzyskania i podstawy tworzenia odpisów

aktualizacyjnych uwzględniający wszelkie koszty bezpośrednie poniesione od momentu wystąpienia Utraty Wartości do momentu zakończenia procesu windykacji.

- M – okres ujawnienia straty wyrażony w miesiącach

Powyższy wzór ma zastosowanie zarówno do kalkulacji rezerwy dla portfela IBNR, INSFA oraz dla portfela B. W przypadku rezerwy na ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości parametr PD wynosi 100%, a w przypadku portfela B również wartość parametru LGD wynosi 100%. Wartość parametru PD określana jest na poziomie Klienta w ramach segmentu produktowego (kredyty konsumpcyjne, kredyty hipoteczne, przedsiębiorcy).

Okres ujawnienia straty dla wszystkich ekspozycji detalicznych wynosi 9 miesięcy. Parametry ryzyka PD/LGD są wyznaczone zgodnie z podejściem uwzględniającą bieżący profil ryzyka danego portfela (ujęcie point in time).

7. Przeglądy compliance

W obszarze przeglądów compliance w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym podstawową rolę odgrywa Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego w zakresie określonym w pkt 2.11.

8. Zarządzanie ryzykiem kredytowym w spółkach Grupy

W skład Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. wchodziły na dzień 31.12.2013 r. następujące podmioty:

- Podmioty zależne:
- ING Securities S.A. (100% udziałów),
  - Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. (100% udziałów),
  - Solver sp. z o.o. (82,3% udziałów),
  - ING ABL Polska S.A. (100% udziałów):
    - ING Commercial Finance Polska S.A. (100% udziałów)
    - ING Lease Polska Sp. z o.o. (100% udziałów)
- Podmioty stowarzyszone:
- ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. (20% udziałów).

Ze względu na charakter działalności zarządzanie ryzykiem kredytowym dotyczy głównie spółek ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o., w których zarządzanie ryzykiem kredytowym jest realizowane według standardów Grupy ING, obejmujących zarówno odpowiednią strukturę organizacyjną, jak i procesy (narzędzia), zapewniające bezpieczną z punktu widzenia ryzyka kredytowego realizację celów komercyjnych. Ogólne zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o. określone są ponadto w dokumencie *"Ogólne zasady nadzoru i nadawania kompetencji w podmiotach powiązanych z ING Bankiem Śląskim S.A."*

Zarządzanie ryzykiem w ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o. prowadzą niezależne jednostki ryzyka w tych spółkach, które dysponują doświadczeniem i wiedzą dotyczącą oferowanych produktów i zarządzania związanym z nimi ryzykiem kredytowym.

Zarządzanie ryzykiem w ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o. uwzględnia wybrane elementy współpracy z ING Bank Śląskim S.A., takie jak:

- opracowywanie dokumentu określającego ogólne założenia w zakresie apetytu na ryzyko danej jednostki i zatwierdzanie go przez Radę Nadzorczą ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o., w skład której wchodzi przedstawiciele ING Banku Śląskiego S.A.,
- współpraca odpowiednich jednostek ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o. z odpowiednikami funkcjonalnymi w ING Banku Śląskim S.A. w zakresie przygotowywania informacji zarządczej,
- uczestnictwo przedstawicieli ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o. w obradach komitetów ING Banku Śląskiego S.A. zajmujących się zarządzaniem ryzykiem kredytowym. Przykładowo, na posiedzeniach Komitetu Polityki Kredytowej ING Banku Śląskiego S.A. przedstawiciele ING Commercial Finance Polska S.A. oraz ING Lease Polska Sp. z o.o. prezentują raporty na temat ryzyka kredytowego portfela kredytowego swoich jednostek.

8.1. Zarządzanie ryzykiem kredytowym w ING Commercial Finance S.A.

Struktura organizacyjna ING Commercial Finance Polska S.A. (ING CF) obejmuje w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym następujące jednostki organizacyjne:

- Dział Zarządzania Ryzykiem Kredytowym
- Dział Windykacji

Misją tych jednostek jest zapewnienie właściwej równowagi pomiędzy celami komercyjnymi Spółki i akceptowalnym przez Spółkę poziomem „apetytu na ryzyko” przy uwzględnieniu aktualnych realiów ekonomicznych.

Cel ten jest osiągany poprzez następujące działania:

- opracowanie zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur dla celów akceptacji dopuszczalnego poziomu ryzyka kredytowego wobec przedsiębiorców i portfela ich odbiorców, wsparcie rozwoju narzędzi służących identyfikacji i pomiarowi ryzyka, egzekwowanie wykonania decyzji kredytowych, tworzenie rezerw na ryzyko kredytowe oraz inicjowanie koniecznych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,
- przeprowadzanie analizy kredytowej i podejmowanie decyzji kredytowych,
- zwiększanie wśród pracowników Spółki świadomości ryzyka kredytowego w celu jego ograniczania,
- zarządzanie ekspozycjami klientów podwyższonego ryzyka zorientowane na minimalizację ryzyka i strat Spółki.

Funkcje komercyjne są oddzielone od oceny ryzyka transakcji i ryzyka klienta (zasada „dwóch par oczu”).

Poniżej przedstawiono bardziej szczegółowo zakresy zadań poszczególnych jednostek organizacyjnych w ramach procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w ING CF.

8.1.1. Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń oraz strategii zarządzania ryzykiem kredytowym w Spółce.

8.1.2. Zarząd

Zarząd ING Commercial Finance Polska S.A.:

- zatwierdza Politykę Kredytową określającą strategiczne podejście do podejmowania ryzyka kredytowego oraz jego akceptowalny poziom,
- okresowo, ale nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą o poziomie i profilu ryzyka oraz zmianach w Polityce Kredytowej,
- dokonuje przeglądu procesów i sposobu monitorowania jakości ekspozycji kredytowych.

8.1.3. Komitety

Podejmowanie decyzji kredytowych następuje w trybie dwuosobowym przez osoby upoważnione (zgodnie z SAP).

8.1.4. Zarządzanie Ryzykiem Kredytowym w Spółce

Misją Zarządzania Ryzykiem Kredytowym jest utrzymanie odpowiedniego poziomu ryzyka kredytowego w Spółce.

Zarządzanie Ryzykiem Kredytowym w Spółce realizowane jest przez:

- Dział Zarządzania Ryzykiem Kredytowym
- Dział Windykacji

Dyrektor Działu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym bezpośrednio podlega i raportuje do Prezesa Zarządu Spółki. Dyrektor Działu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym nadzoruje Dział Windykacji.

Zadania poszczególnych Działów uczestniczących w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym są następujące:

8.1.5. Dział Zarządzania Ryzykiem Kredytowym

- opracowywanie skutecznych systemów zarządzania ryzykiem kredytowym poprzez stałe utrzymywanie i rozbudowę zasad polityki kredytowej oraz opis procesów i procedur celem zapewnienia właściwej równowagi pomiędzy aktualnymi celami komercyjnymi ING CF i odpowiednim poziomem świadomości / apetytu na ryzyko zważywszy na rzeczywistość rynkową w Polsce,
- zapewnienie skutecznego i odpowiadającego aktualnym warunkom funkcjonowania obszaru zarządzania ryzykiem i procesami poprzez zarządzanie, uczestnictwo w projektach, przegląd procesów, reagowanie na potrzeby front office, operacji, realizację wniosków Zarządu i Centrali Grupy ING,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym związanym z finansowaniem klientów poprzez zapewnianie doradztwa z zakresu ryzyka w procesie podejmowania decyzji kredytowych, egzekwowania realizacji decyzji kredytowych, rekomendowania wymaganych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,
- zapewnienie istotnych danych dla zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur celem zatwierdzania akceptowalnego poziomu ryzyka klienta,
- zwiększenie świadomości ryzyka kredytowego wśród pracowników Spółki celem ograniczenia tych rodzajów ryzyka,

- rekomendowanie poziomu rezerw i koniecznych zmian w zarządzaniu procesami kredytowymi definiowaniu produktów, polityce kredytowej celem redukcji ryzyka,
- wspieranie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym poprzez opracowywanie narzędzi służących identyfikacji i pomiarowi ryzyka, monitoringowi w zakresie jakości portfela kredytowego,
- współpraca z audytorem, odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi Grupy ING w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym oraz tworzenia rezerw na należności kredytowe

8.1.6. Dział Windykacji

- zarządzanie i nadzór nad egzekwowaniem należności w przypadku klientów nie wywiązujących się z postawień Umowy faktoringu,
- świadczenie kompleksowych usług windykacji odbiorców (kontrahentów)
- wspieranie Działu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym w procesie tworzenia rezerw dla klientów nieregularnych

8.2. Zarządzanie ryzykiem kredytowym w ING Lease Polska Sp. z o.o.

Struktura organizacyjna ING Lease Polska Sp. z o.o. (ING LP) obejmuje w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym następujące jednostki organizacyjne:

8.2.1. Pion Zarządzania Ryzykiem

Pion Zarządzania Ryzykiem podlega Członkowi Zarządu, Dyrektorowi ds. Zarządzania Ryzykiem. W ramach Pionu Zarządzania Ryzykiem utworzone zostały 3 działy:

- Dział Zarządzania Ryzykiem Portfela i Restrukturyzacji
- Dział Oceny Ryzyka Kredytowego
- Dział Monitoringu Płatności i Remarketingu

Misją tych jednostek jest zapewnienie właściwej równowagi pomiędzy celami komercyjnymi Spółki oraz Grupy oraz akceptowalnym przez Spółkę oraz Grupę poziomem „apetytu na ryzyko”.

8.2.2. Dział Zarządzania Ryzykiem Portfela i Restrukturyzacji

Dział ten składa się z dwóch zespołów:

- Zespół ds. Kształtowania Polityk Kredytowych i Zarządzania Portfelem, oraz
- Zespół ds. Restrukturyzacji.

Do głównych zadań Działu należą:

- projektowanie kierunków i zasad polityki kredytowej, przygotowywanie rekomendacji w zakresie związanym z kartami produktów, politykami kredytowymi, oraz nowymi i modyfikowanymi produktami kredytowymi,
- czuwanie nad zgodnością polityki kredytowej i procedur Spółki z zasadami i praktyką Grupy ING,
- zarządzanie wymogami dotyczącymi portfela kredytowego Spółki oraz opracowywanie analiz i rekomendacji dotyczących portfela ekspozycji kredytowych Spółki,
- udział w tworzeniu i wdrażaniu modeli oceny ryzyka kredytowego,

- kontrola zabezpieczeń oraz kowenantów wprowadzanych do dokumentacji leasingowej/kredytowej,
- zarządzanie trudnymi kredytami korporacyjnymi zorientowane na minimalizację ryzyka i strat Spółki poprzez: restrukturyzację trudnych kredytów, szacowanie i rekomendowanie wysokości rezerw, ustalanie ratingów klientów nieregularnych,
- podejmowanie decyzji kredytowych dotyczących restrukturyzowanych klientów w ramach przyznanych kompetencji,
- udział w przeglądach portfela „Watch List” oraz i analiza raportowanie w zakresie korporacyjnego portfela nieregularnego,
- opracowanie zasad związanych z zarządzaniem trudnymi kredytami w celu zmniejszania ryzyka i strat;
- współpraca z audytorem, kancelariami prawnymi oraz odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi Grupy ING w zakresie zarządzania trudnymi ekspozycjami oraz tworzenia rezerw na należności,
- kompleksowe zarządzanie nieruchomościami klientów w restrukturyzacji i po wypowiedzeniu umowy leasingu.

8.2.3. Dział Oceny Ryzyka Kredytowego

Dział ten składa się z dwóch zespołów:

- Zespół ds. Oceny Ryzyka Transakcji Standardowych, oraz
- Zespół ds. Oceny Ryzyka Transakcji Niestandardowych.

Do głównych zadań Działu należą:

- zapewnianie doradztwa z zakresu ryzyka w procesie podejmowania decyzji kredytowych zarówno klientów korporacyjnych jak i detalicznych, egzekwowanie realizacji decyzji kredytowych, rekomendowanie wymaganych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,
- przygotowywanie rekomendacji kredytowych dla transakcji leasingowych zarówno dla klientów korporacyjnych jak i detalicznych,
- podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych kompetencji,
- odpowiedzialność za proces oceny kredytowej transakcji poprzez kontrolowanie wyznaczonych czasów oceny transakcji, analizę wąskich gardeł procesu i wskaźników oraz proponowanie innowacyjnych zmian poprawiających tę efektywność,
- prezentowanie rekomendowanych transakcji na odpowiednich komitetach kredytowych.

8.2.4. Dział Monitoringu Płatności i Remarketingu

Do głównych zadań Działu należą:

- zarządzanie trudnymi kredytami w celu minimalizacji ryzyka kredytowego i strat ING LP dla wszystkich segmentów korporacyjnych i detalicznych poprzez prowadzenie akcji windykacyjnych dla klientów z zaległościami,
- kontrola i negocjacje warunków spłaty należności,
- rozwiązywanie umów leasingu,
- odbiór aktywów zarządzanie przechowywaniem odebranych aktywów oraz sprzedaż odebranych aktywów na rynku wtórnym,

- reprezentowanie Spółki przed i współpraca z organami ścigania (Policja, Prokuratura, Sądy),
- kontrola działań oraz współpraca z Nadzorcami Sądowymi, Syndykami, zewnętrznymi firmami windykacyjnymi, partnerami remarketingowymi,
- inicjowanie i kontrola działań prawnych (wewnętrznych jak i zewnętrznych) wynikających z rozwiązywanych umów leasingu,
- szacowanie i opiniowanie w zakresie wartości przedmiotów leasingu i możliwości ich odsprzedaży w przypadku defaultu,
- uczestnictwo w komitetach związanych z zarządzaniem złymi długami (Bad Debt Steering Committee).

9. Identyfikacja ryzyka kredytowego związanego z zawieraniem transakcji pochodnych

Każdy klient zawierający z jednostką dominującą Grupy (Bankiem) transakcje pochodne musi posiadać przyznany przez Bank odpowiedni limit transakcyjny. Limity transakcyjne przyznawane są zgodnie z procedurami i kompetencjami kredytowymi obowiązującymi w Banku, tak jak dla wszystkich innych zaangażowań kredytowych.

Do monitorowania ryzyka związanego z zawieraniem przez kontrahentów Banku transakcjami, służy system ACR (Adaptiv Credit Risk). ACR jest globalnym systemem Ryzyka, używanym przez Grupę ING, w którym rejestrowane są wszystkie limity FM (Financial Markets) oraz transakcje zawarte przez dealerów.

Transakcje rodzące po stronie kontrahenta ryzyko (rozliczeniowe, przed-rozliczeniowe), wprowadzane do systemów bankowych, wymagają rejestracji w ACR.

Z perspektywy pomiaru ryzyka można podzielić je na:

- ryzyko przed-rozliczeniowe (pre-settlement) – występujące przy transakcjach walutowych, derywatywach i transakcjach na papierach wartościowych jako rezultat zamiany transakcji na rynku przy potencjalnie niekorzystnej cenie,
- ryzyko kredytowe – powstające przy plasowaniu pieniędzy na rynku (depozyty).

9.1. Ryzyko przed-rozliczeniowe

Ryzyko przed-rozliczeniowe jest ryzykiem wynikającym z naruszenia warunków transakcji przez Kontrahenta przed jej rozliczeniem, co powoduje konieczność jej zamiany poprzez transakcję z innym kontrahentem po cenie obowiązującej na rynku (ewentualnie niekorzystnej).

W celu kontrolowania ryzyka kontrahenta określa się nie tylko koszt zastąpienia, w razie naruszenia warunków w chwili bieżącej (bieżąca wartość rynkowa MtM), lecz także jak bardzo wzrośnie MtM w ciągu trwania transakcji.

Ponieważ jednak rynki finansowe nie do końca są przewidywalne i nie można do końca być pewnym wyznaczonego, maksymalnego MtM, używa się modeli statystycznych, które określają poziom zaufania. Według polityki Grupy ING ten poziom zaufania wynosi 97,5%.

9.2. Ryzyko kredytowe związane z plasowaniem środków (Money Market Risk)

Ryzyko kredytowe związane z plasowaniem środków (Money Market Risk) powstaje, gdy Bank plasuje depozyty u innego kontrahenta (banku). W razie naruszenia warunków przez kontrahenta, Bank traci pieniądze. W związku z tym ryzyko to jest mierzone po prostu jako wartość nominalna depozytu.

9.3. Ryzyko rozliczeniowe

Ryzyko rozliczeniowe jest ryzykiem, przy którym kontrahent nie dostarczy aktywów, które ma obowiązek dostarczyć w związku z rozliczeniem transakcji i Bank może stracić do 100% spodziewanych wartości. Ryzyko to powstaje wtedy, kiedy ma nastąpić wymiana wartości (środki lub inne instrumenty) w tej samej dacie dostawy bądź różnej i dostawa ta jest niesprawdzona lub spodziewana aż do momentu, kiedy Bank dostarczył nieodwołalną instrukcję płatności lub sam zapłacił lub dostarczył swoją część zobowiązania wynikającego z transakcji.

Niektóre produkty zawsze rodzą ryzyko rozliczeniowe, niektóre nigdy, a są takie, przy których wystąpienie tego ryzyka związane jest z mechanizmem rozliczeń. Ryzyko rozliczeniowe powstaje zawsze, gdy transakcja angażuje dwustronną wymianę środków pieniężnych/papierów wartościowych, ale ta wymiana nie odbywa się na bazie DVP (Dostawa za Zapłatę - Delivery Versus Payment).

9.4. Ryzyko związane z kupnem/sprzedażą papierów wartościowych

Ryzyko związane z kupnem/sprzedażą papierów wartościowych występuje wtedy, gdy wymiana środków pieniężnych na papiery wartościowe nie odbywa się na bazie DVP. Występuje wtedy ryzyko rozliczeniowe w dniu rozliczenia transakcji, chyba że rozliczenie odbywa się w ten sposób, iż Bank może kontrolować transakcję tak, aby nie dopuścić do przepływu środków/papierów przed potwierdzeniem wykonania zobowiązania przez Kontrahenta.

9.5. Wagi Ryzyka

Wagi ryzyka używane do monitorowania wykorzystania poszczególnych limitów ustalane są dla poszczególnych produktów, walut i czasu trwania transakcji na poziomie Grupy ING. Wagi ryzyka są szacunkiem potencjalnej przyszłej ekspozycji (PFE) kontraktu „at-the-money”, jako część wartości nominalnej transakcji w czasie pozostałym do jej rozliczenia.

Ryzyko przed-rozliczeniowe na poziomie transakcji jest obliczane jako:

$$\text{Ryzyko przed-rozliczeniowe} = \text{Wartość Rynkowa} + \text{Wartość Nominalna} \times \text{Waga Ryzyka},$$

gdzie waga ryzyka jest oparta na okresie czasu pozostałym do rozliczenia transakcji.

Wagi ryzyka „używane” są przez system ACR do monitorowania poziomu wykorzystania limitów kontrahentów.

Portfel transakcji zawartych z kontrahentami Banku, znajdujący się w ACR (transakcje nie rozliczone), przedstawiał się następująco (wszystkie dane w mln EUR):

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Depozyty oddane (Money Market)	58,6	6,1
Bieżąca wartość rynkowa transakcji (MtM) brutto*	598,2	716,7
Bieżąca wartość rynkowa transakcji (MtM) netto**	-17,1	-46,2
Wartość bieżąca + potencjalna przyszła wartość (FM Value)	476,3	848,5

*) MtM brutto – tylko transakcje gdzie wycena jest dla banku pozytywna (Bank jest „at-the-money”).

**) MtM netto – wszystkie transakcje, z wyceną „at-the-money” i „out-of-the-money”.

9.6. Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi

W związku z występującym ryzykiem kredytowym związanym z zawartymi przez Grupę transakcjami na instrumentach pochodnych z klientami (głównie opcje walutowe), Grupa dokonuje systematycznych przeglądów portfela tych instrumentów. Podejście zastosowane przez Grupę do szacowania ryzyka kredytowego związanego z instrumentami pochodnymi zostało opisane w rozdziale IV. *Znaczące zasady rachunkowości w punkcie 2.2. Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi.*

Korekta wyceny niezapadłych transakcji pochodnych zawartych z klientami Grupy za rok 2013 wyniosła +4,5 mln zł (w porównaniu do +23,3 mln zł za rok 2012) i została ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja.*

Dodatkowo dla transakcji zapadłych lub zerwanych i nierozliczonych na dzień bilansowy Grupa dokonała odpisów wykorzystując metodologię stosowaną dla oceny ryzyka należności kredytowych, dla których stwierdzono utratę wartości. W roku 2013 wartość utworzonych odpisów wynosiła -3,0 mln zł (w porównaniu z -10,6 mln zł w roku 2012) i została ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji *Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe.*

W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, w pozycji *Kredyty i inne należności udzielone klientom* ujęte zostały należności kredytowe powstałe w wyniku restrukturyzacji transakcji na instrumentach pochodnych zawartych przez Grupę z jej klientami. Wartość tych należności według stanu na 31.12.2013 r. wynosiła 211,8 mln zł w porównaniu z 244,3 mln zł według stanu na 31.12.2012 r. Bilansowa wartość odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności kredytowych związanych z transakcjami na instrumentach pochodnych według stanu na 31.12.2013 r. wynosiła 188,3 mln zł w porównaniu do 209,4 mln zł według stanu na 31.12.2012 r.

II. Zarządzanie ryzykiem rynkowym

1. Informacje ogólne

Głównymi celami zarządzania ryzykiem rynkowym w ING Banku Śląskim są: zapewnienie, że istnieje świadomość i zrozumienie ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe oraz że ta ekspozycja jest odpowiednio zarządzana i tam gdzie ma to zastosowanie mieści się w granicach przyjętych limitów.

Ryzyko rynkowe definiuje się jako potencjalną stratę, którą może ponieść Bank w związku z niekorzystnymi zmianami cen rynkowych (takich jak krzywe dochodowości, kursy walutowe, ceny na rynku kapitałowym), parametrów rynkowych (zmienności cen rynkowych, korelacji pomiędzy ruchami poszczególnych cen) oraz zachowań klientów (np. wcześniejsze spłaty kredytów).

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku obejmuje identyfikację, pomiar, monitorowanie oraz raportowanie ryzyka. Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym (DZRR) dostarcza menedżerom Pionu Rynków Finansowych oraz Departamentu Skarbu, wybranym członkom Zarządu oraz Komitetowi ALCO regularne raporty ryzyka. Ponadto, ALCO, Zarząd Banku oraz Rada Nadzorcza otrzymują okresowe raporty zawierające najważniejsze miary ryzyka rynkowego. Pracownicy Departamentu Zarządzania Ryzykiem Rynkowym są wykwalifikowanymi specjalistami a niezależność departamentu jest zapewniona poprzez jego oddzielenie od jednostek generujących ryzyko. Ważną rolę konsultanta w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym pełni większościowy akcjonariusz Banku - ING Bank NV.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku obejmuje również funkcję Kontroli Produktów („Product Control”), która zapewnia poprawność wyceny produktów Rynków Finansowych i Departamentu Skarbu. Obejmuje ona niezależną ocenę (porównanie do rynku) cen/kursów stosowanych do wyceny pozycji oraz parametrów rynkowych używanych do kalkulacji wyniku finansowego pokazywanego w raportach finansowych. Decyzje związane z kwestiami dotyczącymi procesu wyceny takie jak: źródła wykorzystywanych danych rynkowych, kalkulacji rezerw dotyczących modeli wycen rynkowych są podejmowane przez Komitet Parametryzacji, w którego skład wchodzi przedstawiciele DZRR, Pionu Rynków Finansowych, Departamentu Skarbu oraz Pionu Finansów.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku skupia się przede wszystkim na potencjalnych zmianach wyniku ekonomicznego (to znaczy na zmianach wartości bieżącej przyszłych przepływów finansowych), ale uwaga jest również skoncentrowana na przypadkach, gdy na skutek stosowanych zasad księgowych efekt zmian cen rynkowych na raportowany wynik finansowy jest inny niż w przypadku jego oddziaływania na wynik ekonomiczny.

2. Struktura ksiąg Banku w kontekście zarządzania ryzykiem rynkowym

Bank utrzymuje strukturę ksiąg bazującą na intencji, co przekłada się na wiele procesów, w tym zarządzanie ryzykiem rynkowym. Struktura ksiąg jest odzwierciedleniem typów ryzyka rynkowego, które są oczekiwane oraz akceptowane w poszczególnych obszarach Banku oraz tego, gdzie ryzyko rynkowe powinno być wewnętrznie transferowane/zabezpieczane. Księgi są pogrupowane według intencji utrzymania pozycji na „handlowe” (pozycje zajmowane w celu uzyskania korzyści w krótkim okresie wynikających z ruchów cen

rynkowych) oraz „bankowe” (wszystkie pozostałe pozycje). Ogólna struktura ksiąg Banku wygląda następująco:

Bank

|___ Księgi Handlowe

|___ Księgi Bankowe

|___ Komercyjne Księgi Bankowe

|___ Księgi Bankowe Departamentu Skarbu

Księgi Handlowe

Są to księgi obszaru Rynków Finansowych: walutowe, opcji walutowych oraz stopy procentowej. Księgi te zawierają pozycje utrzymywane w krótkim okresie w celu odsprzedaży bądź uzyskania korzyści finansowych na aktualnych lub oczekiwanych w krótkim okresie zmianach cen bądź pozycje zawarte w celach arbitrażowych. Przykłady to własne pozycje handlowe, pozycje wynikające z obsługi klienta i/lub animowania rynku. Otwarte pozycje w księgach handlowych są limitowane poprzez limity VaR oraz limity pozycyjne/wrażliwości.

Komercyjne Księgi Bankowe

Są to księgi bankowe pionów detalicznej oraz korporacyjnej działalności, zawierające komercyjne depozyty oraz kredyty. Ryzyko wynikające z tych pozycji jest transferowane do ksiąg bankowych Departamentu Skarbu poprzez transakcje wewnętrzne, co zapewnia, iż w księgach tych nie pozostaje istotne ekonomiczne ryzyko rynkowe. Jednakże, jak zostanie to opisane bardziej szczegółowo później, krótkoterminowy wynik finansowy w tych księgach jest wrażliwy na zmiany stawek rynkowych. Działalność komercyjna spółek zależnych należy do komercyjnych ksiąg Banku.

Księgi Bankowe Departamentu Skarbu

Są to księgi służące do zarządzania pozycją płynnościową oraz finansowania, a także do zarządzania aktywami i pasywami. Ich podstawowym celem jest zarządzanie pozycją płynnościową oraz stopy procentowej wynikającą z pozycji komercyjnych Banku. Utrzymywanie otwartych pozycji jest tu dopuszczalne w granicach przyjętych limitów dla wartości narażonej na ryzyko (VaR). Podobnie jak w przypadku ksiąg komercyjnych istnieje różnica pomiędzy wrażliwością wyniku ekonomicznego i finansowego na zmiany stawek rynkowych.

3. Podejście do zarządzania ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych

Polityka ING Banku Śląskiego S.A. w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych, zakłada utrzymywanie ryzyka rynkowego na niskim poziomie. Główne kategorie ryzyka rynkowego, jakie mogą wystąpić w związku z działalnością spółek zależnych to ryzyko kursowe i ryzyko stopy procentowej. Bieżąca kontrola i monitorowanie poziomu ryzyka rynkowego odbywa się poprzez okresowe pomiary kategorii ryzyka rynkowego związanego z działalnością spółek zależnych. W procesie zarządzania ryzykiem rynkowym biorą udział Zarząd Banku, Komitet ALCO, Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym, Departament Rachunkowości oraz inne zainteresowane jednostki Banku. Jednym z bardzo istotnych elementów procesu zarządzania ryzykiem rynkowym na poziomie Grupy ING Banku Śląskiego jest zdefiniowanie limitów ograniczających ryzyko rynkowe dla każdej ze

spółek zależnych na skonsolidowanym poziomie. Stosowane techniki pomiaru ryzyka rynkowego na poziomie Grupy są takie same jak na poziomie Banku solo. Zgodnie z polityką Banku monitorowanie wielkości ryzyka oraz przestrzeganie zdefiniowanych limitów ryzyka jest dokonywane miesięcznie.

4. Koncepcja wartości narażonej na ryzyko ("VaR")

VaR jest główną metodologią wykorzystywaną do pomiaru ryzyka rynkowego zarówno dla ksiąg „handlowych”, jak i „bankowych”. VaR pokazuje wielkość potencjalnej straty, która nie powinna zostać przekroczona przy założeniu określonego poziomu ufności (prawdopodobieństwa). Bank kalkuluje osobno poziomy VaR dla portfeli stopy procentowej, pozycji walutowej oraz pozycji wynikającej z opcji walutowych stosując następujące założenia: jednodniowy okres utrzymywania pozycji, 99% poziom ufności, 260 dniowy okres obserwacji wykorzystywany do pomiaru zmienności oraz korelacji. Dla portfeli księgi bankowej Bank stosuje metodę wariancji-kowariancji, w przypadku portfeli handlowych stosowana jest metoda symulacji historycznej. Pomiar VaR stosowany przez Bank jest zgodny z najlepszymi praktykami rynkowymi. Adekwatność modelu VaR dla ksiąg handlowych jest sprawdzana podczas dziennego testowania wstecznego (tzw. „VaR backtesting”). Wynik finansowy, „dzienny” oraz „hipotetyczny” (wyznaczany jako dzienna zmiana wartości pozycji utrzymywanej na koniec dnia a więc wykluczający wszystkie transakcje intra-day) jest porównywany z miarą VaR. Przypadki przekroczeń są szczegółowo badane i wyjaśniane.

Stress-testy

Bank jest świadomy faktu, iż miara VaR nie pokazuje pełnego obrazu ryzyka rynkowego poszczególnych portfeli ponieważ nie uwzględnia potencjalnych strat w ekstremalnych przypadkach. W związku z powyższym Bank kalkuluje tzw. "Stressed VaR". Stressed VaR jest miarą replikującą kalkulację symulacji historycznej przy założeniu, że do pomiaru wykorzystujemy bieżący portfel oraz historyczne dane rynkowe pochodzące z ciągłego dwunastomiesięcznego okresu charakteryzującego się znacznymi wahaniami parametrów rynkowych istotnymi z punktu widzenia danego portfela.

Dodatkowo, kwartalnie jest przeprowadzany ogólnobankowy stress-test obejmujący ryzyko rynkowe, ryzyko płynności i ryzyko kredytowe wykorzystujący scenariusz regulacyjny oraz scenariusze określone przez ekonomistów i zaakceptowane przez ALCO.

Ryzyko rynkowe ksiąg handlowych (statystyki VaR)*Miara VaR w 2013 roku (w tys. PLN)

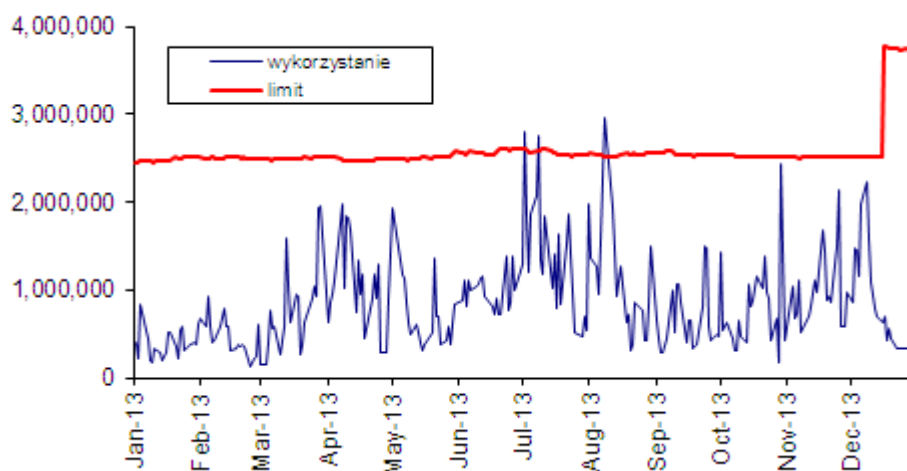
Obszar	Limit	Stan na 31.12.2013	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	3 732,5	800,0	865,0	135,1	2 962,6
FX**	3 939,8	319,4	648,1	319,4	1 019,1
FX Opcje	2 073,6	340,4	219,0	76,2	601,0

Miara VaR w 2012 roku (w tys. PLN)

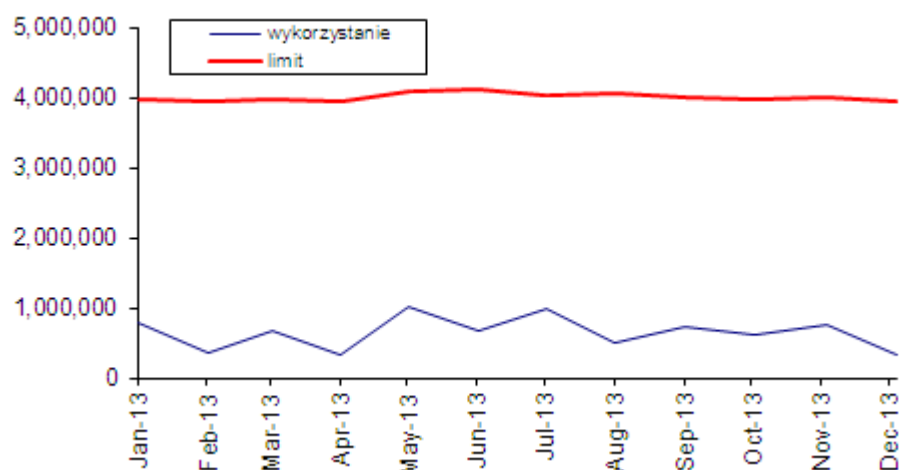
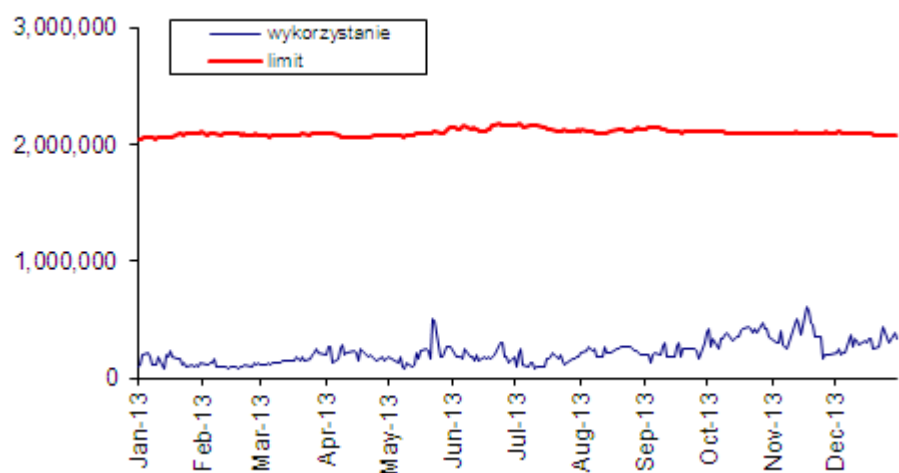
Obszar	Limit	Stan na 31.12.2012	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	2 452,9	508,4	519,9	162,9	1 201,9
FX**	3 884,0	93,9	827,9	93,9	1 695,5
FX Opcje	2 044,1	106,4	336,9	81,4	821,1

* Wszystkie limity VaR i ich wykorzystanie w ING Banku Śląskim są wyrażone w EUR. Poziomy limitów oraz ich wykorzystanie w tabelach i na wykresach specjalnie dla celów tego dokumentu zostały przeliczone na PLN z wykorzystaniem dziennych kursów fixingowych NBP, w kolumnie „Limit” kwoty wyznaczone z wykorzystaniem kursu fixingowego z ostatniego dnia w roku.

** Dane uwzględniają pozycję walutową spółek zależnych, pomiar miesięczny.

Ryzyko stopy procentowej VaR (PLN)

Ryzyko walutowe VaR (PLN)Ryzyko opcji walutowych VaR (PLN)

Obszar Rynków Finansowych utrzymywał pozycje handlowe na umiarkowanych poziomach w odniesieniu do zaaprobowanych limitów. Średnie wykorzystanie limitów w roku 2013 wyniosło odpowiednio: 34% dla stopy procentowej, 17% dla pozycji walutowej oraz 10% dla opcji walutowych. W roku 2013 trzykrotnie odnotowano przekroczenie twardego limitu VaR dla portfela długoterminowej stopy procentowej. Za każdym razem przekroczenia były natychmiast likwidowane. Decyzją Zarządu Banku w 2013 zwiększony został limit VaR dla długoterminowej stopy procentowej z 600 tys. EUR do 900 tys. EUR.

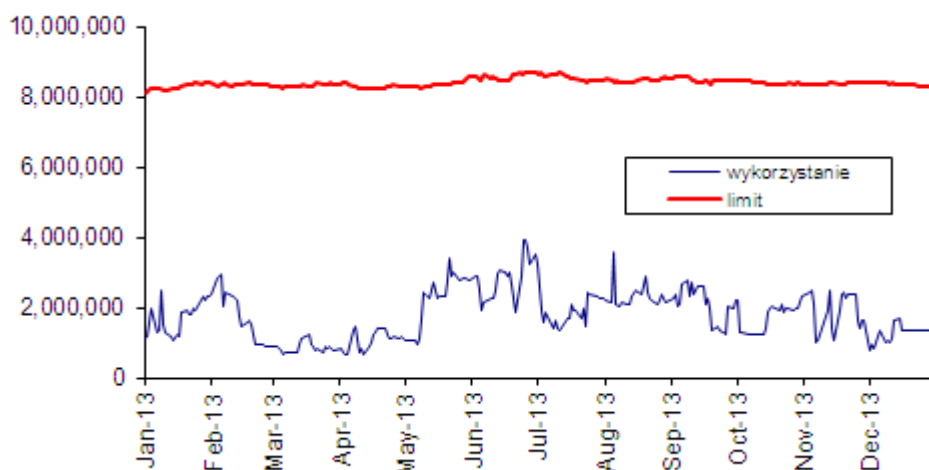
Ryzyko rynkowe ksiąg bankowych Departamentu Skarbu (statystyki VaR)*Miara VaR w 2013 roku (w tys. PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2013	Średnia	Min	Max
LMF&ALM	8 294,4	1 159,5	1 800,8	641,9	3 912,1

Miara VaR w 2012 roku (w tys. PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2012	Średnia	Min	Max
LMF&ALM	8 176,4	1 068,2	1 763,3	438,1	5 025,2

* W przypadku pozycji LMF (zarządzanie pozycją płynnościową i finansowaniem) oraz ALM (pozycja zarządzania aktywami i pasywami) kwoty podane są miarami Delta VaR, ponieważ tylko ta miara podlega formalnemu limitowaniu. Pomiar Delta VaR bazuje na metodzie wariancji-kowariancji. Pomiar ten uwzględnia jedynie poziomy i kształt krzywej bazowej (swap) pokazując ryzyko negatywnego oddziaływania na wynik zmian tej krzywej. W pomiarze nie jest uwzględniany spread oraz potencjalna jego zmiana pomiędzy krzywą bazową i innymi krzywymi dochodowości (np. krzywą dla papierów skarbowych).

LMF & ALM VaR (PLN)

Departament Skarbu utrzymywał pozycje w portfelu bankowym na umiarkowanych poziomach w odniesieniu do zaaprobowanych limitów. Średnie wykorzystanie limitów łącznie dla portfela bankowego wyniosło 21%. W roku 2013 nie odnotowano przekroczeń twardych limitów VaR dla portfela bankowego.

Statystyki VaR dla ryzyka rynkowego ksiąg bankowych poza Departamentu Skarbu*Miara VaR w 2013 w tys. PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2013	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	829,4	33,5	137,8	33,5	310,3

Miara VaR w 2012 w tys. PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2012	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	817,6	69,5	158,3	69,5	224,0

* pomiar uwzględnia pozycje na stopie procentowej w spółkach zależnych

Ryzyko rynkowe bankowych ksiąg komercyjnych

Ponieważ księgi te są zabezpieczane na wypadek zmian wyników ekonomicznych, główną miarą służącą do pomiaru ekspozycji na ryzyko stóp procentowych jest pomiar dochodu narażonego na ryzyko („Earnings at Risk – EaR”) – wyniki tych pomiarów są zaprezentowane w tabelach wrażliwości na ryzyko stopy procentowej w dalszej części dokumentu. Pozycje w bankowych księgach komercyjnych podlegają również pomiarowi nieliniowego ryzyka stopy procentowej. W szczególności: Bank mierzy ryzyko opcyjności (potencjalne straty na tych pozycjach wynikające z wcześniejszego wycofywania depozytów i/lub wcześniejszej spłaty kredytów) oraz ryzyko bazowe (potencjalna strata na tych pozycjach wynikająca ze stosowania niestandardowych mechanizmów cenowych). Zdaniem Banku w obydwu przypadkach nie jest to istotne ryzyko (potencjalne straty mają bardzo nieznaczny udział w historycznych i prognozowanych wynikach).

Pozycja walutowa generowana w księgach bankowych jest w całości przekazywana do księgi handlowej i tam zarządzana.

5. Koncepcja dochodu narażonego na ryzyko (EAR)

Pomiar dochodu narażonego na ryzyko jest stosowany dla pozycji w księgach bankowych, dla których wycena jest przeprowadzana z wykorzystaniem metody zamortyzowanego kosztu oraz dla pozycji dla których wycena jest przeprowadzana z wykorzystaniem metody wyceny rynkowej jako uzupełnienie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej. Jak zostało to opisane poniżej, stosowane są dwa podejścia do pomiarów. Obydwa podejścia obejmują roczny horyzont czasowy i pokazują możliwe zmiany wyniku w przypadku szokowych zmian rynkowych (+/-1% oraz +/- 2%):

- Podejście „bazowe” jest wykorzystywane dla pozycji złożonych z transakcji terminowych oraz niewielkich wolumenów pozycji na żądanie. Podejście to zakłada, iż każda przyszła luka bądź nadwyżka będzie finansowana/inwestowana na termin miesięczny.
- Podejście „zaawansowane” jest stosowane do znacznych wolumenów pozycji na żądanie. Obecnie jest to złotowa baza depozytów na żądanie oraz ich wewnętrzne inwestycje w księgach bankowych Rynków Finansowych. Pomiar wyznacza zmiany w wynikach banku wynikające z :
  - Obecnych (wewnętrznych) inwestycji tych funduszy oraz inwestycji odnawialnych ponieważ dokonane inwestycje wygasają i/lub pojawiają się nowe wolumeny. Przyszłe inwestycje (re-inwestycje) są prognozowane przy założeniu kontynuacji obecnie obowiązujących reguł inwestycyjnych

- Oceny relacji pomiędzy zmianami stawek rynkowych oraz stawek, które Bank musi płać klientom celem utrzymania wolumenów.

Wrażliwość na ryzyko stopy procentowej – ogółem

Poniższe tabele prezentują przegląd skonsolidowanej wrażliwości Banku na zmiany stopy procentowej. Pierwsza tabela pokazuje wrażliwość wyników Banku na zmiany stóp procentowych uwzględniając następujące elementy:

- Pozycje zostały podzielone na „bankowe” i „handlowe”. Pozycje zawierają wszystkie istotne waluty. Pozycje złotowe reprezentują zdecydowaną większość wrażliwości Banku na ryzyko stopy procentowej.
- Wartość punktu bazowego (BPV) została pokazana dla każdej pozycji. Wartość punktu bazowego oznacza zmianę wartości ekonomicznej pozycji dla równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o 0,01%.
- Pozycje są w dalszej kolejności podzielone, tam gdzie jest to niezbędne według stosowanej metody księgowej: zamortyzowanego kosztu bądź wartości rynkowej. Zmiany w wartości rynkowej są w pełni odzwierciedlane w raportowanych wynikach. Pozycje wyceniane według zamortyzowanego kosztu pokazują asymetrię pomiędzy efektem ekonomicznym i finansowym przy danym ruchu krzywej dochodowości. Jest to efekt regulacji księgowych, który jest nie do uniknięcia. Efekty finansowe przesunięcia krzywej dochodowości są kalkulowane zgodnie z definicją dochodu narażonego na ryzyko prezentowaną wcześniej. Zaawansowane podejście do kalkulacji dochodu narażonego na ryzyko jest wykorzystywane dla złotych depozytów na żądanie. Podejście „bazowe” jest stosowane dla wszystkich pozostałych pozycji wycenianych wg metody zamortyzowanego kosztu. Wynik ekonomiczny jest pokazany jako prognozowana zmiana wartości bieżącej przyszłych dochodów kalkulowana w długim horyzoncie czasowym.
- Jak widać w tabeli poniżej w przypadku ksiąg bankowych występuje rozbieżność pomiędzy wrażliwością ekonomiczną a finansową. Chociaż Bank jest świadomy wrażliwości krótkoterminowego wyniku finansowego na zmiany stóp procentowych, najważniejszą miarą jest – co jest w zgodzie z podejściem „Managing For Value” Grupy ING - wrażliwość wyniku ekonomicznego Banku w perspektywie długoterminowej.

Druga tabela pokazuje wrażliwość kapitału Banku na zmiany wartości rynkowej instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży (AFS) w portfelu Departamentu Skarbu. Należy podkreślić, iż prezentowane potencjalne zmiany w bazie kapitałowej Banku odnoszą się jedynie do kapitału regulacyjnego. Kalkulacje Banku związane z kapitałem ekonomicznym nie zawierają pozytywnego/negatywnego wpływu rewaluacji instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży. Wynika to z faktu, iż pozycje w papierach dostępnych do sprzedaży w dużej mierze wynikają z inwestowania środków ze złotych depozytów na żądanie zgodnie z modelem ekonomicznym Banku dla tych depozytów.

Wrażliwość wyników skonsolidowanych na zmiany stóp procentowych (w mln PLN)*

koniec roku 2013

Księga	Kategoria księgowa	BPV	Zmiana w wyniku ekonomicznym przy zmianie krzywej				Zmiana w raportowanym wyniku finansowym przy zmianie krzywej			
			-2%	-1%	1%	2%	-2%	-1%	1%	2%
BANKOWA	Wartość rynkowa	-0,16	31,17	15,73	-15,73	-31,17	-64,79	-32,25	32,25	64,79
	Zamortyzowany koszt	0,21	-41,65	-20,92	20,92	41,65	115,8	59,85	-64,76	-129,53
	Łącznie	0,05	-10,47	-5,18	5,19	10,48	51,01	27,6	-32,51	-64,73
HANDLOWA	Wartość rynkowa	0,05	-9,84	-4,92	4,92	9,84	-9,84	-4,92	4,92	9,84
BANK RAZEM	Wartość rynkowa	-0,11	21,33	10,81	-10,81	-21,33	-74,63	-37,17	37,17	74,63
	Zamortyzowany koszt	0,21	-41,65	-20,92	20,92	41,65	115,8	59,85	-64,76	-129,53
ŁĄCZNIE		0,10	-20,32	-10,11	10,11	20,32	41,17	22,68	-27,59	-54,90

koniec roku 2012

Księga	Kategoria księgowa	BPV	Zmiana w wyniku ekonomicznym przy zmianie krzywej				Zmiana w raportowanym wyniku finansowym przy zmianie krzywej			
			-2%	-1%	1%	2%	-2%	-1%	1%	2%
BANKOWA	Wartość rynkowa	0,07	-7,69	-3,97	6,41	12,31	-7,69	-3,97	6,41	12,31
	Zamortyzowany koszt	0,61	-126,58	-61,57	59,82	116,46	15,57	9,91	-9,91	-19,82
	Łącznie	0,68	-134,27	-65,54	66,23	128,77	7,87	5,94	-3,50	-7,51
HANDLOWA	Wartość rynkowa	0,02	-4,25	-2,13	2,13	4,25	-4,25	-2,13	2,13	4,25
BANK RAZEM	Wartość rynkowa	0,09	-11,94	-6,10	8,54	16,56	-11,94	-6,10	8,54	16,56
	Zamortyzowany koszt	0,61	-126,58	-61,57	59,82	116,46	15,57	9,91	-9,91	-19,82
ŁĄCZNIE		0,70	-138,52	-67,67	68,36	133,02	3,63	3,81	-1,37	-3,26

* łącznie ze spółkami zależnymi

Wrażliwość kapitału na zmiany stóp procentowych (w mln PLN)

koniec roku 2013

Pozycja	BPV	Przybliżona zmiana w bazie kapitału regulacyjnego przy ruchu krzywej			
		-2%	-1%	+1%	+2%
Dostępne do sprzedaży papiery dłużne Rynków Finansowych	-2,74	547,75	273,88	-273,88	-547,75
Transakcje IRS zaklasyfikowane do portfela zabezpieczającego <i>macro cash flow hedge</i>	-6,59	1 317,07	658,54	-658,54	-1 317,07
Razem	-9,32	1 864,83	932,41	-932,41	-1 864,83

koniec roku 2012

Pozycja	BPV	Przybliżona zmiana w bazie kapitału regulacyjnego przy ruchu krzywej			
		-2%	-1%	+1%	+2%
Dostępne do sprzedaży papiery dłużne Rynków Finansowych	-3,17	633,60	316,80	-316,80	-633,60
Transakcje IRS zaklasyfikowane do portfela zabezpieczającego <i>macro cash flow hedge</i>	-4,04	808,51	404,25	-404,25	-808,51
Razem	-7,21	1 442,11	721,05	-721,05	-1 442,11

III. Zarządzanie ryzykiem płynności

ING Bank Śląski S.A. uznaje proces stabilnego zarządzania ryzykiem płynności za jeden z najważniejszych procesów w Banku.

Ryzyko Płynności i Finansowania jest rozumiane przez Bank jako ryzyko polegające na braku możliwości wypełnienia, przy racjonalnej cenie, zobowiązań pieniężnych wynikających z pozycji bilansowych i pozabilansowych. Bank utrzymuje płynność w taki sposób, aby zobowiązania pieniężne Banku mogły być zawsze realizowane przy pomocy dostępnych środków, wpływów z zapadających transakcji, dostępnych źródeł finansowania po cenach rynkowych i/lub z likwidacji zbywalnych aktywów.

W celu optymalizacji procesu zarządzania ryzykiem płynności, Bank stworzył *Politykę zarządzania ryzykiem płynności i finansowania w ING Banku Śląskim*, której celem jest opisanie zasad zapewniających odpowiednie źródła finansowania oraz zminimalizowanie ryzyka i kosztów związanych z finansowaniem. Polityka opisuje ogólne podejście do procesu zarządzania ryzykiem płynności w Banku. Głównym celem procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania jest utrzymanie odpowiedniego poziomu płynności w celu zapewnienia bezpiecznego i stabilnego działania Banku w normalnych warunkach rynkowych oraz w trakcie kryzysu.

W 2013 został dokonany ostatni przegląd *Polityki zarządzania ryzykiem płynności i finansowania w ING Banku Śląskim*. Przeglądowi oraz stałej aktualizacji podlegają również dodatkowe dokumenty opisujące szczegółowo elementy procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania, w szczególności zasady raportowania i przeprowadzania testów warunków skrajnych.

Z uwagi na istotność zagadnienia, rozszerzono dokumentację dotyczącą planowania awaryjnego, w szczególności:

- *Instrukcję Awaryjny Plan Finansowania w ING Banku Śląskim*, opisującą między innymi przewidywane działania podejmowane przez bank w celu ograniczenia negatywnych skutków różnego rodzaju kryzysów, gdzie przedstawiona została ocena potencjalnych źródeł finansowania oraz zależności pomiędzy działaniami naprawczymi;
- *Instrukcję dotyczącą Awaryjnego Planu Finansowania w ciągu dnia*, która skupia się na działaniach w ciągu dnia, mogących prowadzić do aktywacji Awaryjnego Planu Finansowania w przypadku istotnych wydarzeń kryzysowych.

Ryzyko płynności Bank dzieli na dwie grupy: ryzyko płynności wynikające z czynników zewnętrznych, i ryzyko czynników wewnętrznych związanych z danym bankiem. Celem Banku jest konserwatywne podejście do zarządzania ryzykiem płynności, które pozwoli w sposób bezpieczny przetrwać zdarzenia specyficzne dla ING Bank Śląskiego oraz dla całego sektora bankowego.

Zarządzanie ryzykiem płynności w zależności od horyzontu czasowego Bank dzieli na: operacyjne i strategiczne zarządzanie ryzykiem płynności.

Biorąc pod uwagę dwa aspekty wpływu na płynność banku: termin oraz sposób zachowania się klientów Bank rozróżnia trzy typy ryzyka płynności: strukturalne ryzyko płynności i finansowania, ryzyko płynności i finansowania związane z zachowaniem klientów i ryzyko płynności i finansowania związane z warunkami skrajnymi.

Struktura ryzyka i kontroli w Banku opiera się na modelu trzech linii obrony. Model ten ma na celu zapewnienie stabilnych i efektywnych ram dla zarządzania ryzykiem poprzez zdefiniowanie i wdrożenie trzech „poziomów” zarządzania ryzykiem, z odmiennymi rolami, zakresem obowiązków i obowiązkami związanymi z nadzorem.

Ogólne podejście do zarządzania ryzykiem płynności i finansowania składa się z cyklu pięciu powtarzających się działań: identyfikacji ryzyka, ocenie ryzyka, kontroli ryzyka, monitorowania i raportowania. Identyfikacja i ocena ryzyka jest wykonywana corocznie poprzez organizację warsztatów identyfikacji ryzyka. Każde zidentyfikowane ryzyko jest oceniane w celu określenia znaczenia takiego ryzyka dla Banku. Ryzyka są kontrolowane poprzez działania, które obniżają prawdopodobieństwo zajścia ryzyka, lub działania, które zmniejszają skutki w przypadku materializacji ryzyka. Jednym z elementów kontroli ryzyka jest zdefiniowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka.

W ramach procesu monitorowania ważnym elementem zarządzania ryzykiem jest ciągłe sprawdzanie, czy wdrożona kontrola ryzyka jest wykonywana. Regularna kontrola pozwala wykazywać, czy działania w zakresie kontroli ryzyka są efektywne. Istotnym elementem procesu zarządzania ryzykiem płynności jest odpowiednie raportowanie, które dostarcza zarządzającym informacji potrzebnych do zarządzania ryzykiem.

Formalne limity są określane przez regulatora sektora bankowego i/lub Bank w formie różnych miar ryzyka płynności. Dopuszczalny poziom ryzyka finansowania i płynności jest zdefiniowany poprzez dwuelementowy system: ogólny poziom akceptowalnego ryzyka Banku, który jest zatwierdzany przez Radę Nadzorczą Banku, oraz system limitów, który jest zatwierdzany przez Zarząd Banku. Rada Nadzorcza otrzymuje informacje o zgodności z tymi miarami co najmniej kwartalnie.

Poziom limitów opiera się na strategicznych celach Banku, zidentyfikowanych ryzykach płynności oraz zasadach określonych przez organy regulacyjne. Limity są brane pod uwagę w procesach planowania (tj. realizacja przyjętych planów nie może prowadzić do przekroczenia limitów). W większości przypadków limity mają zdefiniowany poziom ostrzegawczy ustalony powyżej (lub poniżej) limitów nadzorczych. Dopuszczalny poziom ryzyka płynności jest określany i aktualizowany, co najmniej raz w roku. System limitów jest bardziej szczegółowy niż poziom ryzyka akceptowany przez Radę Nadzorczą.

Dopuszczalny poziom ryzyka jest zagwarantowany poprzez monitorowanie ryzyka w różnych raportach dotyczących ryzyka płynności i finansowania w zakresie normalnej/regulanej działalności Banku oraz w sytuacjach nadzwyczajnych/ekstremalnych. Bank monitoruje między innymi ryzyko koncentracji finansowania, wewnętrzny bufor bezpieczeństwa płynności oraz bada stabilność środków obcych.

Bank ustala, przynajmniej raz w roku strategię i plan finansowania, który zapewnia skuteczną dywersyfikację źródeł i terminów finansowania. Komitet ALCO aktywnie zarządza bazą finansowania i szczegółowo monitoruje źródła finansowania w celu zweryfikowania zgodności ze strategią i planem finansowania i zidentyfikowania potencjalnych ryzyk związanych z finansowaniem.

Zgodnie z wymogami stawianymi przez organy regulacyjne Bank wprowadził program testów warunków skrajnych, który gwarantuje, że są one planowane, konstruowane, przeprowadzane i analizowane w celu wskazania źródeł potencjalnie ograniczonej płynności i określenia, jak można takim sytuacjom zapobiec, aby obecne ekspozycje pozostały w obrębie ustalonych limitów. Bank zwraca szczególną uwagę na proces przeprowadzania

testów, w ramach którego kwartalnie przeprowadza pomiary i analizę wrażliwości ryzyka płynności w różnych scenariuszach.

Wykonując testy warunków skrajnych Bank uwzględnia: prawidłową metodologię ich przeprowadzania, odwrotne testy jako jedno z narzędzi zarządzania ryzykiem w celu uzupełnienia szeregu podjętych pomiarów, analizę scenariuszową jako część zestawu badań. Testy są przeprowadzane w obrębie całego Banku, obejmujące różne ryzyka w celu uzyskania kompletnego i kompleksowego obrazu ryzyk istniejących w Banku. Jednym z istotnych procesów zarządzania ryzykiem płynności jest opracowanie planu utrzymania płynności Banku. Przygotowany przez Bank Awaryjny Plan Finansowania ma na celu zapewnienie wytycznych w zakresie identyfikowania kryzysu związanego z płynnością oraz w przypadku takiej identyfikacji, przedstawienia opisu działań, które należy podjąć w celu przezwyciężenia kryzysu. Zakres Awaryjnego Planu Finansowania obejmuje całą działalność Banku. Komitet ALCO oraz Zarząd Banku ponoszą odpowiedzialność za pozycje znajdujące się w nadzorowanym przez nie obszarze. W sytuacji konieczności realizacji (uruchomienia) Awaryjnego Planu Finansowania kluczową rolę odgrywa Zespół ds. Kryzysu Płynności.

Warto również podkreślić wprowadzenie do procesu testów płynnościowych wskaźników i miar płynności w ciągu dnia. Wprowadzono specyficzne scenariusze dla zagrożeń płynności w ciągu dnia.

Zgodnie z wymogami *uchwały KNF 386/2008* i *Rekomendacji S* Bank przygotowuje pogłębioną analizę płynności długoterminowej, ze szczególnym uwzględnieniem kredytów hipotecznych. Powyższa analiza płynności pokazuje poziom ryzyka związany z finansowaniem długoterminowych kredytów hipotecznych.

Zarządzania płynnością w ciągu dnia jest aktywnie zarządzane przez Departament Skarbu. W procesie tym zarządzaniu podlegają pozycje i ryzyka płynności krótkoterminowej (jednodniowej i w ciągu dnia) w celu spełnienia obowiązków płatniczych i rozliczeniowych w sposób terminowy w warunkach regularnej działalności i w sytuacjach nadzwyczajnych/stresowych.

Istotnym elementem zarządzania płynnością Banku jest utrzymywanie odpowiedniego bufora płynności. Bufor płynności prezentuje dostępną płynność, niezbędną do pokrycia luki pomiędzy skumulowanymi odpływami i wpływami w relatywnie krótkim czasie. Bufor płynności jest kluczowy w okresie kryzysu, gdy Bank musi w krótkim czasie pozyskać płynność podczas gdy standardowe źródła finansowania są niedostępne lub niewystarczające.

Bufor płynności jest utrzymywany, jako zabezpieczenie przed realizacją różnych scenariuszy sytuacji nadzwyczajnych, zapewniając zaspokojenie dodatkowej potrzeby płynności, która może pojawić się w określonym czasie w warunkach nadzwyczajnych, jak również w warunkach normalnych.

Uchwała Komisji Nadzoru Finansowego 386/2008 zobowiązuje Bank do kalkulacji 4 miar ryzyka płynności: luki płynności krótkoterminowej (wartość minimalna: zero), współczynnika płynności krótkoterminowej (wartość minimalna: 1,00), współczynnika pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi (wartość minimalna: 1,00) i współczynnika pokrycia aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (wartość minimalna: 1,00). Bank jest zobligowany do dziennego monitorowania tych miar i przestrzegania limitów określonych w uchwale KNF. W roku 2013 Bank utrzymywał wszystkie normy płynnościowe powyżej wartości minimalnych. Na dzień 31 grudnia 2013 nadzorcze miary płynnościowe dla ING Banku Śląskiego wynosiły:

Miary płynności		Wartość minimalna	Wartość 31.12.2013	Wartość 31.12.2012
M1	Luka płynności krótkoterminowej (w mln PLN)	0,00	18 419,35	10 007,64
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,00	1,90	1,45
M3	Współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi	1,00	7,06	6,28
M4	Współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,00	1,49	1,35

Jednym z istotniejszych elementów kalkulacji nadzorczych miar płynności jest badanie stabilności bazy depozytowej poprzez kalkulację części stabilnej środków obcych stabilnych. Analiza przeprowadzana jest w oparciu o wewnętrzny model statystyczny, warto podkreślić iż od 1 lipca 2013 został wdrożony nowy model statystyczny. Model uwzględnia następujące aspekty: finansowanie otrzymane od znaczących depozytariuszy, uwzględnienie rozkładu zmian, szacowanie zmienności i skalowanie czasem, uwzględnia trendów długo- i krótkoterminowych, wpływ zmienności kursów walut na stabilność bazy depozytowej. Model podlega rocznemu przeglądowi, który obejmuje szczegółową analizę funkcjonowania modelu, analizę przyjętych założeń i weryfikację historyczną (backtesting).

Kolejnym istotnym elementem procesu zarządzania ryzykiem płynności Banku są wewnętrznie zdefiniowane raporty, które prezentują szczegółowe i różnorodne podejście Banku do pomiaru i zarządzania ryzykiem. Bank modeluje charakterystyki płynnościowe zarówno aktywów jak i pasywów Banku w celu uwzględnienia oczekiwanych/rzeczywistych zachowań klientów. Podejście do modelowania jest mieszane, to znaczy analiza zachowań klientów opiera się na danych historycznych jak i eksperckim podejściu.

Jednym z wewnętrznych raportów płynnościowych jest raport płynności strukturalnej. Raport dotyczący luki płynności strukturalnej przedstawia lukę pomiędzy aktywami a pasywami Banku w przedziałach czasowych na prawidłowo funkcjonujących rynkach. Raport jest wykorzystywany do monitorowania i zarządzania pozycjami średnio- i długoterminowej płynności. Służy on jako wsparcie w procesie planowania bilansu i finansowania, wskazuje również wszelkie istotne potrzeby finansowania w przyszłości.

Raport ten jest scenariuszem dla aktualnego bilansu w normalnych warunkach rynkowych. Nie obejmuje on żadnych dodatkowych prognoz rozwoju bilansu. Jednakże uwzględnia typowe zachowania klientów obserwowane w poprzednich okresach. Przykładowo, przepływy pieniężne dla kredytów hipotecznych uwzględniają przedpłaty, a przepływy pieniężne dla rachunków oszczędnościowych i rachunków bieżących alokowane są z uwzględnieniem charakterystyki płynności.

Raport płynności strukturalnej

koniec roku 2013

(w mln PLN)

	1-6 m-cy	7-12 m-cy	1-5 lat	6-10 lat	11-15 lat	pow. 15 lat
Luka płynnościowa	18 081,7	-2 962,9	-12 038,7	-997,4	3 078,0	-5 160,8
Skumulowana luka płynnościowa	18 081,7	15 118,9	3 080,2	2 082,8	5 160,8	0,0

koniec roku 2012

(w mln PLN)

	1-6 m-cy	7-12 m-cy	1-5 lat	6-10 lat	11-15 lat	pow. 15 lat
Luka płynnościowa	13 644,7	-2 178,5	-9 952,4	-461,0	2 003,5	-3 056,2
Skumulowana luka płynnościowa	13 644,7	11 466,1	1 513,7	1 052,8	3 056,2	0,0

Struktura finansowania

Głównym źródłem finansowania w ING Banku Śląskim S.A. są depozyty klientowskie (korporacyjne i detaliczne), w szczególności rachunki oszczędnościowe. Bank monitoruje strukturę finansowania poprzez obserwowanie bazy depozytowej według produktów, segmentu klienta, walut, rodzaju finansowania oraz koncentracji dużych depozytów. Obecna struktura finansowania Banku jest dobrze zdywersyfikowana. Poniżej przedstawiono strukturę finansowania na koniec roku 2013 i 2012, w podziale na finansowanie bezpośrednie i wzajemne.

Finansowanie bezpośrednie (w mln PLN)

Główne segmenty klienta	31.12.2013		31.12.2012	
	finansowanie bezpośrednie	udział %	finansowanie bezpośrednie	udział %
Banki	1 234	2%	1 189	2%
Klienci korporacyjni	23 424	30%	20 163	30%
Klienci detaliczni	43 607	57%	37 648	57%
Emisja własna	565	1%	565	1%
Kapitał	8 036	10%	6 877	10%

Finansowanie wzajemne (w mln PLN)

Główne segmenty klienta	31.12.2013		31.12.2012	
	finansowanie wzajemne	udział %	finansowanie wzajemne	udział %
Banki	11 234	87%	10 531	85%
Klienci korporacyjni	1 629	13%	1 910	15%
Klienci detaliczni	0	0%	0	0%

W przypadku Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. Bank stosuje podejście zgodne z wymaganiami regulatora Holenderskiego Banku Centralnego, co do pomiaru ryzyka płynności z uwzględnieniem charakterystyk płynności dla określonych pozycji bilansu w trudnej sytuacji płynnościowej. W celu pomiaru ryzyka płynności podmiotów Grupy ustalane są obligatoryjne limity dla luki płynności tygodniowej i miesięcznej na poziomie skonsolidowanym jak i dla każdej spółki zależnej odrębnie.

Poniżej zaprezentowano zestawienie luki płynności tygodniowej i miesięcznej na poziomie skonsolidowanym.

Ryzyko płynności na koniec 2013 roku (w mln PLN)

Obszar	Stan na 31.12.2012	Średnia	Min	Max
Tygodniowa luka płynności	14 040,5	15 527,6	13 839,4	16 711,4
Miesięczna luka płynności	9 852,0	10 658,8	9 463,6	11 531,8

Ryzyko płynności na koniec 2012 roku (w mln PLN)

Obszar	Stan na 31.12.2012	Średnia	Min	Max
Tygodniowa luka płynności	13 685,9	10 500,2	8 722,0	13 685,9
Miesięczna luka płynności	9 194,7	6 386,8	5 048,1	9 194,7

Analiza wymagalności zobowiązań finansowych według umownych terminów płatności

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania finansowe w podziale na pozostałe – licząc od dnia sprawozdawczego – umowne terminy wymagalności. Prezentowane wartości uwzględniają przyszłe kwoty płatności odsetek. W przypadku udzielonych zobowiązań warunkowych przy analizie wymagalności wzięto pod uwagę najwcześniejsze możliwe terminy realizacji przez Grupę wspomnianych zobowiązań.

koniec roku 2013

(w mln PLN)

	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
- Zobowiązania wobec innych banków	2 320,2	59,0	406,2	1 388,3	720,9
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	613,4	0,0	45,3	339,8	236,0
- Zobowiązania wobec klientów	61 802,1	2 063,0	2 626,2	807,4	90,4
- Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	433,5	0,0	0,0	0,0	0,0
- Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	0,0	0,0	20,3	625,9	0,0
- Zobowiązania warunkowe udzielone	19 046,8	0,0	0,0	0,0	0,0

koniec roku 2012

(w mln PLN)

	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
- Zobowiązania wobec innych banków	1 906,4	98,4	482,9	1 308,5	927,0
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 077,1	0,0	313,2	435,5	177,3
- Zobowiązania wobec klientów	50 484,8	2 188,2	4 596,9	741,1	3,4
- Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	0,0	0,0	30,0	685,0	0,0
- Zobowiązania warunkowe udzielone	16 559,9	0,0	0,0	0,0	0,0

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych według umownych terminów płatności

W poniższych tabelach zaprezentowano analizę wymagalności pochodnych instrumentów finansowych, których wycena na dzień sprawozdawczy była ujemna. Analiza oparta jest na pozostałych umownych terminach wymagalności.

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach netto

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane przez Grupę na bazie netto obejmują transakcje IRS, FRA oraz opcje. Poniższe dane odzwierciedlają – w przypadku transakcji IRS – niezdykontowane przyszłe przepływy pieniężne z tytułu odsetek, a w przypadku pozostałych transakcji jako kwotę przepływu przyjęto wartość wyceny odpowiednio na dzień 31.12.2013 r. oraz 31.12.2012 r.

koniec roku 2013

(w mln PLN)

	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
- transakcje IRS, w tym:	-112,0	-202,2	-495,2	-1 718,6	-454,4
- transakcje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń	-43,3	-72,4	-171,5	-936,2	-284,9
- pozostałe instrumenty pochodne	-4,6	-11,7	-34,1	-16,8	-1,0

koniec roku 2012

(w mln PLN)

	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
- transakcje IRS, w tym:	-128,2	-129,5	-321,4	-1 214,8	-708,5
- transakcje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń	-51,8	-37,0	-171,8	-630,1	-434,1
- pozostałe instrumenty pochodne	-1,0	-0,9	-8,2	-6,1	-0,6

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach brutto

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane przez Grupę na bazie brutto obejmują transakcje FX Swap, FX Forward oraz CIRS. Poniższe dane odzwierciedlają niezdykontowane umowne wypływy i wpływy pieniężne z tytułu nominalów oraz – w przypadku transakcji CIRS – z tytułu odsetek odpowiednio na dzień 31.12.2013 r. oraz 31.12.2012 r.

koniec roku 2013

(w mln PLN)

	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
- wypływy	-2 091,5	-1 501,6	-2 067,5	-1 249,1	-35,9
- wpływy	2 075,4	1 457,5	1 968,3	1 144,1	33,8

koniec roku 2012

(w mln PLN)

	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
- wypływy	-1 980,4	-648,2	-1 843,8	-1 881,4	-43,4
- wpływy	1 943,4	629,0	1 791,4	1 689,4	34,8

IV. Zarządzanie Kapitałem Regulacyjnym i Ekonomicznym

Grupa kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A. realizuje proces zarządzania kapitałami w oparciu o Prawo Bankowe, uchwały KNF oraz właściwe przepisy wewnętrzne. W zakresie tym funkcjonują dwa podstawowe dokumenty wewnętrzne:

- „Polityka Zarządzania Kapitałami i Procesem ICAAP w ING Banku Śląskim S.A.”;
- „Polityka przeprowadzania testów warunków skrajnych w ING Banku Śląskim S.A.”

Powyższe dokumenty opisują podział obowiązków oraz uregulowania dotyczące wyliczania, alokacji, planowania, monitorowania i raportowania bazy kapitałowej i wymogów kapitałowych, zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych oraz definiują postępowanie w sytuacji kryzysu niewypłacalności.

Na podstawie wyznaczanych przez Grupę miar adekwatności kapitałowej można stwierdzić, że utrzymuje on wystarczający poziom bazy kapitałowej pozwalający na sprawną i efektywną realizację planów rozwojowych oraz prowadzenie bieżącej działalności.

Struktura organizacyjna Grupy oraz model zarządzania nią jest zgodny z wytycznymi Nowej Umowy Kapitałowej (NUK/Basel II). Grupa zaimplementowała postanowienia NUK i zgodnie z nimi prowadzi swoją działalność w oparciu o trzy filary:

- Filar I – Kapitał regulacyjny
- Filar II – Kapitał ekonomiczny
- Filar III – Obowiązki sprawozdawcze

Obecnie realizowane są prace nad wdrożeniem zasad związanych z pakietem regulacji określanym jako Basel III/CRD IV.

Kapitał regulacyjny (Filar I NUK)

Na potrzeby sprawozdawcze w 2013 roku do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego Grupa wykorzystywała metodę mieszaną. Bank oraz ING Lease Polska Sp. z o.o. uzyskał zgodę Komisji Nadzoru Finansowego oraz Narodowego Banku Holandii na stosowanie metody zaawansowanej wewnętrznych ratingów (AIRB) dla klas ekspozycji: przedsiębiorstwa oraz instytucje kredytowe. Ryzyko kredytowe zarządzane i monitorowane jest przez Departament Modelowania i Raportowania Korporacyjnego Ryzyka Kredytowego, Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym, Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Strategicznych oraz Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Korporacyjnych.

W obszarze ryzyka operacyjnego Grupa wykorzystuje metodę wskaźnika podstawowego BIA (Basic Indicator Approach). Za zarządzanie i monitorowanie tego ryzyka odpowiedzialny jest Departament Ryzyka Operacyjnego, Departament Compliance oraz Departament Przeciwdziałania Oszustwom.

W obszarze ryzyka rynkowego Grupa wykorzystuje metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi KNF. Obszar ten jest zarządzany i monitorowany przez Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym.

W chwili obecnej poziom funduszy własnych kształtuje się na adekwatnym poziomie, o czym świadczy wysokość współczynnika wypłacalności (szacowanego w oparciu o kapitał regulacyjny) znacznie powyżej oczekiwanego poziomu 12%.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe kalkulacje wielkości kapitału regulacyjnego oraz współczynnika wypłacalności dla Grupy ING Banku Śląskiego S.A.

Regulacyjna baza kapitałowa i współczynnik wypłacalności Banku

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Fundusze własne		
A. Kapitały własne ze sprawozdania z sytuacji finansowej, w tym:	8 628,6	8 136,1
A.I. Kapitały własne ujęte w funduszach podstawowych, w tym:	7 460,5	6 699,9
- kapitał zakładowy	130,1	130,1
- kapitał zapasowy - agio	956,3	956,3
- kapitał zapasowy - pozostały	136,8	96,7
- kapitał rezerwowy	4 715,1	4 004,4
- fundusz ogólnego ryzyka	1 010,2	960,2
- niepodzielony zysk z lat ubiegłych i wynik w trakcie zatwierdzania	145,9	112,8
- wynik finansowy bieżącego roku w części zaudytowanej	389,1	439,1
- udziały niekontrolujące	2,3	2,3
- kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (niezrealizowane straty)	-25,3	-2,0
A.II. Kapitały własne ujęte w funduszach uzupełniających, w tym:	295,3	585,4
- kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (niezrealizowane zyski)	295,3	585,4
A.III. Kapitały własne nie ujęte w wyliczeniu funduszy własnych, w tym:	872,8	850,8
- kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	3,7	7,3
- kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	43,2	42,0
- kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	205,5	367,0
- zyski / straty aktuarialne	1,9	0,0
- wycena motywacyjnych programów pracowniczych	46,1	41,3
- wynik finansowy bieżącego roku w części niezaudytowanej	0,0	393,2
- zadeklarowana dywidenda dla akcjonariuszy	572,4	0,0
B. Pozostałe składniki (pomniejszenia i zwiększenia) funduszy własnych, w tym:	-469,8	-488,1
B.I. Pozostałe składniki funduszy podstawowych:	-435,2	-447,1
- wartości niematerialne	-365,9	-361,6
- zaangażowania kapitałowe banku w instytucje finansowe (50%)	-20,0	-20,0
- kwota oczekiwanych strat (50%)	-49,3	-65,5
B.II. Pozostałe składniki funduszy uzupełniających:	-69,3	-85,4
- zaangażowania kapitałowe banku w instytucje finansowe (50%)	-20,0	-20,0
- kwota oczekiwanych strat (50%)	-49,3	-65,4
B.III. Kapitał krótkoterminowy	34,7	44,4
Fundusze własne przyjęte do kalkulacji współczynnika wypłacalności (A.I. + A.II. + B.I. + B.II. + B.III.), w tym:	7 286,0	6 797,2
- Fundusze własne podstawowe (A.I. + B.I.)	7 025,3	6 252,8
- Fundusze własne uzupełniające (A.II. + B.II.)	226,0	500,0
- Kapitał krótkoterminowy (B.III.)	34,7	44,4

	koniec roku 2013	koniec roku 2012
Wymogi kapitałowe		
- Wymogi kapitałowe dla ryzyka kredytowego, kredytowego kontrahenta, rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie	2 900,1	3 285,8
- Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rozliczenia - dostawy	10,3	13,0
- Wymogi kapitałowe razem z tytułu ryzyka operacyjnego	437,6	405,9
- Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych	24,5	31,4
Całkowity wymóg kapitałowy	3 372,5	3 736,1
Współczynnik wypłacalności*	17,28%	14,55%

Począwszy od sprawozdania na dzień 30.06.2013 r. ING Bank Śląski S.A. raportuje wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego według metody AIRB. Prezentację taką Bank stosuje na mocy pisma De Nederlandsche Bank (DNB) z dnia 4 lipca 2013 r., w którym DNB wraz z Komisją Nadzoru Finansowego wyraża zgodę na stosowanie pełnej metody AIRB dla klas ekspozycji instytucji oraz przedsiębiorcy.

W okresach wcześniejszych Bank posiadał zgodę na wyliczanie wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według metody AIRB, jednak zobowiązany był w wyliczeniach uwzględniać tzw. floor nadzorczy. Oznaczało to konieczność uzupełniania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego do wielkości wymogu obliczonego według metody standardowej (SA) w sytuacji, gdy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego obliczony z wykorzystaniem metody AIRB był niższy niż wyliczony z wykorzystaniem metody standardowej.

Niezależnie od wspomnianej powyżej zgody, na mocy uchwały KNF nr 76/2010 Bank uwzględnia przy ustalaniu całkowitego wymogu kapitałowego tzw. floor regulacyjny czyli 80% całkowitego porównawczego wymogu kapitałowego (jest to suma wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka obliczonych z zastosowaniem metod standardowych). W przypadku gdy całkowity wymóg kapitałowy jest niższy niż 80% całkowitego porównawczego wymogu kapitałowego Bank uwzględnia kwotę różnicy jako „uzupełnienie do ogólnego poziomu wymogów kapitałowych”.

Kapitał ekonomiczny (Filar II NUK)

Kapitał ekonomiczny to stosowane przez Grupę określenie kapitału wewnętrznego, definiowanego jako wielkość kapitału niezbędną do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka w działalności Grupy. Wielkość kapitału ekonomicznego powinna pokrywać założony poziom nieoczekiwanych strat, na które Grupa może być narażona w przyszłości. Przy szacowaniu poziomu kapitału niezbędnego do zabezpieczenia przed niekorzystnym wpływem ryzyka przyjmuje się roczny horyzont czasowy i poziom ufności korespondujący z ratingiem Grupy (99,95%).

Grupa identyfikuje i mierzy następujące kategorie kapitału ekonomicznego:

- kapitał na pokrycie ryzyka kredytowego (ryzyko braku spłaty oraz ryzyko kontrahenta; ryzyko koncentracji; ryzyko rezydualne; ryzyko transferowe, ryzyko wartości rezydualnej),

- kapitał na pokrycie ryzyka rynkowego (ryzyko poniesienia straty w wyniku negatywnych zmian na rynku finansowym, m.in.: ryzyko stopy procentowej, ryzyko kursu walutowego, ryzyko cen nieruchomości, ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych),
- kapitał na pokrycie ryzyka operacyjnego (ryzyko bezpośredniej bądź pośredniej straty będącej wynikiem nieodpowiednich lub wadliwych procesów wewnętrznych, ludzi i systemów, ryzyko IT oraz zdarzeń zewnętrznych, ryzyko reputacji oraz ryzyko prawne),
- kapitał na pokrycie ryzyka biznesowego (ryzyko makroekonomiczne oraz ryzyko strategiczne),),
- kapitał na pokrycie ryzyka modeli;
- kapitał na pokrycie ryzyka rozliczenia, dostawy;
- kapitał na pokrycie ryzyka płynności i finansowania.

W 2013 roku Grupa dokonała znaczącej zmiany w procesie kalkulacji kapitału, wzbogacając ją o nowe metodologie służące do szacowania kapitału z tytułu ryzyka makroekonomicznego, ryzyka strategicznego, ryzyka rezydualnego i koncentracji oraz ryzyka modeli.

Całkowita wielkość kapitału ekonomicznego jest sumą wyżej wymienionych kapitałów. Do czasu wydania pozytywnej decyzji przez Komisję Nadzory Finansowego, Grupa nie uwzględniała efektu dywersyfikacji w wyliczaniu całkowitego wymogu kapitałowego.

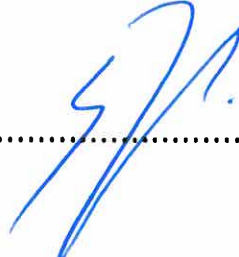
W chwili obecnej poziom funduszy własnych kształtuje się na adekwatnym poziomie, o czym świadczy wysokość współczynnika wypłacalności (szacowanego w oparciu o kapitał ekonomiczny) znacząco powyżej 12,5%. W ciągu całego roku 2013, jak i lat poprzednich, poziom współczynnika nie spadł poniżej wymaganego poziomu.

Obowiązki sprawozdawcze (Filar III NUK)

Regulacyjne obowiązki sprawozdawcze realizowane są poprzez sprawozdawczość Corep i Finrep oraz publikację dodatkowych informacji o charakterze jakościowym i ilościowym, wymaganych zapisami Uchwały 385/2008 KNF z 17 grudnia 2008 wraz z późniejszymi zmianami, w ramach Polityki ujawniania informacji o charakterze jakościowym i ilościowym.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku liczy 199 kolejno ponumerowane strony.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

2014-03-04	Małgorzata Kołakowska	Prezes Zarządu Banku	.....
2014-03-04	Mirosław Boda	Wiceprezes Zarządu Banku	.....
2014-03-04	Michał Bolesławski	Wiceprezes Zarządu Banku	.....
2014-03-04	Joanna Erdman	Wiceprezes Zarządu Banku	.....
2014-03-04	Justyna Kesler	Wiceprezes Zarządu Banku	.....
2014-03-04	Oscar Edward Swan	Wiceprezes Zarządu Banku	.....
2014-03-04	Ignacio Juliá Vilar	Wiceprezes Zarządu Banku	.....

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

2014-03-04	Tomasz Biłous	Dyrektor Banku, Główny Księgowy Banku	.....
------------	----------------------	--	---

